

R. BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
RACCOLTA
VILLAROSA
239
NAPOLI

Dichiarazione della grammatica ebraica

ROBERTI BELLARMINI POLITIANI, SOcietatis Iesu, S.R.E. CARDINALIS,

Institutiones linguæ Hebraicæ, postremò recognitæ, ac locupletatæ.

Aureliæ Allobrogum,
APVD FRANCISCVM FABRVM.
CIↃ. IↃCIX.

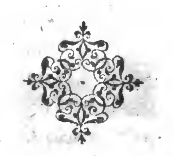
ADMONITIO
AD LECTOREM.

AS noſtras Inſtitutiones ad eam ratio nem, ac viam redigere conati ſumus, vt etiam ſine Præceptore vnuſquiſque per ſe linguæ Hebraicæ, ſi non perfectam cognitionem, certè initia, & rudimenta percipere poſſet. Porrò vbicumque repereris aliqua characteribus Italicis impreſſa, ſcito ea cùm minus ne-

cessaria, tum magis difficilia esse, quàm vt à tyronibus initio legi oporteat: quæ tamen, cæteris anteà perlectis, sine labore vllo intelligentur.

*

INDEX CAPITVM PARtis primæ, quæ est de ratione legendi & scribendi.

De literis consonantibus. Cap.1.Pag.1
De punctis, quæ locum obtinent vocalium. 2. 11
De semipunctis, id est, de sceua, & punctis raptis. 3.20
De daghes, & raphe. 4.26
De literis quiescentibus, & mappic. 5.31
De accentibus. 6.35

Partis secundæ, quæ est de Nomine.

De ijs, quæ nomini generaliter accidunt. Cap.1. pag.48
De varijs nominum formis 2.55
De nominibus numeralibus. 3.65
De pronomine. 4.69

Partis tertiæ quæ est de Verbo.

De verbo in genere. Cap.1. pag.93

De verbo perfecto. 2.100
De verbis defectiuis. 3.136
De verbis quiescentibus. 4.153
De verbis compositis polysyllabis, & anomalis. 5.194
De affixis verborum. 6.199
De literis paragogicis. 7.212

Partis quartæ, quæ est de reliquis partibus orationis, & de Syntaxi.

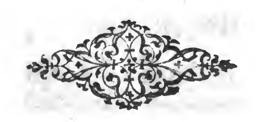
De Aduerbio, Præpositione, Conjunctione, & Interjectione. Cap.1.pag.214
De literis seruilibus. 2.219
De inuestigatione Thematis, & vsu Dictionarij. 3.232
De Syntaxi. 4.234

Partis quintæ, quæ est de Poëtica.

De Poëtica vniuersè, siue de Metris, & Canticis recentiorum Hebræorum. Pa. 245
De syllabis, ac pedibus. Cap.1.pag.246
De quibusdam versuum appellationibus. 2.248

2.248
De rhythmo versuum. 3.249
De locis rhythmi. 4.251
De carmine simplici, & composito. 5.256
De duodeuiginti generibus carminis compositi. 6.257
De figuris versuum Hebraicorum. 7.266
De conjunctione versuum diuersi generis, & de casura. 8.275

Exercitatio Grammatica in Psalmum XXXIIII. *Pag.*278

INSTITVTIONVM LINGVÆ HEBRAICÆ

pars prima.

*

CAPVT I.

De Literis.

LITERÆ Hebræorum, quas ipsi אותיות Othijoth appellant, omnes sunt consonantes. Earum numerum & ordinem, qui ex Threnis Hieremiæ, aliísq; similibus Alphabeticis libris colligitur, necnon figuras, nomina, & ipsorum nominum significationem, denique potestatem siue sonum ipsarum, & quorum numerorum notæ sint, subjecta tabella indicabit.

Num.	Figu.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
1	א	*aſpiratio leniſsima.*	*Aleph* אָלֶף	*Quaſi* אַלּוּף *Alluph, id eſt, princeps, quòd ſit principium Alphabeti.*
2	ב	*B, Græcũ, ſiue, v, cõſonans.*	*Beth* בֵּית	*Domus, quòd figura ſua domum imitetur: ſumma enim linea tectum, infima pauimentum, media pariete, vacuitas è regione portam refert.*
3	ג	*gh*	*Gimel* גִּימֶל	*Quaſi* גָּמָל *gamal, id eſt, camelus, propter gibbum, quem in dorſo gerit.*
4	ד	*dh*	*Daleth* דָּלֶת	*Quaſi* דֶּלֶת *deleth, id eſt, porta,*

ta,

Num.	Figu.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
				ta, quòd eam ſuis lineis aliqua ex parte referat.
5	ה	*h*	*He* הֵא	*A ſono quem exprimit, nomen accepit.*
6	ו	*v, conſonans.*	*Vau* וָו	*Uncinus, quòd ejus ſimilitudinem præ ſe ferat.*
7	ז	*ζ, Græcum.*	*Zajin* זַיִן	*Quaſi* זֵין *zen, id eſt, telum, quòd claua eſſe videatur.*
8	ח	*ch, vel χ Græcum.*	*Cheth* חֵית	*A ſono proprio ſic vocatur.*
9	ט	*t*	*Teth* טֵות	*Item à ſono.*
10	י	*j, conſonans.*	*Iod* יוֹד	*Quaſi* יַד *jad, id eſt, ſpatium, quod propter*

 ſuam

Num.	Figu.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
				ſuam exiguitatem relinquit.
20	כ	c ch	Caph	*A curuitate ſic dicitur, nam* כפף *Caphaph, incuruare ſignificat, &* כַּף *Caph, rem curuam, vt volam.*
	ך	ch	כַּף	
30	ל	l	Lamed לָמֶד	*A* מַלְמַד *Malmad, id eſt, ſtimulo, ſeu veru, cujus ſimilitudinem exhibet.*
40	מ	m	Mem מֵם	*A ſono, vt in alijs linguis.*
	ם	m		
50	נ	n	Nun נוּן	*Item à ſono.*
	ן	n		
60	ס	ſ	Samech סָמֶךְ	*Quaſi* סָמוּךְ *Samuch, id eſt, continuatũ, & in ſe ductum, à*

סמך

Num.	Figu.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
				סָמַךְ *continuauit.*
70	ע	*Aſpiratio denſiſſima.*	*Nghajin* עַיִן	*Oculus, quòd ejus figuram imitetur.*
80	פ	*p ph*	*Pe* פֵּא	*Os, ſeu vultus, à figura.*
	ף	*ph*		
90	צ	*ts*	*Tſade* צָדִי	*Venabulum, quòd ei non diſſimile videatur.*
	ץ	*ts*		
100	ק	*q, vel k*	*Coph* קוֹף	*Vel à ſono proprio ſic dicitur, vel à circulo quē deſcribit: nam קוף cuph, circuire eſt.*
200	ר	*r*	*Reſc* רֵישׁ	*Quaſi ראשׁ Roſc, id eſt, caput, quòd aliqua ex parte illius figuram*

Num.	Figu.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
				imitetur.
300	ש	*ſc*	*ſcin* שִׁין	*Quaſi* שֵׁן *Scen, id eſt, dẽs, quòd dentata ſit litera.*
	שׂ	*ſ vide Iud. c. 12, v. 6.*		
400	ת	*th, ſiue θ Græcum.*	*Tau* תָו	*Signum, ſiue terminus: quòd alphabetũ terminet.*

500	600	700	800	900	1000
ך	ם	ן	ף	ץ	א̈

Admonitio de nominibus literarum Hebraicarum.

Literarum Hebraicarũ nomina antiquiſſima.

NOmina harum literarum vetuſtiſſima eſſe, atque ex his veluti fontibus quibusdam deriuata eſſe nomina aliarum omnium literarum, veteres omnes docent, Hebræi, Græci, Latini. Vide Ioſephum lib. 1. Antiquit. cap. 4. Eupolemum apud Clementem Alexandrinum lib. 1. Strom. Auguſtinum lib. 18. de Ciuitate

Dei,

Dei, cap. 39. ac præcipuè Eusebium lib. 9. cap. 4. & lib. 10. cap. 2. de Præparatione Euangelica, qui ex eo demonstrat, primas omnium literarum Hebraicas fuisse, quòd solæ Hebraicæ literæ nomina habeant significatiua. Cur enim Græci literas suas vocent alpha, beta, gamma, delta, & Latini, a, b, c, d, &c. nullam rationem aliam reddere possumus, quàm quòd Hebræos imitati sint, qui literis suis nomina posuerunt, aleph, beth, gimel, daleth. Cur autem Hebræi literas suas ita vocauerint, rationem à propria significatione ductam reddit Eusebius loco notato: item Sanctus Hieronymus in epist. ad Paulam Vrbicam, & in Commentario ad Threnos Hieremiæ: nos quoque aliam ab illis non parum diuersam paulò antè reddidimus.

Hebraicarũ literarũ nomina sunt significatiua.

De potestate earumdem literarum.

PRæter ea, quæ in Alphabeto ipso annotauimus, sciendum quoque est, literas omnes Hebraicas in quinque diuisas esse classes, pro numero

Literarum Hebraicarũ quinque classes.

mero videlicet inſtrumentorum vocis. 1 Quædam enim dicuntur literæ gutturales, videlicet אהחע.

2 Aliæ dicuntur literæ labiales, videlicet, בומף. 3 Aliæ dicũtur literæ palati, videlicet, גיכק. 4 Aliæ dicuntur literæ linguæ, videlicet, דטלנת. 5 Aliæ denique dicuntur literæ dentium, videlicet, זסצרש.

Literæ gutturales difficulter pronunciantur.

Ex his notandæ potiſſimùm quæ ſunt gutturis & labiorum: gutturales præſertim, quarum א Aleph, in ſummo gutture, ſiue in ipſo ore formatur, reſpondetq; ſpiritui leni Græcorum; ita vt nihil addat ad vocalem, cum qua ſyllabam neceſſariò efficit, niſi ſpiritum illum, qui minimùm requiritur ad quãlibet vocem proferendam. ה He reſpondet ſpiritui denſo Græcorum, & noſtræ aſpirationi h, formaturq; in gutture, ſed paulo inferiùs quã Aleph. ח Cheth eſt quaſi duplex aſpiratio denſa, & in

in ipſo nodo gutturis, hoc eſt, infe-
riùs quã He, formari debet. ע Ngha-
jin, aſpiratio eſt denſiſſima (etſi alij
aliter ſentiant) fitq; dum ſpiritus na-
rium adjumẽto in imo gutture quo-
dammodo ſtrangulatur. Itaq; pro-
nunciatio harum quatuor literarũ à
ſummo gutture ad imum vſq; quaſi
quibuſdam gradibus deſcendit.

De figuris ſeu characteribus lite-
rarum.

1 PRimùm diligenter intuendæ ſunt figuræ, & diſcrimen notãdum ſimilium literarum, ne inter legendum vnam accipiamus pro alia. Sunt autem hæ literæ ſimiles:

שׁ ע ס ט ו ה ד ג ב
שׂ צ ם מ ז ח ר נ כ

2 Deinde ſciendum eſt, quinque literas dupliciter ſcribi, videlicet, Quinque literæ dupliciter ſcribuntur.

צ פ נ מ כ
ץ ף ן ם ך

quarum priores, id eſt, contractiores, ſcribũtur in principio, & in medio dictionis; poſteriores autem,

quæ etiam longiores ſunt, ſcribuntur ſolùm in fine.

Appendix.

Inuenitur tamen extra ordinem Iſa.9. v.7.ם, in medio, in illa dictione, לְםַרְבֵּה *lemarbe, ad multiplicationem & lib.2.Eſd. cap.2.v.13.ם in fine, in dictione* הֵם *illi.*

Numerorũ notæ ſunt Hebraicæ literæ.

3 Poſtremò ſciendum eſt, Hebræos literis Alphabeti vti ad notas numerorum indicandas, vt in ipſa tabula literarum oſtendimus. Porrò ceteros numeros, quos ibi non expreſſimus, ex aliorum compoſitione efficiunt: Siquidem יא ſignificat 11, יב 12, & ſic de ceteris, niſi quòd pro יה,

Iudæorum ſuperſtitio.

ſcribunt טו, ſuperſtitione quadam ducti, quia יה eſt vnum ex nominibus Dei. Sic etiam poſt ת, quæ litera efficit 400, non ſemper ponũt literas illas finales, ſed compoſitos numeros.

900	800	700	600	500
תתק:	תת	תש	תר	תק

CAP. II.

De Punctis, quæ Vocalium loco sunt apud Hebræos.

VETERES Hebræi, quòd nullas haberent propriè vocales literas, vtebantur interdum earum loco quatuor consonantibus, videlicet, א Aleph, ה He, ו Vau, י Iod. & quidem per Aleph, & He, exprimebant a, & interdum alias vocales: per Vau, o, & u: per Iod, e, & i. Hebræi veteres nō habuerunt vocales literas.

Appendix.

Erat autem difficillimus harum vocalium vsus, tribus potissimùm de causis: primùm enim eædem literæ interdum fungebantur munere suo, id est, consonantium, interdum alieno, id est, vocalium: nec facilè dijudicari poterat quando vno officio, quando altero fungerentur. Deinde quum eadem litera diuersarum vocalium locum obtinere posset, vt jod, e, & i, vau, o, & u, quis facilè diuinaret, hujùs ne, an illius potiùs Difficilis quondā fuit Vocalium vsus apud Hebræos.

tiùs

tiùs locum obtineret? Accedebat postremò, quòd ſæpe nulla harum quatuor literarum expreſſe in vocibus Hebraicis habebatur, ſed ſubintelligenda erat. Itaque magis vſu loquentium, quàm præceptis, ratio legendi, vel pronunciandi, apud Hebræos olim conſeruabatur: quod non obſcurè indicat B. Hieronymus in epiſt. 126, quæ eſt ad Euagrium.

Poſteriores Hebræi, tum ad minuendam difficultatem, tum etiam ne paulatim ſcientia linguæ Hebraicæ penitus interiret, quæ ipſi traditione majorum, & vſu, didicerant, ad artem reuocare conati ſunt, certis quibuſdam excogitatis punctis, quę vbiq; locum Vocalium obtinerent.

Appendix.

Punctorum vſus quando apud Hebr. cœpit.

Quamquam non eſt omnino exploratum, quo primùm tempore ejuſmodi puncta literis Hebraicis addita fuerint: atque adeò nonnulli contendunt, Biblia ab ipſo Moyſe, aut certè ab alio quopiã præſtanti diuinæ

diuinæ legis Doctore ante Christi aduentum punctis fuisse, accentibusq; distincta: tamen probabilis est sententia Heliæ Leuitæ Germani, qui in Præfatione Massoreth affirmat, id factum esse apud Tiberiadem Palestinæ anno 436. ab euersione templi, id est, anno salutis nostræ 476.

Sunt igitur puncta decem, quæ à Grammaticis dicũtur נְקֻדּוֹת necuddot, vel תְּנוּעוֹת thenunghoth, pro longis Vocalibus quinque, & quinque pro breuibus: quorum characteres, potestatem, nomina, & significationes, subjecta tabella indicabit. Alia enim tria sunt præterea puncta breuissima, siue semipuncta, de quibus in sequenti capite. Puncta sunt decem.

Tabula punctorum vocalium.

Fig.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
ָ	*a, longum*	*Camets* קָמֶץ	*Dicitur à verbo* קָמַץ *Camats, quod est colligere, quia collecto*

Fig.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
			lectò ore obſcurè pronunciatur, ſono quodam medio inter a, & o.
—	*a, breue*	*Patach* פַּתַח	*Dicitur à verbo* פָּתַח *Patach, quod eſt aperire, quia aperto ore clariſſimè pronunciatur, planè vt a, Latinum.*
• •	*e, longum*	*Tſere* צֵירֵי	*A verbo* צור *tſur, quod eſt coarctare: quia proferri debet obſcurè, vt e Italicũ in vocibus, pena, & penna.*
∵	*e, breue*	*Segol* סֶגוֹל	*A nomine Chaldæo* סְגוּלָא *Segulla, quod botrum ſignificat, quia ejus formam imitari videtur: profertur autem*

Fig.

Fig.	Poteſtas.	Nomen.	Significatio.
			clarè, vt e, Latinum in voce penna.
ִי	*i, longum*	*Chiric gadol* חִירִיק גָּדוֹל	*Chiric magnum, à ſono quem edit, nomen accepiſſe videtur.*
ִ	*i, breue*	*Chiric caton* חִירִיק קָטוֹן	*Chiric paruum, ſimiliter à ſono nomen accepit.*
וֹ	*o, longum*	*Cholem* חוֹלֶם	*A ſono, quem efficit priore ſyllaba, nomen habet.*
ֳ	*o, breue*	*Camets Chateph* קָמֵץ חָטֵף	*Camets raptum, nam* חָתַף *chataph rapere ſignificat.*
וּ	*u, longum*	*Sciurec* שׁוּרֶק	*A ſono quem edit priore ſyllaba: profertur autem vt u magnum Italicum & Germanicum.*
ֻ	*u, breue*	*Kibbuts* קִבּוּץ	*A verbo* קָבַץ *kabats, quod eſt congregare:*

gare: quia labijs collectis effertur, vt u Gallicum.

Quo pacto literæ cum punctis ſyllabam efficiant, ſubjecta exempla docebunt.

va	*va*	*ve*	*ve*	*vi*	*vi*	*vo*	*vo*	*vo*	*vu*	*vu*
בָ	בַ	בֵ	בֶ	בִי	בִ	בוֹ	בֹ	בֳ	בוּ	בֻ
da	*da*	*de*	*de*	*di*	*di*	*do*	*do*	*do*	*du*	*du*
דָ	דַ	דֵ	דֶ	דִי	דִ	דוֹ	דֹ	דֳ	דוּ	דֻ
ha	*ha*	*he*	*he*	*hi*	*hi*	*ho*	*ho*	*ho*	*hu*	*hu*
הָ	הַ	הֵ	הֶ	הִי	הִ	הוֹ	הֹ	הֳ	הוּ	הֻ

Obſeruationes.

Puncta omnia, duobꝰ exceptis, ſub literis ſcribuntur.

1 OMnia puncta ſubſcribuntur literis conſonantibus, exceptis Chiric magno, Cholē, & Schiurec, quæ ad latus, vel ſuprà, ſcribi debent.

2 Cholem dupliciter notatur, vno modo cum litera Vau, quæ neque hîc, neque in Schiurec pronunciatur, vt infrà dicetur. Altero modo ſine Vau: & tunc punctum notatur ſupra conſonantem, cum qua facit ſyllabam, non in medio, ſed ad latus

finiſt

ſiniſtrum hoc modo, בּ ר ה, vt diſtinguatur ab accentu Reuiang, de quo infrà dicemus.

Appendix.

Atque hinc fit, vt compendij cauſa vnum atque idem punctum dextrum literæ ש non tantùm ſonet ſc, ſed etiam ſæpè pro cholem proximè præcedentis literæ ſumatur מֹשֶׁה, Moſce, Moyſes, pro מוֹשֶׁה, יֹשֵׁב pro יוֹשֵׁב Ioſcev, ſedens.

Regulæ quibus diſtinguuntur Camets & Camets chatuph.

3 Camets chateph, quod & camets chatuph, ſeu chateph camets, appellatur, hoc eſt camets raptum, ſæpiſſimè ſcribitur ſine illis duobus punctis additis ad Camets, ita vt figura non diſtinguatur à Camets longa vocali. Vt ergo poſſit intelligi, quando ejuſmodi punctum ſit Camets, & quando Camets chatuph, hæ regulæ obſeruandæ ſunt. Prima, ſi nullum habeat accentum rhetoricum, & mox ſequatur Sceua, aut Daghes, non eſt Camets, ſed Camets

chatuph, vt חָכְמָה *chochma, ſapientia,* non *chachma,* כָּלוּ *collu, finitæ ſunt,* non *callu.* Accentus tamen rhetoricus ſæpè intelligendus eſt, quamuis non exprimatur. Secunda, ſi ſequatur accentus Maccaph, & proximè non præcedat א aut ה, illud eſt Camets chatuph, vt כָּל־אֶרֶץ *col erets, omnis terra,* non *cal erets.*

Appendix.

Tertia, in finibus verborum, ſi quidem accentus præcedat, eſt etiam Camets chatuph, vt וַיָּקָם vaijacom, & ſurrexit, *non* vaijacam.

Appendix.

Aliàs ſemper eſt camets. Porrò quid ſit accentus rhetoricus, quid ſceua, daghes, & maccaph, paulò infrà ſuis locis dicetur: quia tamen interdum euphoniæ cauſa excidit daghes ex litera, quæ proximè ſequitur poſt camets chatuph, ita vt putari poſſit camets longum id, quod re vera eſt camets chatuph: idcirco tunc, etiam in libris

correct

correctissimis, scribitur camets chatuph cũ duobus punctis expresse additis ad dexteram ipsius camets, hoc modo, ֳ.

4 Obserua in pronũciatione literarum cum suis punctis, priùs sonare & audiri debere literã, quàm punctum literæ subjectum: non enim dicimus בַ *av*, sed בַ *va*: excipiuntur tamen duæ literæ gutturales ח, & ע, quando in fine dictionis existentes sub se habẽt Patach: tunc enim priùs proferri debet punctum, quàm litera. Itaque dicemus יהושע Iehoschiuangh, non Iehoschiungha, משיח Maschiach, non Maschicha.

Litera in pronunciatione priùs sonat quàm punctum subjectum.

Obseruanda singularis pronunciatio literarum ח & ע.

Appendix.

Hujus exceptionis ratio est, quia ejusmodi patach non est de essentia illorum nominum, neque additur ad syllabas multiplicandas, sed solùm vt litteræ illæ ex gutture pronunciari possint, siquidem integra nomina sunt, in exemplis allatis, יהושע משיח*: experientia autem docet, non posse*

in his nominibus ex gutture pronunciari vltimas literas. Quod item accidit in omnibus similibus, vbi hæ literæ vltimum locum occupant, nisi præcedat camets, aut patach. Quotiescunque igitur istas literas in fine dictionis existentes, non præcessit camets, aut patach, necessariò additur patach sub istis literis, vt ritè proferri possint: quod idcirco dici solet patach suffuratum, seu patach necessitatis.

Patach suffuratum.

ה, quum punctum inventre habet, quomodo pronuncietur.

5 Quod autem diximus de literis ח, & ע, habet etiam locum in litera ה, quando punctum habet in ventre, vt patet in isto nomine אֱלֹהַּ, Deus: dicimus enim eloah, non eloha.

CAP. III.

De Semipunctis.

Puncta tria, quę vices gerũt breuissimarum vocalium.

PRæter illa decem puncta, quæ locum obtinent vocalium tùm longarum, tùm breuium, sunt alia tria puncta, quæ breuissimarum vocalium vices gerant:

rant: nimirum ſceua, chateph patach, & chateph ſegol, de quibus ordine dicemus.

2 Sceua, Hebræis שְׁוָא vel שְׁבָא; conſtituitur ex duobus punctulis vno ſuper aliud perpēdiculariter poſito, hoc modo, ׃, quod quidem interdum quieſcit, interdum ſonat. Quando quieſcit, nullum ſonum exhibet auribus, neq; ſyllabam conſtituit, ſed potiùs trahit literam ſibi impoſitam ad præcedentem, vt cum ea ſyllabam componat, vt quum dicimus הָלַךְ *halach, ambulauit.* Quando ſonat, idem valet quod *e*, breuiſſimum, & ſyllabam conſtituit cum ſua litera conſonante more aliarum vocalium, vt quum dicimus דְּבַר *devar, verbum.* Sceua quieſcens. Sceua ſonãs.

Adnotatio.

Et hinc fortaſſe nomen accepit: videtur enim שְׁבָא *dici à verbo* שׁוּב*, quod eſt redire, quia literam ſuam ad præcedentem* Sceua vnde dicatur.

tem trahit, & quodammodo redire facit. Atque hinc fit, vt omnis litera in fine dictionis, exceptis quiescentibus, quæ sunt אהוי, *si nullum habeat punctum, censeatur habere sceua, licet non inueniatur expressum, nisi sub literis* בגדכפת *quando habent daghes lene, quod tum demum apparet, quum aliquid additur, vt* פָּקַד *visitauit,* פָּקַדְתְּ *visitasti. Reperitur praeterea sceua finale sub litera* ךְ, *licet non habeat daghes lene, atque in tribus alijs dictionibus,* יֵשְׁתְּ *declinet, Prouerb. 7.* קֹשְׁטְ *veritas, Prouerb. 22.* וַיַּשְׁקְ *potum dedit, Gen. 29.*

Quę literę in fine dictionis censeantur habere Sceua.

3 Ad internoscendum autem quando sceua sonet, & quando quiescat, hæ regulæ seruandæ sunt. Prima, sceua in initio dictionis semper pronunciatur, vt לְמוֹד *lemod, disce*, non *lmod.* Secunda, in fine dictionis nunquam pronunciatur, vt וַיֵּשְׁתְּ *vayest, & bibit*, & non *vayeste*. Tertia, in medio dictionis pronunciatur solùm sub

Regulæ ad distinguēdū Sceua sonās & quiescens.

sub litera geminata, vt הַלְלוּ *halelu, laudate*, non *hallu*, רְבָבוֹן *rivevon, decem millia*, non *rivvon*: sub litera quæ habet punctum in ventre, vt לִמְּדוּ *limmedu, docuerunt*, non *limmdu*: post alterum sceua, vt יִלְמְדוּ *jilmedu, discent*, non *jilmdu*: denique post vocalem longam carentem accentu Grammatico, vt לָמְדָה *lameda, didicit*, non *lamda*. In לָ enim est accentus Rhetoricus.

Prima exceptio.

Quando duo sceuaim sunt in fine, vtrumque quiescit, etiam si primum sit post longam vocalem, & secundum sit post alterum sceua, vel sub litera habente punctum in ventre, vt יֵשְׁתְּ *jest, bibet, non jeste,* יֵבְךְּ *jevch, flebit, non jeuech. Quanquam id nonnulli negant, præsertim si vltima litera sit affecta puncto daghes: tunc enim vltimum sceua pronunciandum putant, vt* יֵשְׁתְּ *jesthe.*

Duo Sceuaî in fine dictionis quiescunt.

Secunda exceptio.

Sceua post vocalem lõgam quãdo quiescit.

Quando vocalis longa notata est accentu Grammatico, sceua sequens quiescit, vt לְמוֹדְנָה *lemodna, discite, non lemodena, vel quando vocalis longa eo loco habetur pro breui, vt* וּ *v cõjunctio quũ ponitur pro* וְ *ve, ne duo sceuaim concurrant initio: tũc enim sceua sequens quiescit, vt* וּנְרוֹמְמָה *vnromemah, & exaltemus, non vneromemah, vt infrà in 4. par. c. 2. fusiùs dicetur.*

Appendix.

Reg[illegible] fere pan[illegible] per fecte [illegible]nũ- cietur [illegible].

Obseruandum verò est, ad perfectam pronunciationem semipuncti sceua, quum post sceua sequitur litera gutturalis, ipsum sceua, quorundam sententiâ, debere proferri ferè ad eum modum, quo profertur punctum subjectum literæ gutturali, & si adsit accentus, qui dicitur gahaia, proferendum planè eo modo, quo profertur punctum literæ gutturalis: dicimus enim תְּחִי *tichi, viuet, non techi. Idem dicendum est de sceua præcedente jod sine chiric: vergit enim tunc sceua ad sonum chiric, & si adsit*

ſit gahaja, ſonat planè vt chiric, vt בְּיַד *bijad, in manu, non bejad. Quamquam alij probabiliùs fortaſſe aliter ſentiunt, & ſemper ſceua mobile, vt e, pronunciandum eſſe contendunt.*

4. Hæc de Sceua ſimplici: nunc de compoſito, ſiue de punctis raptis, dicamus. Chateph patach eſt pūctum compoſitum ex ſceua, & patach, hoc modo, ֲ, & ſonat a breuiſſimum. Chateph ſegol eſt pūctum compoſitum ex ſceua & ſegol, hoc modo ֱ: & ſonat e breuiſſimum. Sceua compoſitum.

Adnotationes.

1 *Utrumque ſceua compoſitum præcipuè literis gutturalibus* ע ח ה א *pro ſceua ſimplici ſubjicitur: & quidem frequentiùs chateph patach, quàm chateph ſegol.* Puncta rapta quorſum inuenta.

2 *Immo verò chateph patach ſub alijs quoque literis præter gutturales inuenitur interdum, vt* בֵּרֲכוּ *beracu, benedixerunt,* גִּלֲלוּ *ghillalu, reuoluerunt,* צָלֲלוּ *tſalalu, demerſi ſunt. Exod. 15.*

 3 *Quat*

3 *Quatuor tamen cauſæ dicuntur, cur etiam Sceua ſimplex gutturalibus ſubjici queat. Prima, ſi præcedat accentus Grammaticus,* שָׁלַחְנוּ ſchialachnu, miſimus. *Secunda, ſi præcedat chiric ſub litera ſeruili,* יִהְיֶה jihjeh, erit, תִּחְיֶה tichjeh, viues. *Tertia, ſi ſequitur daghes,* יַחְפֹּץ, iachpots, volet, נֶאְדָּר nedar, magnificus. *Quarta, ſi ſequatur litera capax ſolius daghes fortis, ſed eo non affecta, vt* מַעְיָן manghian, fons, יֶחְסַר jechſar, deficiet. *Sed hæc faciliùs vſu diſcuntur.*

CAP. IIII.
De Daghes, & Raphe.

SVperſunt adhuc alia duo puncta, quæ etſi vocalium literarum munere nequaquam funguntur, ſuo modo tamen pronunciationē non parùm juuant. Ea ſunt דָּגֵשׁ Daghes, & רָפֶה Raphe.

Daghes quid ſit. Daghes eſt punctum in medio literæ impreſſum, cujus officium eſt vim

vim quandam addere ipsi literæ. Est tamen duplex Daghes, lene, & forte. Lene roborat literam: Forte duplicat. Exemplum lenis בית *beth, domus*, non *veth*. Exemplum fortis דִבֵּר *dibber, loquutus est*, non *diber*. Porrò Daghes forte inueniri poteſt in omnibus literis, exceptis gutturalibus ה א ע ח, & ר.

Daghes duplex.

Daghes forte in quibus sit literis.

Appendix.

1 *Quamquam etiam aliquando Aleph* א, *& Resc* ר, *sed rarissimè, daghes recipiunt. vide Genes.* 43,23. 1.*Esdr.* 8,18. *Leuit.* 23,17. *Iob* 33,20. *&* 1.*Reg.* 1,6. 1.*Reg.* 10,24. 4.*Reg.* 6,22. *Prou.* 10,14. *Prou.* 15,1. *Cant.* 5,2. *Psal.* 52,5. *Hierem.* 39,12. *Habac.* 3,13. *Ezech.* 16,4.

2 *Ratio verò cur infigatur daghes forte in literis multiplex est. Primùm infigitur ad supplendum defectum literæ Nun in conjugatione Niphnghal, in defectiuis pe nun, in* נתן *nathan, in præpositione* מן *min. Secundò, ad supplendum defectum literæ gem*

Causæ inscribẽdi Daghes forte in literis.

geminatæ in verbis duplicātibus ע *nghajin, & ad supplendum defectum literæ* ה *in verbis, quæ habent tertiam radicalem* ה, *& quando in hithpael* ה *&* ט *conueniunt. Tertiò, ad ostendendum conjugationis grauitatem in Piel, Pual, & Hithpael. Quartò, post* ה *demonstratiuum, &* ו *versiuum, nisi sequatur litera sceuata. Quintò, sed rarò, solius euphoniæ causa.*

Daghes lene in quibus reperiatur literis.

2 Daghes lene non reperitur nisi in sex literis, quæ duabus hisce vocibus continentur בגד כפת, quia tamē etiam hæ literæ daghes forte habere possunt, ideo vt sciamus, vtrum daghes in his literis infixum, sit forte, vel lene, hæc regula notanda est.

Regula de Daghes.

Initio dictionis nunquam esse potest, nisi daghes lene, & similiter in medio, & fine, post sceua quiescens. Itaque in hac dictione תִּזְכּוֹר *tizcor, recordaberis*, vtrumque daghes est lene: in hac verò דִּבַּרְתָּ *dibbarta, loquutus es*, primum est lene, secundum for

forte, tertium lene.

3 Raphe Hebraicè רָפָה,id eſt,lene, eſt virgula quædam literæ ſupraſcripta hoc modo בֿ, quæ linea ſignificat literam eſſe molliùs pronunciãdam,quàm ſi haberet daghes. Itaque literæ בגד כפת cum daghes leni pronunciantur leniùs, vt latinæ literæ b,g,d,c,p,t. Si verò habeant raphe, בֿגֿדֿ כֿפֿתֿ,pronunciantur aſperiùs,בֿ vt v conſonans, גֿ, vt gh, דֿ, vt dh, כֿ, vt ch, vt quorundam ſententia nihil à litera ח differre pronunciando videatur,פֿ,vt ph,ſiue φ Græcorum , תֿ denique vt ϑ Græcorum, ſiue th. Raphe quid.

4 In pleriſque tamen libris raphe non exprimitur , ſed ſemper ſubintelligitur, vbi nullum eſt daghes.

Appendix.

Quòd verò ad orthographiam attinet, vbi ſit ponendum daghes , & vbi raphe, hæ regulæ ſeruandæ ſunt. Quę ſint pūctorum Daghes & Raphe loca.

1 *Initio dictionis ſemper eſt raphe,præterq*

terquam in literis ב ג ד כ פ ת, *quæ daghes habent, nisi litera præcedens fuerit vna ex quiescentibus, quæ sunt* א ה ו י, *quamquã etiam his præcedentibus quattuor locis habent daghes. Primùm si litera quiescens non quiescat eo loco, vt* פּוּ גְּכָל שְׂפָתַי תִּפְתַּח: *deinde si habeat accentum distinctiuum, vt* לְבָנָה כּוֹכָב luna, stella. *Tum si dictio, quæ incipit ab vna ex literis* בגד כפת begad chephath, *sit monosyllaba, aut habeat accentũ in penultima, vt* זָבַחְתָּ פֶּסַח sacrificasti Pascha. *Postremò si maccaph conjungit* ה *dictionis monosyllabæ cum dictione incipiẽte ab vna ex literis* בגד כפת; *vt* מַה־בֶּצַע quæ cupiditas? *aut contrà, si dictionem hujusmodi monosyllabam præcedat dictio desinens in* ה *cum maccaph, vt* יְצַפֶּה־כִּי sperabit in me.

2 *in medio & fine dictionis post lõgam vocalem semper est raphe, nisi notetur accentu: tunc enim daghes esse potest, vt* לָמָּה cur: *ex quo apparet sciurec interdum pro parua vocali haberi, quum admittat post se*

ſe daghes, vt חוּבָּה.

3 *In medio, & fine, poſt vocalem breuem ſemper eſt daghes, aut ſceua ſilens, niſi notetur accentu: nam in* שְׁבָת habitare, *illud* ב *propter accẽtum non habet daghes, aut niſi ſit camets chateph, præſertim deductum ex cholem, vt* קֳדָשִׁים.

4 *In medio, & in fine poſt ſceua mobile, & puncta rapta, ſemper eſt raphe, præterquam in hac voce* שְׁתֵּי שְׁתַּיִם duo.

5 *In medio, & in fine poſt ſceua quieſcens ſemper eſt raphe, præterquam in literis* בגד כפת *quæ habent daghes lene: exceptis pauciſſimis, vt* מַלְכוּת regnũ, עַבְדִי ſerui, *& ſimilibus.*

CAP. V.

De literis quieſcentibus, & mappic.

QVattuor literæ, quę hoc nomine continentur אֶהֱוִי *ehe-ui*, quieſcentes dicũtur, quia interdum proprio pũcto vocali deſtitutæ, nullum ſonum auribus exhibent, Literæ cur dicãtur Quieſcentes.

bent, ſed in præcedēti puncto quieſcunt: cujus rei ratio eſt quòd, vt ſuprà diximus, iis vtebantur olim Hebræi loco vocalium: nunc autem inuenta ſunt puncta, quæ earundem vocalium munere commodiùs funguntur. Itaque neceſſariò literæ iſtæ, poſt inuenta puncta, interdum ſonant, interdum quieſcunt: ſonant quando funguntur munere ſuo, id eſt conſonantium: quieſcunt quando fungi deberent munere alieno, id eſt vocalium.

Explicemus de ſingulis ſeorſim.

א quibus in locis quieſcat.

א quieſcit in medio, & in fine poſt omnes vocales longas, & interdum poſt ſegol, & patach, vt גּוֹמֶא *juncus*, & וַאדֹנִי *& dominus.*

ה quando quieſcit.

ה quieſcit ſolùm in fine poſt camets, tſere, cholém, longas vocales, & poſt ſegol, & patac, breues, vt פֶּה *os*, מַה *quis*: poſt alias vocales longas non facilè reperitur litera ה: tamen, ſi inuen-

inueniretur, sine dubio etiam in illis quiesceret.

Exceptio de Mappic.

Est autem obseruandum, interdum ה *in fine post longam vocalem non quiescere.* *Ad quod significandū scribitur tunc punctum quoddam in medio ejus hoc modo,* הּ, *vel sub illa, hoc modo,* הָ: *quod quidem punctum non est daghes, quia non duplicat, nec roborat literam, sed est* מַפִּיק mappic, *id est eductor, quia educit sonū, dum facit vt litera sonet, quæ alioquin quieuisset.* ה quando in fine dictionis non quiescit. Mappic quidnam sit.

Solet verò mappic potißimùm adhiberi in pronomine affixo generis fœminini, vt בְּנָהּ filius ejus: *prætereà in nomine Dei* אֱלוֹהַּ, *& in quattuor verbis,* admirari, superbire, amare, splēdere.

נָגַהּ כָּמַהּ גָּבַהּ תָּמַהּ

י quiescit in medio, & in fine post tsere, segol, & chiric: aliàs sonat vt j, consonans. Porrò in fine post camets, patach, cholem, & sciurec coalescit cum præcedente, vt vocalis in י quando quiescit.

diphthongum, vt אֲדֹנָי *adonai, Dominus*, trisyllabum: דְבָרַי *devarai, verba mea*, similiter trisyllabum: גּוֹי *goi* monosyllabum, *gens*: בָּנוּי *banui, ædificatus*, duarum syllabarum. Interdum etiam

י quando admittit Mappic.

recipit mappic, vt in dictione מַלְכֻיּוֹת *regna*; & רֵאשִׁיּוֹת *principia*.

ו quando quiescit.

ו quiescit in medio, & in fine sub cholem & in sciurec: aliàs sonat vt v, consonans, & in fine post camets, & patach, tsere, & chiric, coalescit in diphthōgum, etiamsi intercedat jod quiescens, vt דְּבָרָיו *devarau, verba ejus*, קָו *kau, linea*, שָׁלֵו *schaleu, quietus*, פִּיו *piu, os ejus*.

Appendix.

Literæ quiescentes sunt necessariæ.

1 *Notandum verò est, quiescentem literam necessariam esse ad longarum vocalium prolationem, & ideo semper eis vel actu, vel potestate adesse: idcirco enim in illa sententia*, לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל non facies tibi sculptile, *illud* פ *non habet daghes lene, quia præcedit* ה, *virtute*

cont

contentum in camets dictionis לְךָ.

2 *Præter hæc puncta jam explicata, quæcumque aliæ lineolæ, notulæ, apices, quacumque forma, vel situ occurrant, accentus habendi sunt, excepto signo, vel circulo* כְּתִיב, *id est scriptionis, de quo in capite sequenti, appendice secunda.*

CAPVT VI.
De Accentibus.

ACcẽtus Hebræis triplex est, Rhetoricus, Grammaticus, Musicus: Rhetoricus retinet syllabam, vel conjungit cum alia, ornatus gratia: Grammaticus attollit syllabam, vt accentus acutus Græcorum, & præterea distinguit orationem, vt apud Latinos puncta & virgulæ: Musicus designat tonum, quo syllaba cani debet. Accentus Rhetoricus. Accentus Grãmaticus. Accentus Musicus.

2 Porrò Rhetorici accentus quatuor sunt. Primus dicitur Metheg, id est, frenum, cujus officium est retine- Metheg.

re ſyllabam quam afficit, ne lingua, nimis celeriter pronunciando, hæreat, & ſcribitur ſub litera hoc mo-
Mazze. do, בֽ. Secundus dicitur Mazze, cujus idem eſt officium, & ſcribitur ſupra literam hoc modo בּ֫. Tertius
Gahaja. dicitur Gahaja, & eſt retinaculum ſolius puncti ſceua: quum methegh & mazze aliis punctis adjungãtur: ſcribitur autem ſic, בְֽ. Quartus dicitur
Maccaph. Maccaph, cujus officium eſt conjungere vnam dictionem cum alia, vt inſtar vnius vocis pronuncientur, & ſcribitur inter duas dictiones hoc modo, כָּל־גּוֹי *col goi, omnis gens.*

Grammatici accẽtus ſunt 31. 3 Grammatici accentus numerantur triginta & vnus, nimirum viginti reges, & vndecim miniſtri, qui omnes acuunt ſyllabam quam afficiunt, & præterea diſtinguunt orationem: quamquam, quod attinet ad diſtinctionem, ex tanto numero, ſolùm quatuor ſunt propriè Grammat

matici: reliqui enim magis Musicæ, quàm Grammaticæ deseruiunt.

Quatuor ꝓpriè sunt accẽtus Grammatici.

4 Primus dicitur Soph pasuk siue Siluc, cujus officium est acuere syllabam, & distinguere periodos: scribitur autem sub litera hoc modo:בּ. ita vt figura non distinguatur à Metheg. Facilè tamẽ vnum ab alio internosces, si animaduertas è duobus accentibus in eadem dictione positis, priorem esse Rhetoricum, posteriorem Grammaticum: vel si vnus tantùm sit, eum necessariò esse Grãmaticum: nulla enim est dictio sine accentu Grammatico, nisi ea quæ per maccaph cum alia jungitur.

Soph pasuch.

Nota.

Grãmaticus accẽtus quãdo abest à dictione.

5 Secundus est Athnach, qui, præterquàm quòd syllabam attollit more aliorum, distinguit medias periodos, seu membra orationis, & hoc modo sub litera pingitur, בַ: hunc tamen vsum non semper habet in libro Iob, Psalterio, & Prouerbiis.

Athnach.

 6 Tert

Zakeph caton. 6 Tertius est Zakeph caton, qui & syllabam acuit, vt cæteri, & incisa distinguit: scribitur vt Sceua, sed hoc modo supra literam notatur, בֹּ.

Reuia. 7 Quartus est Reuia, qui minimis distinctionibus seruit, & hoc modo supra literam scribitur in medio, בֹ, vel ad latus dextrum בֹ, vt differat à puncto cholem. Cæterorum nomina, & figuras, quamuis ij negligi potuissent, hîc breuiter subjiciemus, ne quid vel à curiosis desideretur.

Accentus Regij.

1	בְ:	סוף פְּסוּק	11	בי	לְגַרְמֵהיי
2	בָ	אַתְנָח	12	בֹ	גֵּרֶשׁ
3	בֹ	זָקֵף קָטוֹן	13	בֹ	גֵּרְשַׁיִם
4	בֹ	זָקֵף גָּדוֹל	14	בָ	יְתִיב
5	בֹ	רְבִיעַ	15	בֹ	זַרְקָא
6	בְ	תְּבִיר	16	בֹ	פָּזֵר גָּדוֹל
7	בְ	טַרְחָא	17	בֹ	פָּזֵר קָטוֹן
8	בֹ	סְגוֹלְא	18	בֹ	קַרְנֵי פָּרָה
9	בֹ	פַּשְׁטָא	19	בֹ	שַׁלְשֶׁלֶת
10	בי	פְּסִיקי	20	בֹ	תְּלִישָׁא גְדוֹלָה

Accen

Accentus ministri.

1 ב מונח	6 ב מֵירְכָא פְּשׁוּטָה
2 ב עִלּוּי	7 ב מֵירְכָא כְּפוּלָה
3 ב מְכַרְבֵּל	8 ב קַדְמָא
4 ב מַהְפַּךְ	9 ב תַּרְסָא
5 ב מְאַיְּלָא	10 ב דַּרְגָא
	11 ב יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ:

Appendix prima.

Quod autem ad sedem attinet accentuum, hæ regulæ tradi possunt. Accentus grammaticus in penultima syllaba collocatur. Accentuum sedes.

1. *Primùm quidem in omnibus nominibus, & verbis, quæ habent segol in vltima, vt* בֶּגֶד beged, vestis, קֹדֶשׁ kodesc, sanctitas, סֵפֶר sepher, liber, מָוֶת maueth, mors, לֶכֶת lecheth, ambulare: *& idem dicendum est de ijs, quæ habent patach in vltima loco segol, quando nimirum vltima, vel penultima est* ח, *vel* ע, *vt* דַּעַת danghath, scientia, פֶּסַח pesach, Pascha. *Hæc tamen regula locum non habet, quando vltima thematis est* ה *: dicimus enim*

מֹשֶׁה Mosce, Moses, בּוֹנֶה bone, ædificans, *nisi fortè sequatur dictio monosyllaba, aut millel.*

2 *Deinde verò in omnibus nominibus, quæ habent camets, vel patach, ante jod mobile, vt* מִצְרַיִם mitsraim, Ægyptus, בַּיִת baith, domus: *ad quam regulam pertinent omnia dualia.*

3 *In ijs nominibus, quæ desinunt in jod præcedente chiric, si punctum penultimum fuerit cholem, vel segol, vt* קֹשִׁי kosci, duritia, חֳלִי choli, infirmitas, שֶׁבִי scievi, captiuitas.

4 *In ijs, quæ terminãtur in sciurec præcedente* ה, *vt* בֹּהוּ bohu, vacuitas, תֹּהוּ tohu, desolatio, פְּקָדָהוּ pekadahu, visitauit eum.

5 *In præteriti secunda persona singularis numeri, masculini generis, & prima persona communis generis, vtriusque numeri, vt* לָמַדְתָּ lamadta, didicisti, לָמַדְתִּי lamadti, didici, לָמַדְנוּ lamadnu, didicimus: *nisi fortè adsit vau versiuum: tunc enim*

enim aliquãdo accentus ponitur in vltima.

6 *In præteriti tertia persona plurali, quando propter pausam vertitur sceua in punctum longum, vt* לָמָדוּ lamadu, didicerunt, *pro* לָמְדוּ lamedu. חָפֵצוּ chaphetsu, voluerũt, *pro* חָפְצוּ chaphetsu. יָכוֹלוּ jacolu, potuerunt, *pro* יָכְלוּ jacelu. *Idem dicendum est de tertia singulari fœminini generis, vt* לָמֵדָה lameda, didicit, *pro* לָמְדָה lameda.

7 *In præteriti tertia plurali, & tertia singulari fœminini generis, verborũ quiescentium, vel duplicantium Nghajin, vt* בָּנוּ banu, intellexerunt, בָּנָה bana, intellexit, סַבּוּ sabbu, circuierunt, סַבָּה sabba, circuiuit.

8 *In tertia præterii, quando sequitur dictio monosyllaba, vel alia habens accentum in prima syllaba, vt* בָּנָה עִיר bana nghir, ædificauit ciuitatem, קָרָא לַיְלָה kara lajela, vocauit noctem. *Idem seruatur in participijs verborum quiescentium lamed he, vt* בּוֹנֶה עִיר bone nghir,

 ædific

ædificans ciuitatem.

9 *In secunda plurali generis fœminini imperatiui, & secunda ac tertia plurali generis fœminini futuri, vt* לְמוֹדְנָה lemodna, discite, תִּלְמוֹדְנָה tilmodna, discetis, *vel* discent.

10 *In conjugatione Hiphil, in tertia plurali, & tertia singulari fœminini generis, vt* הִפְקִידוּ hiphkidu, præfecerunt, הִפְקִידָה hiphkida, præfecit.

In reliquis omnibus tum nominibus, tū verbis, accentus grammaticus collocatur in vltima. Porrò vocabulum hujusmodi quod habeat accentum in vltima, vbi ferè sæpissimè reperitur, vocari solet à Grammaticis Milra: quod autem in penultima, dicitur Millel. Nulla tamen est vox, quæ grammatico siue acuto accentu careat, vt suprà dictum est, nisi quæ per Maccaph cum sequenti voce conjungitur.

Appendix secunda.

De Circulo o.

Circulus hic o *vocabulis interdum im-*

posit

positus, aliam diuersam lectionem indicat. Quæ quidem lectio in plerisq; Bibliorum exemplaribus in margine adscribitur, cum subjecta litera ק, *id est* , קְרִי keri, lectio, *nam ita vox illa ad marginem appellatur. Quæ autem est in ipso contextu cum hoc circulo* o, *vocatur* כְּתִיב cethiv , scriptio , *quòd scilicet ita ibi scripta quidem sit ea vox , non tamen ita legenda. Verumtamen keri, hoc est vox in margine apposita, pronuncianda ijs punctis, quæ puncta habet cethiv, hoc est vox textus. Exẽpli gratia, Gen.* 24, *ver.* 16, *cethiv in textu est* וְהַנַּעַר vehannanghara: *in margine verò keri* והנערה vehannanghara. *Ergo ad hoc ex illo cethiv transferenda sunt pũcta, vt legatur* וְהַנַּעֲרָה vehannanghara, & puella. *Hæc autem lectionum varietas adnotata est à Rabbinis in* מְסָרָה mesara, *vel* מָסֹרֶת masoreth. *Ita enim ab ipsis hujusmodi Obseruationum libri dicuntur.*

Appendix

Appendix tertia.

De vsu accentuum extra Biblia.

Multiplices illæ accentuum figuræ in ſacris libris duntaxat reperiuntur, ſine quibus, præſertim diſtinguentibus, nullam ſcripturam Hebræi recipiendam putant: tametſi rationem collocationis, aut ordinis, quem in illis cernimus, ſe propter peccata ignorare fateantur.

Cæterùm in alijs Hebræorum ſcriptis, epiſtolis, libris, qui hiſce characteribus propriè Hebraicis conſtant (ſiue à Chriſtianis, ſiue à Iudæis edantur) vnum ex his quatuor ſubjectis modis fere obſeruari videmus.

Primus modus.

Nudæ tantùm conſonantium figuræ ponuntur: prætermiſsiſq; omnino non tantùm accentibus omnibus, ſed etiam punctis ſiue vocalibus: additis dumtaxat duobus craſſioribus punctis ad periodum, ſiue comprehenſionem.

אל רחום החמידני בחמד את אשר ישר

בעי

בעיניך בחכמה דרוש באמת ידוע בתם מלות
לתהלה ולכבוד שמך:

Elrachum hachamideni bachamad eth ascier jasciar benghenecha bechochma darosc beemeth jadoangh betom milloth lathehilla ulcavod sciemecha.

Concede mihi, misericors Deus, quæ tibi placita sunt, ardenter concupiscere, prudenter inuestigare, veraciter agnoscere, perfectè adimplere, ad laudem & gloriam nominis tui.

Porrò puncta illa craßiora sæpè etiam omittuntur.

Secundus modus.

Retinentur omnia puncta vocalia: interdum etiam seruilia, vt daghes, & in ש, *&c. omißis tamen omnibus omnino accentibus, præter illa duo puncta in extrema periodo, hoc modo:*

שְׁלֹשָׁה פָּנִים בְּשָׁלוּשׁ הַקָּדוֹשׁ אָב בֵּן וְרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ וֵאלֹהִים אֶחָד:

Scielosciа panim besciалusc hakkadosc

ab

av ben veruach hakkodesc veloim echad.

Tres personæ sunt in sancta Trinitate, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, sed Deus vnus.

Tertius modus.

Usurpantur omnia puncta vocalia, seruilia, &c. & in singulis dictionibus accentus grammaticus in sua syllaba, quam ex regulis sibi vindicat, notatur perpendiculari lineola.

שלום לך מלכה אם חסד חיים מתוק
ותקותנו שלום אליך׃

Scialom lac malca, em, chesed, chajim, mathok, vatikvathenu, scialom elaic.

Salue regina, mater misericordię, vita, dulcedo, & spes nostra salue.

Quartus modus.

Similis tertio, nisi quòd illam lineolam perpendicularem non vbique seruet: sed suis in locis, ad orationem distinguendam soph pasuk, atnach, zakeph caton: præterea metheg rhetoricum adhibeat, & maccaph.

נְפָשׁוֹת הַקְּדוֹשִׁים שְׂמֵחוֹת בַּשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
רָדְפוּ אֶת־עִקְּבֵי מָשִׁיחַ וְכִי־יָצְקוּ דָמָם בְּאַהֲבָתוֹ
יַעַלְזוּ עִם־מָשִׁיחַ בְּלִי סוֹף׃

Nephasciot hakkedoscim sciemechoth basciamaim ascier radephu eth nghikve masciach vechi jatsku damam beahavatho, lachen janghlezu nghim masciach beli soph.

Gaudent in cælis animæ Sanctorum, qui Christi vestigia sunt sequuti: & quia pro ejus amore sanguinē suum fuderunt, ideo cum Christo exultant sine fine.

Cæteri modi ad hos facilè reuocabuntur. Porrò ex his quatuor, quo quisque est ordine superior, eo etiam lectionem difficiliorem reddit. Quare postremus potissimùm, aut certè tertius videtur vsurpandus, præsertim si scribatur ijs, qui non sint hujus linguæ peritissimi.

PARS

PARS SECVNDA, QVÆ EST DE NOMINE.

*

CAPVT I.

De ijs, quæ nomini generaliter accidunt.

Explicuimus ea, quæ pertinent ad rationem legendi, & scribendi verba Hebraica. Nunc de partibus orationis, quæ tres sunt apud Hebræos: Nomen שֵׁם *scem*, cum quo Pronomen conjungunt: Verbum פֹּעַל *ponghal*; cui etiam Participium annectunt: & dictio מִלָּה *milla*, quæ Præpositiones, Conjunctiones, Aduerbia, & Interjectiones complectitur, suo ordine disseremus.

Orationis partes tres.

1 Ac primùm de Nomine in vniuersum dicēdum est: deinde de singulis

gulis nominum formis, siue speciebus. Nomini in vniuersum accidunt quatuor, genus, numerus, casus, & regimen genitiui. Genera in Hebraicis nominibus tria sunt, masculinum, fœmininum, & commune. Neutro carent Hebræi, sed pro eo fœmininum vsurpant, vt B. Hieronymus annotauit in Commentario ad finem 7 cap. Ecclesiastæ: quod etiam interdum substantiuè videtur vsurpari, זאת *zoth, hoc, istud,* pronomen fœmininum, טוֹבָה *tova, bonum,* & *bonitas.* Nomini accidunt quatuor. Genera tria.

2 Masculina terminantur quouis modo, præterquam in ה, præcedente camets, vel in ת, præcedente segol, chiric, vel sciurec, vt דָּבָר *davar, verbum,* אִישׁ *isc, vir.* Excipiuntur numeri cardinales, de quibus suo loco. Masculinorum termin.

3 Fœminina terminantur in ה, præcedente camets, & accentu in vltima, vt אִשָּׁה *iscia, mulier,* vel in ת, præcedente segol, & accentu in penulti- Fœmininorum term.

ma, vt קֶשֶׁת *kescieth, arcus*, vel præcedente chiric, aut sciurec, & accentu in vltima, vt גָּפְרִית *gophrith, sulphur*, מַלְכוּת *malcuth, regnum*.

Exceptio.

Sunt tamen præter hæc nonnulla irregularia, quæ sunt fœminina, & tamen non terminantur altero horum modorum, vt רוּחַ ruach, ventus, אֶבֶן even, lapis: *præterea omnia nomina vrbium, & regionum, necnon membra, quæ naturâ sunt gemina, vt* עַיִן nghain, oculus, אֹזֶן ozen, auris, רֶגֶל regel, pes, יָד manus, *& cætera, quocunque terminentur modo, fœminina sunt.*

Communiũ termin. 4 Communia terminantur quolibet modo, more masculinorum, & ferè sunt hujus generis nomina animalium, vt בָּקָר *bakar, bos*, חֲזִיר *chazir, sus*, &c.

Numeri tres 5 Numeri nominum Hebraicorũ sunt tres, singularis, pluralis, dualis. Singularis terminatur variis modis, vt

vt jam diximus. Pluralis in masculinis fit à singulari addito ים, vt à דָּבָר davar, fit דְּבָרִים devarim. In fœmininis, quæ desinũt in ה, mutatur ipsum ה cum puncto camets in ות, vt à טוֹבָה tova, bona, fit טוֹבוֹת tovoth. In iis, quę desinunt in ת præcedente segol, additur ות, vt à קֶשֶׁת kesciet, arcus, fit קְשָׁתוֹת kesciathoth. In iis quæ desinunt in ת præcedente chiric aut sciurec, mutatur vltima syllaba in יּוֹת, vt à גָּפְרִית gophrit, sulphur, fit גָּפְרִיּוֹת gophrijot, à מַלְכוּת malcuth, regnum, fit מַלְכֻיּוֹת malcujoth. Modus formandi pluralem.

Appendix.

Obseruandum autem est interdum nomina, quæ in singulari habent terminationem masculinam, in plurali habere fœmininam, & contrà, vt אָב av, pater, אָבוֹת avot, patres, יוֹנָה jona, columba, יוֹנִים jonim, columbæ. Nota.

4 Dualis numerus pro vtroq; genere non differt à plurali, nisi quòd penultima litera in plurali est jod Dualis quomodo differat à plurali.

quieſcens in chiric, vt אֲלָפִים *alaphim, multa millia*: in duali autem eſt jod mobile ſub ſe habēs chiric, pręcedēte patach, vt אַלְפַּיִם *alpajim, duo millia.* Sortiūtur autem dualem numerum ea ſolùm nomina, quæ naturâ ſunt geminata, vt עֵינַיִם *nghenajim, oculi,* אָזְנַיִם *oznajim, aures*, & horum ſimilia.

Appendix.

Nominaquędam vnius tantùm numeri.

Porrò ſunt quædam nomina, quæ ſolum habent numerum ſingularem, vt צֹאן tſon, pecus, זָהָב zahav, aurum: *quædam quæ ſolum habent pluralem,* חַיִּים chajim, vitæ, בְּתוּלִים bethulim, virgines, נְעוּרִים nenghurim, pueritiæ: *quædam quæ ſolùm habent dualem, vt* מַיִם maim, aquæ, שָׁמַיִם ſciamaim, cæli, רֵחַיִם rechaim, molæ.

Nomina Hebræa caſus non habent.

5 Caſus Hebræi nullos habent, ſed eos tamen interdum per articulos deſignant, qui ſunt hi. Genitiuus הַ *ha*, vel שֶׁל *ſciel.* Datiuus לְ *le.* Accuſatiuus אֶת־ *eth.* Vocatiuus הַ *ha.* Ablatiuus

מִן. Nominatiuus articulo caret: interdum tamẽ recipit etiam הַ *ha* demonstratiuum. Exempli gratia, דָּבָר *davar*, *verbum*, הַדָּבָר *haddavar*, siue שֶׁל דָּבָר *sciel davar*, *verbi*, לְדָבָר *ledavar*, *verbo*, אֶת־דָּבָר *eth davar*, *verbum*, הַדָּבָר *haddavar*, *ô verbum*, מִדָּבָר *middavar*, *à verbo*.

Appendix prima.

Obseruandum autem est, nullum horum esse purum articulum: siquidem ה, *est etiam aduerbium vocandi:* מִן, אֶת, לְ, *&* *sunt præpositiones, vt infrà docebimus:* שֶׁל *ferè non est in vsu in diuinis literis, sed solùm apud Rabbinos.*

Appendix secunda.

Obseruandum est etiam ה, *non solùm genitiuo, sed etiam cæteris omnibus casibus jungi posse: pari ratione* לְ, *non solùm datiuo, sed etiam genitiuo, & accusatiuo interdum seruire: denique* אֶת, *non solùm accusatiuum, sed etiam nominatiuum, datiuũ, & ablatiuum aliquando designare.*

Vide plura in fine Grammaticæ, vbi de dictionibus indeclinabilibus agitur.

5 Nomen absolutum vocant Hebræi, quando nullus consequitur genitiuus, siue sit illud nomen solum, vt דָּבָר *davar*, *verbum*, siue cum alia voce conjunctum, vt דָּבָר רָאוּ *davar rau*, *verbum viderunt*, דָּבָר אָבַד *davar avad*, *verbum perijt*. Nomen verò dicitur esse in regimine, quũ post se genitiuum regit, vt דְּבַר נָבִיא *devar navi*, *verbum prophetæ*, דִּבְרֵי נְבִיאִים *divre neviim*, *verba prophetarum*. Hîc דְּבַר *devar*, & דִּבְרֵי *divre*, sunt in regimine, adeoq; regunt: נָבִיא *navi* autem, & נְבִיאִים *neviim*, genitiui sunt, quamuis articulo careant.

De regimine. 6 Regimen igitur genitiui in masculinis numeri singularis, non mutat ferè nisi puncta longa in breuia, vt שַׂר *sar*, *princeps*, in regimine שַׂר אֶרֶץ *sar erets*, *princeps terræ*. In numero autem plurali aufert literam vltimam,

&

& mutat chiric in tſere, vt שָׂרִים *ſarim, principes*, שָׂרֵי אֶרֶץ *ſare erets, principes terræ.* In duali aufert ſimiliter vltimam literam, & chiric: & mutat patach in tſere, vt עֵינַיִם *nghenajim*, *oculi*, in regimine עֵינֵי יוֹנִים *nghene jonim, oculi columbarum.* At in nominibus fœmininis, quæ terminantur in ה præcedente camets, mutatur ה in ת, & camets in patach, vt מַלְכָּה *Malca, Regina*, מַלְכַּת מִצְרַיִם *Malcath Mitſraim, Regina Aegypti*: quæ terminantur in ת, nihil mutant, & ſimiliter in plurali fœminina omnia nihil mutant.

CAP. II.

De varijs nominum formis, & de gradibus comparationis.

NOmina apud Hebræos, vt etiam apud alias gentes, alia ſunt propria, alia appellatiua, in quibus nihil aliud notandum occurrit, quàm quòd propria nomi-

na carent numero multitudinis, regimine genitiui, ה demonstratiuo, & pronomine affixo, de quo infrà c.4.

2 Item alia substantiua, alia adjectiua sunt, quæ hoc solùm in hac lingua peculiare habent, quòd ab Hebræis dicitur nomen תאר *toar*, id est formale, siue adjectiuum omne illud, quod mouetur de masculino in fœmininum per additionem literæ ה, vt מֶלֶךְ *Melec, Rex*, מַלְכָּה *Malca, Regina*, טוֹב *tov, bonus*, טוֹבָה *tova, bona*: itaque multa vocant ipsi adjectiua, quę nos substantiua nominamus. Porrò fœminina à masculinis in י recipere videntur interdum etiam ת, vt à masculino עִבְרִי *nghivri, Hebræus*, עִבְרִיָּה *nghivrya*, & עִבְרִית *nghivrit, Hebræa.* Quamquam in ת ferè aduerbialiter vsurpatur, vt יְהוּדִית *Iehudith, Iudaicè*, atque alia id genus.

Adjectiuū.

3 Comparatiua & Superlatiua nō habent, sed circūloquuntur per duas part

Comparatiuis & Superlatiuis carēt Hebræi.

particulas מִן *min* & מְאֹד *meod*, hoc modo טוֹבִים דוֹדֶיךָ מִיַּיִן *tovim dodechamijain*, i. *boni amores tui præ vino*. Cant. 1. quod nos diceremus, *meliores vino amores tui*. וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד *vehinne tov meod*. id est, *& ecce bonum valde*. Gen. 1. quod nos diceremus, *& ecce erat optimum*. Interdum etiam exprimunt comparatiuum particula יוֹתֵר *jother, magis*, vt חָזָק *chazak*, *fortis*, יוֹתֵר חָזָק *jother chazak*, *magis fortis*. Frequentiùs tamen litera מ, quæ propriè significat à, vel ex, & ablatiuo inseruit, vt suprà dictum est.

Superlatiuus quoque, geminato positiuo nonnunquam significatur, vt רַע רַע *rangh rangh*, *malus malus*, hoc est pessimus.

4 Sunt alia nomina primitiua, alia deriuatiua. Primitiua dicuntur, quæ non deriuantur aliunde, sed ex ipsis deriuantur alia: talia sunt quæ ipsam radicem continent: vocatur autem radix **Primitiua.** **Radix.**

radix illa dictio, siue sit verbum, siue nomen, quæ in dictionario majusculis literis notatur, quæq; plerumque tribus tantùm literis constat, & ex qua per aliquam mutationē deducuntur multæ aliæ dictiones, quæ deriuatiuæ dicuntur, quòd à primitiua deriuentur, vt דֶּגֶל *deghel,* id est, *vexillum,* nomen est primitiuum: inde enim fit דָּגַל *daghal,* id est *erigere vexillum*, דָּגוּל *dagul*, id est, *insignis*, siue *præclarus*, נִדְגָּלוֹת *nidgalot*, id est, *castra cum vexillis*.

5 Alia perfecta dicuntur, alia imperfecta.

Perfecta tres literas radicales expressas habēt, siue illa primitiua sint, vt אֹזֶן *ozen*, *auris*: siue deriuatiua, vt, דָּבָר *davar, verbum,* siue etiam aliæ literæ præter radicales accesserint, vt קְטֹרֶת *ketoreth, incensum*, תִּפְאֶרֶת *thiphereth, decor*.

Imperfecta sunt, quę vel vnam radic

dicalem ſupprimunt, מַטָּע *mattangh, planta*, à נָטַע *natangh, plantare*: vel duas, vt מַתָּת *mattath, donũ*, à נָתַן *natan, dare.*

6 Alia denique ſimplicis, alia compoſitæ figuræ. Ex compoſitis quamplurima ſunt propria, vt אַבְשָׁלוֹם *Avſcialom, Abſalom*, ex אָב *pater*, & שָׁלוֹם *ſcialom, pax*, עִמָּנוּאֵל *Nghimmanuel, Emmanuel*, ex עִמָּנוּ *nghimmanu, nobiſcum*, & אֵל *el, Deus.*

• Appellatiua cõpoſita pauca ſunt, vt צַלְמָוֶת *tſalmaveth, vmbra mortis*, è צֵל *tſel, vmbra*, & מָוֶת *maveth, mors*, חֲלְכָאִים *chelcaim, turba*, vel *exercitus pauperum*, ſeu *afflictorum*, ex חַיִל *chail, exercitus*, & inuſitato כָּאִים *caim*, à verbo כָּאָה *caa, dolere.*

Appendix.

Deriuatiua, quæ deſcendunt à radice, ſiue primaria illa dictione, poſſunt fieri quatuor modis. Primùm per additionem. Secundò per detractionem. Tertiò per vtrumque ſimul. Quartò, ſine additione, vel Deriuatiua fiunt quatuor modis.

detract

detractione, per solam mutationem punctorum. De singulis modis seorsum, & ordine explicemus. Per additionem. *Per additionem formantur nomina deriuatiua, quum ad radicem additur vna ex his literis*, הַאֵמַנְתִּי heemanti, *quæ nomina propterea dicuntur* Heemantica *Heemantica. Et quidem* ה *format nomina, quando additur in fine, si tamen accentus ponatur in penultima, vt* לַיְלָה laila, nox. *Si enim accentus ponatur in vltima, tunc litera* ה *non est formatiua nominis, sed signum generis fœminini, vt* צְדָקָה tsedaka, *etiam in imperfectis nominibus, vt* הַצָּלָה hatsala, defensio, *à radice* נצל natsal, euasit. *Addunt quidam* ה, *formatiuum interdum præponi, vt in voce* הַשְׁמָעוּת hascmanghuth, auditus, *sed fortasse falluntur: illud enim* ה, *demonstratiuum esse videtur. Vide infrà par. 4, cap. 2, de literis seru. litera* ה. *Potest etiam esse paragogicum in fine, vt infrà dicetur par. 3, c. 7.* א, *format nomina quando præponitur, & sub se habet patach, aut segol, vt* אֶצְבַּע

etsb

etsbangh, digitus, אַשְׁמוּרָה aſcmura, cuſtodia. *Vix in Hebraica lingua dictionem claudit,* חָגָּא chogga, pauor, *Eſa.19. In Chaldaica ſæpiſſimè,* כֵּיפָא Cepha, Petrus, מַלְכָּא Malca, Rex, עַבְדָּא nghavda, ſeruus.

מ *præponitur, & ſub ſe chiric, aut patach, aut ſegol requirit, vt* מִזְמוֹר Mizmor, Pſalmus, מַאֲכָל maachol, cibus, מֶרְכָּב mercav, ephippium, ſtratum: *interdum, ſed rarò, poſtponitur, vt* שִׁלְשׁוֹם ſcilſciom, nudius tertius.

נ *præponitur, quum format nomina propria, vt* נִמְרוֹד Nimrod, נַפְתָּלִי Naphthali: *poſtponitur autem quum format cætera, & interdum eſt ſimul nota diminutionis, vt* שַׁבָּתוֹן ſciabbathon, ſabbatulum, אִישׁוֹן iſciun, paruus vir. *Sic autem dicitur pupilla.*

ת *præponitur interdum, & ſub ſe habet chiric, aut patach, vt* תִּדְהָר thidhar, cedrus, תַּלְמִיד talmid, diſcipulus: *ſæpius poſtponitur, vt* גָּפְרִית gophrith, ſulphur,

phur, מַלְכוּת malcuth, regnum: *interdum præponitur, & postponitur, vt* תִּפְאֶרֶת thiphereth, gloria: *interdum etiam habet sceua, vt* תְּהִלָּה theilla, laus.

י *sæpe præponitur quum format nomina propria, vt* יַעֲקֹב Ianghakov, Iacob, יִצְחָק Iitschak, Isaac: *& hinc apparet nomen illud* יְהוָֹה Iehova, *esse proprium nomen Dei: rarò enim appellatiuis præponitur, vt* יַלְקוּט jalkut, pera, sacculus, יַנְשׁוּף jansciuph, vlula, יִצְהָר itsear, oleum. *Postponitur autem potissimùm, quũ format nomina gentilia, vel patronymica, vel numeralia ordinalia, vt* עִבְרִי Nghivri, Hebræus, יְוָנִי Ievani, Græcus, רוֹמִיִּי Romiji, Romanus, אִיטַלְקִי Italki, Italus, *(Rabbinorũ vox à Latinis desumpta,)* סְפָרַדִי Sepharadi, Hispanus, אַשְׁכְּנַזִי Asccenazi, Germanus, צָרְפָתִי Tsarpati, Gallus. *Sic* מְשִׁיחִי Mescichi, Christianus, *à* מָשִׁיחַ Masciach, Christus: *quamquam à Iudæis Christum Dominũ perfidè negantibus, Christus ferè appella-*

tur

tur נוֹצְרִי Notſeri,Nazarenus, *à ciuitate Galileæ* נְצָרֶת Natſerath: שְׁנִי ſcieni, ſecundus, שְׁלִישִׁי ſceliſci, tertius.

Per detractionem formantur nomina ab illis radicibus,quarum prima litera eſt Nun,vel Iod,vt שִׂיא ſi,ſublimitas,*à verbo* נָשָׂא naſa, leuare,*&* צֵא tſe,ſordes, *à verbo* יָצָא jatſa,exiuit. *Item ab illis,quarum ſecunda litera eſt vau, vt* גֵר gher, peregrinus , *à* גּוּר ghur, peregrinari, צַר tſar, hoſtis,*à* צוּר tſur,obſidere. *Itẽ ab illis,quarum tertia eſt* ה, *vt* בֵּן,ben,filius,*à* בָּנָה bana, ædificare, אָב av, pater,*ab* אָבָה ava,voluit: *denique ab illis, quarum ſecunda & tertia ſunt ſimiles, vt* חֵץ chets, ſagitta,*à* חָצַץ chatſats,ſagittare,עֹז nghoz,fortitudo,*à* עָזַז nghazaz, fortificare.

Per additionem & detractionem ſimul formantur illa nomina,quæ deriuantur à radicibus proximè notatis, & ſimul aſciſcunt vnam ex literis heemanticis, id eſt ex illis ſex האמנתי heemanti. *Quæ enim*

nim ſunt à radice, cujus prima litera eſt nun, aſciſcunt plerumque mem in principio cum patach, vt מַטָּע mattangh, plantatio, *à verbo* נָטַע natangh, plantare: *& quæ ſunt à radice, cujus prima litera eſt jod, aſciſcunt mem, vel tau in principio, cum cholem; vt* מוֹשָׁב moſciav, cathedra, *à verbo* יָשַׁב jaſciav, ſedere, תוֹרָה toda, confeſſio, *à* יָרָה jada, confiteri.

Quæ ſunt à radice, cujus ſecunda litera eſt vau, aſciſcunt mem in principio cum camets, vt מָקוֹם makom, locus, *à verbo* קוּם kum, ſurgere: *aſciſcunt etiam & alias literas, vt tau initio vel in fine:* ה *&* ן, *in fine: ſed hæc omnia vſus meliùs docebit.*

Quæ ſunt à radice, cujus tertia eſt he, aſciſcunt ferè mem in capite cum patach, aut chiric, vt מַרְאֶה maree, viſio, *à* רָאָה raa, videre, מִקְנֶה mikne, poſſeſſio, *à* קָנָה kana, poſſidere.

Quæ denique ſunt à radice, cujus ſecunda, & tertia ſunt ſimiles, aſciſcunt initio

tio mem cum camets, aut tſere, vt מַסָךְ maſac, aulæum, *à* סָכַךְ ſacac, tegere, מֵסַב meſev, circuitus, *à* סָבַב ſavav, circuire.

Per ſolam mutationem pũctorum, quæ deriuantur nomina à ſuis radicibus, facillima ſunt, vt מֶלֶךְ Melec, Rex, *à* מָלַךְ malac, regnare, דֶּרֶךְ derec, via, *à* דָּרַךְ darac, tendere: *ſiquidem æquè citò reperiuntur, atque ipſæ radices.*

CAP. III.
De nominibus numeralibus.

NOmina numeralia cardinalia, tria quædam apud Hebræos habent propria: Vnum, quòd maſculina à tribus ad decem habent terminationem fœmininorum, & cõtrà fœminina maſculinorum, paucis exceptis. Alterum, quòd nomina iſta numeralia numeri ſingularis junguntur ſubſtãtiuis numeri pluralis, & contrà: dici-

mus enim חָמֵשׁ שָׁנִים *chamesc scianim, quinque anni,* חֲמִשִּׁים שָׁנָה *chamiscim sciana, quinquaginta annus.* Tertium, quòd numeri minores præponuntur majoribus, in compositione præcipuè, vt perspicuũ est ex illis verbis Gen. 5, Et vixit Seth postquam genuit Enos שֶׁבַע שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה *scievangh scianim vsciemone meoth sciana, septem annos & octingentos annos.* Porrò, ad majorem commoditatem studiosorum, tabulam omnium numerorum subjiciemus.

Numeri cardinales.

Generis mascul. Regim.	Absolut.	Generis fœmin. Regim.	Absolut.	
אַחַת	אַחַת	אַחַד	אֶחָד	*Unus*
שְׁתֵּי	שְׁתַּיִם	שְׁנֵי	שְׁנַיִם	*Duo*
שְׁלֹשׁ	שָׁלֹשׁ	שְׁלוֹשֶׁת	שְׁלֹשָׁה	*Tres*
אַרְבַּע	אַרְבַּע	אַרְבַּעַת	אַרְבָּעָה	*Quatuor*
חֲמֵשׁ	חָמֵשׁ	חֲמֵשֶׁת	חֲמִשָּׁה	*Quinque*
שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	שֵׁשֶׁת	שִׁשָּׁה	*Sex*
שְׁבַע	שֶׁבַע	שִׁבְעַת	שִׁבְעָה	*Septem*

Octo

Octo	שְׁמוֹנָה	שְׁמֹנַת	שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנַת
Nouem	תִּשְׁעָה	תִּשְׁעַת	תֵּשַׁע	תְּשַׁע
Decem	עֲשָׂרָה	עֲשֶׂרֶת	עֶשֶׂר	עֶשֶׂר
Undecim	אַחַד	עָשָׂר	אַחַת	עֶשְׂרֵה
Duodecī	שְׁנֵים	עָשָׂר	שְׁתֵּים	עֶשְׂרֵה
Tredecim	שְׁלשָׁה	עָשָׂר	שְׁלשׁ	עֶשְׂרֵה
Quatuord	אַרְבָּעָה	עָשָׂר	אַרְבַּעַת	עֶשְׂרֵה
Quindecī	חֲמִשָּׁה	עָשָׂר	חֲמֵשׁ	עֶשְׂרֵה
Sexdecim	שִׁשָּׁה	עָשָׂר	שֵׁשׁ	עֶשְׂרֵה
Septēdecī	שִׁבְעָה	עָשָׂר	שְׁבַע	עֶשְׂרֵת
Octodecī	שְׁמוֹנָה	עָשָׂר	שְׁמוֹנַת	עֶשְׂרֵת
Nouēdecī	תִּשְׁעָה	עָשָׂר	תְּשַׁע	עֶשְׂרֵה

Scholia.

Duo illi שְׁתַּיִם שְׁנַיִם ſcıetaim, ſcienaim, *compoſiti cum alijs numeris, mutant ſecundum, ac tertium punctum in vnum tſere,* שְׁתֵּים שְׁנֵים ſcıetem ſcienem : *cum alijs nominibus aut perdūt* ם, *vt* שְׁנֵי אֲנָשִׁים ſciene anaſcim, duo vıri, *aut nihil mutant, vt* שְׁנַיִם אֲנָשִׁים ſcienaım anaſcim.

Deinceps communis ſunt generis vſque in infinitum.

Quinquaginta.	*Quadraginta.*	*Triginta.*	*Viginti.*
חמשים	ארבעים	שלשים	עשרים
Nonaginta.	*Octoginta.*	*Septuaginta.*	*Sexaginta.*
תשעים	שמונים	שבעים	ששים
Mille.	*Pluries-centum.*	*Bis centum.*	*Centum.*
אלף	מאות	מאתים	מאה
Decem millia.	*Pluries mille.*		*Bis mille.*
רבבה רבוא	אלפים		אלפים
Pluries decem millia.			*Bis decem millia.*
רבבות vel רבבות:			רבותים

Numerus ordinalis.

Generis fœminini.		Generis masculini.	
Secunda.	*Prima.*	*Secundus.*	*Primus.*
שנית	ראשונה	שני	ראשון
Quarta.	*Tertia.*	*Quartus.*	*Tertius.*
רביעית	שלישית	רביעי	שלישי
Sexta.	*Quinta.*	*Sextus.*	*Quintus.*
ששית	חמשית	ששי	חמשי
Octaua.	*Septima.*	*Octauus.*	*Septimus.*
שמינית	שביעית	שמיני	שביעי
Decima.	*Nona.*	*Decimus.*	*Nonus.*
עשירית:	תשיעית	עשירי	תשיעי

Deinceps vtuntur Hebræi solo numero cardinali.

CAP.

CAP. IIII.

De Pronomine.

Vatuor sunt Hebræis Pronomina, Primitiuum, Deriuatiuum, seu Possessiuum, Demonstratiuum, & Relatiuum. Pronomina Hebr. quatuor.

Inflexio Pronominis Primitiui singularis.

Nomi. sing.	*Genitiuus.*	*Datiuus.*	*Accusatiu.*	*Ablatiuus.*
ego com. gen	*mei com. ge.*	*mihi com.g.*	*me com.ge.*	*à me.com.g.*
אֲנִי	שֶׁלִּי	לִי	אוֹתִי	מִמֶּנִּי
tu masc.gen	*tui mas. ge.*	*tibi mas. ge*	*te masc.g.*	*à te mas.g.*
אַתָּה	שֶׁלְּךָ	לְךָ	אוֹתְךָ	מִמְּךָ
tu fæm. gen	*tui fæm. ge.*	*tibi fæm. g.*	*te fæm.ge.*	*à te fæm.g.*
אַתְּ	שֶׁלָּךְ	לָךְ	אוֹתָךְ	מִמֵּךְ
ille masc.ge.	*illius m.g.*	*illi masc.g.*	*illum mas.g*	*ab illo m.g.*
הוּא	שֶׁלּוֹ	לוֹ	אוֹתוֹ	מִמֶּנּוּ
illa fæm.ge.	*illius fæ. ge.*	*illi fæm.ge.*	*illam fæ.g.*	*ab illa fæ.g.*
הִיא	שֶׁלָּהּ	לָהּ	אוֹתָהּ	מִמֶּנָּה

Inflexio Pronominis Primitiui pluralis.

Nominatiuus plur.	*Genitiuus.*	*Datiuus.*	*Accusatiuus.*	*Ablatiuus.*
nos comm. vnius generis.	*nostrum cõ. generis.*	*nobis com. generis.*	*nos comm. generis.*	*a nobis com. generis.*
אֲנַחְנוּ	שֶׁלָּנוּ	לָנוּ	אוֹתָנוּ	מִמֶּנּוּ
vos masc. generis.	*vestru masc generis.*	*vobis masc. generis.*	*vos masc. generis.*	*a vobis masc. generis.*
אַתֶּם	שֶׁלָּכֶם	לָכֶם	אֶתְכֶם	מִמְּכֶם
vos fæmin. generis.	*vestru fæm. generis.*	*vobis fæm. generis.*	*vos fæm generis.*	*a vobis fæ. generis.*
אַתֶּן	שֶׁלָּכֶן	לָכֶן	אֶתְכֶן	מִמְּכֶן
illi masicul. generis.	*illorū masc. generis.*	*illis masc. generis.*	*illos masc. generis.*	*ab illis masc. generis.*
הֵם	שֶׁלָּהֶם	לָהֶם	אוֹתָם	מֵהֶם
illæ fæmin. generis.	*illarū fæm. generis.*	*illis fæm. generis.*	*illas fæm. generis.*	*ab illis fæ. generis.*
הֵן	שֶׁלָּהֶן	לָהֶן	אוֹתָן	מֵהֶן

2 Eſt autem hoc loco obſeruandum, Pronomen ipſum integrum eſſe illud, quod habetur in nominatiuo, quo etiam vtimur pro vocatiuo. Pro caſibus reliquis fit quædam compoſitio ex articulis,& vltimis literis Pronominis, vt ex præmiſſa tabella

bella intelligi poteſt.

3 Iam verò Pronomen Poſſeſſiuū fit ex vltimis literis Pronominis Primitiui, adjunctis cuicunq; nomini, eo modo quo adjunguntur, articulis: quę propterea à Grammaticis dicuntur affixa הַכִּנּוּיִם *haccinnuim.* In quibus quoque, vt in primitiuis, prima perſona ſemper eſt communis. Pronomen poſſeſſiuum

Appendix.

1 *Quamquam caſus hujusmodi, qui per* שׁ *formantur, genitiui propriè non videntur, ſed periphraſes ad poſſeßionem ſignificandam: quæ tamen per affixa, ſeu poſſeßiua pronomina, de quibus in ſequenti tabella, frequentiùs exprimuntur. Nam* יָדִי jadi, *dicimus potiùs,* manus mea, *quàm* יָד שֶׁלִּי jad ſcielli, manus quæ mihi.

2 *Vocatiuus in Pronominibus primæ & tertiæ perſonæ non reperitur, in ſecunda ſemper eſt idem ac nominatiuus.*

3 *Vſurpantur interdum quidam hujus pronominis primitiui caſus alijs literis, pū-*

ctisve insigniti. Nam in prima persona legimus quoque אֲנִי ani,*&* אָנֹכִי anochi, ego. *Posterius modò Milra, modò Milel. Item in ablatiuo* מֶנִּי menni,*&* מִנִּי minni, à me. *In plurali* נַחְנוּ nachnu, nos, *pro quo* אָנוּ anu, *quibùsdam non placet. In secũda persona masculina* אַתָּה atta, *vel* אַתָּה atha, tu. *Utrumque milel. In datiuo, qui habet soph pasuc, dicimus* לָךְ lac, *atque ita differt à fœminino. Prætereca recipit* לְכָה leca, tibi, *vt ejusdem accusatiuus* אוֹתְכָה otheca, te, *pro quo interdum* אוֹתֶךָ othac. *In ablatiuo plurali* מִכֶּם miccem. *In fœminino* מִכֶּן miccen, à vobis. *In nominatiuo plurali generis fœminini ejusdem personæ*, אַתֵּנָה attena, vos, *& in datiuo* לָכֶנָה, lachena, *pro* לָכֶן lachen, vobis. *In tertiæ personæ ablatiuo masculino inuenitur etiam* מִנֵּהוּ minnehu, *&* מִנְהוּ minhu, ab eo. *In plurali* הֵמָּה hemma, illi, *&* הֵנָּה henna, illæ. *In datiuo generis masculini* לָמוֹ lamo, *&* לָהֵנָּה lahenna, illis. *In ablatiuo item ma-*

scul

sculino מֵהֶמָּה mehemma, *& fœminino* מֵהֵנָּה mehenna, ab illis.

Paradigma Masculinum Pronominis Possessiui.

Prima personæ comm. generis.	Secundæ personæ masc. generis.	Secundæ personæ fæminini gen.	Tertiæ personæ masc. generis.	Tertiæ personæ fœminini gen.
verbum meum.	verbum tuum.	verbum tuum.	verbum ejus.	verbum ejus.
דְּבָרִי	דְּבָרְךָ	דְּבָרֵךְ	דְּבָרוֹ	דְּבָרָהּ
verbum nostrum.	verbum vestrum.	verbum vestrum.	verbum eorum.	verbum earum.
דְּבָרֵנוּ	דְּבַרְכֶם	דְּבַרְכֶן	דְּבָרָם	דְּבָרָן
verba mea.	verba tua.	verba tua.	verba ejus.	verba ejus.
דְּבָרַי	דְּבָרֶיךָ	דְּבָרַיִךְ	דְּבָרָיו	דְּבָרֶיהָ
verba nostra.	verba vestra.	verba vestra.	verba eorum.	verba earum.
דְּבָרֵינוּ	דִּבְרֵיכֶם	דִּבְרֵיכֶן	דִּבְרֵיהֶם	דִּבְרֵיהֶן

Paradigma Fœmininum Pronominis Possessiui singulare תּוֹרָה lex.

Prima pers. comm. gen.	Secundæ pers. masc. gen.	Secundæ pers. fœm. gen.	Tertiæ pers. masc. gen.	Tertiæ pers. fœmin. gen.
lex mea.	lex tua.	lex tua.	lex ejus.	lex ejus.
תּוֹרָתִי	תּוֹרָתְךָ	תּוֹרָתֵךְ	תּוֹרָתוֹ	תּוֹרָתָהּ
lex nostra.	lex vestra.	lex vestra.	lex eorum.	lex earum.
תּוֹרָתֵנוּ	תּוֹרַתְכֶם	תּוֹרַתְכֶן	תּוֹרָתָם	תּוֹרָתָן

 Plur

Plurale תּוֹרוֹת *leges.*

Primæ personæ communis gen.	*Secũdæ personæ masculini gen.*	*Secundæ perso. fœminini gen.*	*Tertiæ personæ masculini gen.*	*Tertiæ personæ fœminini gen.*
leges meæ. תּוֹרוֹתַי	*leges tuæ.* תּוֹרוֹתֶיךָ	*leges tuæ.* תּוֹרוֹתַיִךְ	*leges ejus.* תּוֹרוֹתָיו	*leges ejus.* תּוֹרוֹתֶיהָ
leges nostræ. תּוֹרוֹתֵינוּ	*leges vestræ.* תּוֹרוֹתֵיכֶם	*leges vestræ.* תּוֹרוֹתֵיכֶן	*leges eorum.* תּוֹרוֹתֵיהֶם	*leges earum.* תּוֹרוֹתֵהֶן

Admonitio.

In his duobus Paradigmatis describẽdis, & ediscendis, hujus linguæ studiosus initio se diligenter exercebit, vt rationem punctorum, significationem, & naturam affixorum perdiscat: quæ in omnibus orationis partibus latissimè patent.

Demonstratiuum.

Pronomen demõstratiuum.

4 Demonstratiuũ pronomen numeri singularis masculini generis est זֶה *ze, hic, iste:* fœminini generis, זוֹ *zo,* זֹה *zoh,* זֹאת *zoth, hæc, ista:* communis generis, זוּ *zu, hic & hæc.* In numero autem plurali vtriusque generis, אֵל *el,* & אֵלֶּה *elle, isti, & istæ.*

Relatiuum.

Relatiuum.

5 Relatiuum pronomen extra interrog

terrogationem, est אֲשֶׁר *ascier*, vtriusque generis, & numeri: significat enim, qui, quæ, quos, quas, cujus, cui, quorum, quarum, quibus, &c. & loco hujus sæpe ponitur sola litera שֶׁ, vt infrà dicetur fusiùs 4. par. cap. 2. num. 8.

Interrogatiuum.

6 Interrogatiua sunt מִי מָה מַה מֶה *me, ma, ma, mi*: quorum primum dicitur solùm de homine, vt מִי אַתָּה בְּנִי *mi atta beni, quis tu fili mi?* Gen. 17. Reliqua tria dicũtur de omnibus rebus excepto homine, vt מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ *me miscpat haisc, quod judicium*, siue *quis habitus illius viri?* 2. Reg. 1.

7 Est autem obseruandum, quãdo post מִי *mi*, vel מָה *ma*, sequitur aliud relatiuum, tunc ipsum מִי *mi*, vel מָה *ma*, non sonare quis vel quid; sed is, vel id, vt מַה שֶּׁהָיָה *ma sciehaja, id quod fuit.* Eccles. 1.

App

Appendix.

1 *Demonstratiua, Relatiuum, & Interrogatiua, Articulos, more Nominum, admittunt.* לְזֶה laze, huic, אֶת זֶה eth ze, hunc, מִזֶּה mizze, ab hoc. *Atque ita tria fœmmina singularia* לְאֵלֶּה leelle, his, אֶת־אֵלֶּה eth elle, hos, has, מֵאֵלֶּה meelle, ab his. *Sic* לַאֲשֶׁר laaſcier, cui, quibus, אֶת־אֲשֶׁר eth aſcier, quē, quam, quos, quas, quod, quæ. מֵאֲשֶׁר meaſcier, à quo, à qua, à quibus. *Sic* לְמִי lemi, cujus? cui? quorum? quarum? quibus? אֶת־מִי eth mi, quem? quā? quos? quas? מִמִּי mimmi, à quo? à qua? à quibus? *Eodemq; modo cætera interrogatiua.*

2 *Quando post* מִי, מָה mi, ma, *&c. sequitur relatiuum* אֲשֶׁר aſcier, *vel* שֶׁ ſcie, *illud* מִי mi, *vel* מָה ma, *non censetur esse interrogatiuum, sed relatiuum, vt Eccles. 1.* מַה שֶּׁהָיָה ma ſciehaja, id quod fuit. *Quamquam hoc quoque vulgatus Interpres vertit,* Quid est quod fuit? *& Septuaginta,* τί τὸ γεγονός;

3 *Etsi*

3 *Etsi reciprocis Hebræi carere videntur, eorum tamen loco vtuntur affixis tertiæ personæ in verbis, nominibus, & alijs orationis partibus, quæ affixa recipiunt. In cæteris integra pronomina ejusdem personæ adhibent. Ergo* דְּבָרוֹ devaro, *explicabitur* verbum ejus, & verbum suum: שְׁמָרוֹ sciemaro, *vel* שָׁמַר אוֹתוֹ sciamar otho, custodiuit eum, *vel* custodiuit se: עָלָיו nghalau, super eum, & super se: *Porrò, ex orationis contextu vtra significatio sit vsurpanda, facilè intelligetur.*

Appendix de mutatione punctorum in nominibus.

1 *Quinque sunt causæ, cur aliquando puncta vocalia mutentur in nominibus. Prima est accentus. Secũda, regimen genitiui. Tertia, numerus multitudinis. Quarta, genus fœmininum. Quinta, conjunctio cum pronomine possessiuo, quod & affixum dici solet.* Puncta in nominibus quinque de causis mutātur.

2 *Accentus duobus modis puncta mutare solet: nam accentus distinguentes, nimirum*

mirum Siluc, Athnach, Zakeph caton, & Revia, frequenter mutant vocales breues in longas, vt ·& ִ in ·, & ׅ ac· in ּ vel·, ׅ in וּ, ־ in וֹ. Hinc propter hujusmodi accentus sæpe legimus שָׁמֶשׁ ſciameſc, ſol, *pro* שֶׁמֶשׁ ſciemeſc. אָרֶץ arets, terra, *pro* אֶרֶץ erets. יִשְׂמָחוּ iſmachu, lætabuntur, *pro* יִשְׂמְחוּ iſmechu. חָפֵצוּ chaphetſu, volēt, *pro* חָפְצוּ chaphtſu, *& similia: contrà verò accentus, qui dicitur maccaph, plerumque vocales longas mutat in breues: hinc* מָה ma, *ante maccaph vertitur in* מַה ma, *&* כֹּל col, *vertitur in* כָּל־ col, *& sic de cæteris.*

3 *Aliæ quatuor causæ non mutant omnia puncta, sed solùm quatuor, videlicet* ִ ֶ ַ וֹ, *de quorum mutatione antequam explicemus, obseruāda sunt duo: vnum est, præter illa quatuor puncta, etiam sceua interdum mutari: sed ideo non numerari inter puncta mutabilia, quòd nec sit punctum proprie, sed semipunctum; nec mutetur ob illas causas, ob quas mutantur alia* Sceua nonnunquā mutatur. *pun*

puncta, sed solùm ne duo sceuaim initio concurrant, vt vtrumque videatur legendum: tunc enim primum sceua vertitur in chiric, vt verbi gratia dicimus לִלְמוֹד lilmod, ad discendũ, *pro* לְלְמוֹד lelmod: *si autem primum sceua sit compositum, vt sub gutturalibus ferè contingit, aufertur solùm ipsum sceua, & remanet purum patach, aut purum segol, vt pro* עֲנָוִי nghanve, *dicimus* עַנְוֵי nghanve, mansueti, *& pro* עֶגְלוֹ ngheglo, *dicimus* עֶגְלוֹ ngheglo, vitulus ejus. *Alterum est, quod obseruari volumus, nomina omnia aut esse monosyllaba, aut dissyllaba, aut polysyllaba: sed tamen eandem esse rationem hoc loco dissyllaborum, & polysyllaborum: in polysyllabis enim non mutantur nisi duo vltima puncta, prioribus immotis permanẽtibus, nisi forte sceua mutandum sit in chiric, ne duo sceuaim simul legantur, vt in nominibus fœmininis plerumque accidit: dicemus ergo ordine, qua ratione mutentur singula puncta, tam in monosyllabis, quàm*

in

in vltima, & penultima polyſyllaborum.

De ‑ ‑ ‑ ו *in monoſyllabis.*

4 *Monoſyllaba, quæ habẽt puncta mutabilia, illa ſunt, quæ fiunt à radicibus incipientibus à nun, vel à jod, vel quæ deriuantur à radicibus duplicantibus ſecundam, vel habentibus literam vau in ſecunda, aut literam he in tertia.*

De monoſyllabis ex radice Pe nun.

5 *Et quidem primi ordinis vnum tantùm eſt monoſyllabum, nimirũ* נֵרְדְּ nerd, nardus, *quod in plurali facit* נְרָדִים neradim, *cum affixo* נִרְדִּי nirdi.

De monoſyllabis ex radice Pe jod.

6 *Secundi ordinis duo ſolùm inueniuntur, nimirum* צֵא tſe, egeſtio, *à verbo* יָצָא jatſa, exire, & דֵּעַ deangh, ſcientia, *à verbo* יָדַע jadangh, ſcire, *quæ punctum ſuum nunquam mutant.*

De monoſyllabis ex radice duplicante ſecundam.

7 *Tertij ordinis multa ſunt monoſyllaba, quæ quidem puncta ſua non mutant,* donec

donec monoſyllaba manent: ſi autem propter affixa pronomina, aut aliam quamlibet cauſam fiant polyſyllaba, mutant longas vocales in breues, camets in patach, tſere in chiric, cholem in kibbuts: quia tūc accedente tertia litera incipit daghes apparere, quod latebat in ſecunda, vt עז nghaz, fortis, *in plurali facit* עזים nghazzim. עז nghez, capra, *in plurali* עזים nghizzim. עז nghoz, fortitudo, *in plurali* עזים nghuzzim. *Sūt etiam quinque hujus ordinis, quæ irregulariter mutant patach in chiric, vt* צדים tſiddim, latera, מסים miſſim, tributa, פתים pittim, buccellæ, ספים ſippim, limina, שכים ſciccim, laquei. סף ſaph, limen, שך ſciac, laqueus, צד tſad, latus, מס mas, tributum, פת pat, buccella.

De monoſyllabis ex radice Nghain vau.

8 *Quarti ordinis monoſyllaba ſunt etiā permulta, ſed quæ ferè puncta vocalia non mutant. Sunt tamen hîc aliquot exceptiones,*

nes. *Prima quarumdam vocum, quæ longas vocales in alias longas irregulariter mutant, nimirum* יום jom, dies, *&* ראש rosc, caput, *&* עיר nghir, ciuitas, *quæ faciunt in plurali* ימים jamim, *&* ראשים rascim, *&* ערים ngharim, *&* טוב tov, bonū, *quod in regimine facit* טוב tuv. *Secunda est eorum nominum, quæ habēt patach sequente jod mobili, vt* זית zaith, oliua, יין jain, vinum, *quæ in regimine, cum affixis, & in plurali, mutant patach in tsere, & jod mobile in jod quiescens: dicimus enim* זית zaith, oliua, זיתו zetho, oliua ejus, זיתים zethim, oliuæ, זית השדה zeth hassade, oliua campi, *similiter* בית baith, domus, חיל chail, exercitus; עין nghain, oculus, *in regimine singulari faciūt* עין חיל בית nghen, chel, beth, *at in plurali paulò aliter, nimirum* בתים battim, חילים chajalī, עינים nghenaim. *Idem accidit quibusdam nominibus, quæ vau mobile vertunt in vau quiescens: dicimus enim* מות maveth, mors,

מות

מותיו mothau, mors ejus. *Tertia exceptio est eorum, quæ vau quiescens mutant in vau mobile, nimirum* שׁוֹר scior, bos, שׁוק sciok, armus, *vel* platea, דוד, dud, lebes, *quæ in plurali faciunt* שְׁוָרִים scievarim, שְׁוָקִים scievakim, דְּוָדִים devadim.

De monosyllabis ex radice Lamed he.

9 *Quinti ordinis monosyllaba, quæ plurima sunt, si habeant camets, illud sæpè mutant in regimine plurali in sceua: aliàs autem nihil mutant, vt* יד jad, manus, *in regimine* יד jad, *cum affixo* יָדוֹ jado, *in plurali* יָדַיִם jadaim, *in regimine plurali* יְדֵי jede.

Exceptiones.

Excipiuntur אב av, pater, *&* אח ach, frater; *quæ in regimine, & cum affixis recipiunt jod, vt* אָבִיו aviu, pater ejus, אָחִיךָ achica, frater tuus. *Si autem habeant tsere, non mutant suum punctum, vt* עֵץ nghets, lignum, עֵצִים nghetsim, עֲצוֹ nghet

nghetſo. *Excipiuntur* בֵּן ben,filius,*&* שֵׁם ſciem,nomen,*quæ in regimine ſingulari mutant tſere in ſegol , & cum affixis in ſceua : in plurali autem* בֵּן ben, *ſequitur regulam maſculinorum,*שֵׁם ſciem, *fœmininorum, hoc modo :* בֵּן ben,*in regimine* בֶּן ben,*cum affixo* בְּנוֹ beno,*in plurali* בָּנִים banim. שֵׁם ſciem , *in regimine* שֵׁם ſciem,*cum affixo* שְׁמוֹ ſciemo,*in plurali* שְׁמוֹת ſciemoth. *Sunt etiam duo, quæ habent ſegol,*פֶּה pe, os, *&* שֶׂה ſe, agnus : *quorum prius vertit ſegol in chiric in regimine,& omnibus affixis, ac numero plurali: dicimus enim* פֶּה pe,*in regimine* פִּי pi , *cum affixo* פִּיךָ pica , *in plurali* פִּים pim. *Poſterius autem vertit ſegol in tſere in regimine : cum affixis verò loco he, recipit jod mobile, hoc modo* שֶׂה ſe, *in regimine* שֵׂה ſe, *cum affixo* שֵׂיֵהוּ ſeiehu.

De Polyſyllabis.

De camets ſub penultima.

10 *Nunc de polyſyllabis explicandum eſt. Camets igitur ſub penultima litera*

exiſt

existens mutatur semper in sceua simplex, nisi litera suprascripta sit gutturalis: tunc enim mutatur in sceua compositum, quæcumque accidat causa mutationis, vt שָׁכֵן sciacen, vicinus, שְׁכֵנִים sciecenim, vicini, שְׁכֵנוֹ scieceno, vicinus ejus, שְׁכֵנָה sciecena, vicina.

11 *Excipiuntur illa, quæ deriuantur à radice duplicante secundam literam: ea siquidem non mutant vnquam suum camets: dicimus enim* מָגֵן maghen, clypeus, *in regimine* מָגֵן maghen, *cum affixo* מָגִנִּי maghinni, *in plurali* מָגִנִּים maghinnim.

12 *Quædam etiam ex ijs, quæ deriuantur à radice habente* ה *in tertia, non mutant suum camets, vt* שָׂדֶה sade, ager, *quod in regimine quidem facit* שְׂדֵה sede: *in plurali verò, & cum affixis, abjicit* ה *radicale, sed punctum camets non mutat: dicimus enim* שָׂדִי sadi, שָׂדְךָ sadeca, שָׂדִים sadim, שָׂדוֹת sadoth.

De camets sub vltima.

13 *Camets sub vltima mutatur in singulari in patach ob regimen, & cum affixis* כֶם chem, *&* כֶן chen: *in plurali verò mutatur in sceua ob regimen, & cum affixis* כֶם chem, כֶן chen, הֶם *&* הֶן hem & hen: *aliàs inuariatum permanet, vt* דָבָר davar, verbũ, *in regimine singulari* דְבַר devar: *in plurali* דְּבָרִים devarim, *in regimine* דִּבְרֵי divre, *cum affixis. Vide exẽpla superius pag.* 73.

Exceptiones.

Excipiuntur nomina, quæ habent א *in fine: illa enim in regimine singulari nõ mutant camets in patach, sed manet camets, & in eo quiescit litera* א, *vt* צָבָא tsava, exercitus, *in regimine* צְבָא tseva.

Excipiuntur etiam nomina, quæ deriuantur ex radice duplicante secundam: illa enim in plurali, & affixis, mutant camets in patach, vt daghes in secunda litera infixum vim suam exercere poßit, vt suprà dictum est, quum de monosyllabis a-

ger

geremus.

De tsere sub penultima.

14 *Tsere in penultima nunquam mutatur, nisi post se habeat camets, aut segol; tunc autem mutatur in sceua, vel chiric, ne duo sceuaim simul concurrant in principio, vt* שֵׁכָר sciecar, sicera, *in regimine* שְׁכַר sciecar, *cum affixo* שִׁכְרוֹ sciecaro, *in plurali* שְׁכָרִים sciecarim, *in regimine plurali* שִׁכְרֵי scicre. *Excipiuntur illa, quæ post tsere habent* י: *illa enim nunquam mutant suum tsere, vt* הֵיכָל hecal, templum, הֵיכָלוֹ hecalo, templum ejus.

15 *Notandum verò est, nomina, quæ habent sub vna litera ·· , sub altera ·· , quæ dicuntur quinque punctorum, in regimine singulari nihil mutare.*

16 *Notandum etiam nomina, quæ habent suprà ejusmodi punctum* ·· , ח, *aut* ע, *mutare suum .. non in :, sed in . , quando sequuntur affixa, vt ab* עֵשֶׂב nghesev, herba, *fit* עִשְׂבּוֹ nghisbo, *ab* עֵמֶק nghemek, vallis, *fit* עִמְקוֹ nghimko. *Sæpè etiam*

tiam vertitur in compositum, vt ֶ, vel ְ: nam in singulari cum omnibus affixis, & in plurali in regimine, & cum affixis, כֶן chen, כֶם chem, הֶן hen, הֶם hem, mutatur in ֶ, &, ne duo sceuaim concurrant, ex ֶ tollitur ְ, & remanet purum ְ, in plurali autem status absoluti, & cæteris affixis, vertitur ֶ in ְ, exemplum עֵגֶל nghegel, vitulus, cum affixo in singulari עֶגְלוֹ ngheglo, cum affixo in plurali עֲגָלָיו nghagalau.

De tsere sub vltima.

17 Tsere sub vltima, si in penultima fuerit ָ, mutatur in patach, vel in sceua, vel non mutatur ad eum modum prorsus, quo camets sub vltima: sunt enim omnino similia nomina, quæ habẽt duplex camets & tsere, vt דָּבָר davar, & quæ habent camets & tsere, vt שָׁכֵן sciacen, vicinus. At verò si ante non sit ָ, ipsum in regimine singulari manet immotum, aliàs autem semper in ְ permutatur, quæcumque

accidat

accidat mutationis causa. Exēplum כּוֹרֵם corem, vinitor, *in regimine* כּוֹרֵם corem, *cum affixo* כּוֹרְמוֹ cormo, *in plurali* כּוֹרְמִים cormim, *& sic de alijs.*

18 *Sunt autem duæ exceptiones obseruandæ: Prima, si accidat propter mutationem hujus · in ·, vt duo sceuaim in medio dictionis videantur legenda, tunc · ex hoc · descēdens vertetur in segol, vt* כּוֹרֶמְכֶם coremcem, *&* כּוֹרֶמְכֶן coremcen *dicemus, pro* כּוֹרְמְכֶם cormechem, & כּוֹרְמְכֶן cormechen. *Secunda, in ijs nominibus, quæ deriuantur à radice duplicante secundam, · sub vltima non mutatur in ·, sed in ·· , vt* מָגֵן maghen, clypeus, *in regimine* מָגֵן maghen, *cum affixo* מָגִנּוֹ maghinno, *in plurali* מָגִנִּים maghinnim.

De segol sub penultima.

Segol sub penultima, quando sequitur alterum segol, in regimine singulari nihil mutat: aliàs autem, quæcumque accidat mutationis causa, vertitur in sceua, & ne duo sceuaim initio concurrant, primum vertitur

titur in chiric, aut in patach, vt בֶּגֶד beghed, vestis, *in regimine* בֶּגֶד beghed, *cum affixo* בִּגְדוֹ bigdo, *in plurali* בְּגָדִים begadim: *item* מֶלֶךְ Melec, Rex, *in regimine* מֶלֶךְ Melec, *cum affixo* מַלְכּוֹ Malco, *in plurali* מְלָכִים Melacim.

De segol sub vltima.

20 *Segol sub vltima, extra regimen singulare, vbi manet, ferè mutatur in sceua, præterquam quòd in plurali, tam status absoluti, quàm cũ affixis alijs, à* כֶם chem, כֶן *chen,* הֶם *hem,* הֶן *hen, quibus in locis mutatur in camets. Exemplum, vt* מֶלֶךְ melec, *cum affixo* מַלְכּוֹ malco, מַלְכִּי malci, *&c. In plurali* מְלָכִים melacim, *cum affixis* מְלָכָיו melachau, מַלְכֵיכֶם milchechem. *Excipiuntur dualia, quæ vbique mutant vltimum in* ׳, *vt* אֹזֶן ozen, auris, אָזְנַיִם oznaim, אָזְנָיו oznau.

21 *Est autem hoc loco obseruandum, si alicujus nominis tertia litera sit* ח *aut* ע, *tunc loco vltimi substitui : quòd si media litera sit* ח, *aut* ע, *tunc pro vtroque duplex*

pat

patach constituetur: quæ puncta quum locum obtineant ,eodem modo mutabuntur,quo ipsum mutari solet. Exempla sunt פֶּסַח Pesach, Pascha, *non* פֶּסֶח Pesech. זֶרַע zerangh,semen, *non* זֶרֶע zerengh.נַחַל nachal,torrẽs, *non* נֶחֶל nechel. בַּעַל banghal, dominus, *non* בֶּעֶל benghel. *Fallit tamen in duobus: dicimus enim* רֶחֶם rechem, matrix, & לֶחֶם lechem, panis.

De Cholem sub penultima.

22 *Cholem sub penultima non mutatur vnquam, nisi post se habeat segol, aut patach, vt* חֹדֶשׁ chodesc, mensis,תֹּאַר toar, forma: *aut certè chiric sequente jod in quiescentibus lamed he, vt* חֹלִי choli, infirmitas: *tunc autem mutatur semper in* ָ, *quæcumque accidat causa mutationis, excepto regimine singulari, vbi nulla fit mutatio. Exemplum* חֹדֶשׁ chodesc,*in regimine* חֹדֶשׁ chodesc, *cum affixo* חָדְשׁוֹ chodscio,*in plurali* חֳדָשִׁים chodascim, *in regimine* חָדְשֵׁי chodscie, *cum affixo,*

חדש

חֳדָשָׁיו chodaſciau.

23 *Eſt autem obſeruandum, ſi media litera ſit gutturalis, tunc ſub prima ponitur camets, ſub ſecunda* ֱ, *vt* אֹהֶל ohel, tabernaculum, *cum affixo* אָהֳלוֹ aholo: *præterquam in plurali abſoluto, & affixis ei cognatis, id eſt alijs, præter* הֶן hen, הֶם hem, כֶן chen, כֶם chem: *tunc enim prima litera eſt cum cholem, vel cum cateph camets, ſecunda cum camets.*

De Cholem ſub vltima.

24 *Cholem ſub vltima ſemper manet immobile, vt* גָּדוֹל gadol, magnus, *in regimine* גְּדוֹל ghedol, *cum affixo* גְּדוֹלוֹ ghedolo, *in plurali* גְּדוֹלִים ghedolim: *& cæteris ad eundem modum.*

PARS

25

PARS TE[R]TIA, QVÆ EST DE VERBO.

*

CAPVT I.

De Verbo in genere.

Verbo in vniuersum accidunt sex: modus, tempus, persona, genus, numerus, conjugatio. Verbo quæ accidunt.

De modis, & temporibus verborum.

2. Modos Hebræi habent tres, imperatiuum, infinitiuum, & indicatiuum: per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque: tempora tria, præteritum, præsens, & futurum. Quæ omnia hunc habent ordinem. Modi verborum tres. Tempora tria.

Primo loco statuunt עָבַר *nghavar*, id est præteritum, tum quòd ordine naturæ præcedat reliqua tempora, tum

חֳדָשָׁיו chodasciau.

23 *Est autem obseruandum, si media litera sit gutturalis, tunc sub prima ponitur camets, sub secunda ֶ, vt* אֹהֶל ohel, tabernaculum, *cum affixo* אָהֳלוֹ aholo: *præterquam in plurali absoluto, & affixis ei cognatis, id est alijs, præter* הֶן hen, הֶם hem, כֶן chen, כֶם chem: *tunc enim prima litera est cum cholem, vel cum cateph camets, secunda cum camets.*

De Cholem sub vltima.

24 *Cholem sub vltima semper manet immobile, vt* גָּדוֹל gadol, magnus, *in regimine* גְּדוֹל ghedol, *cum affixo* גְּדוֹלוֹ ghedolo, *in plurali* גְּדוֹלִים ghedolim: *& cæteris ad eundem modum.*

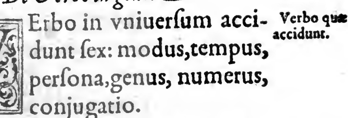
25

PARS TE TIA, QVÆ EST DE VERBO.

*

CAPVT I.

De Verbo in genere.

VErbo in vniuerſum accidunt ſex: modus, tempus, perſona, genus, numerus, conjugatio. Verbo quæ accidunt.

De modis, & temporibus verborum.

2 Modos Hebræi habent tres, imperatiuum, infinitiuum, & indicatiuum: per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque: tempora tria, præteritum, præſens, & futurum. Quæ omnia hunc habent ordinem. Modi verborum tres. Tempora tria.

Primo loco ſtatuunt עָבַר *nghavar*, id eſt præteritum, tum quòd ordine naturæ præcedat reliqua tempora, tum

חֳדָשָׁיו chodaſciau.

23 *Eſt autem obſeruandum, ſi media litera ſit gutturalis, tunc ſub prima ponitur camets, ſub ſecunda* ‥, *vt* אֹהֶל ohel, tabernaculum, *cum affixo* אָהֳלוֹ aholo: *præterquam in plurali abſoluto, & affixis ei cognatis, id eſt alijs, præter* הֶן hen, הֶם hem, כֶן chen, כֶם chem: *tunc enim prima litera eſt cum cholem, vel cum cateph camets, ſecunda cum camets.*

De Cholem ſub vltima.

24 *Cholem ſub vltima ſemper manet immobile, vt* גָּדוֹל gadol, magnus, *in regimine* גְּדוֹל ghedol, *cum affixo* גְּדוֹלוֹ ghedolo, *in plurali* גְּדוֹלִים ghedolim: *& cæteris ad eundem modum.*

PARS

PARS TE[RTIA, QVÆ EST]

TIA, QVÆ EST

DE VERBO.

*

CAPVT I.

De Verbo in genere.

Erbo in vniuerſum accidunt ſex: modus, tempus, perſona, genus, numerus, conjugatio. Verbo quæ accidunt.

De modis, & temporibus verborum.

2 Modos Hebræi habent tres, imperatiuum, infinitiuum, & indicatiuum: per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque: tempora tria, præteritum, præſens, & futurum. Quæ omnia hunc habent ordinem. Modi verborum tres. Tempora tria.

Primo loco ſtatuunt עָבַר *nghavar*, id eſt præteritum, tum quòd ordine naturæ præcedat reliqua tempora, tum

חֳדָשָׁיו chodaſciau.

23 *Eſt autem obſeruandum, ſi media litera ſit gutturalis, tunc ſub prima ponitur camets, ſub ſecunda* ֶ, *vt* אֹהֶל ohel, tabernaculum, *cum affixo* אָהֳלוֹ aholo: *præterquam in plurali abſoluto, & affixis ei cognatis, id eſt alijs, præter* הֶן hen, הֶם hem, כֶן chen, כֶם chem: *tunc enim prima litera eſt cum cholem, vel cum cateph camets, ſecunda cum camets.*

De Cholem ſub vltima.

24 *Cholem ſub vltima ſemper manet immobile, vt* גָּדוֹל gadol, magnus, *in regimine* גְּדוֹל ghedol, *cum affixo* גְּדוֹלוֹ ghedolo, *in plurali* גְּדוֹלִים ghedolim: *& cæteris ad eundem modum.*

PARS

PARS TE TIA, QVÆ EST DE VERBO.

*

CAPVT I.

De Verbo in genere.

VErbo in vniuersum accidunt ſex: modus, tempus, perſona, genus, numerus, conjugatio. Verbo quæ accidunt.

De modis, & temporibus verborum.

2 Modos Hebræi habent tres, imperatiuum, infinitiuum, & indicatiuum: per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque: tempora tria, præteritum, præſens, & futurum. Quæ omnia hunc habent ordinem. Modi verborum tres. Tempora tria.

Primo loco ſtatuunt עָבַר *nghavar*, id eſt præteritum, tum quòd ordine naturæ præcedat reliqua tempora,

tum

titur in chiric, aut in patach, vt בֶּגֶד beghed, vestis, *in regimine* בֶּגֶד beghed, *cum affixo* בִּגְדוֹ bigdo, *in plurali* בְּגָדִים begadim:*item* מֶלֶךְ Melec,Rex,*in regimine* מֶלֶךְ Melec, *cum affixo* מַלְכּוֹ Malco,*in plurali* מְלָכִים Melacim.

De segol sub vltima.

20 *Segol sub vltima,extra regimen singulare, vbi manet, ferè mutatur in sceua, prӕterquam quòd in plurali, tam status absoluti,quàm cũ affixis alijs,à* כֶם chem, כֶן *chen*,הֶם *hem*,הֶן *hen,quibus in locis mutatur in camets. Exemplum,vt* מֶלֶךְ melec, *cum affixo* מַלְכּוֹ malco, מַלְכִּי malci, *&c. In plurali* מְלָכִים melacim, *cum affixis* מְלָכָיו melachau, מַלְכֵיכֶם milchechem. *Excipiuntur dualia, quӕ vbique mutant vltimum · in ·, vt* אֹזֶן ozen,auris,אָזְנַיִם oznaim,אָזְנָיו oznau.

21 *Est autem hoc loco obseruandum, si alicujus nominis tertia litera sit* ח *aut* ע, *tunc loco vltimi · substitui · : quòd si media litera sit* ח,*aut* ע,*tunc pro vtroque · duplex pat*

patach constituetur : quæ puncta quum locum obtineant ,eodem modo mutabuntur,quo ipsum mutari solet. Exempla sunt פֶּסַח Pesach , Pascha , *non* פֶּסֶח Pesech. זֶרַע zerangh,semen, *non* זֶרֶע zerengh. נַחַל nachal, torrēs, *non* נֶחֶל nechel. בַּעַל banghal, dominus, *non* בֶּעֶל benghel. *Fallit tamen in duobus : dicimus enim* רֶחֶם rechem, matrix, *&* לֶחֶם lechem, panis.

De Cholem sub penultima.

22 *Cholem sub penultima non mutatur vnquam , nisi post se habeat segol, aut patach, vt* חֹדֶשׁ chodesc, mensis, תֹּאַר toar , forma : *aut certè chiric sequente jod in quiescentibus lamed he, vt* חֹלִי choli, infirmitas : *tunc autem mutatur semper in* ֳ *, quæcumque accidat causa mutationis, excépto regimine singulari, vbi nulla fit mutatio. Exemplum* חֹדֶשׁ chodesc, *in regimine* חֹדֶשׁ chodesc, *cum affixo* חָדְשׁוֹ chodscio, *in plurali* חֳדָשִׁים chodascim, *in regimine* חָדְשֵׁי chodscie , *cum affixo,*

חדש

חֳדָשָׁיו chodasciau.

23 *Est autem obseruandum, si media litera sit gutturalis, tunc sub prima ponitur camets, sub secunda* ֶ, *vt* אֹהֶל ohel, tabernaculum, *cum affixo* אָהֳלוֹ aholo: *præterquam in plurali absoluto, & affixis ei cognatis, id est alijs, præter* הֶן hen, הֶם hem, כֶן chen, כֶם chem: *tunc enim prima litera est cum cholem, vel cum cateph camets, secunda cum camets.*

De Cholem sub vltima.

24 *Cholem sub vltima semper manet immobile, vt* גָּדוֹל gadol, magnus, *in regimine* גְּדוֹל ghedol, *cum affixo* גְּדוֹלוֹ ghedolo, *in plurali* גְּדוֹלִים ghedolim: *& cæteris ad eundem modum.*

PARS

PARS TERTIA, QVÆ EST DE VERBO.

*

CAPVT I.

De Verbo in genere.

VErbo in vniuerſum accidunt ſex: modus, tempus, perſona, genus, numerus, conjugatio. Verbo quæ accidunt.

De modis, & temporibus verborum.

2 Modos Hebræi habent tres, imperatiuum, infinitiuum, & indicatiuum: per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque: tempora tria, præteritum, præſens, & futurum. Quæ omnia hunc habent ordinem. Modi verborum tres. Tempora tria.

Primo loco ſtatuunt עָבָר *nghavar*, id eſt præteritum, tum quòd ordine naturæ præcedat reliqua tempora, tum

tum quòd eo contineatur thema,siue radix ipsa, vnde reliqua ferè tempora formantur. Porrò hoc vnum

Præteritum variis modis explicatur.

prȩteritum pro loci exigentia explicandum est ita,vt modò perfectum, modò imperfectum, modò plusquã perfectum tempus designet: & idem non modò ad indicatiuum, sed, additis præsertim certis particulis, ad optatiuum, & ad conjunctiuum referatur: conjunctiuum tamen per gerundia sæpius efferunt.

Benoni.

Secundo loco בֵּינוֹנִי *Benoni,* id est intermedium, quod nos vocamus participium actiuum, siue præsens, præsentis temporis, vt לוֹמֵד *lomed, discens.* Quinetiam hoc Hebræi verbũ ipsum præsentis temporis, quo carent, & interdum etiam imperfecti, circumloquuntur: tum verò solent cum pronomine jungere, vt אֲנִי פּוֹקֵד *ani poked, ego visito.* Sæpe etiam vsurpatur substantiuè pro nomine verbali,

bali, sine vlla temporis notatione, vt שׁוֹמֵר *sciomer, custos*, שׁוֹפֵט *sciophet, judex*. Semper tamen participium, vt in aliis linguis, ita in hac, more nominũ flectitur, caretq; idcirco personis. Vocatur autem Intermedium, quia vtimur eo ad significãdum præsens tempus, quod est medium inter præteritum, & futurum. Et tunc solent præponere pronomen, vt אֲנִי פּוֹקֵד *ani poked, ego visito.* Intermediũ.

Tertio loco ponunt participium passiuum, quod ipsi vocant פָּעוּל *panghul*, quæ vox desumpta est ab antiquo paradigmate, vt si nos participium passiuũ vocaremus, Amatus. Indicat autem rem quæ fiat, vt נָגוּף *naguph, vapulans*. Latini, quia participio passiuo præsentis temporis carent, sæpè vna voce hoc reddere nequeunt: interdum tamẽ videtur paul habere vim participij præteriti, vt שָׁמוּר *sciamur, custoditus*, seu *qui custoditur.* Participium passiuum.

tur.

Quarto loco ponũt Infinitiuum, quem מָקוֹר *makor* appellant, id eſt fontẽ, quòd videlicet modus ſignificandi ab eo fluat, & in diuerſa diſcriminetur tempora. Ex infinitiuo, qui nullius eſt certi generis, numeri, vel perſonæ, Gerundiũ formant, auxilio harum quatuor literarũ בכלם *biclam*, vt infrà demonſtrabimus.

Infinitiuus cur voccetur Fons.

Gerũdium.

Imperatiuus

Quinto loco ponunt Imperatiuum, quem dicũt צִוּוּי *tſivvui*, qui ſolùm ſecundam perſonam vtriuſque generis, in vtroque numero comprehendit.

Futurum.

Poſtremò addũt Futurum, quod nominant עָתִיד *nghathid*, id eſt paratum, quod ſignificat rem futuram jam eſſe paratam, vt fiat.

Porrò hoc etiam tempus modò per indicatiuum, modò per optatiuum, modò per ſubjunctiuum, pro loci exigentia, vertendum erit. Eſt autem

autem hujus temporis vſus & varius & frequentiſſimus: ſæpè enim ſumitur pro præterito perfecto, ac potiſſimum apud Prophetas: interdum pro imperfecto, vt Num. 10, עַל פִּי יְהוָה יַחֲנוּ *nghal pi Iehova jachanu*, *juxta præceptũ Domini caſtrametabantur*: interdum etiam pro præſenti, vel pro potentiali, quod Græci, & Latini appellant: quando videlicet continuatio quædam actionis indicatur, vt Eccl. 1. *Quid habet homo amplius in omni labore ſuo*, שֶׁיַּעֲמוֹל *ſciejanghamol, quo laborat ſub Sole*, vel *δυνητικῶς*, *laborare ſolet*. Denique etiam non rarò vſurpatur pro imperatiuo, præſertim in tertia perſona vtriuſque numeri, & prima pluralis, quibus perſonis imperatiuus caret apud Hebræos, vt Gen. 1. יְהִי אוֹר *jehi or*.

De perſonis.

3 Perſonæ ſunt tres, prima, ſecunda, tertia. Incipiunt autem Hebræi à Perſo

tur.

Quarto loco ponũt Infinitiuum, quem מָקוֹר *makor* appellant, id est fontẽ, quòd videlicet modus significandi ab eo fluat, & in diuersa discriminetur tempora. Ex infinitiuo, qui nullius est certi generis, numeri, vel personæ, Gerundiũ formant, auxilio harum quatuor literarũ בכלם *biclam*, vt infrà demonstrabimus.

Infinitiuus cur vocetur Fons.

Gerũdium.

Imperatiuus

Quinto loco ponunt Imperatiuum, quem dicũt צִוּוּי *tsivvui*, qui solùm secundam personam vtriusque generis, in vtroque numero comprehendit.

Futurum.

Pòstremò addũt Futurum, quod nominant עָתִיד *nghathid*, id est paratum, quod significat rem futuram jam esse paratam, vt fiat.

Porrò hoc etiam tempus modò per indicatiuum, modò per optatiuum, modò per subiunctiuum, pro loci exigentia, vertendum erit. Est autem

autem hujus temporis vſus & varius & frequentiſſimus: ſæpè enim ſumitur pro præterito perfecto, ac potiſſimùm apud Prophetas: interdum pro imperfecto, vt Num. 10, עַל פִּי יְהוָה יַחֲנוּ *nghal pi Iehova jachanu*, *juxta præceptū Domini caſtrametabantur*: interdum etiam pro præſenti, vel pro potentiali, quod Græci, & Latini appellant: quando videlicet continuatio quædam actionis indicatur, vt Eccl. 1. *Quid habet homo amplius in omni labore ſuo*, שֶׁיַּעֲמוֹל *ſciejanghamol, quo laborat ſub Sole*, vel *διωνπκῶς, laborare ſolet*. Denique etiam non raro vſurpatur pro imperatiuo, pręſertim in tertia perſona vtriuſque numeri, & prima pluralis, quibus perſonis imperatiuus caret apud Hebræos, vt Gen. 1. יְהִי אוֹר *jehi or*.

De perſonis.

3 Perſonæ ſunt tres, prima, ſecunda, tertia. Incipiunt autem Hebræi à Perſo

tur.

Quarto loco ponūt Infinitiuum, quem מָקוֹר *makor* appellant, id eſt fontẽ, quòd videlicet modus ſignificandi ab eo fluat, & in diuerſa diſcriminetur tempora. Ex infinitiuo, qui nullius eſt certi generis, numeri, vel perſonæ, Gerundiū formant, auxilio harum quatuor literarū בכלם *biclam*, vt infrà demonſtrabimus.

Infinitiuus cur vocetur fons.

Gerūdium.

Quinto loco ponunt Imperatiuum, quem dicūt צִוּוּי *tſivvui*, qui ſolùm ſecundam perſonam vtriuſque generis, in vtroque numero comprehendit.

Imperatiuus

Poſtremò addūt Futurum, quod nominant עָתִיד *nghathid*, id eſt paratum, quod ſignificat rem futuram jam eſſe paratam, vt fiat.

Futurum.

Porrò hoc etiam tempus modò per indicatiuum, modò per optatiuum, modò per ſubjunctiuum, pro loci exigentia, vertendum erit. Eſt autem

autem hujus temporis vſus & varius & frequentiſſimus: ſæpè enim ſumitur pro præterito perfecto, ac potiſſimùm apud Prophetas: interdum pro imperfecto, vt Num. 10, עַל פִּי יְהוָה יַחֲנוּ *nghal pi Iehova jachanu*, *juxta præceptū Domini caſtrametabantur*: interdum etiam pro præſenti, vel pro potentiali, quod Græci, & Latini appellant: quando videlicet continuatio quædam actionis indicatur, vt Eccl. 1. *Quid habet homo amplius in omni labore ſuo*, שֶׁיַּעֲמוֹל *ſciejanghamol*, *quo laborat ſub Sole*, vel *δυνητικῶς*, *laborare ſolet*. Denique etiam non rarò vſurpatur pro imperatiuo, præſertim in tertia perſona vtriuſque numeri, & prima pluralis, quibus perſonis imperatiuus caret apud Hebræos, vt Gen. 1. יְהִי אוֹר *jehi or*.

De perſonis.

3 Perſonæ ſunt tres, prima, ſecunda, tertia. Incipiunt autem Hebræi à Perſo

 tertia,

חֳדָשָׁיו chodasciau.

23 *Est autem obseruandum, si media litera sit gutturalis, tunc sub prima ponitur camets, sub secunda* ··, *vt* אֹהֶל ohel, tabernaculum, *cum affixo* אָהֳלוֹ aholo: *præterquam in plurali absoluto, & affixis ei cognatis, id est alijs, præter* הֶן hen, הֶם hem, כֶן chen, כֶם chem: *tunc enim prima litera est cum cholem, vel cum cateph camets, secunda cum camets.*

De Cholem sub vltima.

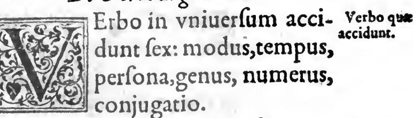
24 *Cholem sub vltima semper manet immobile, vt* גָּדוֹל gadol, magnus, *in regimine* גְּדוֹל ghedol, *cum affixo* גְּדוֹלוֹ ghedolo, *in plurali* גְּדוֹלִים ghedolim: *& cæteris ad eundem modum.*

PARS TERTIA, QVÆ EST DE VERBO.

*

CAPVT I.

De Verbo in genere.

Erbo in vniuersum accidunt sex: modus, tempus, persona, genus, numerus, conjugatio. Verbo quæ accidunt.

De modis, & temporibus verborum.

2 Modos Hebræi habent tres, imperatiuum, infinitiuum, & indicatiuum: per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque: tempora tria, præteritum, præsens, & futurum. Quæ omnia hunc habent ordinem. Modi verborum tres. Tempora tria.

Primo loco statuunt עָבַר *nghavar*, id est præteritum, tum quòd ordine naturæ præcedat reliqua tempora, tum

tum quòd eo contineatur thema,siue radix ipsa, vnde reliqua ferè tempora formantur. Porrò hoc vnum preteritum pro loci exigentia explicandum est ita,vt modò perfectum, modò imperfectum, modò plusquã perfectum tempus designet: & idem non modò ad indicatiuum, sed, additis præsertim certis particulis, ad optatiuum, & ad conjunctiuum referatur: conjunctiuum tamen per gerundia sæpius efferunt.

Præteritum variis modis explicatur.

Benoni.

Secundo loco בֵּינוֹנִי *Benoni*, id est intermedium, quod nos vocamus participium actiuum, siue præsens, præsentis temporis, vt לוֹמֵד *lomed, discens.* Quinetiam hoc Hebræi verbũ ipsum præsentis temporis, quo carent, & interdum etiam imperfecti, circumloquuntur: tum verò solent cum pronomine jungere, vt אֲנִי פּוֹקֵד *ani poked, ego visito.* Sæpe etiam vsurpatur substantiuè pro nomine verbali,

bali,ſine vlla temporis notatione, vt שׁוֹמֵר *ſciomer, cuſtos,* שׁוֹפֵט *ſciophet, judex.* Semper tamen participium, vt in aliis linguis, ita in hac, more nominũ flectitur, caretq́; idcirco perſonis. Vocatur autem Intermedium, quia vtimur eo ad ſignificãdum præſens tempus, quod eſt medium inter prẹteritum, & futurum. Et tunc ſolent præponere pronomen, vt אֲנִי פּוֹקֵד *ani poked, ego viſito.* Intermediũ.

Tertio loco ponunt participium paſſiuum, quod ipſi vocant פָּעוּל *panghul*, quæ vox deſumpta eſt ab antiquo paradigmate, vt ſi nos participium paſſiuũ vocaremus, Amatus. Indicat autem rem quæ fiat, vt נָגוּף *naguph, vapulans.* Latini, quia participio paſſiuo præſentis temporis carent, ſæpè vna voce hoc reddere nequeunt: interdum tamẽ videtur paul habere vim participij præteriti, vt שָׁמוּר *ſciamur, cuſtoditus,* ſeu *qui cuſtoditur.* Participium paſſiuum.

tur.

Quarto loco ponũt Infinitiuum, quem מָקוֹר *makor* appellant, id est fontẽ, quòd videlicet modus significandi ab eo fluat, & in diuersa discriminetur tempora. Ex infinitiuo, qui nullius est certi generis, numeri, vel personæ, Gerundiũ formant, auxilio harum quatuor literarũ בכלם *biclam*, vt infrà demonstrabimus.

Infinitiuus cur voccetur fons.

Gerũdium.

Quinto loco ponunt Imperatiuum, quem dicũt צִוּוּי *tsivvui*, qui solùm secundam personam vtriusque generis, in vtroque numero comprehendit.

Imperatiuus

Postremò addũt Futurum, quod nominant עָתִיד *nghathid*, id est paratum, quod significat rem futuram jam esse paratam, vt fiat.

Futurum.

Porrò hoc etiam tempus modò per indicatiuum, modò per optatiuum, modò per subjunctiuum, pro loci exigentia, vertendum erit. Est autem

autem hujus temporis vſus & varius & frequentiſſimus: ſæpè enim ſumitur pro præterito perfecto, ac potiſſimùm apud Prophetas: interdum pro imperfecto, vt Num. 10, עַל פִּי יְהוָֹה יַחֲנוּ *nghal pi Iehova jachanu*, *juxta præceptũ Domini caſtrametabantur*: interdum etiam pro præſenti, vel pro potentiali, quod Græci, & Latini appellant: quando videlicet continuatio quædam actionis indicatur, vt Eccl. 1. *Quid habet homo amplius in omni labore ſuo*, שֶׁיַּעֲמוֹל *ſciejanghamol*, *quo laborat ſub Sole*, vel *δυνητικῶς*, *laborare ſolet*. Denique etiam non rarò vſurpatur pro imperatiuo, pręſertim in tertia perſona vtriuſque numeri, & prima pluralis, quibus perſonis imperatiuus caret apud Hebræos, vt Gen. 1. יְהִי אוֹר *jehi or*.

De perſonis.

3 Perſonæ ſunt tres, prima, ſecunda, tertia. Incipiunt autem Hebræi à Perſonę tres

Cur à tertia incipiant Hebræi.

tertia, & ab ea per ſecundam veniūt ad primam: propterea quòd ſemper verbum in tertia perſona ſimplicius eſt, & inde per additionem quarundam literarum, quæ ferè ex vltimis pronominum ſyllabis deſumuntur, formantur cæteræ voces.

Porrò prima perſona vtriuſque numeri ſemper eſt communis generis, vt etiam præteriti tertia pluralis. Reliquis perſonis propria genera attribuuntur.

De Genere.

Genus inter his triplex.

4 Genus triplex eſt in verbis, vt in nominibus, maſculinum, fœmininū, commune: & ſępiſſimè ex verbo cognoſcitur cujus generis ſit nomen quod cum eo conjungitur. Ac propterea hoc genus à nonnullis dicitur nominale, vt ab eo differat, quod eſt magis verborum proprium, & verbale appellari ſolet: quod ferè eſt quadruplex, Actiuum, Paſſiuum,

Neut

Neutrum, Commune.

De Numero.

5 Numeri in verbis non sunt nisi duo, singularis, & pluralis: duali numero verba carent, cujus loco Pluralis vsurpatur. Numeri duo.

De Conjugatione.

6 Conjugatio propriè non est nisi vna: omnia enim verba eodem modo inflectuntur: quia tamen hæc vna conjugatio (quod ad significationem spectat & primas voces) octo modis variatur, eosq; modos conjugationes alij vocāt, loquemur & nos cum multis: & octo esse conjugationes admittemus, nimirū Kal, Niphal, Piel, Pual, Poel, Hiphil, Hophal, Hitpael: quæ omnes ita appellantur ab antiquo paradigmate פָּעַל *panghal, fecit*, vt si Latini primam conjugationem appellarent Amo, secundam Amor, &c. Conjugatio vna propriè. Conjugationes octo.

Cæterùm ex hoc Paradigmate id

ſolum vſus loquendi retinuit, vt prima litera cujuſcunque radicis dicatur פ *Pe*, ſecunda ע *Nghain*, tertia ל *Lamed*, eodem ſcilicet ordine, quo hæ tres literæ in hoc verbo collocatæ ſunt. Quare diligenter erunt notandæ, quòd vbique hujuſmodi appellationes magno ſint vſui.

CAP. II.

De Verbo perfecto.

DIximus de verbo in genere, nunc de vtraque verborum forma dicendum eſt. Sunt enim verborum Hebraicorum alia perfecta, alia imperfecta. Perfecta dicuntur, quæ ſolùm tres literas habent in themate, quæ radicales dicuntur, & ex iis nulla excidit inter conjugandum. Imperfecta dicuntur, quæ vel conſtant pluribus quàm tribus literis radicalibus, aut ex tribus inter conjugandum aliquam amittunt.

Perfecta verba quænam.

Imperfecta.

2 Et quamquam ſunt omnes conjugationes, tum perfectis, tum imperfectis communes: earum tamen naturam, diſcrimina, vſum, regulas, in perfectis potiſſimùm declarabimus: non modò quia de iis priùs agendum videtur, vt ordo ipſe poſtulat: verumetiam quia illis cognitis, imperfecta faciliùs cognoſcentur.

3 Prima igitur conjugatio פָּעַל panghal, vel vſitatiùs קַל kal, id eſt leuis, ſeu expedita vocatur, quòd nullam, initio præteriti, literam, præter tres radicales adſciſcat: neq; daghes forti oneretur in ſecunda radicali. Conjugatio prima.

4 Continet autem verba partim abſoluta, vt עָמַד *nghamad*, *ſtetit*, partim trãſitiua, vt שָׁמַר *ſciamar*, *cuſtodiuit*.

Paradigma verbi perfecti in prima conjugatione Kal.

Indicatiuus. Præteritum. עָבָר

לָמַד *Didicit m.g.*

לָמַדְתָּ *Didiciſti m.g.*

לָמַדְתִּי *Didici c.g.*

Didicerunt c.g. לָמְדוּ

Didicistis m.g. לְמַדְתֶּם

Didicimus c.g. לָמַדְנוּ

Didicit f.g. לָמְדָה

Didicisti f.g. לָמַדְתְּ

Didicistis f.g. לְמַדְתֶּן׃

Particip. actiu. בֵּינוֹנִי

Discens m.g. לוֹמֵד

Discentes m.g. לוֹמְדִים

Discens f.g. לוֹמְדָה *vel* לוֹמֶדֶת

Discentes f.g. לוֹמְדוֹת׃

Particip. Passi. פָּעוּל

Qui docetur. לָמוּד

Qui docentur. לְמוּדִים

Quæ docetur. לְמוּדָה

Quæ docentur. לְמוּדוֹת׃

Infinitiuus. מָקוֹר

Discere לָמוֹד *vel* לְמוֹד

in discendo בִּלְמוֹד

quũ discere, &c. כִּלְמוֹד

ad discendum לִלְמוֹד

à discendo מִלְּמוֹד׃

Imperatiuus. צִוּוּי

Disce m.g. לְמוֹד.

Discite m.g. לִמְדוּ

Disce f.g. לִמְדִי

Discite f.g. לְמוֹדְנָה׃

Futurum. עָתִיד

Discam c.g. אֶלְמוֹד

Discet m.g. יִלְמוֹד

Disces m.g. תִּלְמוֹד

Discemus c.g. נִלְמוֹד

Discent m.g. יִלְמְדוּ

Discetis m.g. תִּלְמְדוּ

Discet f.g. תִּלְמוֹד

Disces f.g. תִּלְמְדִי

Discent, & discetis f.g. תִּלְמוֹדְנָה

Adin

Admonitio.

Tum in hoc Paradigmate, tum in consequentibus non modò literæ, quæ radicalibus aut præponuntur, aut adduntur, siue inseruntur, sed etiam puncta singula diligenter obseruanda. Paradigmata enim instar regularum esse debent. Quare nos ea tantùm persequemur, quæ ex paradigmatis cognosci nequeunt, aut à communi norma recedunt.

REGVLÆ.

De Præterito.

1 *Tertia persona, quæ est ipsa radix, vel thema, tres habet punctorum formas. Prima est cum · & ·, vt* לָמַד lamad. *Quæ forma verborum est communis. Secunda cum · & ·, vt* זָקֵן zaken, senuit. *Cæterùm eodem prorsus modo declinatur, quo prima.* זָקַנְתָּ zakanta, senuisti, זָקַנְתִּי zakanti, senui, *excepto Benoni, de quo paulò infrà. Tertia cum · & ו, vt* יָכוֹל jachol, potuit: *quæ tamen est rarissima, & retinet suum cholem in Præterito, præter-* Tres terminationes tertiæ personæ Prætoriti.

quam in tertia persona fœminini singularis, יָכְלָה jacela, potuit, *& tertia pluralis,* יָכְלוּ jacelu, potuerunt.

Exceptiones.

1 *Tertia persona singularis fœminini sub vltima radicali* ע *vel* ח, *habet patach pro sceua,* לָקַחַתְּ lakachat, accepisti, שָׁמַעַתְּ sciamanghat.

2 *Secunda radicalis interdum habet segol in secũda persona plurali* שְׁאֶלְתֶּם scieeltem, postulastis, *à quo etiam* שְׁאִלְתִּי sciailti, *sicut à* יָלַד jalad, genuit, יְלִדְתִּי jalidti, *&* יְרִשְׁתֶּם jerisctem, hæreditatẽm adiistis, à יָרַשׁ jarasc.

De Benoni.

1 *Benoni sæpè habet cholem sine vau* עֹמֵד nghomed, stans, לֹמֵד lomed, discens. *Interdum etiam secundum punctũ est chiric gadol,* תּוֹמִיךְ tomis, sustentãs.

2 *In verbis secundæ formæ, vbi secundum Præteriti punctum est tsere, Benoni à Præterito non differt, vt* זָקֵן zaken, senuit, *&* senescens, *seu* senex: *nam sæpè*

pè benoni tanquam nomen toar videtur vſurpari.

3 *Prior vox fœminina ſtatus eſt abſoluti, poſterior regiminis, & affixorũ. Quòd ſi vltima radicis ſit gutturalis, pro duplici ſegol ponitur duplex patach,* שׁוֹמַעַת ſciomanghath : *quod pro ſequentibus etiam conjugationibus obſeruandum.*

De Paul.

Hoc participiũ differt à participio conjugationis ſecundæ, quòd hoc ſignificet rem fieri, dum adhuc fit, quæ adhuc permaneat. Interdum pro ſciurec inuenitur kibbuts, vt לָבֻשׁ lavuſc, indutus. *Intranſitiua hoc tempore carent, vt* נָפַל naphal, cecidit, עָמַד nghamad, ſtetit. *Quædam nomina huic participio ſimilia videntur.* שָׁכוּן ſciacun, habitator, עָצוּם nghatſum, fortis.

Appendix.

1 *Quædam ſunt participio vtrique communia, id eſt patach neceſſitatis,* פֹּתֵחַ potheach, aperiens, פָּתוּחַ pathuach, qui

aperitur, שׁוֹמֵעַ sciomeangh, audiens, שָׁמוּעַ sciamuangh, qui auditur. *Quin etiam in Benoni retrocedit interdum patach ad secundam, loco tsere*, נֹטֵעַ notangh, plantans, pro נֹטֵעַ noteangh, *quæ apud Græcos & Latinos diceretur syncope.*

2 *In participijs est regimen vt in substantiuis. Ergo propterea etiam puncta mutant*, פֹּעֲלֵי אָוֶן ponghale aven, facientes iniquitatem.

Nonnulla vtrumque participium desiderant, קָרַב karav, appropinquauit, רָחַק rachak, elongauit, *& alia multa. Ergo in his nomen Toar loco vtriusque participij adhibetur*, קָרוֹב karov, propinquus, רָחוֹק rachok, longinquus.

De Infinitiuo.

Infinitiui formæ tres inueniuntur, לָמוֹד lamod, לְמוֹד lemod, לְמַד lemad. *Prima* (לָמוֹד lamod) *ferè vsus est, vt jungatur alijs modis augendi causa, vt dicetur par.4, cap.3, de Syntaxi. Cholem in vltima*

ma hîc frequentiùs habent actiua, quàm patach, etiam illa quorum tertia est gutturalis : פְּתוֹחַ pethoach, aperire, שְׁמוֹעַ sciemoangh, audire. *Neutra ferè amãt patach,* שְׁכַב sciechav, dormire.

De Gerundijs.

1 *Gerundia formantur è secunda, & tertia forma Infinitiui, præpositis literis quatuor hujus vocis* בְּכְלָם, *quæ recepto more literæ bichlam, vel Gerundij appellantur. Porrò ex his primæ tres* בכל bichla; *hoc habent commune cum tribus literis futuri* יתן itten, *quòd recipiunt chiric paruum pro sceua, sequente sceua, ne duo sceuaim initio concurrant :* מ *verò habet chiric sequente daghes, quia non est simplex litera, sed integra præpositio* מִן min, *quæ abjecta secunda litera, solet ejus loco infigere daghes.* Literæ quæ formant gerundia.

2 *Si prima radicis est gutturalis, quæ requirit sceua compositum* ֲ *aut* ֱ, *tunc literæ* בכל bichla, *& literæ* יתן itten, *sub se habebunt punctum affine sequenti, hoc est* ַ *vel*

- *vel* ·, *vt* בַּעֲבוֹר banghavor, in transeundo, בְּאֱזוֹר beezor, in auxiliando, תַּעֲבוֹר tanghavor, transibis. *Idem ferè seruatur in Imperatiuo, & Futuro.*

3 *Quòd si, vt sæpè fit, gutturales simplici sceua contentæ sint, tamen literæ seruiles, formatiuæ gerundij, & futuri, suum - vel · retinebunt, vt* יַחְפּוֹץ jachphots, volet, לַעְזוֹר langhzor, ad auxiliãdũ. *Porrò hæc tertia, & secunda regula Gerundiorum etiam Præterito Niphal cõmunis est.*

Appendix.

1 *Quod autem ad vsum, significationemq́ literarum* בְּכָלָם bichlam *attinet in gerundijs: duæ priores* בְּכ bich, *tempus aliquando præsens, & frequentiùs imperfectum perfectumq́ respiciunt: duæ posteriores* לָם lam, *ad futurum ferè referuntur.* ב *significat In, Inter, Quum, Quando, Posteaquam. Idem ferè* כ. ל *autem significat ad, vt.* מ *è, ex, de, à, ne.*

2 *Ex his gerundijs efficitur vsitatissima circumlocutio conjunctiui, vt ex his exem-*

plis

plis patebit : בִּלְמוֹד נַעַר bilmod nanghar, in diſcendo puer, *id eſt quum diſcit puer, quum diſceret, poſtquam didicit, quum didicerit, vel didiciſſet, &c. Idem fere ſignificat* כִּלְמוֹד נַעַר chilmod nanghar. *Ita etiam* לִלְמוֹד נַעַר lilmod nanghar, ad diſcendum puer, *id eſt vt diſcat :* מִלְּמוֹד נַעַר millemod nanghar, à diſcendo puer, *id eſt ne diſcat, &c.*

3 *Infinitiuus, & Gerundia cum* ה *paragogico habent plerumque* ֻ *ſub prima radicali, vt* לְמָשְׁחָה lemoſccha, ad vngendum. *Interdum idem eſt punctum ſub ſecunda,* לְרָחְקָה lerachoka, ad elongandum : *vel* ֻ *ſub prima* חֻמְצָה chumtſa, fermentare. לְחֻמְלָה lechumla, ad parcendum. *Quæ ſequuntur tertiam formam* (לְמַד lemad) *habent chiric ſub prima radicali, vt* לְרִבְעָה lerivngha, ad accumbendum : *vel* ֶ *propter gutturalem* לְאַשְׁמָה leaſcma, ad delinquendum. *Quòd ſi ſecunda thematis ſit gutturalis, sub ea erit* ֲ *ſub prima* ַ לְתַאֲבָה lethaa

thaava, ad expetendum.

De Imperatiuo.

1 *Ferè Imperatiuus sequitur terminationem Infinitiui: interdum tamen in patach desinit, quum scilicet verbum est neutrum, aut quum secunda thematis est gutturalis, aut tertia est* ח, *vel* ע, *vt* שְׁכַב sciecav, jace, גְּאַל gheal, redime, פְּתַח petach, aperi.

2 *Pluralis fœminina abijcit interdum vltimum* ה *cum præcedente camets, interdum retinet camets abiecto* ה, *vt*, שְׁמַעְןָ sciemanghan, audite, *pro* שְׁמַעְנָה sciemanghena, קְרֶאןָ Kerena, vocate, *pro* קְרֶאנָה Kerena.

Appendix.

1 *Propter* ה *paragogicum prima radicis habet plerumque camets caton, vt* זָכְרָה zocra, memento. *Interdum tamen habet camets longum* שָׁמְרָה sciamera, custodi, *vel cholem, vt* זוֹעֲמָה zonghama, detestare: *atq; adeò chiric, & segol,* מִכְרָה michra, vende, עֶרְכָה nghercha, ordina.

dina.

2 *Pluralis masculina habet interdum sub prima radicis camets caton, vt* חָרְבוּ chorbu, desolamini, מִשְׁכוּ mosccu, trahite.

3 *Cum accentibus distinguentibus (de quibus par.1. c.6.) pluralis masculina, à forma* שְׁמוֹר sciemor, *facit* שְׁמוֹרוּ sciemoru, custodite, גְּזֹרוּ ghezoru, diuidite: *à forma* שְׁלַח, scielach, שְׁלָחוּ scielachu: שְׁמָעוּ sciemanghu, audite.

De Futuro.

1 *Formatur ab imperatiuo additis quatuor literis, videlicet* אֵיתָן etan, *quarum* א *est signum primæ personæ communis generis, numeri singularis, vt* אֶלְמוֹד elmod, discam. י *est signum tertiæ personæ, generis masculini vtriusque numeri, vt* יִלְמוֹד ilmod, discet, יִלְמְדוּ ilmedu, discent. ת *est signum secundæ personæ, generis masculini, vtriusque numeri, vt* תִּלְמוֹד tilmod, disces, תִּלְמְדוּ tilmedu, discetis, *& omnium personarum generis fœminini,*

vt

vt תִּלְמוֹד tilmod, discet, תִּלְמְדִי *vt* tilmedi, disces, תִּלְמוֹדְנָה tilmodna, discetis, & discent. נ *est signum primæ personæ communis generis, numeri pluralis, vt* נִלְמוֹד nilmod, discemus.

2 *Vltimum punctum non solùm est cholem, vt* יִלְמוֹד ilmod: *sed etiam patach, in ijs præsertim, quæ vel neutra sunt, vt* יִשְׁכַּב isccav, dormiet: *vel secundam, tertiámve gutturalem habent, vt* יִגְאַל ighe-al, redimet, יִפְתַּח iphtach, aperiet. *Sunt quæ vtroq; modo efferuntur, vt* יִשְׁבּוֹת iscboth, *vel* יִשְׁבַּת iscbath, desinet.

Appendix.

1 *Plurale fœmininum interdum abijcit* ה *vltimum, vt* תִּלְבַּשְׁן tilbascna, induetis *f.*

2 *In voce* יַעֲמֹדְנָה ianghamodna, stabunt, *ponitur jod loco* ת, *vt in* יִשְׁפּוּטוּ iscphutu, judicabunt, תַּעֲבוּרִי tanghavuri, transibis, *sciurec pro cholem.*

3 *Cholem primæ personæ futuri propter* ה *paragogicum transit in sceua, vt* אֶשְׁמְרָה escm

escmera, custodiam: *rariùs in camets caton*, *vt* אֶשְׁקֹטָה esckota, quiescam. *Quòd si persona fiat Milel, manet cholem* אֶשְׁמֹרָה escmora, custodiam.

4 *Obseruandum est tertiam personam fœminini generis, numeri singularis, & secundam masculinam ejusdem numeri, semper esse, tum in perfectis, tum in imperfectis verbis, eandem, vt nihil vnquam neque punctis inter se, neque literis differant.*

Conjugatio secunda Niphal.

נִפְעַל *niphnghal*. Litera Nun præposita initio, est character hujus conjugationis. In qua verbum passiuam habet significationem, si in prima habuerit actiuam, vt מָסַר *masar*, *tradidit*, נִמְסַר *nimsar*, *traditus est*. Alioquin hîc habebit actiuam, more deponentium apud Latinos, vt נִשְׁבַּע *nischangh*, *jurauit*, נִלְחַם *nilcham*, *pugnauit*. Est enim generalis regula, vt ea verba, quæ in Kal non sunt vsitata, cujuscunque conjugationis sint, explicē-

tur juxta ſignificationem verborum in Kal. Interdũ etiam Niphal habet reciprocam ſignificationem, vt Hitpael נִשְׁמַר *niſcmar, cuſtodiuit ſe.*

Indicatiuus.

		Præteritum.
הִלָּמְדִי	vel נִלְמְדָה	נִלְמַד
הִלָּמַדְנָה:	נִלְמֶדֶת	נִלְמַדְתָּ
Futurum.	נִלְמָדוֹת:	נִלְמַדְתִּי
אֶלָּמֵד	Infinitiuus.	נִלְמְדוּ
יִלָּמֵד	הִלָּמֵד	נִלְמַדְתֶּם
תִּלָּמֵד	בְּהִלָּמֵד	נִלְמַדְנוּ
נִלָּמֵד	כְּהִלָּמֵד	נִלְמְדָה
יִלָּמְדוּ	לְהִלָּמֵד	נִלְמַדְתְּ
תִּלָּמְדוּ	מֵהִלָּמֵד:	נִלְמַדְתֶּן:
תִּלָּמֵד	Imperatiu.	Benoni.
תִּלָּמְדִי	הִלָּמֵד	נִלְמָד
תִּלָּמַדְנָה:	הִלָּמְדוּ	נִלְמָדִים

Regulæ conjugationis Niphal.

De Præterito.

1 Litera Nun characteriſtica habet chiric, ſequente ſceua muto.

2 Quòd

2 Quòd si prima radicalis fuerit gutturalis, Nun habebit segol, vel patach pro chiric, eodem modo, quo dictum est suprà in secunda, & tertia regula Gerundiorum, vt נַעֲרַךְ *nangharac, ordinatus est*, נֶעְכַּר *nenghcar, turbatus est.*

Appendix.

1 *Reperitur tamen etiam prima radicalis cum segol*, נֶהֶפְכוּ nehephcu, versi sunt, נֶחֶרְבוּ necherbu, occisi sunt.

2 *Tertia masculina interdum desinit in cholem*, נֶחְתּוֹם nachtom, signatum est, נֶעְתּוֹר nanghtor, execrabilis fuit.

De Benoni.

1 Benoni habet vltimum punctũ camets, vt differat à præterito, quod habet patach.

2 Paul participio passiuo carent quatuor conjugationes, Niphal, Pual, Hophal, & Hitpael. Participium desideratur in conjugat. passiuis.

Appendix.

Fœminina vox posterior ob gutturalem

tertiam recipit duplex patach, נִשְׁלַחַת ni-ſclachath, miſſa eſt, *vt ſuprà dictum eſt.*

De Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro.

1 Hæc tria carent litera figuratiua נ, & ideo loco ejus infigitur daghes in prima thematis: atque vt id ſentiri poſſit, additur ad Infinitiuum, & Imperatiuum litera ה, quod non fuit neceſſe in futuro, quum idem præſtare poſſent literæ איתן *etan.*

2 Si prima thematis ſit gutturalis, aut ר, quæ non recipiunt daghes, mutatur punctum breue literæ præcedentis in longum, id eſt chiric vel ſegol in tſere, vt pro הִעָבֵר *hinghaver*, dicimus הֵעָבֵר *henghaver*, & pro אֶעָבֵר *enghaver* אֵעָבֵר *enghaver.*

3 In Infinitiuo cum literis בכלם *bichlam* interdū omittitur illud ה additium, licèt non ſemper, vt בֵּעָטֵף *benghateph, quum deficeret*, Thren. 2. legimus pro בְּהֵעָטֵף *behenghateph.* Reperitur

tur etiam, licèt rariſſimè, א pro ה, necnon ipſum נ. ſeruatum in Infinitiuo, & Imperatiuo. Item chiric ſub א in Futuro, loco ſegol.

4 In Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro, vltimum punctum fere eſt tſere, ſed illud mutatur interdum in ſegol, quando videlicet accentus retrahitur ad penultimam, vt הִשָּׁמֶר *hiſſciamer*, *cuſtodiri* vel *cuſtodire*: interdũ in patach, quando ſcilicet vltima litera eſt ח, vel ע, quod fit gratia breuitatis, vt הִשָּׁמַע *hiſſciamangh*, *audiri*, vel *audire*, pro הִשָּׁמֵעַ *hiſſciameangh*.

5 Infinitiuus, & Imperatiuus interdum perfectus vſurpatur, hoc eſt cũ litera נ figuratiua, נִשְׁלוֹחַ *niſcloach*, *mittere*, & *mitti*. נִלְחוֹם *nilchom*, *pugna*, & *pugnare*.

Conjugatio tertia Piel.

פִּעֵל *pinghel*. Character hujus conjugationis eſt daghes impreſſum ſecundæ literæ radicali, præcedente

chiric paruo. לִמֵּד *limmed, diligenter didicit.* Ac primùm quidem actiua hîc vehementiorem habēt significationem, vt שָׁבַר *sciavar, fregit* in Kal, in Piel שִׁבֵּר *scibber, confregit.* מָסַר *masar, tradidit*, מִסֵּר *misser, diligenter tradidit.* Deinde quæ in Kal erant neutra, hîc sunt actiua, הָלַךְ *halac, ambulauit*, הִלֵּךְ *hillec, ambulare fecit, deduxit:* qua in re cum Hiphil conuenit. Tertiò sunt hîc verba contrariæ significationis, vt שׁוֹרֵשׁ *scioresc* in Poel *radices egit*, שֵׁרֵשׁ *scieresc, radicitus euellit.* Denique reperiuntur hîc verba, quæ in Kal non sunt vsitata, vt הִלֵּל *hillel, laudauit*, אִזֵּן *izzen, auscultauit:* vel quæ vtrobique idem significant, vt גָּרַשׁ *garasc*, & גֵּרֵשׁ *gheresc, ejecit.*

Indicatiuus.

Præteritum.

לִמֵּד diligenter didicit	לִמְּדוּ	לִמְּדָה
לִמַּדְתָּ	לִמַּדְתֶּם	לִמַּדְתְּ
לִמַּדְתִּי	לִמַּדְנוּ	לִמַּדְתֶּן

Ben

לַמֵּדְנָה׃	מְלַמְּדוֹת	Benoni.
Futurum.	Infinitiuus.	מְלַמֵּד
אֲלַמֵּד	לַמֵּד	מְלַמְּדִים
יְלַמֵּד	בְּלַמֵּד	מְלַמְּדָה vel
תְּלַמֵּד	כְּלַמֵּד	מְלַמֶּדֶת
נְלַמֵּד	לְלַמֵּד	מְלַמְּדוֹת׃
יְלַמְּדוּ	מְלַמֵּד	Paul.
תְּלַמְּדוּ	Imperatiu.	מְלֻמָּד
תְּלַמֵּד	לַמֵּד	מְלֻמָּדִים
תְּלַמְּדִי	לַמְּדוּ	מְלֻמָּדָה vel
תְּלַמֵּדְנָה׃	לַמְּדִי	מְלֻמֶּדֶת

Regulæ conjugationis Piel.

1 Secundum punctum interdum eſt patach, שִׁבַּר *ſcibbar, contriuit*, præſertim ſi vltima radicalis ſit ח aut ע. שִׁלַּח *ſcillach, dimiſit*, בִּלַּע *billangh, perdidit.*

2 Tſere ob maccaph mutatur in ſegol, בִּקֶּשׁ־לֵץ *bikkeſc lets, quæſiuit illuſor.* Idem accidit ſine maccaph, דִּבֶּר *dibber, locutus eſt*, כִּבֶּר *chibber, expiauit.*

Hæ duæ regulæ etiam in Futuro, Imperatiuo & Infinitiuo locum habent,

bent, יְגַלַּח *jegallach, radet,* שַׁלַּח *sciallach, dimitte,* & *dimittere.*

De Participijs, & Infinitiuo.

Participia hujus cōjugationis, atque adeò Hiphil & Hitpael, initio aſciſcunt מ: & quod punctum habet hæc litera, idem quoque habent literæ אֵיתָן *etan* in his tribus conjugationibus.

2 Infinitiui vltimum punctum eſt etiam cholem יַסּוֹר *jaſſor, corrigere.*

Regula generalis hujus conjugationis.

Quando ſecūda radicalis eſt gutturalis, aut ר, quę daghes non admittunt, ad illud ſupplendum puncta breuia ſub prima radicali per omnes modos mutantur in longa, ſcilicet chiric in tſere, patach in camets, kibbuts in cholem, vt בֵּרַךְ *berech, benedixit,* מְבָרֵךְ *mebarech, benedicens,* מְבוֹרָךְ *meborach, benedictus,* יְבָרֵךְ *jebarech, benedicet,* בָּרֵךְ *barech, benedicere,* & *benedic.*

Annotatio.

Sæpè tamen non ſuppletur punctum daghes, vt נִחַם nicham, conſolatus eſt, מְפַחֵד mepached, expaueſcens, מְרַחֶפֶת merachepheth, cubans, יְנַהֵג jenaheg, ducet, מַהֵר maher, feſtina, לְבַעֵר lebangher, ad ſuccendendum. *Idq́ præſertim quum ſecunda eſt* ע, ח, *aut* ה, *vt in his exemplis apparet.*

Conjugatio quarta Pual.

פֻּעַל *punghal.* Characteris loco habet in prima radicali kibbuts ſequente daghes forti, לֻמַּד *lummad.* Eſt autem paſſiua ſuperioris actiuæ: rariùs tamen vſurpatur, carétq; Imperatiuo & Gerundiis.

לֻמְּדוּת:	לֻמְּדָה	Præteritũ.
Infinitiuus.	לֻמַּדְתְּ	לֻמַּד
לֻמּוֹד:	לֻמַּדְתֶּן:	לֻמַּדְתָּ
Futurum.	Benoni.	לֻמַּדְתִּי
אֲלֻמַּד	לֻמָּד	לֻמְּדוּ
יְלֻמַּד	לֻמָּדִים	לֻמַּדְתֶּם
תְּלֻמַּד	לֻמָּדָה	לֻמַּדְנוּ

נִלְמַד תִּלְמְדוּ תִּלְמַדְנָה
יִלְמְדוּ תִּלְמַד תִּלְמַדְנָה

Obſeruationes.

1 Pro kibbuts interdum reperitur camets ſceua, vt שֻׁדַּד *ſcioddad, vaſtatus eſt*, & ſciurec abiecto daghes, vt יוּלַּד *julad, natus eſt*. Quædam tamen exempla habent יֻלַּד *jullad*.

2 Quando ſecunda eſt gutturalis, aut reſc, prima habet cholem, דֹּעַךְ *donghach, extinctus eſt*, טוֹרַף *toraph, raptus eſt*. Sic futurum יְבוֹרַךְ *jeborac, benedicetur*. ח tamen ante ſe recipit kibbuts, רֻחַץ *ruchats, lotus eſt*.

Conjugatio quinta Poel.

פּוֹעֵל *ponghel*. Cujus figuratiua eſt vau quieſcens in cholem poſt primam thematis, vt שׁוֹמֵר *ſciomer*. Dicitur בִּנְיַן מְרֻבָּע *binjan merubbangh*, conjugatio quadrata, propter quatuor literas quibus conſtat: etſi vau puncti potiùs quàm literæ munus obit. Significationem habet communẽ, hoc

hoc eſt modò actiuam, modò paſſiuam, vt apud Latinos dimetior, amplector.

		Præteritum.
לוֹמְדוּ	מְלוֹמָדוֹת	לוֹמֵד
לוֹמְדִי	Paul.	לוֹמַדְתָּ
לוֹמֵדְנָה:	מְלוֹמָד	לוֹמַדְתִּי
Futurum.	מְלוֹמָדִים	לוֹמְדוּ
אֲלוֹמֵד	מְלוֹמָדָה	לוֹמַדְתֶּם
יְלוֹמֵד	מְלוֹמָדוֹת:	לוֹמַדְנוּ
תְּלוֹמֵד	Infinitiuus.	לוֹמְדָה
נְלוֹמֵד	לוֹמֵד	לוֹמַדְתְּ
יְלוֹמְדוּ	בְּלוֹמֵד	לוֹמַדְתֶּן:
תְּלוֹמְדוּ	כְּלוֹמֵד	Benoni.
תְּלוֹמֵד	לְלוֹמֵד	מְלוֹמֵד
תְּלוֹמְדִי	מִלּוֹמֵד:	מְלוֹמְדִים
תְּלוֹמֵדְנָה:	Imperatiu.	מְלוֹמְדָה vel
	לוֹמֵד	מְלוֹמֶדֶת

Obſeruationes.

1 Hæc conjugatio non differt, quod ad inflexionem, à Piel, niſi in prima radicali, quæ ſemper habet vau quieſcens in cholem.

2 Int

2 Interdum terminantur verba hujus conjugationis in patach, vel cametz, quum potissimùm sumuntur in passiua significatione.

Adnotatio.

Verba perfecta raro admodum in hac conjugatione vsurpantur, sed per eam potius inflectuntur, quorum secunda vau, vel jod quiescit, vt בִּין bin, intelligere, כּוּן cun, parare. *Item nonunquam defectiua nghajin, vt* גּוֹלֵל golel, voluere. *De quibus suo loco.*

Conjugatio sexta Hiphil.

Pro charactere habet ה initio, & jod ante vltimam, vt הִלְמִיד *hilmid*. Significat propriè alicujus actionis esse auctorem, suasorem, impulsorem, vt שָׁכַב *sciachav*, *jacuit*, in Kal, in Hiphil הִשְׁכִּיב *hiscchiv*, *fecit jacere*, hoc est prostrauit, aut aliquid hujusmodi. Ergo quæ in Kal sunt Neutra, hîc sunt Actiua: & quæ ibi simplicem actionem significabant, hîc duplicē

indic

indicant : vt שָׁמַע *sciamangh*, *audiuit*, הִשְׁמִיעַ *hiscmiangh*, *fecit audire*, *auditum restituit*. Quædam tamen hîc simplicem tantùm actionem habent : verùm ea erunt in Kal ferè inusitata, vt הִשְׁלִיךְ *hisclic*, *projecit*.

הַלְמִידוּ	מַלְמִידוֹת:	Præteritum.
הַלְמִידִי	Paul.	הִלְמִיד fecit dicere.
הַלְמֵדְנָה:	מְלַמֵּד	הִלְמַדְתָּ
Futurum.	מְלַמְּדִים	הִלְמַדְתִּי
אַלְמִיד	מְלַמְּדָה	הִלְמִידוּ
יַלְמִיד	מְלַמְּדוֹת:	הִלְמַדְתֶּם
תַּלְמִיד	Infinitiuus.	הִלְמַדְנוּ
נַלְמִיד	הַלְמִיד vel	הִלְמִידָה
יַלְמִידוּ	הַלְמֵד	הִלְמַדְתְּ
תַּלְמִידוּ	בְּהַלְמִיד	הִלְמַדְתֶּן:
תַּלְמִיד	כְּהַלְמִיד	Benoni.
תַּלְמִידִי	לְהַלְמִיד	מַלְמִיד
תַּלְמֵדְנָה:	מֵהַלְמִיד:	מַלְמִידִים
	Imperatiu.	מַלְמִידָה vel
	הַלְמֵד	מַלְמֶדֶת

Obseruationes Conjugationis Hiphil.

De

De Præterito.

1 Si prima sit gutturalis, quæ plerumque habet sceua compositum, figuratiua ה habebit segol, vt הֶעֱמִיד *henghemid, constituit:* vel patach, si vau copulatiua præfigatur, וְהַעֲבַרְתָּ *vehanghauadta, & seruire fecisti:* interdum tiere, הֶעֱבַרְתָּ *hengha[illegible]rta, transire fecisti.* Segol etiam, sed rarissimè. הִכְלַמְנוּ *hechlamnu, erubescere fecimus.*

De Participijs.

1 In vtroque participio abjicitur litera ה, & punctum ejus trahitur ad literam מ, euphoniæ gratia: dicitur enim מַלְמִיד *malmid*, pro מְהַלְמִיד *mehalmid.* quod idem seruatur in futuro sub literis איתן *etan*, vt אַלְמִיד *almid*, pro אֲהַלְמִיד *ahalmid.* Aliquando tamen præter regulam in futuro reperitur ה *he* simul cum literis איתן *etan*, vt יְהוֹשִׁיעַ *jehosciangh, saluabit*, pro יוֹשִׁיעַ *josciangh.*

2 Benoni sub מ detinet patach etiam

tiam ante gutturales, vt מַעֲמִיד *manghamid, constituens.* In plurali reperitur nonnunquam sceua pro jod, vt מַחְלְמִים *machlemim, somniantes.*

3 Paul sub מ habet interdum camets sceua, vt מְשֻׁזָּר *mosczar, duplicatus est,* & chiric, מִשְׁחַת *miscchat, corruptus.*

4 Prima radicis, si fuerit gutturalis, requirit camets sceua, & camets sub מ, vt מָעֳמָד *manghomad, statutus.* Quod idem in toto Hophal quoq; seruatur, vt sint puncta similia.

De Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro.

1 Horũ triũ vltima syllaba recipit sępè tsere pro chiric, vt הַשְׁלֵךְ *hasclech, projice:* etiam jod quiescente interdum adscripto, vt יַמְסִיר *jamser, tradere faciet.* Verùm tsere ob maccaph transit in segol, vt הַשְׁלֶךְ־נָא *hasclecna, projice quæso.*

2 Eadem vltima reperitur etiam cum patach, vt הַנְחַת *hanchath, descendere*

dere fac, præsertim propter gutturales ח,ע,& ר,vt יַבְטַח *javtach, faciet fidere*, הַשְׁמַע *hascmangh, fac audire*, הַפְצַר *haphtsar, fac transgredi.*

3 In futuro plurali secunda radicalis inuenitur cum sceua, vt יַדְרְכוּ *jadrechu, tendent*, pro יַדְרִיכוּ *jadrichu.*

4 Gerundij litera ל formatiua, interdum abjicit ה, ejusq; punctum ponit sub litera formatiua, vt לַשְׁבִּית *lascbith, ad cessare faciēdum*, pro לְהַשְׁבִּית *lehascbith.*

Appendix.

1 *Iod vltimæ sæpè desideratur, manente solùm chiric paruo sub secunda radicali, vt* לַשְׁמִעַ lascmiangh, ad faciēdum audire, הַשְׁמִדָם hascmidam, disperdere eos.

2 *Infinitiuus sub* ה *interdum habet chiric, ita vt voce à præterito non differat, vt* הִשְׁמִיד hiscmid, disperdere : *interdum segol propter primā gutturalem, vt* הֶחֱזִיקִי hecheziki, apprehendere me.

3 *Aleph*

3 *Aleph reperitur pro* ה, *vt* אַשְׁכִּים aſccim, mane ſurgere, אַבְרֵךְ avrec, genuflecte. *Hoc enim per Imperatiuum plerique explicant.*

Conjugatio ſeptima Hophal.

הָפְעַל *hophnghal.* Characteriſticam habet literam ה cum camets cateph. Continet Paſſiua reſpondentia Actiuis in Hiphil, vt הָלְמַד *holmad, factus eſt diſcere,* hoc eſt alterius auctoritate didicit, &c. Caret non modò Paul Participio, ſed etiam Imperatiuo, & Gerundiis.

	Benoni.	Præteritum.
rundijs, & Imperatiuo caret hæc cõjugatio.	הָלְמָד	הָלְמַד
	הָלְמָדִים	הָלְמַדְתָּ
Futurum.	הָלְמָדָה vel	הָלְמַדְתִּי
אָלְמַד	הָלְמֶדֶת	הָלְמְדוּ
יָלְמַד	הָלְמָדוֹת:	הָלְמַדְתֶּם
תָּלְמַד	Infinitiuus.	הָלְמַדְנוּ
נָלְמַד	הָלְמֵד:	הָלְמְדָה
יָלְמְדוּ	*Participio,*	הָלְמַדְתְּ
תָּלְמַדוּ	*Præterito, Ge*	הָלְמַדְתֶּן:

תֻּלְמַד תֻּלְמְדִי תֻּלְמַדְנָה:

Obseruationes conjugationis Hophal.

1 Sub He, & literis futuri interdū loco chatephcamets inuenitur kibbuts, vt הֻשְׁלְכָה *husclecha, projecta est,* vel ו, vt הוּחַל *huchal, cœptum est.*

2 Si prima thematis fuerit gutturalis, sub illa erit camets sceua, & sub ה camets in tota conjugatione, vt הָעֳבַר *hanghovar, trajectus est.*

Appendix.

Conjugationes merè passiuæ, vt Pual, & Hophal, magna ex parte sunt mutilæ, & olim Præteritum, & Futurum habebant. Porrò in his nomen agentis non exprimitur: ideo carent Imperatiuo. Niphal tamen quum est reciprocum, habet Imperatiuum, vt הִשָּׁמֵר hisciamer, custodi te, caue. *aliàs ferè illo caret.*

Conjugatio octaua Hithpael.

הִתְפַּעֵל hithpanghel. Formatur ab Imperatiuo Piel, cui characteris loco הִתְ syllaba præfigitur, vt à לַמֵּד

lamm

lammed, fit הִתְלַמֵּד *hithlammed*. Est autem actiua, & passiua simul. Significat actionem ejusdem in seipsum, ac propterea nulla est passiua, quæ illi respondeat. Interdum tamen est significationis Kal, vt הִתְהַלֵּךְ *hithhallec*, *ambulauit*. Quædam etiam hîc simulationem declarant, vt הִתְעַשֵּׁר *hithnghâscier*, *simulauit se diuitẽ*, התחל *hithchal*, *simulauit se ægrotum*: quod Itali dicerent, *Fece dell' ammalato*, *Si fece ricco*.

Præteritum.

הִתְלַמֵּד
הִתְלַמַּדְתָּ
הִתְלַמַּדְתִּי
הִתְלַמְּדוּ
הִתְלַמַּדְתֶּם
הִתְלַמַּדְנוּ
הִתְלַמְּדָה
הִתְלַמַּדְתְּ
הִתְלַמַּדְתֶּן:

Benoni.

מִתְלַמֵּד
מִתְלַמְּדִים
מִתְלַמְּדָה vel מִתְלַמֶּדֶת
מִתְלַמְּדוֹת:

Infinitiuus.

הִתְלַמֵּד
בְּהִתְלַמֵּד
כְּהִתְלַמֵּד
לְהִתְלַמֵּד
מֵהִתְלַמֵּד:

Imperatiu.

הִתְלַמֵּד
הִתְלַמְּדוּ
הִתְלַמְּדִי
הִתְלַמֵּדְנָה:

Futurum.

אֶתְלַמֵּד
יִתְלַמֵּד
תִּתְלַמֵּד
נִתְלַמֵּד
יִתְלַמְּדוּ

תִּתְלַמַּדְנָה: תִּתְלַמְּדִי תִּתְלַמְּדוּ
תִּתְלַמֵּד

Obseruationes Conjugationis Hithpael.

1 Secunda radicalis habet daghes, vt in Piel. Ideo, si illa fuerit א, ע, aut ר, præcedens habebit camets pro patach, vt הִתְפָּאֵר *hithpaer, gloriatus est.*

2 Tsere vltimæ syllabæ mutatur in segol, si sequatur maccaph, vt הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ *hithhallec Noach, ambulauit Noë.*

3 Vltima admittit etiam patach, vt הִתְחַזַּק *hithchazzak.*

4 Interdum sub litera ה ponitur camets sceua, vel kibbuts, loco chiric, vt הָתְפָּקֵד *hothpakked.*

5 Interdum ת excidit, & loco ejus ponitur daghes in prima thematis: quod ferè vsu venit, quando prima thematis est ת, vel ט, vel ד, ne duæ literæ ejusdem soni concurrant, vt הִטַּהֵר *hittaher, mundauit se*, pro הִתְטַהֵר

hitt

hithtaher. In aliis rariùs id contingit.

Appendix.

1 *Syllaba* הִתְ *ſemper præponitur Imperatiuo Piel, exceptis verbis, quæ primam radicalem habent vnam ex his quatuor,* ז,ס,צ,ש *: quæ enim inchoantur à* ס, *vel* ש, *non ponunt* ת *illius ſyllabæ characteriſticæ ante primam radicalem, ſed poſt, vt* הִשְׁתַּמֵּר hiſcthammer, cuſtodiuit ſe, *non* הִתְשַׁמֵּר hithſciammer, *à* שָׁמַר ſciamar, הִסְתַּבֵּל hiſthabbel, onerauit ſe, *non* הִתְסַבֵּל hithſabbel, *à* סָבַל ſaval. *Quæ à* צ, *non modò poſtponunt* ת, *ſed etiam mutant in* ט, *vt* הִצְטַדֵּק hitſtaddek, juſtificauit ſe, *non* הִצְתַדֵּק hitſtaddek, *à* צָדַק tſadak. *Quæ à* ז, *poſtpoſitum illud* ת *vertunt in* ד, *vt* הִזְדַּמֵּן hizdammen, conſtituit ſe, *non* הִזְתַּמֵּן hizthammen, *à* זָמַן zaman. *Fit autem hujuſmodi in his omnibus immutatio ad cacophoniam euitandam.*

2 *Nonnunquam loco* ה *primæ hujus cōjugationis literæ reperitur* א, *vt* אֶתְחַבַּר

ethchabber, *pro* הִתְחַבֵּר hithchabber.

3 *Ea verba, quæ habent Poel, (de quibus suprà,) mutant etiam Hitpael in Hitpoel, quod eodem modo flectitur, quo Poel,*

Exemplum omnium conjugatio

8	7	6	5
התפעל	הפעל	הפעיל	פועל
התפקד *visitavit seipsum.*	הפקד *præfectus est advisitãdũ.*	הפקיד *præficit ad visitãdum.*	פוקד *visitavit, v. visitatus est*
מתפקד *visitans seipsum.*	הפקד *præfectus ad visitãdum.*	מפקיד *præficiens ad visitandum.*	מפוקד *visitans, vel visitatus.*
caret.	*caret.*	מפקד *præfectus ad visitandum.*	מפוקד *visitans, vel qui visitavit.*
התפקד *visitare seipsum.*	הפקד *præfici ad visitãdum.*	הפקיד *præficere ad visitãdum.*	פוקד *visitare, vel visitari.*
התפקד *visita teipsum.*	*caret.*	הפקיד *præfice ad visitandũ.*	פוקד *visita, vel visitare.*
אתפקד *visitabo me ipsum.*	אפקד *præficiar ad visitãdum.*	אפקיד *præficiã ad visitationẽ.*	אפוקד *visitabo vel visitabor.*

præp

præpositis literis duabus characteristicis הת. *Atque hæc de verbis perfectis dicta sint.*

---

num, temporum, ac modorum Verbi.

4 פֻּעַל	3 פִּעֵל	2 נִפְעַל	1 קַל	
פֻּקַּד *diligẽter visitatus est.*	פִּקֵּד *diligenter visitauit.*	נִפְקַד *visitatus est.*	פָּקַד *visitauit.*	עָבָר Præteritũ.
פֻּקָּד *diligenter visitatus.*	מְפַקֵּד *diligenter visitans.*	נִפְקָד *visitatus.*	פּוֹקֵד *visitans.*	בֵּינוֹנִי participiũ præsẽs seu actiuum.
caret.	מְפֻקָּד *diligenter visitatus.*	*caret.*	פָּקוּד *visitatus.*	פָּעוּל participiũ præteritũ seu passiuũ.
פֻּקּוֹד *diligenter visitari.*	פַּקֵּד *diligenter visitare.*	הִפָּקֵד *visitari.*	פְּקוֹד *visitare.*	מָקוֹר infinitiuꝰ.
caret.	פַּקֵּד *diligenter visita.*	הִפָּקֵד *visitare.*	פְּקוֹד *visita.*	צִוּוּי imperatiuus.
אֲפֻקַּד *diligenter visitabor.*	אֲפַקֵּד *diligenter visitabo.*	אֶפָּקֵד *visitabor.*	אֶפְקוֹד *visitabo.*	עָתִיד futurum.

CAP. III.

De Verbis defectiuis.

Verba defectiua. VErba imperfecta ad quatuor classes reuocari possunt: quædam enim sunt defectiua, quæ videlicet inter conjugandum aliquam literam perdunt, & ejus loco substituunt daghes:

Quiescentia quædam sunt quiescentia, ea nimirum, quæ literam aliquam inter conjugandum amittunt, & ejus absentiam longa motione compensant.

Composita. 2 Alia dicũtur composita, quòd ex defectiuis, & quiescentibus, vel ex vario genere quiescentium constent.

Verba 4 vel 5 literarum. 3 Alia denique quatuor, vel quinque literarum verba nominantur, quibus anomala quædam addi possunt. Atque vt à defectiuis incipiamus:

Defectiuorũ tria genera. 4 Verba defectiua tribus generibus continentur: Primùm enim defectiua sunt, quorum prima radicalis est נ, vt נָגַשׁ nagasc, appropinquauit, & quorum prima radicalis est י, sequente צ, quæ fermè sunt

ſunt ſex, יָצַב jatſav, ſtetit, יָצַג jatſag, poſuit, יָצַע jatſangh, ſtrauit, יָצַק jatſak, fudit, יָצַר jatſar, formauit, יָצַת jatſath, combuſſit. *Excipitur* יָצָא jatſa, exiuit, *quod eſt ex quieſcentibus compoſitis. Poſtremò quæ tertiam thematis habent ſimilem ſecundæ, vt* גָּלַל galal, volvit.

5 *Porrò hæc omnia tria genera etſi defectiua dicuntur, non tamen propterea vbique deficiunt. Omnia enim in certis quibuſdam conjugationibus, aut modis, aut temporibus leges Perfectorum ſequuntur. Multa verò per omnes fermè conjugationes perfecta ſunt, neque vllum vſquam defectum patiuntur, ea præſertim quæ inchoantur à* נ*, & ſecundam radicis quieſcentem, aut gutturalem habent, vt* נוּב nuv, creſcere, נוּחַ nuach, quieſcere, *quæ daghes non admittunt, quo abſentia* נ *literæ demonſtretur. Sed hæc vſu faciliùs cognoſcentur.*

6 *Nunc ſingulorum generum exempla ſubjiciemus: atque, vt conſulatur breuitati,*

ea ferè referentur in tabulas, quæ discrepant à perfectis. In extremum tamen librum paradigmata eadem integra conjicientur, ne quis fortè illa desideret.

Conjugationes defectiuorum Pe Nun, & Pe Iod.

Niphal.	Imperatiu.	Verbũ Kal.
Præteritum.	accede גַּשׁ vel גְּשׁ	appropinquauit נָגַשׁ
נִגַּשׁ	גְּשׁוּ	נָגַשְׁתָּ &c.
נִגַּשְׁתְּ	גְּשִׁי	Benoni.
&c. vt נִלְמַד	גֶּשְׁנָה:	appropinquans נוֹגֵשׁ
Benoni.	Futurum.	נוֹגְשִׁים &c.
נִגָּשׁ	accedam אֶגַּשׁ	Paul.
נִגָּשִׁים	יִגַּשׁ	נָגוּשׁ
Hiphil.	תִּגַּשׁ	נְגוּשִׁים &c.
Præteritum.	נִגַּשׁ	Infinitiuus.
הִגִּישׁ	יִגְּשׁוּ	appropinquare גֶּשֶׁת
הִגַּשְׁתָּ	תִּגְּשׁוּ	בְּגֶשֶׁת
Benoni.	תִּגַּשׁ	כְּגֶשֶׁת
מַגִּישׁ	תִּגְּשִׁי	לָגֶשֶׁת
מַגִּישִׁים	תִּגַּשְׁנָה:	מִגֶּשֶׁת:
Paul.		
מֻגָּשׁ		

הֻגָּשִׁים	יַגִּישׁ	מַגִּשִׁים
Infinitiuus.	תַּגִּישׁ &c.	Infinitiuus.
הֻגַּשׁ	Hophal.	הַגֵּשׁ
Futurum.	Præteritum.	בְּהַגִּישׁ
אֻגַּשׁ	הֻגַּשׁ	Imperatiu.
יֻגַּשׁ	הֻגַּשְׁתָּ	הַגֵּשׁ
תֻּגַּשׁ &c.	Benoni.	הַגִּישׁוּ
	הֻגָּשׁ	Futurum.
		אַגִּישׁ

Regulæ.

Kal. לָקַח *lakach* , *cepit.*

Præteritum, Benoni, & Paul de more perfecta sunt, nisi quòd pro לָקַח lakach, *semel inuenitur* קָח *kach*, *& cum affixo* קָחָם Kacham, cepit eos.

יִקְחוּ	קְחִי	Infinitiuus.
תִּקְחוּ	קְחֶנָה: capere.	vel לָקוֹחַ
תִּקַּח	Futurum.	קַחַת
תִּקְחִי	capiam. אֶקַּח	Imperatiu.
תִּקַּחְנָה:	יִקַּח	cape. vel לְקַח
	תִּקַּח	קַח
	נִקַּח	קְחוּ

In reliquis perfectorum more flectitur.

Inu

Inuenitur tamen יֻקַּח jukkach, capietur, *ex futuro Hophal pro* יִלָּקַח iolkach.

1 Eadem ratione inflectūtur verba, quæ inchoantur per nun, & quæ per iod, sequente ƺ, vt יָצַב *jatſav, ſtare*, excepto verbo יָצָא *jatſa, exire*, quod non ex defectiuis, ſed ex quieſcentibus eſt.

2 Ad hanc eandem formam pertinent quatuor alia verba, לָקַח *lakach, accepit*, לָתַע *lathangh, eradicauit*, יָנַח *janach, reliquit*, & יָקַף *jakaph, circuiuit.* Verumtamen tum hæc, tum cætera defectiua Pe Nun, & Pe Iod in Præterito, & in Participiis Kal, & in Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro Niphal, & in toto Piel, Pual, & Hithpael, nihil differunt à perfectis. Ex his quatuor, quia primum eſt vſitatiſſimū, libuit ejus inflexionem, qua defectiuum eſt, adſcribere.

3 In futuro Kal, & Hiphil, ſi ſecunda thematis non ſit capax daghes, debet

debet sub literis אֵיתָן *etan* constitui tsere, vel certè more perfectorum inflectendum ejusmodi futurum non abjecto nun, vt יֵחַת *jechath, descendet,* pro יִחַת *ichath*: יִנְאַף *ineaph, adulterium committet*, pro יָאַף *iaph.* Quamquam multa reperiuntur, quæ possent daghes suscipere, & tamen more perfectorum inflectuntur.

4 Imperatiuus Kal in his omnibus interdum pro patach habet cholem, vt גּוֹשׁ *gosc, accede,* & tsere, quod propter maccaph migrat in segol, גֶּשׁ־הָלְאָה *ghesc halea, accede huc.*

5 Infinitiuus Kal abjecta prima radicali, adiungit tertiæ literæ ת. Quòd si tertia sit gutturalis, capit geminum patach pro duplici segol, vt à נָגַע *nangagh, tetigit,* גַּעַת *ganghath.*

6 Futurum horum verborum interdum terminatur in cholem more perfectorum, vt יִפּוֹל *ippol, cadet,* pro יִפֹּל *ippal.*

7 Interdum excidit daghes ob euphoniam, & nullo modo abſentia ejus ſuppletur, vt וַיִּסְעוּ *vajiſenghu, & profecti ſunt.*

8 Præteritum Niphal ſiquidem habeat ſecundam gutturalem, & à perfectis deſciſcat, habebit quoque tſere ſub Nun, vt נֵאַרְתָּ *nearta, projeciſti à corde,* נֵאַר *near, projecit à corde.* Verùm ſi ſecunda fuerit ח, nulla fit compenſatio, vt נִחַם *nicham, pœnitentia ductus eſt.* Quædam habent cholem, vt נִמּוֹל *nimmol, circumciſus eſt.* Legitur etiã נִגּוֹף *niggoph, percuti,* pro הִנָּגֵף *hinnagheph.*

9 Futurum Hiphil in quibuſdam daghes longa vocali compenſat, vt וַנָּבֵל *vannavel, & cecidimus,* וַיָּזֶד *vajazed, & pulmentum coxit,* וַיָּשַׂר *vajaſar, & ſecuit.* At לַנְפִּיל *lanphil, ad deturbandum,* pro לְהַנְפִּיל *lehanphil.*

Conjugationes defectiuorum duplicantium ſecundam.

Hæc verba ſæpè perfectorũ more

re flectuntur. In tribus certè conjugationibus, Piel, Pual, & Hithpael, non inueniuntur, nisi perfecta. In reliquis tamen sæpius abijciunt secundam radicis, & ejus loco insigunt daghes in tertia: si quidem alia sequatur litera: nam daghes forte alioquin sentiri non posset. Nec raro eu phoniæ causa inflectuntur per Poel, vt גּוֹלֵל *golel, volvit*, &c. atque inde formatur Hithpoel, vt הִתְגּוֹלֵל *hithgolel, volvit se*.

Kal.

Infinitiuus.	Benoni.	Præteritum.
סוֹב	סֹב	סַב circuiuit.
בְּסוֹב	סֹבִים	סַבּוֹתָ
כְּסוֹב	סֹבָה	סַבּוֹתִי
לְסוֹב	סֹבוֹת :	סַבּוּ
מְסוֹב :	Paul.	סַבּוֹתֶם
Imperatiu.	סָבוּב	סַבּוֹנוּ
סוֹב	סְבוּבִים	סַבָּה
סוֹבוּ	סְבוּבָה	סַבּוֹת
סוֹבִי	סְבוּבוֹת :	סַבּוֹתֶן :
		סַבִּי

סְבִינָה׃

Futurum.

אָסוֹב
יָסוֹב
תָּסוֹב
נָסוֹב
יָסוֹבּוּ
תָּסוֹבּוּ
תָּסוֹב
תָּסוֹבִּי
תְּסֻבֶּינָה׃

Niphal.

Præteritum.

נָסַב
נְסַבּוֹת
נְסַבּוֹתִי
נָסַבּוּ
נְסַבּוֹתֶם
נְסַבּוֹנוּ
נָסַבָּה
נְסַבּוֹת
נְסַבּוֹתֶן׃

Benoni.

נָסָב
נְסַבִּים
נְסַבָּה
נְסַבּוֹת׃

Infinitiuus.

הִסּוֹב vel הִסַּב
כְּהִסּוֹב
כְּהִסּוֹב
לְהִסּוֹב
מֵהִסּוֹב׃

Imperatiu.

הִסּוֹב vel הִסַּב
הִסַּבּוּ
הִסַּבִּי
הִסַּבֶּנָה׃

Futurum.

אֶסַּב
יִסַּב
תִּסַּב
נִסַּב
יִסַּבּוּ
תִּסַּבּוּ
תִּסַּב
תִּסַּבִּי
תִּסַּבֶּנָה׃

Hiphil.

Præteritum.

הֵסַב
הֲסִבּוֹתָ
הֲסִבּוֹתִי
הֵסַבּוּ
הֲסִבּוֹתֶם
הֲסִבּוֹנוּ
הֵסַבָּה
הֲסִבּוֹת
הֲסִבּוֹתֶן׃

Benoni.

מֵסַב
מְסִבִּים
מְסִבָּה
מְסִבּוֹת׃

Paul.

מוּסָב
מוּסַבִּים

הוּסַבָּה	נָסַב	מוּסַבָּה
הוּסַבּוֹת	יָסַבּוּ	מוּסַבּוֹת:
הוּסַבּוֹתֶן:	תְּסַבּוּ	Infinitiuus.
Infinitiuus.	תִּסַב	הָסֵב
הוּסַב	תָּסֹבִּי	בְּהָסֵב
Futurum.	תִּסַּבֶּינָה:	כְּהָסֵב
אוּסַב		Imperatiu.
יוּסַב	Hophal.	הָסֵב
תּוּסַב	Præteritum.	הָסֵבּוּ
נוּסַב	הוּסַב	הָסֵבִּי
יוּסַבּוּ	הוּסַבּוֹת	הָסֵבֶּינָה:
תּוּסַבּוּ	הוּסַבּוֹתִי	Futurum.
תּוּסַב	הוּסַבּוּ	אָסֵב
תּוּסַבִּי	הוּסַבּוֹתֶם	יָסֵב
תּוּסַבֶּינָה:	הוּסַבּוֹנוּ	תָּסֵב

Obſeruationes geminantium ſecundam primæ conjugationis Kal.

1 Præteriti prima ſyllaba habebit camets, ſi tertia radicis reſpuat daghes, vt אָרוֹתִי *aroti, maledixi*, ab אָרַר *arar*: ob ח tamen nihil mutatur, vt שַׁחוֹתִי *ſciachoti, humiliaui me*, à שָׁחַח *ſciachach*.

chach: legitur quoque בָּזְאוּ *bazeu, diripuerunt*, pro בָּזְזוּ *bazezu*, & תַּמְנוּ *tamnu, consummârunt*, pro תָּמְמוּ *tamemu*.

2 Benoni Kal interdum reperitur cum cholē loco camets, vt תּוֹם *tom, perficiens*, pro תָּם *tam*, quod ob maccaph transit in camets caton, vt תָּם־דֶּרֶךְ *tom derec, perfectus via*, id est, viuendi ratione. Quamquam hæc veriùs nomina censentur. Horum enim Participium potiùs perfectum est, vt גּוֹלֵל *golel, voluens*, סוֹבֵב *sovev, circuiens*.

3 Infinitiuus non semper habet cholem, sed aliquando sciurec, aliquando patach; aliquãdo etiam additur tau cum cholem, vt בּוּר *bur, eligere*, רַד *rad, expandere*, שַׁמּוֹת *sciammoth, desolare*, à verbis בָּרַר *barar*, רָדַד *radad*, שָׁמַם *sciamam*.

4 Imperatiuus habet etiam camets loco patach, & daghes, vt קָבָה *kava, maledic*, אָרָה *ara, idem*. Nonnunquam

sciur

sciurec, vt עֻזָּה *nghuzza*, *robora*. His tribus paragogica quoq; addita. Reliquæ voces reperiuntur interdum cum camets caton loco cholem, vt רָנּוּ *ronnu*, *canite*, תַּמְנָה *tommena*, *consummamini*, vel cum kibbuts, vt תֻּמֶּינָה *tummena*, idem.

5 In futuro cholem aliquãdo mutatur in sciurec, vt יָשׁוּד *jasciud*, *diripiet*. Quando accedit vau conuersiuum, & accentus ponitur in penultima, vertitur in camets chatuph, vel in kibbuts, sed rariùs, vt וַיָּהָם *vaijahom*, *& conteret*, וַיָּרָם *vajarom*, *& exaltabit*, וַיָּרֻם *vajarum*, *& produxit vermes*. Interdum præter omnem regulam inuenitur daghes in prima thematis, quod erat futurum in secunda, vt אֶקֹּב *ekkov*, *maledicam*. Num. 23.

Obseruationes eorundem in Niphal.

1 Præteriti tertia plerunque habet camets: interdum tamen etiam chiric, præsertim in iis, quorum prima

radicalis est ח, vt נחת *nichath, contritus est*. Interdum cum tsere, vt נחנת *nechanta, venusta fuisti*. Sub prima radicali reperitur etiam camets, vt נחל *nichal, pollutus est*, aut tsere, vt נמס *names, dissolutus est*, aut cholem, vt נגוז *nagoz, tonsus est*: idq; in plurali potissimùm, vt נגוזו *nagozzu*. Tertia fœminina in quibusdam verbis sine daghes, vt נבקה *naueka, euacuata est*, pro נבקה *navakka*, & cum daghes, vt נסבה *naseb-ba, versa est*. In plurali Kibbuts pro i, vt נשדנו *nesciaddunu, vastati sumus*.

2 Benoni sub prima radicali admittit & tsere, vt לב־נמס *lev names, cor liquefactum*, נסבה *nesibba, causata*, legitur pro נסבה *nesabba*.

3 Imperatiuus, si tertia respuat daghes in plurali sic scribitur, הברו *hibbaru, mundamini*. Eandem ob causam sub ה ponitur tsere, vt החל *hechal, polluere*, seu pollui.

4 Futurum terminatur etiam in chol

cholem, vt יִשּׁוֹם *isſciom*, *deuaſtabitur*, quod in cæteris quoq; vocibus manet, יִשּׁוֹמּוּ *isſciommu*, *deuaſtabuntur*, &c. Item in Kibbuts, vt יִתֻּם *ittum*, *conſummetur*. Nonnunquam daghes & punctum breue mutantur in tſere (præſertim ſi radicalis non admittat daghes) vt יֵמַר *iemar*, *amarus erit*, אֵכַל *ekal*, *deſpiciam*, יֵחַל *iechal*, *polluetur*, אֵיתַם *etham*, *perficiam*: vbi jod præter normam additur. יִדְּמוּ *iddemu*, *ſimiles erunt*, יִתְּמוּ *ittemu*, *perficientur*, atque alia reperies generis ejuſdem, pro יִדַּמּוּ *iddammu*, & יִתַּמּוּ *ittammu*.

Obſeruationes eorumdem in Hiphil.

1 Præteritum in tertia perſona ſingulari maſc. ſub ה habet tſere: in reliquis cateph patach, aut ſolum patach ante gutturalem, vt הַחִלּוֹתָ *hachillota*, *cæpiſti*. Tſere vltimæ in cæteris etiã tertiis ſeruatur cum daghes, vel ſine eo, vt הֵעֵזָה *heghez a*, *obfirmauit*.

2 Vltima recipit quoque patach-

tum in præterito, tum in Benoni, vt הֵדַק *hedak*, *comminuit*, מֵדַק *medak*, *comminuens*.

3 Futuri literæ sortiuntur etiam patach cũ daghes, vt יַסֵּב *iassev*, *diuertere faciet*: & sine daghes, aliáve compensatione in voce, vt אָחֵל *achel*, *polluam*, vt differat ab אָחֵל *achel*, *incipiam*: vbi tamen pro camets etiam scribitur tsere, vt תָּחֵל *techel*, *incipies*. Præterea tertia futuri habet chiric, vt יִשִּׁים *iassim*, *desolari faciet*.

4 Cæterùm, accedente vau versiuo, mutatur tsere futuri in segol, vt וַיָּדֶק *vayadek*, *& comminuit*. Neque tunc futura hujus conjugationis distinguuntur à futuris Hiphil quiescentium Vau vel Iod.

Obseruationes eorundem in Hophal.

1 Præteritum ita etiam reperitur, vt הֻמַּכּוּ *hummechu*, *attenuati sunt*, pro הוּמַכּוּ *humaccu*.

2 Futuri literæ frequentiùs habent

Kibb

Kibbuts ſequente daghes, vt יֻכַּת *juccath, contundetur:* & ſine daghes, ob gutturalem, vt יֻחַן *iuchan, venuſtus erit,* יֻחָקוּ *juchaku, ſculpentur*, ſine daghes, pro יֻחַקּוּ *juchakku*, יוּשַׁד *juſſciad, deſtruetur*, cum daghes præter normam.

Appendix.

Verba, quorum tertia radicalis eſt נ, *vel* ת, *certis, iiſdemq́ perpaucis locis, eam literam, euphoniæ cauſa, abijciunt. Quæ idcirco ſub finem defectiuorum paucis perſtringenda putauimus.*

1 *Deſinentia igitur in* נ, *vt* שָׁכַן *ſciacan, habitare*, בִּין bin, intelligere, כּוּן cun, præparare, לוּן lun, pernoctare, חָנַן chanan, miſertus eſt, *&c. ſuum illud nun radicale abijciunt, abiectumq́ per daghes compenſant: quotieſcumque inter corrigendum ſceua mutum ipſi ſubſcribendū eſſet, ſequente proximè alio nun ſeruili, vt fit tribus in locis. Primùm quidem in prima perſona præteriti pluralis, vt* שָׁכַנּוּ ſciacannu, habitauimus, pro שָׁכַנְנוּ ſcia-

canenu. *Deinde in secunda persona fœmin. imperatiui pluralis, vt* שְׁכֹּנָּה sciecconna, habitate, *pro* שְׁכֹּנְנָה sciecconenna. *Tertiò in secundis, & tertiis personis fœmininis futuri pluralis; vt* תִּשְׁכֹּנָּה tisconna, *pro* תִּשְׁכֹּנְנָה tisconenna. *Verùm hoc non semper obseruatur: nam interdum tum radicale, tum seruile nun regulariter manet.*

2 *Desinentia in* ת, *vt* כָּרַת carat, pepigit, חָרַת charath, sculpsit, מוּת muth, mori, שׁוּת sciuth, ponere, סִית sith, incitare, *&c. accedentibus seruilibus* תָּ, תְּ, תִּי, תֶּם, תֶּן, *suum* ת *radicale item abiiciunt, & per daghes supplent, vt* כָּרַת carat.

כָּרַתָּ כָּרַתִּי כְּרַתֶּם כָּרַתְּ כְּרַתֶּן
cheratten carat cherattem caratti caratta
pro כָּרַתְתָּ כָּרַתְתִּי כְּרַתְתֶּם כָּרַתְתְּ כְּרַתְתֶּן
cheratetē caratti cheratetē carateti carateta

Hæc in Kal posita sint, exempli gratia: idem tamen in cæteris conjugationibus intelligendum. Nonnulli defectiua lamed tau, vel lamed nun appellant.

CAP

CAP. IIII.

De Verbis quiescentibus.

Quiescentia Pe Aleph.

תֹּאכַל תֹּאכַל Kal.
תֹּאכְלִי נֹאכַל Futurum.
תֹּאכַלְנָה: יֹאכְלוּ *comedā* אֹכַל
תֹּאכְלוּ וְאָכַל

Quiescentia Pe Iod.

Imperatiu. שֵׁב Kal.
הוֹשַׁב יֵשְׁבוּ Infinitiuus.
Futurum. תֵּשְׁבוּ *sedere.* שֶׁבֶת
אוֹשֵׁב תֵּשֵׁב בְּשֶׁבֶת
יוֹשֵׁב תֵּשְׁבִי כְּשֶׁבֶת
Hiphil. תֵּשַׁבְנָה Imperatiu.
Præteritum. Niphal. שֵׁב
הוֹשִׁיב Præteritum. שְׁבוּ
Benoni. נוֹשַׁב שְׁבִי
מוֹשִׁיב Benoni. שֵׁבְנָה
Paul. נוֹשָׁב Futurum.
מוּשָׁב Infinitiuus. אֵשֵׁב
Infinitiuus. הִוָּשֵׁב יֵשֵׁב
הוֹשֵׁב בְּהִוָּשֵׁב תֵּשֵׁב

Futurum. Hophal. Imperatiu.
אוּשַׁב Præteritum. הוּשַׁב
יוּשַׁב חוּשַׁב Futurum.
&c. Infinitiuus. אוֹשִׁיב
הוּשַׁב

Obseruationes.

Quiescentiũ sex formæ.

1 Quiescentium verborum sex omnino reperiuntur formæ: quædam enim habent in prima thematis Aleph, vt אָמַר *amar, dixit:* quædam Iod, vt יָשַׁב *jasciav, sedit:* quædam habent in secunda thematis vau, vt שׁוּב *sciuv, rediјt:* quædam Iod, vt בִּין *bin, intelligere*: quædam habent in tertia thematis Aleph, vt מָצָא *matsa:* quædam He, vt גָלָה *gala, migrauit.*

2 Ac prima quidem nulla re differunt à perfectis, præterquam quòd in prima persona Futuri Kal amittunt Aleph radicale, ne duo Aleph concurrant: & præterea quòd Aleph non patitur sub se sceua simplex, & ideo in Præterito, & Paul Kal, & in

Ben

Benoni, Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro Hiphil recipit patach ſceua: in Hiphil,Paul, & toto Hophal recipit camets caton: in aliis omnibus locis ſegol ſceua.

3 Notandũ eſt, propter vau conuerſiuum & accẽtum in penultima exiſtentem, mutari patach in ſegol, in tertia perſona futuri vtriuſque generis. Dicimus enim, וַיֹּאמֶר *vaijomer, & dixit*,& וַתֹּאמֶר *vattomer,& dixit*,pro וַיֹּאמַר *vaijomar, &* וַתֹּאמַר *vattomar.*

4 Quieſcentia verò Pe Iod in præterito, & participiis Kal, & in toto Piel, Pual, & Hithpael perfecta ſunt: in toto autem Niphal, Hiphil,& Hophal, mutant ſuum Iod in vau, aut mobile, aut quieſcens, ac de cætero formam perfectorum ſequuntur.

Appendix prima.

In verba quieſcentia Pe Aleph.

1 *Futurum quædam habent integrum, vt* אֶאֱסֹף eeſoph, יֶאֱסֹף ieeſoph,*ab* אָסַף aſaph,

asaph, collegit.

2 *Uerbum* אָהַב ahav, dilexit, *habet quidem integrè* תֶּאֱהַב teehav; יֶאֱהַב jeehav; *sed in prima persona dicitur* אֹהַב o-hav, *&* אֶהַב ehav, diligam. *Sic* אֵזֵל e-zal, proficiscar, *vnde* תֵּזְלִי tezli, proficisceris. *In* אֲנוּשָׁה anuscia, dolebo, נ *habet sciurec pro cholem, & additur* ה *paragogicum.*

3 *In futuro patach propter pausam transit in tsere, vt* תֹּאבֵד toved, peribit.

4 *Legitur etiam* תֹּמְרוּ thomeru, dicetis, יֹכְלוּ jochelu, comedetis *sine* א.

Niphal.

1 *Legitur in præterito* נוֹחֲזוּ nochazu, possederunt, *pro* נֶאֱחֲזוּ neechazu.

2 *Infinitiuus exit interdum in cholem, vt* הֵאָכוֹל heachol, comedi.

Piel.

1 *Excidit nonnunquam* א, *vt* מַלֵּף malleph, docens, *pro* מְאַלֵּף mealleph. *Sic* אִזֵּן azzen, auscultando, *pro* אִאזֵּן aazzen, *&* תְּזַר tazzer, accinges, *pro* תְּאַזֵּר teaz

teazzer.

2 *In voce* תְאָדָם theodam, rubefactus, *ponitur camets caton, pro kibbuts. Est enim Paul ex Piel.*

Pual, Hophal, Hitpael, in omnibus perfecta sunt.

Niphil.

1 *Aleph occultatur interdum in tsere, vt* מֵזִין mezin, auscultans, *pro* מַאֲזִין maazin: *& in camets, vt* אָזִין azin, auscultabo, *pro* אַאֲזִין aazin. *Item in patach, vt* יַהֵל jahel, tētoria figet, *ab* אָהַל ahal, *fortasse vt differat ab* יָהֵל jahel, splendebit, *verbi* הָלַל halal.

2 *In voce* וַיָּאצֶל vaijatsel,& seposuit, א *quiescit in camets expresse: occultè verò in* וַיָּרֶב vaijarev, insidiari fecit, *pro* יַאֲצֵל jaatsel, יַאֲרֵב jaarev.

3 אוֹבִיד ovid, perdam, *venit more quiescentium Pe Iod: nam regulare esset* אַאֲבִיד aavid.

4 *Imperatiuus* הַאֲזִנָּה haazanna, auscultate, *legitur pro* הַאֲזֵנְנָה haazenena.

Ita

Ita infinitiuus לְהַכִיל lehachil, ad cibandum, *pro* לְהַאֲכִיל lehaachil.

Appendix secunda.

De quiescentibus Pe Iod.

Kal.

1 *Duo habent præteritum irregulare, vt* רַד rad, descendit, *pro* יָרַד jarad, *&* צָקוּן *tsakun, effuderunt, cum* נ *paragogico, pro* יָצְקוּן jatsekun.

2 *Infinitiuus geminum habet patach, si tertia sit gutturalis, vt* דַעַת danghath, scire. *Idem nonnunquam perfectus est: præsertim quando alteri verbo iungitur, vt* יָרוֹד jarod, descendendo, יָרַדְנוּ jaradnu, descendimus.

3 *Tunc autem accedentibus literis* בְּכֹל becol, *efficit chiric longum, vt* בִּיבוֹשׁ bivosc, quum aruerit, לִיסּוֹד lissod, ad fundandum, *vbi etiam daghes euphoniæ causa.*

4 *Quædam abyciunt Iod sine additione literæ* ה, *vt* כּוֹל col, posse, דֵעָה dengha, scire, *cum paragogico* ה.

5 *Den*

5 *Denique alia partim perfectorum, partim imperfectorum formam recipiunt, vt* יְכוֹלֶת jecoleth, poſſe, יְבוֹשֶׁת jevoſcieth, areſcere, exſiccari, *pro* כֹּלֶת cheleth, בֹּשֶׁת veſcieth. *Quamquam illa quibuſdam quædam eſſe videntur nomina, ſicut* קְטֹרֶת ketoreth, incenſum.

6 *Imperatiuus interdum habet patach, præſertim in ijs, quorum tertia eſt gutturalis, vt à* יָדַע jadangh, nouit, *dicimus* דַע dangh, ſcito, דְעוּ denghu, ſcitote, דְעִי denghi, ſcias, דַעְנָה danghna, ſcitote.

7 ה *paragogicum, ſi ſecum accentum habeat, mutat tſere, & patach in ſceua, vt* רְדָה reda, deſcende, שְׁבָה ſcieva, habita. *In majoribus tamen diſtinctionibus accentus manet in priore ſyllaba, vt* רֵדָה reda, deſcende, שֵׁבָה ſcieva, habita.

A verbo יָהַב jahav, dedit, *formatur imperatiuus, vt* הַב hav, *&* הָבָה hava, da, הָבוּ havu, *&* הָבוּ hevu, date, הָבִי haui, da *f. g. Porrò* עֵצוּ nghutſu, conſilium

lium date, *ponitur pro* עוֹצוּ nghotsu. *Nam cholem etiam hîc reperitur.*

8 *Futuri literæ sæpe habent etiam Iod radicale expressum in chiric, vt* יִירַשׁ jirasc, possidebit, אִינַק *inak*, sugam. *Rarius jod supprimitur in chiric, vt* יֵחַם ichã, calefiet, *pro* יִיחַם jicham. *Iod interdum adscribitur præcedente tsere, vt* אֵירַע erangh, malus ero, *pro* אֵרַע erangh. *In* יֵחָמוּ jechemu, incalescent: *Iod est cum segol, quia* ח *habet* ‑:, *verbum* יָכוֹל jacol, potuit, *mutat jod radicale in* ו, *vt* אוּכַל vchal, potero, יוּכַל juchal, poterit.

9 *Fit & hîc frequens resolutio vocalis longæ in breuem sequente daghes, vt* אֶסּוֹר essor, castigabo, *pro* אֵסַר *eser.*

10 *Vltima futuri nonnunquam effertur etiam per patach, vt* יִיטַב jitav, bonus erit, יֵחַם icham, calescet, יֵרַע jerangh, malus erit, יִרַשׁ irasc, possidebit. *Et per cholem, vt* יֵבוֹשׁ jevosc, erubescet, יֵאוֹת jeoth, acquiescet, נֵאוֹת neoth, acquiescemus, *à verbo* יָאַת jaath.

ath. *Sic ab eodem imperatiuus* אוֹת oth, acquiesce. *Cæterùm tsere vltimæ syllabæ propter maccaph, & propter vau versiuũ mutatur in segol, vt* יֶלֶךְ־נָא ielecna, veniat quæso, וַיֵּשֶׁב vajesciev, & habitauit. *In pausa tamen loco segol habet patach, vt* וַיֵּלַךְ vaijelac, & abiit.

Niphal.

1 *Quædam inueniuntur cum tsere, vt* נֵחַם necham, calefecit se.

2 *Legitur etiam sciurec loco cholem, vt* נוּלְּדוּ nulledu, nati sunt, *vbi daghes ob euphoniam* וַיּוּחֶל vajivachel, & expectauit, *perfectum est: tametsi etiam possit esse ex hithpael pro* וַיִּתְיַחֵל vajithjachel.

Hiphil.

1 *Quæ in Kal hujus ordinis jod radicale seruant in futuro, id etiam hîc seruant interdum adscriptum, interdum latens in tsere: idque non modò in futuro, sed etiam in tota cõjugatione, excepto Paul, vt* מֵיטִיב metiv, *vel* מֵטִיב metiv, benefaciens,

ייטיב jetiv, *vel* ייטיב jetiv, benefaciet, *à verbo* יטב jatav, bonus fuit.

2 *Imperatiuus interdum habet jod, vel vau mobile, vt* הושר havesciar, dirige. *Huc spectat* היצא hajetsa, *&* הוצא hauetsa, fac exire. *Illud* יודעתי jodanghti, notum feci, *ex Poel venit.*

3 *Futuri accentus, propter vau versiuũ in priore syllaba positus mutat tsere, vel chiric in segol, vt* ויושב vaijosciev, & habitare fecit. *Et cum accentibus distinguentibus, mutat in patach, vt* תוסף tosaph, addes, *&* semel תוסף tosph *pro eodem. Exprimitur nonnunquam* ה *conjugationis symbolum, vt* יהושיע jehosciangh, seruabit, יהילילו jehelilu, vlulare facient. *Legitur &* וירע vejedangh, & notum faciet, וייטיב vejetiv, & benefaciet.

Hophal.

1 *Loco sciurec semel vau cholem reperitur, vt* הודע hodangh, notum fuit.

Hitpael.

1 *Iod saepe in alijs vertitur in vau mobile,*

bile, *vt* אֶתְוַדַּע ethvaddangh, me ipſe mihi indicabo.

Quieſcentia Nghajin, vau, vel jod.

תָּבוֹן	בּוֹנָה	Kal.
תָּבוֹנִי	בּוֹנוֹת :	Præteritum.
תְּבוֹנֶנָּה :	Infinitiuus.	בָּן *intellexit.*
	בִּין	בַּנְתָּ
Niphal.	בְּבוֹן	בַּנְתְּ
Præteritum.	כְּבוֹן	בַּנְתִּי
נָבוֹן	לָבוֹן	בַּנְתֶּם
נְבוּנוֹתָ	מִבּוֹן :	בַּנּוּ vel
נְבוּנוֹתִי	Imperatiu.	בָּנוּ
נָבוֹנוּ	בּוֹן	בָּנָה
נְבוּנוֹתֶם	בּוֹנוּ	בַּנְתְּ
נְבוּנוֹנוּ	בּוֹנִי	בַּנְתֶּן
נָבוֹנָה	בּוֹנֶנָה :	Benoni.
נְבוּנוֹת	Futurum.	בָּן
נְבוּנוֹתֶן :	אָבוֹן	בָּנִים
Benoni.	יָבוֹן	בָּנָה
נָבוֹן	תָּבוֹן	בָּנוֹת :
נְבוֹנִים	נָבוֹן	Paul.
נְבוֹנָה	יָבוֹנוּ	בּוֹן
נְבוֹנוֹת :	תָּבוֹנוּ	בּוֹנִים

 Infin

הֲבִינוֹתֶן:	Totum per-	Infinitiuus.
Benoni.	fectum est.	הִכּוֹן
מֵבִין	Hiphil.	בְּהִכּוֹן
מְבִינִים	Præteritum.	כְּהִכּוֹן
מְבִינָה	הֵבִין	לְהִכּוֹן
מְבִינוֹת :	הֵבַנְתָּ	מֵהִכּוֹן:
Paul.	הֵבַנְתִּי	Imperatiu.
מוּבָן	הֵבִינוּ	הִכּוֹן
מוּבָנִים	הֲבַנְתֶּם	הִכּוֹנוּ
מוּבָנָה	הֵבַנּוּ	הִכּוֹנִי
מוּבָנוֹת :	הֵבִינָה	הִכּוֹנָּה :
Infinitiuus.	הֵבַנְתְּ	Futurum.
הָבִין vel	הֲבַנְתֶּן :	אֶכּוֹן
הָבֵן	Præteritum	יִכּוֹן
כְּהָבִין	aliud.	תִּכּוֹן
כְּהָבִין	הֵבִין	נִכּוֹן
לְהָבִין	הֲבִינוֹתָ	יִכּוֹנוּ
מֵהָבִין:	הֲבִינוֹתִי	תִּכּוֹנוּ
Imperatiu.	הֵבִינוּ	תִּכּוֹן
הָבֵן	הֲבִינוֹתֶם	תִּכּוֹנִי
הָבִינוּ	הֲבִינוֹנוּ	תִּכּוֹנֶּנָה:
הָבִינִי	הֵבִינָה	Poel.
הָבֵנָּה:	הֲבִינוֹת	כּוֹנֵן

Fut

Futurum.
אָבִין
יָבִין
תָּבִין
נָבִין
יָבִינוּ
תָּבִינוּ
תָּבִין
תָּבִינִי
תְּבִנֶּנָה :

Hophal.
Præteritũ.
הוּבַן

הוּבַנְתָּ
הוּבַנְתִּי
הוּבַנּוּ
הוּבַנְתֶּם
הוּבַנְנוּ
הוּבְנָה
הוּבַנְתְּ
הוּבַנְתֶּן :

Futurum.
אוּבַן
יוּבַן
תּוּבַן

נוּבַן
יוּבְנוּ
תּוּבְנוּ
תּוּבַן
תּוּבְנִי
תּוּבַנֶּנָה:

Hithpael.
הִתְבּוֹנֵן
Totum per fectũ, ſicut
כּוֹנֵן

Obſeruationes.

1 Quieſcentia Nghajin, in Præterito, & Benoni Kal, triplicem habent formam. Quædam enim habent cametz loco vau, vt in paradigmate בָּן *ban*. Quædã habent tſere, vt מֵת *meth*, *mortuus eſt*, & hoc modo flectuntur,

מֵת	מֵתָה	מַתְּ	מַתִּי	מֵתוּ	מַתֶּם	מַתְנוּ	מַתָּה	מַתֶּן
meth	matta	matti	mat	methu	mattem	mathnu	metha	matten

Quædam habent cholem, vt אוֹר *or*, *illum*

illuminauit, & ſic flectuntur, אוֹר אוֹרְתָ
אוֹרְתִּי אוֹרוּ אוֹרְתֶּם אוֹרְנוּ אוֹרָה אוֹרְתְּ אוֹרְתֶּן:
or, orta, orti, oru, ortem, ornu, ora, ort, orten.

2 In futuro autem exeunt plerumque in ſciurec, tamen in pauſa illud mutatur in cholem: & cum vau verſiuo, & accentu in penultima, in camets chatuph, vel in patach, ſi vltima ſit gutturalis, aut ר, vt וַיָּסַר *vajaſar, & remouit*. Heſth. 8. v. 2.

3 In Niphal aliquando primum nun inuenitur cum tſere, vt נֵעוֹר *neghor, ſuſcitatus eſt.*

Obſeruandum autem eſt in his omnibus conjugationibus ſæpe mutari mediũ vau in jod, & jod in vau.

Appendix tertia.

De quieſcentibus Nghajin vau, vel jod.

1 *Non omnia verba, quorum ſecunda radicalis eſt vau, vel jod, huc reuocantur. Quædam enim habent ſecundam vau mobile,*

bile, *vt* גָּוַע gavangh, expirauit, רוּחַ ravach, respirare. *Quædam habent præterea tertiam radicalem* ה *quiescentem* , *vt* אוה ava, concupiuit. *Illa perfecta sunt: hæc suum, ac proprium ordinem constituunt.*

2 *Eodem modo neque omnia secundam habentia jod huc spectant, vt* אָיַב ajav, odit, *vbi jod est mobile.*

3 *Porrò, quoniam quiescentia nghain vau, vel jod eandem omnino flectendi formam nacta sunt: idcirco vnum est breuitatis causa paradigma vtrisque attributum.*

Kal.

1 *Inuenitur interdum in Præterito Aleph quiescens post camets, vt* קאם *kam*, surrexit: *& mobile, vt* רָאֲמָה raama, alta est, שָׁתוּ sciattu, posuerunt, *vbi resoluitur camets in patach, & daghes. In* פִּשְׁתֶּם pisсthem, creuistis, *chiric pro patach positum est.*

2 *Benoni præter terminationes præteri-*

ti habet interdum vau, & kibbuts, vt סור sor, declinans, חשים chuscim, festinantes, *nisi nomen esse dicas à* חוש chusc.

3 *Paul reperitur cum* i, *vt* לוט lot, opertus. *Item fœmininum cum segol loco camets, vt* זורה zure, *pro* זוּרָה zura.

4 *Infinitiuus, & Imperatiuus habent etiam cholem, vt* מוֹל mol, circumcide, קוֹם *kom*, surgere.

5 *Literæ Gerundij gaudent sequente sciurec, vt* לָקוּם *lakum*, ad surgendum, בקום *bekum*, in surgendo. *Sæpe vtrique additur* ה. *paragogicum, vt* קוּמָה *kuma*, surge, שׁוּבָה sciuva, reuertere. *Infinitiuus, vt* ארוש arusc, triturare, *præposito* א.

6 *Futurum desinit etiam in cholem, præsertim cum accentu distinguente, vt* וַיָּמוֹת vajamoth, & mortuus est, וַיָּצוֹם vaijatsom, & jejunauit. *Extra accentum distinguentem si accedat vau versiuum, & retrahatur accentus in penultimam, aut sequatur maccaph, mutatur cholem, & sciurec in camets cateph, vt* וַיָּרָץ

חעבר

הָעֶבֶד vaijarots hangheved, & cucurrit seruus, יָשֶׁב־נָא jasciovna, reuertatur obsecro. *Hoc tamen ipso in loco, vbi scilicet est vau versiuum & accentus retractus, quædam habent patach, vt* וַיִּעַף vajanghaph, & defatigatus est, וַיָּסַר vaijasar, & declinauit: *quædam camets, vt* וַיָּחָם vaijacham, & pepercit. *Illud* וַתָּחַשׁ vattachasc, & properauit, *nonnullis videtur esse ex quiescentibus lamed he.*

Miphal.

1 *Præteritum etiam reperitur cum tsere, vt* נֵעוֹר nenghor, excitatus est. *Quædam pro sciurec in secunda syllaba habent cholem, vt* נְפוֹצוֹתֶם nephotsotem, dispersi estis.

2 *Benoni mutat camets in sceua propter regimen, vt* נְבוֹן מִלְחָמָה nevon milchama, peritus belli. *Ponitur etiam sciurec pro cholem, vt* נָבוּךְ navuc, perplexus: *hinc* נְבֻכִים nevuchim, perplexi. *Nam vau & kibbuts facile inter se commutantur.*

3 *Vltima infiniti interdum est cum sciurec, vt* כְּהִדּוּשׁ chehiddusc, sicut trituratur.

4 *Literæ Gerundij habent tsere, abjecto* ה, *si prima radicalis respuat daghes, vt* לֵאוֹר leor, ad illuminandum. *Idemq́ tsere sortiuntur literæ futuri, & figuratiua* ה, *vt* אֵעוֹר enghor, excitabor, הֵאוֹר heor, illuminator, & illuminari.

Poel.

Loco Piel habent hæc verba Poel. Quæ conjugatio illorum est propria. Formari autem potest hoc Poel ex Imperatiuo Kal, mutato sciurec in cholem; & iterata tertia radicali, vt à שׁוּם scium, *fit* שׁוֹמֵם sciomem. *Sunt tamen nonnulla ex his, quæ malunt inflecti per Piel, quàm per Poel, vt* טוֹב tov, bonus fuit, טִיֵּב tijjev, benefecit, דּוּר dor, habitauit, דִּיֵּר dijjer, habitare fecit.

Hiphil.

1 *Præteriti forma posterior sub figuratiuo* ה *primæ & secundæ personæ, habet etiam*

tiam cateph segol, vt הֶקִיצוֹתִי *hekitsoti,* euigilaui, *vel patach, si prima sit gutturalis, vt* הֲרֵעוֹתִי harenghoti, malefeci.

2 *Porrò Præteriti vltima tertia persona in vtraque forma, præter chiric effertur etiam cum patach ob gutturalem, aut* ר, *vt* הֵרַע herangh, malefecit, הֵצַר hetsar, obsedit. *Tunc autem tertia pluralis, ac tertia singularis fœminina, recipiunt tsere, vt* הֵרֵעוּ herenghu, malefecerunt, הֵרֵעָה herengha, malefecit *f.*

3 *Ab* הֵמִית hemith, interfecit, *egitur* הֵמַתִּי hamitti, הֵמַתֶּם hamitem, הֵמַתֶּן hamitten, pro הֲמִיתוֹתִי haritho ti, הֲמִיתוֹתֶם hamithotem, הֲיתוֹתֶן hamithoten. *Ita* הֵסַתָּה hesatta, initauit (*scilicet Iezabel*) *ponitur pro* הֵסִיתָה hesitha. *Sic* הִזִּילוּ hizzilu, spreuerunt, *pro* הֵזִילוּ hezilu. *Amissio figuratiui hîc rarior est, vt* רִיבוֹת rivota, litigasti, דִּינוּ dinu, piscati sunt, *pro* הֲרִיבוֹת hariuota, הֲדִינוּ hadinu.

4 *Benoni habet etiam tsere vel patach, sicut*

sicut præteritum, *vt* מַפֵר mepher, dissoluens, מֵרַע merangh, malefaciens, מֵצַר metsar, obsidens. *In* מַלִּין mallin *fit resolutio puncti tsere in patach, & daghes, quum præsertim significat susurrare.*

5 *Infinitiuus, & Imperatiuus habent in vltima tsere, vel chiric, aut etiam patach, præsertim ob gutturalem, aut ob* ר, *vt* הָשִׂים hasim, constituere, & constitue, הָשַׁע hsciangh, claudere, & claude, הָשֵׁב hsciav, conuertere, & conuerte.

5 *Præterea Imperatiuus, & Gerundia sæp vsurpantur sine* ה *characteristico*, *vt* שִׂים im, pone, לִין lin, pernocta, לָרִיב lariv, ad disceptãdum, *pro* הָלִין halin, הָשִׂים hasim, לְהָרִיב lehariv. *Illud* לְהָנָפָה leharapha, ad cribrandum, *est pro* לְהָנִיף lhaniph, *cum paragogica, & camets pro chiric in penultima.*

6 *Futurum in vltima idem admittit tsere, vt* יָגֵל jaghel, exultabit. *Quando verò fit millel, aut habet vau versiuum, postulat segol, vt* יָגֵל jaghel, וַיָּגֶל vaijaghel,

vel

vel patach ob tertiam gutturalem, aut ר, *vt dictum est suprà obseruat. 2.* וַתָּרַע vattarangh, & malè fecisti, וַיָּסַר vajjasar, & amouit. *Legitur tamen* תָּלַן talan, commorabitur, *pro* תָּלִין talin.

7 *Tertia pluralis futuri fœminina est etiam cum chiric, vt* תְּקִימֶנָה takimena, statuetis: *vel potius mutat camets in sceua, vt* תְּקִימֶנָה *tekimena. In* יָנֵאץ jänets, florebit, *Aleph quiescit pro Iod.*

Hithpael.

Hæc conjugatio fit ex Poel, addita syllaba הת hith, *vt* כּוֹנֵן conen, parauit, *vel* paratus est, הִתְכּוֹנֵן hithconen, parauit se ipsum. *Effertur interdum vltima præteriti per patach, vt* הִתְבּוֹשַׁשׁ hithbosciasc, erubuit. *Cæterùm Iosue 9. inuenitur forma Chaldaica apud Rabbinos vsitata, vt* הִצְטַיֵּר hitstajjed, legatum se fecit, *à nomine* צִיר tsid, legatus. *Ita* חַיֵּב hichjev, condemnauit se, *à* חוֹב chov, debitor. *Hebræus dixisset* הִתְחוֹבֵב hithchovev, הִצְטַדֵּד hitstadded.

Quiesc

Quiescentia Lamed Aleph.

הַמְצָאת Piel. Kal.

Infinitiuus. Infinitiuus.

Hophal. מַצֵּא *inuenire.* מְצֹא

Infinitiuus. מְצֹאת מְצֹא

הָמְצָא Pual. מְצֹאת

הָמְצָאת Infinitiuus.

מֻצָּא Niphal.

Hithpael. מֻצָּאת

Infinitiuus. Hiphil. Infinitiuus.

הִתְמַצֵּא Infinitiuus. הִמָּצֵא

הִתְמַצֵּאת: הַמְצִא הִמָּצְאת:

Obseruationes.

1 Quiescentia Lamed Aleph nihil differunt à perfectis nisi in infinitiuo,& idcirco solum infinitiuum retulimus in tabulas.

2 Est autem obseruandum, sæpe mutari in his verbis Aleph in he, quum sint hæ literæ cognatæ, & inter se mutabiles.

3 In præterito, imperatiuo, & futuro, sub secũda radicali est camets, non

non patach, quia litera Aleph, quæ proximè sequitur, pūctum longum requirit, in quo quiescat.

4 Interdum, quamuis rarò, excidit litera Aleph, eo modo quo excidit he in verbis quiescentibus Lamed he, de quibus mox dicemus. Quod autem Exod. 2. legimus קְרָאֶן *kireen, vocate, à* קָרָא *kara,* irregulare est. Dicendum enim fuit קְרֶאנָה *kerena.*

Appendix quarta.

De quiescentibus Lamed Aleph.

Illud in vniuersum diligenter obseruandum, vt literæ Aleph, & He inter se facilè commutantur, vt dictum est obseru. 2. ita hanc & sequentem formam quiescentium Lamed He crebrò confundi.

Kal.

1 *Aleph interdum penitus exulat, vt* מָצָתִי matsati, inueni, מָלֵתִי maleti, plenus sum.

2 *Tertia fœminina reperitur cum tau in fine, vt* קָרָאת *karath*, euenit, חַטָּאת chat

illuminauit, & ſic flectuntur, אוֹר אוֹרְתָ אוֹרְתִי אוֹרוּ אוֹרְתֶּם אוֹרְנוּ אוֹרָה אוֹרְתְ אוֹרְתֶּן׃ *or, orta, orti, oru, ortem , ornu , ora, ort, orten.*

2 In futurō autem exeunt plerumque in ſciurec, tamen in pauſa illud mutatur in cholem:& cum vau verſiuo, & accentu in penultima,in camets chatuph,vel in patach,ſi vltima ſit gutturalis , aut ר , vt וַיָּסַר *vajaſar, & remouit.* Heſth.8.v.2.

3 In Niphal aliquando primum nun inuenitur cum tſere, vt נֵעוֹר *neṅghor, ſuſcitatus eſt.*

Obſeruandum autem eſt in his omnibus conjugationibus ſæpe mutari mediū vau in jod, & jod in vau.

Appendix tertia.

De quieſcentibus Nghajin vau, vel jod.

1 *Non omnia verba , quorum ſecunda radicalis eſt vau, vel jod, huc reuocantur. Quædam enim habent ſecundam vau mobile,*

bile, vt גָוַע gavangh, expirauit, רוּחַ ravach, respirare. *Quædam habent præterea tertiam radicalem* ה *quiescentem, vt* אִוָּה ava, concupiuit. *Illa perfecta sunt: hæc suum, ac proprium ordinem constituunt.*

2 *Eodem modo neque omnia secundam habentia jod huc spectant, vt* אָיַב ajav, odit, *vbi jod est mobile.*

3 *Porrò, quoniam quiescentia nghain vau, vel jod eandem omnino flectendi formam nacta sunt: idcirco vnum est breuitatis causa paradigma vtrisque attributum.*

Kal.

1 *Inuenitur interdum in Præterito Aleph quiescens post camets, vt* קָאם *kam*, surrexit: *& mobile, vt* רָאֲמָה raama, alta est, שָׂתוּ sciattu, posuerunt; *vbi resoluitur camets in patach, & daghes. In* פִּשְׁתֶּם pisthem, creuistis, *chiric pro patach positum est.*

2 *Benoni præter terminationes præteri-*

ti habet interdum vau, & kibbuts, vt סוּר ſor, declinans, חֻשִׁים chuſcim, feſtinantes, *niſi nomen eſſe dicas à* חוּשׁ chuſc.

3 *Paul reperitur cum* י, *vt* לוֹט, lot, opertus. *Item fæmininum cum ſegol loco camets, vt* זוּרֶה zure, *pro* זוּרָה zura.

4 *Infinitiuus, & Imperatiuus habent etiam cholem, vt* מוֹל mol, circumcide, קוֹם kom, ſurgere.

5 *Literæ Gerundij gaudent ſequente ſciurec, vt* לָקוּם *lakum*, ad ſurgendum, בְּקוּם *bekum*, in ſurgendo. *Sæpe vtrique additur* ה *paragogicum, vt* קוּמָה *kuma*, ſurge, שׁוּבָה ſciuva, reuertere. *Infinitiuus, vt* אָרוּשׁ aruſc, triturare, *præpoſito* א.

6 *Futurum deſinit etiam in cholem, præſertim cum accentu diſtinguente, vt* וַיָּמֹת vajamoth, & mortuus eſt, וַיָּצוֹם vaijatſom, & jejunauit. *Extra accentum diſtinguentem ſi accedat vau verſiuum, & retrahatur accentus in penultimam, aut ſequatur maccaph, mutatur cholem, & ſciurec in camets cateph, vt* וַיָּרָץ

חעבר

הָעֶבֶד vaijarots hanghéved, & cucurrit ſeruus, יָשֻׁב־נָא jaſciovna, reuertatur obſecro. *Hoc tamen ipſo in loco, vbi ſcilicet eſt vau verſiuum & accentus retractus, quædam habent patach, vt* וַיִּעַף vajanghaph, & defatigatus eſt, וַיָּסַר vaijaſar, & declinauit: *quædam camets, vt* וַיָּחָם vaijacham, & pepercit. *Illud* וַתָּחַשׁ vattachaſc, & properauit, *nonnullis videtur eſſe ex quieſcentibus lamed he.*

Miphſal.

1 *Præteritum etiam reperitur cum tſere, vt* נֵעוֹר nenghor, excitatus eſt. *Quædam pro ſciurec in ſecunda ſyllaba habent cholem, vt* נְפוֹצֹתֶם nephotſotem, diſperſi eſtis.

2 *Benoni mutat camets in ſceua propter regimen, vt* נְבוֹן מִלְחָמָה nevon milchama, peritus belli. *Ponitur etiam ſciurec pro cholem, vt* נָבוּךְ navuc, perplexus: *hinc* נְבֻכִים nevuchim, perplexi. *Nam vau & kibbuts facilè inter ſe commutantur.*

3 *Ultima infiniti interdum est cum sciurec, vt* כְּהִדּוּשׁ chehiddusc, sicut trituratur.

4 *Literæ Gerundij habent tsere, abjecto* ה, *si prima radicalis respuat daghes, vt* לֵאוֹר leor, ad illuminandum. *Idemq́; tsere sortiuntur literæ futuri, & figuratiua* ה, *vt* אֵעוֹר enghor, excitabor, הֵאוֹר heor, illuminator, & illuminari.

Poel.

Loco Piel habent hæc verba Poel. Quæ conjugatio illorum est propria. Formari autem potest hoc Poel ex Imperatiuo Kal, mutato sciurec in cholem, & iterata tertia radicali, vt à שׁוּם scium, *fit* שׁוֹמֵם sciomem. *Sunt tamen nonnulla ex his, quæ malunt inflecti per Piel, quàm per Poel, vt* טוֹב tov, bonus fuit, טִיֵּב tijjev, benefecit, דוּר dor, habitauit, דִיֵּר dijjer, habitare fecit.

Hiphil.

1 *Præteriti forma posterior sub figuratiuo* ה *primæ & secundæ personæ, habet etiam*

tiam cateph segol, vt הֶקִיצוֹתִי *hekitsoti*, euigilaui, *vel patach, si prima sit gutturalis, vt* הֲרֵעוֹתִי harenghoti, malefeci.

2 *Porrò Præteriti vltima tertiæ personæ in vtraque forma, præter chiric effertur etiam cum patach ob gutturalem, au* ר, *vt* הֵרַע herangh, malefecit, הֵצַר hetsar, obsedit. *Tunc autem tertia pluralis, ac tertia singularis fœminina, recipiunt tsere, vt* הֵרֵעוּ herenghu, malefecerunt, הֵרֵעָה herengha, malefecit *f.*

3 *Ab* הֵמִית hemith, interfecit, *egitur* הֵמִתִּי hamitti, הֵמִתֶּם hamitem, הֵמִתֶּן hamitten, pro הֲמִיתוֹתִי haritho ti, הֲמִיתוֹתֶם hamithotem, הֲמִיתוֹתֶן hamithoten. *Ita* הֵסַתָּה hesatta, initauit (*scilicet Iezabel*) *ponitur pro* הֵסִיתָה hesitha. *Sic* הִזִּילוּ hizzilu, spreuerunt, *pro* הֵזִילוּ hezilu. *Amissio figuratiui hic rarior est, vt* רִיבוֹת rivota, litigasti, דִּינוּ dinu, piscati sunt, *pro* הֲרִיבוֹתָ hariuota, הֲדִינוּ hadinu.

4 *Benoni habet etiam tsere, vel patach, sicut*

sicut præteritum, *vt* מְפֵר mepher, dissoluens, מֵרַע merangh, malefaciens, מֵצַר metsar, obsidens. *In* מַלִּין mallin *fit resolutio puncti tsere in patach, & daghes, quum præsertim significat susurrare.*

5 *Infinitiuus, & Imperatiuus habent in vltima tsere, vel chiric, aut etiam patach, præsertim ob gutturalem, aut ob* ר. *vt* הָשִׂים lasim, constituere, & constitue, הָשַׁע hsciangh, claudere, & claude, הָשֵׁב hsciav, conuertere, & conuerte.

5 *Præterea Imperatiuus, & Gerundia sæp vsurpantur sine* ה *characteristico*, *vt* שִׂים im, pone, לִין lin, pernocta, לָרִיב lariv, ad disceptãdum, *pro* הָלִין halin, הָשִׂים hasim, לְהָרִיב lehariv. *Illud* לְהָנִפָה leharapha, ad cribrandum, *est pro* לְהָנִיף lhaniph, *cum paragogica, & camets pro chiric in penultima.*

6 *Fuurum in vltima idem admittit tsere, vt* יָגֵל jaghel, exultabit. *Quando verò fit millel, aut habet vau versiuum, postulat segol, vt* יָגֵל jaghel, וַיָּגֶל vaijaghel, *vel*

vel patach ob tertiam gutturalem, aut ר, *vt dictum est suprà obseruat.* 2. וַתָּרַע vattarangh, & malè fecisti, וַיָּסַר vajjasar, & amouit. *Legitur tamen* תָּלַן talan, commorabitur, *pro* תָּלִין talin.

7 *Tertia pluralis futuri fœminina est etiam cum chiric, vt* תְּקִימֶנָה takimena, statuetis: *vel potius mutat camets in sceua, vt* תְּקִימֶנָה *tekimena. In* יְנָאֵץ jānets, florebit, *Aleph quiescit pro Iod.*

Hithpael.

Hæc conjugatio fit ex Poel, addita syllaba הת hith, *vt* כּוֹנֵן conen, parauit, *vel* paratus est, הִתְכּוֹנֵן hithconen, parauit se ipsum. *Effertur interdum vltima præteriti per patach, vt* הִתְבּוֹשַׁשׁ hithbosciasc, erubuit. *Cæterùm Iosue 9. inuenitur forma Chaldaica apud Rabbinos vsitata, vt* הִצְטַיֵּר hitstajjed, legatum se fecit, *à nomine* צִיר tsid, legatus. *Ita* הִחַיֵּב hichjev, condemnauit se, *à* חוּב chov, debitor. *Hebræus dixisset* הִתְחוֹבֵב hithchovev, הִצְטַדֵּד hitstadded.

Quiesc

Quiescentia Lamed Aleph.

הַמְצָאת. Piel. Kal.
Infinitiuus. Infinitiuus.
Hophal. מַצֵּא *inuenire.* מְצֹא
Infinitiuus. מַצֵּאת מְצֹא
הֻמְצָא Pual. מְצֹאת
הֻמְצָאת Infinitiuus.
מֻצָּא Niphal.
Hithpael. מֻצָּאת
Infinitiuus. Hiphil. Infinitiuus.
הִתְמַצֵּא Infinitiuus. הִמָּצֵא
הִתְמַצֵּאת: הַמְצֵא הִמָּצְאת:

Obseruationes.

1 Quiescentia Lamed Aleph nihil differunt à perfectis nisi in infinitiuo,& idcirco solum infinitiuum retulimus in tabulas.

2 Est autem obseruandum, sæpe mutari in his verbis Aleph in he, quum sint hæ literæ cognatæ, & inter se mutabiles.

3 In præterito, imperatiuo, & futuro, sub secūda radicali est camets, non

non patach, quia litera Aleph, quæ proximè ſequitur, pũctum longum requirit, in quo quieſcat.

4 Interdum, quamuis raro, excidit litera Aleph, eo modo quo excidit he in verbis quieſcentibus Lamed he, de quibus mox dicemus. Quod autem Exod. 2. legimus קְרֶאןָ *kreen, vocate, à* קָרָא *kara,* irregulare eſt. Dicendum enim fuit קְרֶאנָה *kerena.*

Appendix quarta.

De quieſcentibus Lamed Aleph.

Illud in vniuerſum diligenter obſeruandum, vt literæ Aleph, & He inter ſe facile commutantur, vt dictum eſt obſeru. 2. ita hanc & ſequentem formam quieſcentium Lamed He crebrò confundi.

Kal.

1 *Aleph interdum penitus exulat, vt* מָצָתִי matſati, inueni, מָלֵתִי maleti, plenus ſum.

2 *Tertia fœminina reperitur cum tau in fine, vt* קָרָאת *karath*, euenit, חָטָאת chat

chatath, peccauit.

3 *Tertia pluralis interdum vsurpatur more quiescentium Lamed he, vt* מָלוּ malu, pleni sunt.

4 *Ex eadem permutatione ordinum, Aleph interdũ quiescit in chiric, vt* כָּלִאתִי caliti, inhibui, *pro* כָּלָאתִי calati.

5 *Benoni interdum formam quiescentium lamed he in vtroque numero seruat, vt* קוֹרֵא *kore*, clamans, קוֹרִים *korim*, clamantes. *Vox fœminea pro vtroque segol ita etiam scribitur, vt* מוֹצֵאת motseeth. *Quando deriuatur à præterito formæ* מָלֵא male, *inflectitur, vt* זָקֵן *zaken*.

6 *Gerundia frequentiùs desinunt in* וֹת ot, *vox* חֲטוֹ chato, peccare, *imitatur quiescentia lamed he.*

7 *Imperatiuus mutat interdum* א *in* ה, *vt*, רְפָה repha, sana. *Idem accidit futuro nonnunquam, vt* אֶרְפָּה erpa, sanabo.

Niphal.

1 *Præteritum nonnunquam abscondit* ה, *vt* נֶחְבֵּתֶם nachbetem, abscondistis, *à* חבא

à חָבָא chava.

2 *Tertia fœminina reperitur etiam cum tau, vt* נִפְלָאת niphlath, mirabilis fuit: *& cum signo duplici fœminino, vt* נִפְלְאַתָה niphleatha, mirum fuit.

7 *Benoni masculinum in plurali sæpius habet sceua, quàm camets, vt* נִמְלְאִים nimleim, impleti.

8 *Infinitiuus cum nun, & cholem more perfectorum, vt* נִקְרֹא *nikro*, eueniendo. *Idem interdum profert secundam radicalem, vt* הִנָּבְאוֹת hinnaveoth, vaticinari.

5 *In hac conjugatione quædam veniunt more quiescentium lamed he, vt* נִרְפְּתָה nirphatha, sanatus est, יֵרָפוּ ieraphu, sanabuntur, לְהֵחָבֵה lehechave, ad latitandum.

Piel.

1 *Præteritum quorundam habet camets, vt* מִלָּא milla, repleuit, *more quiescentium lamed he. Et cum chiric sub secunda radicali, quod sæpe fit in alijs quoque temporibus, vt* רִפֵּאתִי riphiti, sanaui,

ui, רִפֵּאנוּ riphinu, ſanauimus.

2 *Futurum mutat interdum Aleph in he, vt* יְמַלֵּה iemalle, implebit: *immo Aleph penitus interdum excidit more quieſcentium lamed he, vt* יְרַפּוּ ierappu, ſanabũt. *Excidit etiam ſæpe daghes, præſertim ex litera ſceuata, vt* מִלְאוּ mileu, impleuerunt, יְקַנְאוּ *iekaneu*, inuidebunt.

Puał.

1 *Vox* קוֹרָא *kora*, vocatus eſt, *habet cholem, propter literam* ר, *quæ non admittit daghes.*

Hiphil.

1 *Præteritum occultat interdum Aleph, vt* הֶחֱטִי hecheti, peccare fecit. *Et in infinitiuo, vt* הַחֲטִי hachati, facere peccare. *Sic* הֶחֱלִי hecheli, ægrotare fecit, *tanquam à* חָלָא chala, *quum tamen radix ſit* חָלָה chala, ægrotauit.

2 *In voce illa* הֶחְבְּאַתָה hechbeatha, abſcondit, *duplex eſt ſignum fœmininum, & ב cum ſceua pro chiric.*

3 *Hæc*

3 *Hæc conjugatio sæpe confunditur cum Hiphil quiescentium Lamed He.*

Quiescentia Lamed he.

תְּגַלְי	גְּלוּיוֹת :	Kal.
תְּגַלֶּינָה :	Infinitiuus.	Præteritum.
	גְּלוֹת	גָּלָה. *migrauit.*
Niphal.	בִּגְלוֹת	גָּלְתָה
	כִּגְלוֹת	גָּלִיתִי
Præteritum.	לִגְלוֹת	גָּלוּ
נִגְלָה	מִגְּלוֹת :	גְּלִיתֶם
נִגְלֵיתָ	Imperatiu.	גָּלִינוּ
נִגְלֵיתִי	גְּלֵה	גָּלִתָה
נִגְלוּ	גְּלוּ	גָּלִית
נִגְלֵיתֶם	גְּלִי	גְּלִיתֶן :
נִגְלֵינוּ	גְּלֶינָה :	Benoni.
נִגְלֵתָה	Futurum.	גּוֹלֶה
נִגְלֵית	אֶגְלֶה	גּוֹלִים
נִגְלֵיתֶן :	יִגְלֶה	גּוֹלָה
Benoni.	תִּגְלֶה	גּוֹלוֹת :
נִגְלֶה	נִגְלֶה	Paul.
נִגְלִים	יִגְלוּ	גָּלוּי
נִגְלָה	תִּגְלוּ	גְּלוּיִם
נִגְלוֹת :	תִּגְלֶה	גְּלוּיָה

Infinitiuus.

הִגָּלֵה
&
הִגָּלֹה
&
הִגָּלוֹת
בְּהִגָּלוֹת
כְּהִגָּלוֹת
לְהִגָּלוֹת
מֵהִגָּלוֹת

Imperatiu.

הִגָּלֵה
הִגָּלוּ
הִגָּלִי
הִגָּלֶינָה:

Futurum.

אֶגָּלֶה
יִגָּלֶה
תִּגָּלֶה
נִגָּלֶה
יִגָּלוּ
תִּגָּלוּ
תִּגָּלֶה
תִּגָּלִי
תִּגָּלֶינָה:

Piel.

Præteritum.

גִּלָּה
גִּלִּיתָ
גִּלִּיתִי
גִּלּוּ
גִּלִּיתֶם
גִּלִּינוּ
גִּלְּתָה
גִּלִּית
גִּלִּיתֶן:

Benoni.

מְגַלֶּה
מְגַלִּים
מְגַלָּה
מְגַלּוֹת:

Paul.

מְגֻלֶּה
מְגֻלִּים
מְגֻלָּה
מְגֻלּוֹת:

Infinitiuus.

גַּלּוֹת
בְּגַלּוֹת:

Imperatiu.

גַּלֵּה
גַּלּוּ
גַּלִּי
גַּלֶּינָה:

Futurum.

אֲגַלֶּה
יְגַלֶּה
תְּגַלֶּה
נְגַלֶּה
יְגַלּוּ
תְּגַלּוּ
תְּגַלֶּה
תְּגַלִּי
תְּגַלֶּינָה:

Puał.

Præteritum.

גֻּלָּה
גֻּלֵּיתָ
גֻּלֵּיתִי

גלו

גְּלוּ
גְּלִיתֶם
גְּלִינוּ
גָּלְתָה
גָּלִית
גְּלִיתֶן :

Benoni.

גֹּלֶה
גֹּלִים
גֹּלָה
גֹּלוֹת :

Infinitiuus.

גְּלוֹת

Futurum.

אֶגְלֶה
יִגְלֶה
תִּגְלֶה
נִגְלֶה
יִגְלוּ
תִּגְלוּ
תִּגְלֶה
תִּגְלִי
תִּגְלֶינָה :

Hiphil.

Præteritū.

הִגְלָה
vel
הִגְלָה
הִגְלֵיתָ
הִגְלֵיתִי
הִגְלוּ
הִגְלֵיתֶם
הִגְלֵינוּ
הִגְלְתָה
הִגְלֵית
הִגְלֵיתֶן :

Benoni.

מַגְלֶה
מַגְלִים
מַגְלָה
מַגְלוֹת:

Paul.

מְגֻלֶּה
מְגֻלִּים
מְגֻלָּה
מְגֻלּוֹת :

Infinitiuus.

הַגְלוֹת
בְּהַגְלוֹת:

Imperatiu.

הַגְלֵה
הַגְלוּ
הַגְלִי
הַגְלֶינָה:

Futurum.

אַגְלֶה
יַגְלֶה
תַּגְלֶה
נַגְלֶה
יַגְלוּ
תַּגְלוּ
תַּגְלֶה
תַּגְלִי
תַּגְלֶינָה:

Hophal.

Præteritum.

הָגְלָה
הָגְלֵית
הָגְלֵיתִי

תֳּגְלִי	Futurum.	הֳגְלוּ
תֳּגְלֶינָה :	אֳגְלֶה	הֳגְלֵיתֶם
Hithpael.	יֳגְלֶה	הֳגְלֵינוּ
Præteritum.	תֳּגְלֶה	הֳגְלְתָה
הִתְגַּלָּה	נֳגְלֶה	הֳגְלֵית
הִתְגַּלֵּית	יֳגְלוּ	הֳגְלֵיתֶן :
Totũ vt Piel	תֳּגְלוּ	Infinitiuus.
more pfect.	תֳּגְלֶה	הָגְלוֹת

Obseruationes.

1 Quiescentia Lamed he in omnibus conjugationibus aut habent He quiescens, aut illud amittunt, aut mutant in Iod, aut in Tau, vt ex tabula proposita perspicuum est.

Exceptio.

Excipiuntur illa, quæ habent mappic, vt נָגַהּ, כָּמַהּ nagah, camah, splendere, cõcupiscere, *quæ perfectorum normam sequuntur.*

2 In præterito Niphal reperitur quandoque chiric sub nun, sequente litera gutturali, vt נִהְיָה *nyа, factus est*, alioquin segol aut patach esse deberet.

beret.

3 Infinitiuus Kal quando est sine literis בכלם *biclam*,& tamē habet vim gerundij, ferè in cholem terminari solet, vt רָאֹו רָאִיתִי *rao raiti, videndo vidi*: גָּלֹה יִגְלֶה *galo igle, migrando migrabit.* In Hiphil autem terminari solet in camets, vt הַרְבָּה אַרְבֶּה *harba arbe, multiplicando multiplicabo.*

4 Futurum in omnibus conjugationibus, exceptis Paul, & Hophal, abjicit interdum vltimum he per apocopen, & tunc retrahitur accentus ab vltima in penultimam, præcipuè si præcedat vau versiuum, vt וַיִּבֶן *vajiven, & ædificauit*, pro וַיִּבְנֶה *vajivne.* Quòd si prima, aut secunda thematis sit gutturalis, segol, quod erat futurum sub prima thematis, vertitur in patach, vt וַיִּחַן *vajichan, & castrametatus est*, pro וַיִּחַן *vajichen.*

5 Porrò sub literis איתן *etan*, modò est chiric, modò tsere, modò patach,

præsertim quando ob celeritatem vertitur segol primæ radicalis in sceua, & per apocopen dictio fit monosyllaba, vt וַיַּרְא וַיַּרְא *vayare, & vidit*, וַיֵּרְדְּ *vayerd, & dominatus est*, vt in appendice proxima fusiùs tradetur.

6 Verbum הָיָה *haja, fuit*, propria quadam ratione sæpe sic flectitur, אֶהִי יְהִי תְּהִי *ehi, jehi, tehi*, pro אֶהְיֶה יִהְיֶה תִּהְיֶה *eje, jje, tye*: etsi hoc modo etiam vsurpatur.

7 Imperatiuus quoque, licet rariùs, eandem apocopen patitur in Piel, Hiphil, & Hithpael, vt צַו *tsau*, pro צַוֵּה *tsavve, præcipe*: הֶרֶב *herev*, pro הַרְבֵּה *harve, multiplica*: הִתְחַל *hithchal*, pro הִתְחַלֵּה *hithchalle, ostende te ægrotum.*

Appendix quinta.

De quiescentibus Lamed He.

1 *Præteriti tertia fæminina singularis, & tertia pluralis sæpe mutant He in Iod mobile, vt* חָסְיָה חָסְיוּ chasaju chasaja, *pro* חָסְתָה חָסוּ chasu chasehah. *Rejecto* ה

fœm

fœminino interdum manet ſolum ת, *vt* עָשַׂת nghaſath, fecit. *Iod loco* ה *radicalis poſitum non ſemper exprimitur, vt* בָּנִתָ banita, ædificaſti. *Inuenitur* א *pro* י *in voce* רָצָאתִי ratſiti, acquieui.

2 *Benoni in regimine mutat ſegol in tſere, vt* עֹשֵׂה פֶּלֶא nghoſe pele, faciens mirabile. *Interdum* ה *mutatur in jod quieſcens in chiric gadol, vt* פּוֹרִי pori, fructum ferẽs: *cujus fœmininum* פּוֹרִיָּה porija (*vbi tamen ſecunda radicalis etiam ſceua admittit more perfectorum, vt* עוֹטְיָה nghoteja, diuertens.) *Interdum in* ת, *vt* פֹּרָת porath, fructum ferens.

3 *Paul interdum degenerat in quieſcentia Lamed aleph, vt* תְּלוּאִים teluim, ſuſpenſi.

4 *Infinitiuus ſub literis* בכלם biclam, *tantùm terminationem* ות oth *admittit, quæ ſine illis rarior eſt.* ה *ſæpe mutatur in* א, *vt* רְצֹא ratſo, ambulare: *& in vau cholem, vt* רָאוֹ rao, videre, *& addita paragogica* ן חָרוֹן charon, excandeſcere.

Legitur etiam רָאֲוָה raava, videre, *vt* אַהֲבָה ahava, amare.

5 *Imperatiuus sub prima gutturali habet patach sceua, vt* עֲלֵה nghale, ascende, *vel segol sceua, vt* עֱנוּ nghenu, canite. *At* בְּעָיוּ benghaju, quærite, *perfectorũ more, vt* שָׁלְחוּ scielachu, *licet habeat Iod pro He. Unum est cum segol sub secunda radicali, vt* וֶחְיֵה vechje, & viue.

6 *Futurum ob gutturalem hæc puncta habet, vt* יֶחֱזֶה אֶחֱזֶה iecheze echeze. *Quando* ע *prima radicalis est, literæ* יתן iten, *sæpius scribuntur cum patach, &* א *futuri cum segol, vt* אֶעֱלֶה enghele, ascendam, יַעֲלֶה janghale, ascendet.

7 *Quædam in plurali mutant* ה *in Iod mobile, fiuntq; perfectis similia, vt* יִכְלָיוּ ichlaju, deficient, יֶחְסָיוּ jechsaju, sperabunt, יִשְׁתָּיוּ isctaju, bibent, יִרְוְיֻן irvejün, irrigabuntur. *Sic* אֶהֱמָיָה ehemaja, sonitum efficiam, *cum* ה *paragogico, pro* אֶהֱמֶה eheme. *Porrò in futuro frequenter tollitur* ה, *præsertim si vau conuersiu*

uersiuum præfigatur. Tunc autem segol secundæ retrahitur ad primam radicalem, & literæ איתן etan *sortiuntur chiric, vt* וַיִּקֶן *vajiken,* & possedit, *vel tsere, vt* תֵּפֶן tephen, aspicies, וָאֵפֶן vaephen, & declinaui. *Quòd si radicis prima vel secunda sit gutturalis, loco illius segol retracti ponitur patach, vt* וַתַּעַל vattanghal, & ascendit, וַיַּעַן vajjanghan, & respondit, וַיַּעַשׂ vajjanghas, & fecit, וַתַּהַר vattahar, & concepit, וַתַּחַז vattâchaz, & aspexit. *Atque hoc ipsum patach sub* איתן etan *mutatur, ob majorem distinctionem, in camets, vt* וַיָּחַל vaijachal, & ægrotauit, אָחַז achaz, videbo.

8 *Præterea, majoris celeritatis causa, sceuantur duæ radicis literæ reliquæ, & futurum fit monosyllabum, vt* וַתֵּבְךְּ vattevc, & fleuit, וַיִּשְׁבְּ vajiscb, & captiuum duxit, וַיֵּשְׁתְּ vajiesct, & bibit. *Hoc autem fieri solet, quando secunda thematis est vna ex literis* בגד כפת begad cephat, *aut* ט, *vt* יֵשְׁט jesct, declinabit.

9 *Sim*

9 *Simile quoddam habet vox admodum frequens in hac conjugatione, vt* וַיַּרְא vaijare, & vidit, וַיִּחַד vajichad, & lætatus eſt, *à* חָדָה chada.

Niphal.

1 *Præteritum habet etiam chiric longum, vt* נִקְנִיתֶם niknitem, poſſeſſi eſtis, נִקְנִינוּ nikninu, poſſeſſi ſumus. *Illud* נִחֲרוּ nicharu, irati ſunt, *pro* נֶחֱרוּ necheru.

2 *Benoni format interdum fœmininum per* ת, *vt* נִבְנֵית nivneth, quod ædificatur.

3 *Infinitiuus, & Imperatiuus inueniuntur cum figuratiuo* נ, *vt* נִגְלֹה niglo, reuelari & reueletur, נִדְמוֹת nidmoth, ſuccidi, & ſuccidatur.

4 *Futurum reperitur abjecto* ה, *& ſeruatis iiſdem punctis, vt* יִקָּן ikkan, poſſidebitur, יֵרָא jera, videbitur. *Quòd ſi ſecunda ſit* ח, *pro camets ponitur patach, vt* יִמַּח immach, delebitur, יִדַּחוּ iddachu, impellentur, תֵּעָלוּ tenghalu, &

præt

præter normam תַּעֲלוּ tenghalu.

Piel.

1 *Præteritum vbique etiam Iod quiescens in tsere habere potest, vt* כִּסֵּיתִי cisseti, feci operire, קִוֵּיתָ kivveta, expectasti.

2 *A verbo* שָׁסָה sasa, diripuit, legitur שׁוֹשֵׂתִי soseti, diripui, *pro* שִׁסֵּיתִי sisseti, *vbi* ש *ponitur pro* ס, *cholem pro chiric, planè anomalū est. Alij ad Poel referunt.*

3 *Benoni masculinū reperitur interdum cum tsere, vt* מְזָרֵה mezare, dispergens.

4 *Infinitivus quandoque mutat* ה *in jod, vt* חַכֵּי chacce, expectare. *Ipsumq́;* ה *quiescit etiam in cholem, vt* קַוֹּה *kavvo*, expectare.

5 *Imperatiui vltima inuenitur cum segol, vt* רַבֵּה rabbe, multiplica. *Excidente autem* ה *remanet prima syllaba, vt* גַּל gal, reuela. *Illud* דַּלְּיוּ dalju, eleuate, *perfectum est, habens jod pro* ה, *vt sæpe jam dictum est. At* עָרוּ ngharu, exinanite, חַשׁוּ chaschu, tacete, *vtrumque Millel*

præt

præter normam.

6 *Futuri* א *venit aliquando cum segol sceua, vt* אֶזְרֶה ezara. *Illud* תִּדְמְיוּן tedamjun, assimilabitis, *perfectum est: quia iod est loco* ה. *vt* יְחַפְּאוּ iechappeu, occultabunt, *cum* א *pro* ה, *à* חָפָה chapha, occultauit. *Vox* אֲרַיֶּךְ arajjavec, rigabo te, *præter anomala puncta habet literarum metathesin à* רִוָּה rivva, rigare. *Regulare esset* אֲרַוֶּךְ aravvec. *Futurum denique per apocopen abiecto* ה, *vt* תְּכַס techas, operies, אֲכַס achas, operiam, *&* *cum camets, vt* וַיְתָו vajetau, & designabat.

פּוּעַל.

1 *Præteritum inuenitur cum camets caton, vt* כֻּלּוּ collu, finiti sunt: *& cum cholem, quando secunda respuit daghes, vt* הוֹרָה hora, cõceptus est, רוֹחָה docha, expulsus est. *In alijs vix semel, vt* הוֹגָה hoga, remotus est, זוּנָּה zunna, fornicatus est, *prorsus anomalum censetur, cùm habeat sciurec, & daghes accentu consequen*

quente. Rarius hîc reperitur chiric, vt קֻנִּית *kunnita.*

2 *Benoni, vt* זוֹרֶה zore, ventilatus, *cum cholem propter* ר.

Hiphil.

1 *Præteritum sub figuratiuo* ה *non tantùm habet chiric, sed etiam segol & patach, etiam si gutturalis non sequatur, vt* הִגְלָה hegla, migrare fecit, הֶרְאֵיתִי hareeti, feci videre. ה *habet etiã tsere, præsertim sequente gutturali, vt* הֶעֱלָה henghala, fecit ascendere. *Secunda radicalis etiam recipit chiric, vt* הִגְלִיתָ higlita, migrare fecisti. *In tertia fœminea seruile* ה *transit in* ת, *vt* הִרְצַת hirtsath, *pro* הִרְצְתָה hirtsetha.

2 *Paul inuenitur etiam cum camets caton, vt* מָפְנֶה mophne, obuersus, *& hujus loco cum cholem, vt* מוֹרְאָה morea, fœdata.

3 *Infinitiuus vsurpatur cum chiric præteriti, vt* הִקְצוֹת *hiktsoth*, abradere. *Exit etiam in camets, vt* הַרְבֵּה harba, multi-

plic

plicare. *Gerundia ſine* ה *conjugationis, vt in aliis ordinibus, vt* לְמְרוֹת lamroth, ad irritandum, *pro* לְהַמְרוֹת lehamroth.

4 *Imperatiuus ob defectum radicalis* ה *effertur per duplex ſegol, vt* הֶרֶף hereph, deſine, *pro* הַרְפֵּה harpe: *vel per duplex patach propter primã gutturalem, vt* הַעַל hanghal, fac aſcendere: *vel cum vno ſegol ſub* ה *formatiuo, propter ſecundam gutturalem, vt* הֶתַע hetangh, errare fac.

5 *Futurum rejecto* ה *recipit duplex ſegol, vt* יֶרֶב ierev, multiplicabit: *vel duplex patach, ſi prima ſit gutturalis, vt* וַיַּעַל vajjanghal, & aſcendere fecit, וָאַעַל vaanghal, & aſcendere feci.

6 *Quod ſi ſecunda thematis ſit radicalis, manebit etiam ſegol, vt* וַיֶּתַע vajjethangh, & errare fecit, תֶּמַח temach, delere facies. *A quo etiam* תֶּמְחִי temchi, delere facies *f. pro* תַּמְחִי tamchi.

7 *Porro futurum illud monoſyllabum per apocopen breuitatis cauſa inuentum, nempe in iis, in quibus ſecunda eſt vna ex*

כגד

בְּגַד כְּפַת begad chephat, ט *vel* פ *hîc habet patach, vt* יָרֵד iard, dominare faciet, יַפְתְּ iapht, dilatabit, יַשְׁק *iasck*, potabit, יַשְׁט iasct, declinare faciet. *Sic* וַיַּרְא vajare, & ostendit. *Hoc tamen semel duntaxat in Hiphil reperitur, in Kal sæpissimè.*

Hophal.

1 *Præteritum* הוּעֲלָה honghala, oblatus est, *scribitur per cholem pro camets caton (quod in Hophal ponendum est ob primam gutturalem) vt dilatetur* y. הָגְלָה hogla, translata est, *bis reperitur pro* הָגְלְתָה hogletha.

Hithpael.

1 *Præteriti secunda persona habet etiã chiric, vt* הִתְקַנִּית *hithkannita*, possedisti.

2 *Benoni cum tsere reperitur, vt* מִשְׁתָּאֵה misctae, obstupescens, *à* שָׁאָה sciaa.

3 *Imperatiuus defectiuus, siue cum apocope, sic formatur,* הִתְחַל hithchal, simula te ægrotum: *& cum camets, vt* הִתְחָל hithchal. *Illud* הִזַּכּוּ hizzaccu, mundi

N est

estote, *vsurpatur pro* הִזְּכּוּ hizdaccu, *à* זָכָה zacha, mundare. *Cur autem hîc est* ד, *& quidem transpositum, vide superius.*

4 *Futurum inuenitur abjecto* ה, *vt* יִתְקַן *itkan*, possidebit se ipsum, יִתְגַּל itgal, reteget se ipsum. *Habet etiam in fine camets*, *vt* תִּתְגַּר thithgar, certabis, יִתְחַל itchal, simulabit se ægrotum.

CAPVT V.

De verbis compositis, polysyllabis, & anomalis.

Compositorum ordines quinque.

QVinque sunt ordines compositorum verborum. Primus est eorum, quæ componuntur ex defectiuis Pe nun, & quiescentibus Lamed aleph, quæ solùm sunt quatuor נוּא נָכָא נָשָׂא & נָשָׁא *naua, naca, nasa, & nascia, infregit, percussit, tulit, & seduxit.*

2 Secundus eorum, quæ componuntur ex defectiuis Pe nun, & quiescentibus Lamed he, quæ sunt duodecim,

decim , נצה נסה נלה נכה נטה נחה נזה נוה
נהה נדה נשה נקה *natſa, naſa, nala, naca, nata, nacha, naza, naua, naha, nada, naſcia, naka, volauit, tentauit, perfecit, percuſsit, inclinauit, duxit, aſperſit, habitauit, lamentatus eſt, elongauit, oblitus fuit, innocens fuit.*

3 Tertius eorum quæ conſtant ex Pe jod, & Lamed aleph, quæ ſolùm ſunt duo, ירא יצא *jare, jatſa, timere, egredi.*

4 Quartus eorum, quæ conſtant ex Pe jod & Lamed he, quæ ſunt ſex, יגה ידה ינה יעה יפה & ירה *jaga, jada, jana, jangha, japha, & jara, dolore affici, projicere, opprimere, remouere, pulchrum eſſe,* & *projicere.*

5 Quintus eorum, quæ conſtant ex Pe aleph, & Lamed he, quæ ſunt ſeptem , אנה אלה אוה אבה אתה ארה & אפה *ana, ala, ava, ava, atha, ara,* & *apha, lugere, jurare, cupere, concupiſcere, venire, colligere,* & *coquere.*

6 Hæc omnia, quod attinet ad primam ſyllabam, ſequuntur conjugationes verborum Pe nun, vel Pe jod, vel Pe aleph: quod ſpectat ad ſecundam, ſequuntur formam quieſcentium Lamed aleph, aut Lamed he, eorum videlicet verborum, ex quibus compoſita ſunt.

7 Vnum ſolum eſt diſcrimen, quòd hæc compoſita non patiuntur defectum primæ radicalis in infinitiuo, & imperatiuo, vt ipſa ſimplicia patiebantur. nec enim dicimus à verbo נָטָה *nata*, in infinitiuo טוֹת *toth*, ſed נְטוֹת *netoth*, & ſic de cæteris.

Exceptio.

Excipiuntur duo, נָשָׂא *&* יָצָא naſa, *&* jatſa, *quæ infinitiuum, & imperatiuum aliquando habent cum defectu primæ radicalis, hoc modo: Infinitiuus* שְׂאֵת בִּשְׂאֵת כִּשְׂאֵת ſeeth, biſeeth, chiſeeth: *Imperatiuus* שָׂא שְׂאוּ שְׂאִי שְׂאֶינָה ſa, ſeu, ſei, ſeena:

8 Verba quatuor, vel quinque literar

terarum, paucissima sunt: fiuntq; fere omnia ex duplicatione primę syllabæ aliorum verborum, vt שִׁעֲשַׁע *sciangha sciangh, oblectauit*, fit à שָׁעָה *sciangha*, גִּלְגֵּל *ghilgal, volvit*, fit à גָּלַל *galal*, יְפֵיפָה *jophjapha, pulcher factus est*, fit à יָפָה *japha*, חֲמַרְמַר *chamarmar, turbatus est*, fit à חָמַר *chamar*.

9 Quæ ex literis dissimilibus constẽt, non sunt fortasse nisi duo, כִּרְסֵם *chirsem, demolitus est*, & כִּרְבֵל *chirbel, indutus est*, quorum vtrumque est conjugationis Piel.

10 Verba anomala, quæ sæpe occurrunt, duo sunt, נָתַן *natan, dedit*, quod est vtrinque defectiuum, & הִשְׁתַּחֲוָה *hisctachaua, adorauit*, quod deducitur à שָׁחָה *sciacha*, & solùm in Hithpael conjugatur. Vtriusque inflexionem ob rudiorum commoditatem hîc subjiciemus.

נָתַנּוּ	נָתַתְּ	Præteritum.
נְתַתֶּם	נָתַתִּי	נָתַן

 נָתְנוּ

נְתַנְנוּ vel
נָתַנּוּ
נָתְנָה
נָתַתְּ
נְתַתֶּן :

Benoni.

נוֹתֵן

Paul.

נָתוּן

Infinitiuus.

תֵּת vel
נָתוֹן vel
תְּנָה
בְּתֵת
כְּתֵת
לָתֵת
מִתֵּת :

Imperatiu.

תֵּן vel תְּנָה
תְּנוּ
תְּנִי
תְּנֶנָה vel
תֵּנָּה :

Futurum.

אֶתֵּן
יִתֵּן
תִּתֵּן
נִתֵּן
יִתְּנוּ
תִּתְּנוּ
תִּתֵּן
תִּתְּנִי
תִּתֵּנָּה vel
תִּתֶּנָה

Niphal.

נִתַּן
נִתַּתְּ
נִתַּתִּי
נִתְּנוּ
נִתַּתֶּם
נִתַּנּוּ
נִתְּנָה
נִתַּת
נִתַּתֶּן :

Benoni.

נִתָּן

Infinitiuus.

תִּנָּתֵן
בְּהִנָּתֵן
כְּהִנָּתֵן
לְהִנָּתֵן

Imperatiu.

הִנָּתֵן

Futurum.

אֶנָּתֵן
יִנָּתֵן
תִּנָּתֵן
נִנָּתֵן
יִנָּתְנוּ
תִּנָּתְנוּ
תִּנָּתֵן
תִּנָּתְנִי
תִּנָּתַנָּה

Hophal.

Futurum.

אֻתַּן

Nihil aliud reperitur huius verbi.

Hitti

ישתחוה	Benoni.	*Hithpael.*
vel ישתחו	משתחוה	השתחוה
תשתחוה	משתחוים	השתחוית
vel תשתחו	Infinitiuus.	השתחויתי
נשתחוה	השתחוות	השתחוו
ישתחוו	Imperatiu.	השתחויתם
תשתחוו	השתחוה	השתחוינו
תשתחוה	השתחוו	השתחותה
תשתחוי	Futurum.	השתחוית
תשתחוינה :	אשתחוה	השתחויתן :

11 Inueniuntur etiam in ſcripturis aliquot voces compoſitæ ex varijs conjugationibus, quæ inter anomala referri poſſunt, vt Numer. 1. legimus התפקד *hothpakked*, *numeratus eſt*, quod eſt compoſitum ex Hophal, & Hithpael. Item Pſal. 7. ירדוף *iraddoph*, *perſequetur*, quod eſt compoſitum ex Kal, & Piel. Sed hæc omnia ex Theſauris, & ex vſu petenda ſunt.

CAPVT VI.
De affixis verborum.

Quemadmodũ nomina recipiunt affixa pronomina, & propterea nonullam patiuntur punctorum mutationem, ita quoque & verba: vt enim ex דָּבָר dauar, *&* ךָ ca *fit* דְּבָרְךָ devarca, verbum tuum, *sic etiam ex* פָּקַד *pakad, &* ךָ *fit* פְּקָדְךָ *pekadca*, visitauit te. *Sunt autem obseruanda tria, antequam de singularum personarum, quæ verbis conueniunt, affixis dicamus. Initio sciendum est, solis actiuis verbis affixa propriè conuenire: siquidem affixa omnia verbis adjuncta conueniunt personæ patienti, quã sola verba actiua post se habere solent: nec enim dicimus, disco te, sed solùm, doceo te. Itaque de paßiuis conjugationibus, id est, Niphal, Pual, Hophal, & Hithpael, nihil hoc loco dicendum erit. Sunt tamen hîc duæ exceptiones.*

Solis actiuis affixa conueniunt.

2 *Prima, infinitiuorum paßiuorum: quæ quoniam interdum funguntur vice nominum, affixa quoque, etsi rarò, recipiunt, vt* בְּיוֹם הִבָּרְאָם bejom hibbaream, in die creari

creari eos, *id est, in die creationis eorum.*

3 *Altera exceptio est neutrorum, quæ interdum habēt affixa: sed tunc debet subintelligi commoda aliqua præpositio, vt* יְגֻרֶךָּ jegurca, *non significat* habitabit te, *sed* habitabit tecum, *ponitur enim* ךָ *pro* עִמְּךָ nghimmeca.

4 *Deinde sciendum est quinque esse affixa, quæ solis verbis adjunguntur, videlicet:* Affixa quinque quæ solisverbis jũguntur.

נִי	נוּ	הוּ	נָה	הָ
me	eum	eum	eam	eam

pro quibus adjunguntur nominibus, ———————

י	נוּ	וֹ	הּ
me	nos	eum	eam

quamquam ה *reperitur etiam in nominibus, sed solùm in numero multitudinis, vt* דְּבָרֶיהָ deuareha, verba ejus. *Præterea quiescentia Lamed he, recipiunt etiam* הוּ hu, *more verborum, vt in Psalm. 5. ver. 5. Non est* בְּפִיהוּ bepihu, in ore ejus, *pro eorum, rectum, &c. Porrò* נוּ nu, *&* נָה na *in omnibus modis, & temporibus locum habent, præterquam in præterito.*

5 *Postremò sciendum est ex tribus personis verborum, tertiā recipere omnia af-*

 fixa,

Affixa decẽ. *fixa, quæ ſunt omnino decem. Dicimus enim, viſitauit eum, eam, te, m.g. te, f.gen. me, c.g. eos, eas, vos, m.g. vos, f.g. nos, c.g. Secundam verò non admittere niſi ſex. nõ enim rectè dicimus, viſitaſti te, m.g. vel te, f.g. vel vos, m.g. vel vos, f.g. ſed ſolùm viſitaſti eum, eam, eos, eas, me, nos. Primam denique admittere tantùm octo. non enim dici poteſt, viſitaui me, vel nos: ſed ſolùm, viſitaui eum, eam, eos, eas, te, m. g. te, f.g. vos, m.g. vos, f.g. Nunc ad ſingulas perſonas veniamus.*

De Præterito Kal.

De tertia perſona ſingulari.

6 *Tertia perſona ſingularis numeri maſculini generis cum omnibus affixis mutat camets primæ literæ in ſceua: & patach ſecũdæ literæ in camets, præterquam cum affixis* כם *&* כן, *vbi remanet patach: proximè ante affixa ponuntur eadem puncta, quæ in nomine* דָּבָר davar, *exceptis affixis* הו נו, *ante quæ ponitur camets, & affixo* ני *ante quod ponitur patach. In verbis quieſcen*

ſcētibus Lamed he, quia cum affixis perditur vltimum he, fit punctorum retrogradatio, ita vt camets ſecundæ ponatur ſub prima, & ſceua primæ euaneſcat: dicimus enim גְּלָהוּ galahu, *non* גְּלָהָהוּ ghelahahu. *Ante affixum idem punctum manet, quod antea erat, vt* גָּלָה gala, *cum affixo primæ perſonæ, fit* גָּלַנִי galani.

De ſecunda ſingulari.

7 *Secunda perſona ſingularis maſculina mutat vbique camets primæ literæ in ſceua, & patach ſecundæ literæ retinet plerunque, interdum tamen mutat in chiric. Proximè ante affixa ponuntur puncta eadem quæ in tertia perſona.*

De prima ſingulari.

8 *Prima perſona ſingularis communis generis mutat camets in ſceua, & retinet ſuum patach. Ante affixa proximè vbique manet chiric, vt antea.*

De tertia perſona plurali.

9 *Tertia perſona pluralis cōmunis, mutat vbique camets primæ literæ in ſceua,*

&

& sceua secundæ in camets, & ante affixa semper habet sciurec.

De secunda plurali.

10 *Secunda pluralis masculina nulla puncta mutat, sed solùm abjecto vltimo* ם, *loco ejus recipit sciurec, proximè ante affixa.*

De prima plurali.

11 *Prima pluralis communis generis mutat vbique camets primæ literæ in sceua, & retinet suum patach secundæ literæ: ante affixa nihil additur, sed manent literæ, & puncta, quæ antea erant.*

De tertia singulari fœminini generis.

12 *Tertia singularis fœminini generis mutat vbique camets primæ literæ in sceua, & sceua secundæ literæ in camets: interdum etiam, sed raro, in patach, & more fœmininorum nominum mutat vltimũ he in tau: si autem sequatur affixum* הו, *etiam he affixi vertitur in tau, & ne duo tau concurrant, primum abijcitur, & ejus sign*

ſignum infigitur daghes in ſequenti. Proximè ante affixa ponũtur eadem puncta, quæ in nomine fœminino צְדָקָה tſedaka.

De ſecunda ſingulari fœm.

13 *Secunda ſingularis fœminini generis mutat vbique camets primæ literæ in ſceua: & retinet ſuum patach ſecundæ literæ, & ſub tertia radicali ſimiliter retinet ſuum ſceua quieſcens. Proximè autem ante affixa chiric longum adſciſcit.*

De ſecunda plurali fœm.

14 *Secunda pluralis fœminini generis, eodem prorſus modo ſe habet, quo ſecunda pluralis generis maſculini.*

De Benoni, & Paul.

15 *Participia, quemadmodum in inflexione ſequuntur regulas nominum, ita etiam in affixis, & punctorum mutatione: & ſiquidem habent affixa propria verbis, explicantur vt nomina. Exemplum erit* פּוֹקְדֵהוּ *pokedehu*, viſitans eum, פּוֹקְדוֹ *pokedo*, viſitator ejus.

De Infinitiuo.

16 *Infinitiuus formæ* פָּקוֹר *pakod mutat vbique camets in camets chatuph, & cholem in ſceua, vt* פָּקְדוֹ *pokdo*, viſitare eum: *ſi tamen ſit gutturalis ſecunda thematis, ſub ipſa erit camets chatuph, & ſub prima thematis camets, vt* אָהֲבוֹ ahovo, amare eum.

17 *Infinitiuus autem formæ* פְּקוֹר *pekod retinet ſceua primæ literæ, & mutat cholem ſecundæ in camets chatuph, vt* פְּקָדְכֶן פְּקָדְכֶם פְּקָדְךָ *pekodchen, pekodchem, pekodca, nec plura recipit affixa, quàm hæc tria.*

18 *Infinitiuus formæ* פַּתַּח petach, *ſeruat ſceua primæ literæ, niſi ſequatur alterum ſceua: tunc enim mutatur in chiric: patach autem ſecundæ cum affixo* ךָ *vertitur in camets, cum affixis* כֶן *&* כֶם *manet immotum, cum cæteris omnibus mutatur in ſceua.*

19 *Denique infinitiuus formæ* מְשׁוֹחַ meſcioach *ſub prima retinet ſceua, ſub*

ſec

ſecunda vertit vau in camets, ſub tertia accipit camets chatuph, vt מְשָׁחְךָ meſciachoca.

20 *Eſt autem obſeruandum, infinitorum affixa, tùm actiuè, tùm paſſiuè exponi poſſe: ſiquidem* פָּקְדוֹ *pokdo, ſignificare poteſt,* viſitatio ejus, *ſiue viſitatio referatur ad eum, qui viſitat, ſiue ad eum, qui viſitatur: exceptis tamen* הוּ נוּ נָה הָ נִי, *quæ ſolùm patienti conueniunt.*

De Imperatiuo.

21 *Secunda perſona ſingularis maſculina ſequitur normam infinitiui formæ* פְּקוֹד *pakod: ceteræ perſonæ nihil mutant.*

De Futuro.

22 *In toto futuro manent immota puncta ſub literis* איתן etan, *niſi illud punctum ſit camets: tunc enim vertitur in ſceua. Item immota manent puncta ſub prima radicali: cholem autem ſecūdæ radicalis vertitur vbique in ſceua, præterquam cum affixis* ךָ , כֶם , כֶן*, vbi mutatur in camets chatuph: ſi verò ſub ſecunda radicali non ſit*

ſit cholem, ſed patach: idem erit judicium, quod de infinitiuo formæ פְּתַח pethach.

De Piel.

23 *In conjugatione Piel nihil peculiare occurrit, niſi quòd vbique tſere ſecundæ radicalis vertitur in ſceua, præterquam cum affixis*, ךָ, כֶם, כֶן, *vbi vertitur in ſegol, vt* פִּקְּדוֹ *pikkedo*, viſitauit eum, פִּקֶּדְךָ *pikkedca*, viſitauit te.

De Hiphil.

24 *In Hiphil nulla mutatio ſit, niſi in verbis quieſcentibus nghajin vau, vbi tſere literæ he vertitur in chateph ſegol, vt* הֱבִינוֹ hevino, *& tſere literæ* ם *in Benoni, vertitur in ſceua, vt* מְבִינוֹ mevino, *& camets literarum* איתן etan *in futuro vertitur ſimiliter in ſceua, vt* יְבִינוֹ jevino.

25 Paradigma Affixorum.

Præteritum Kal.

פְּקָדָהּ	פְּקָדַנִי		פָּקַד
פְּקָדָךְ	פְּקָדָם	vel	פְּקָדוֹ
פְּקָדָן	פְּקַדְכֶם		פְּקָדָהוּ
פְּקַדְכֶן:	פְּקָדָנוּ		פְּקָדְךָ
			פקדת

פִּקַּדְתְּ
פִּקַּדְתּוֹ vel
פִּקַּדְתְּהוּ
פִּקַּדְתַּנִי
פִּקַּדְתָּם
פִּקַּדְתָּנוּ
פִּקַּדְתָּהּ
פִּקַּדְתָּן
פִּקַּדְתִּי
פִּקַּדְתִּיו vel
פִּקַּדְתִּיהוּ
פִּקַּדְתִּיךָ
פִּקַּדְתִּים
פִּקַּדְתִּיכֶם
פִּקַּדְתִּיהָ
פִּקַּדְתִּיךְ
פִּקַּדְתִּין
פִּקַּדְתִּיכֶן׃
פִּקְּדוּ
פִּקְּדוּהוּ
פִּקְּדוּךָ
פִּקְּדוּנִי

פִּקְּדוּם
פִּקְּדוּכֶם
פִּקְּדוּנוּ
פִּקְּדוּהָ
פִּקְּדוּךְ
פִּקְּדוּן
פִּקְּדוּכֶן׃
פִּקַּדְתֶּם
פִּקַּדְתּוּהוּ
פִּקַּדְתּוּנִי
פִּקַּדְתּוּם
פִּקַּדְתּוּנוּ
פִּקַּדְתּוּהָ
פִּקַּדְתּוּן׃
פִּקַּדְנוּ
פִּקַּדְנוּהוּ
פִּקַּדְנוּךָ
פִּקַּדְנוּם
פִּקַּדְנוּכֶם
פִּקַּדְנוּהָ
פִּקַּדְנוּךְ
פִּקַּדְנוּן

פִּקַּדְנוּכֶן׃
פִּקְּדָה
פִּקְּדַתְהוּ vel
פִּקְּדַתּוּ
פִּקְּדַתְךָ
פִּקְּדַתְנִי
פִּקְּדַתֶם
פִּקְּדַתְכֶם
פִּקְּדַתְנוּ
פִּקְּדַתְהָ vel
פִּקְּדַתָּה
פִּקְּדַתֵךְ
פִּקְּדַתֶן
פִּקְּדַתְכֶן׃
פִּקַּדְתְּ
פִּקַּדְתִּיו vel
פִּקַּדְתִּיהוּ
פִּקַּדְתִּינִי
פִּקַּדְתִּים
פִּקַּדְתִּינוּ
פִּקַּדְתִּיהָ
פִּקַּדְתִּין׃

Eadem punctorum ratio, quæ in

פָּקַדְתִּי *pakadti.* At פְּקַדְתּוּהוּ פְּקַדְתֶּן *pekadtuhu, pekadten,* &c. omnia more masculini פְּקַדְתֶּם *pekadtem.*

Benoni.

פּוֹקֶדֶת	vel פּוֹקְדָה	פּוֹקֵד
פּוֹקַדְתּוֹ	פּוֹקְדָה	vel פּוֹקְדוֹ
פּוֹקַדְתְּךָ	& פּוֹקְדִים	פּוֹקְדֵהוּ
פּוֹקְדוֹת	פּוֹקְדֵי	vel פּוֹקְדִי
&c. פּוֹקְדוֹתָיו	פּוֹקְדָיו	פּוֹקְדֵנִי

Paul.

פְּקוּדַת	& פְּקוּדִים	& פָּקוּד
פְּקוּדָתוֹ	פְּקוּדֵי	פְּקוּד
פְּקוּדוֹת	פְּקוּדָיו	פְּקוּדוֹ
פְּקוּדוֹתָיו:	פְּקוּדָה	פְּקוּדְךָ

Infinitiuus.

פָּקְדְכֶן:	פָּקְדָם	ו
מָאוֹס	פָּקְדְכֶם	פָּקוֹד
מָאֳסוֹ	פָּקְדֵנוּ	vel פָּקְדוֹ
מָאָסְךָ	vel פָּקְדָהּ	vel פָּקְדֵהוּ
מָאֳסִי	vel פָּקְדָהּ	פָּקְדֵנוּ
ו	פָּקְדֵנָה	פָּקְדְךָ
רְדוֹף	פָּקְדֵךְ	vel פָּקְדִי
רָדְפְךָ	פָּקְדָן	פָּקְדֵנִי
		רְדֹף

רְדָפְכֶם	מְשָׁחֲכֶם	פְּתָחֲךָ
רְדָפְכֶן	מְשָׁחֲכֶן :	פְּתָחֲכֶם
מְשׁוֹחַ	פְּתֹחַ	פְּתָחֲכֶן :
מְשָׁחֲךָ	פְּתָחוֹ	

Imperatiuus.

פְּקוֹד	שְׁמָעֵהוּ	פִּקְדוּם
פָּקְדוֹ vel	שְׁמָעֵנִי	פִּקְדוּנוּ
פָּקְדֵהוּ vel	גְּאַל	פִּקְדוּהָ
פָּקְדֶנּוּ	גְּאָלֵהוּ	פִּקְדוּן :
פָּקְדֵנִי	גְּאָלֵנִי	פִּקְדִי
פָּקְדֵם	גְּאָלֵם :	פִּקְדִיהוּ
פָּקְדֵנוּ	אֱהַב	פִּקְדִינִי
פָּקְדָהּ vel	אֱהָבֵהוּ	פִּקְדִים
פָּקְדֶהָ vel	אֱהָבֶהָ :	פִּקְדִינוּ
פָּקְדֶנָּה	פִּקְדוּ	פִּקְדִיהָ
פָּקְדֵן :	פִּקְדוּהוּ	פִּקְדִין :
שְׁמַע	פִּקְדוּנִי	

פְּקוֹדְנָה *pekodna* tātùm recipit pronomina separata.

Futurum.

יִפְקוֹד	יִפְקְדֵנוּ	יִפְקְדֵם
יִפְקְדוֹ	יִפְקָדְךָ	יִפְקָדְכֶם
יִפְקְדֵהוּ	יִפְקְדֵנִי	יִפְקְדֵנוּ

יפקדו	ישמע	יפקדה
יפקדוך	ישמעהו	יפקדה
יפקדוכם	ישמעך	יפקדנה
יפקדוך	יגאל	יפקדך
יפקדוכן	יגאלהו	יפקדן
	יגאלך	יפקדכן :

Cætera omnia hujus perſonæ יפקדו *ipkedu*, vt imperatiu. פקדו *pikdu*.

CAP. VII.

De literis Paragogicis.

Paragogicæ literæ quinque.

AD perfectam cognitionem nominum, & verborum, ſciendum eſt quinque eſſe literas, videlicet אהוין *eheuaion*, quæ paragogicæ, ſiue addititiæ nominantur, propterea quòd interdum tùm nominibus, tùm verbis, ſolius euphoniæ cauſa, ſuperadduntur: & quidem א inuenitur Eccleſiaſtæ 11. in voce יהוא *iehu, erit*: vbi ſciurec eſt loco chiric longi: ſic enim eſſe debuit, יהי *jehi*.

2 He inuenitur frequenter in voce לילה *lajela, nox.* Item in infinitiuo, & imperatiuo: ſed mutantur tunc puncta eo modo, quo propter affixa, vt לפקדה *lepokda, ad viſitandum,* זכרה לי *zocra li, memento mei.* Denique etiam in futuro, vt אשכנה *eſccena, habitabo,* נשמחה *niſmecha, lætabimur,* יחישה *jachiſcia, accelerabit.*

3. Iod additur interdum nominibus adjectiuis fœminini generis, vt מלאתי *melaathi, plena,* pro מלאה *melea.* Item Benoni, & Paul, vt יושבי *joſcievi,* pro יושב *joſciev, ſedens,* & גנבתי *ghenuvti, furto ablata,* pro גנבה *ghenuva.* Item in infinitiuo, vt להושיבי *lehoſcivi,* pro להושיב *lehoſciv, ad habitare faciendum.* Denique inuenitur lib. 2. Regum, ca. 13. verſu 20, in media voce אמינון *Aminon,* pro אמנון *Amnon. Num Amnō frater tuus?* &c. Et lib. 1. Eſdræ, cap. 10. verſu 16, לדריוש *ledarjoſc,* pro לדרוש *lidroſc, ad quærendum:* ſed priori in lo-

co contẽptus gratia additũ videtur.

4 Vau redundat in illa voce חַיְתוֹ *chaietho* Genesis 1. pro חַיַּת *chajath*.

5 Denique nun additum reperitur frequenter tertiæ personæ præteriti pluralis numeri, vt יָדְעוּן *jadenghun, cognouerunt*. Item in infinitiuo, vt כְּאָבְדָן *beovdan, in pereũdo*: & futuro, vt יִדְרְכוּן *idrecun, tendent*, תִּדְרְכוּן *thidrecun, tendetis*, quod etiam accidit si sequantur affixa, vt יְכַבְּדָנְנִי *jecabbedaneni*, pro יְכַבְּדֵנִי *jecabbedani, honorabit me*. Atque hæc de verbis, & nominibus.

PARS QVARTA, QVÆ EST DE RELIQVIS ORATIOnis partibus, & de Syntaxi.

*

CAPVT I.

De Aduerbio, Præpositione, Conjunct.

junctione, & Interjectione.

Estat מִלָּה *milla*, hoc est, dictio, quæ quatuor alias complectitur partes orationis, Aduerbium, Præpositionem, Conjunctionem, & Interjectionem. Aduerbia tot sunt apud Hebræos, quot apud alias nationes, quæ hoc ordine juxta varias significationes numerari possunt.

hîc, huc. ibi. illuc. inde. intus.

2 Loci, תּוֹךְ׃ מִשָּׁם׃ שָׁמָּה׃ שָׁם׃ פֹּה׃

vbi. foris, foras.

חוּץ׃ אַיֵּה׃ אֵי׃ אֵיכֹה׃ אֵיכָה׃ אֵיךְ׃

hîc, huc, hinc. illuc, illinc. vnde. quo, quo.

אָן׃ אָנָה׃ מֵאַיִן׃ כֹּה׃ הֲלוֹם׃

huc, illuc.

הֵנָּה.

hodie. cras. heri.

3 Tēporis. אֶתְמוֹל׃ תְּמוֹל׃ מָחֳרָת׃ מָחָר׃ הַיּוֹם׃

nocte proxima. mane. vesperi. nudius tertius.

שִׁלְשׁוֹם׃ עֶרֶב׃ בּוֹקֶר׃ אֶמֶשׁ׃

tunc. nunc. quotidie. adhuc. iam, iampridem.

כְּבָר׃ עוֹד׃ תָּמִיד׃ עַתָּה׃נָא׃ אָז

vsque, id est, semper. quando. quum. mox. postea.

אַחַר׃ פִּתְאוֹם׃ כִּי׃ מָתַי׃ עַד׃

antea, anteaquàm.

טֶרֶם;

non.

4 Negandi. בִּלְתִּי· בְּלִי· בַּל· אַיִן· אַל· לֹא

ſic. certè, verè.

5 Affirmandi. אָבֵן· אָמְנָה· אָמְנָם· כֵּן.

en. ecce.

6 Demonſtrandi. הִנֵּה· הֵן.

vtinam. quis dabit, ò ſi.

7 Optandi. מִי יִתֵּן· אַחֲלַי· לוּ· לוּא.

eia.age.obſecro.

8 Hortãdi, & Obſecrandi. אָנָּה· אָנָּא· נָא.

nonne? cur? quomodo?

9 Interrogãdi. אֵיךְ· אֵיכָה· מַדּוּעַ· לָמָּה· הֲלֹא.

ſicut,quaſi,tanquam. ſic.

10 Similitudinis. כֹּה כֵּן· כְּמוֹ

bene. malè. verè. rectè.æquè.

11 Qualitatis. נָכוֹן· יָשָׁר· אֱמֶת· רַע. טוֹב

feſtinanter. ſapienter. prudenter. legitimè.

בְּמִשְׁפָּט· בְּבִינָה· בְּחָכְמָה· בִּמְהֵרָה·

multum. parum.modicum.

12 Quantitatis. זְעֵר· מְעַט· הַרְבֵּה· רַב.

plus, magis.

13 Comparandi. יוֹתֵר

valde. maximè.

14 Vehementiæ. מְאֹד מְאֹד מְאֹד

lentè. ſenſim.

15 Remiſſionis. מְעַט מְעַט לְאַט

forſan.

forsan. an, si. ne forte.

16 Dubitandi. פן· אם· אולי·

seorsum, tantummodo, duntaxat.

17 Separandi. לבד

simul, vna, pariter.

18 Congregandi. יחד יחדו·

Hebraicè. Syriacè. Græcè. Latinè.

19 Gentis. רומיית· יונית· ארמית· עברית

& cætera ad eundem modum.

20 Ex his aduerbiis pauca quædã suscipiunt affixa, hoc modo:

ecce illi. ecce ego. ecce tu. ecce ille. ecce.

הן· הנו· הנך· הנני vel הנני· הנם·

sicut. non tu. non ego. non. ecce nos. ecce vos.

הנכם· הננו· אין· אינני· אינך· כמו·

vbi tu? vbi. sicut illi. sicut ego. sicut tu. sicut ille.

כמוהו· כמוך· כמוני· כמוהם· איה· איך·

21 Præpositiones ordine Alphabetico ita numerari possunt.

pro. propter. absque. juxta. post. cum. ad.

אל· את· אחר· אצל· בלא· בגלל· בעד·

ante. extra. vltra. inter. propter.

לפני· חוץ· הלאה· בין· בעבור vel בלעדי·

coram. a, ab. præter. propter. secundũ. contra, è regione.

לעמת· לפי· למען· לבד· מן· נגד·

pro, sub. cum. trans. super. circa. è regione.

נכח· סביב· על· עבר· עם· תחת·

22 Ex quibus prępositionibus nullæ sunt, quæ non recipiant affixa more nominum, & verborum, exceptis sex, videlicet: בְּלֹא׳ הָלְאָה׳ חוץ לִפְּנֵי׳ נוֹכַח׳ עֵבֶר *belo, halea, chuts, lephi, nocach, nghever.*

Appendix.

Quomodo autem puncta mutentur in præpositionibus ratione affixorum, satis diligenter in dictionarijs explicatur. Illud tamen non videtur omittendum, אֶל *&* עַל *recipere affixa more pluralium nominũ, id est addendo jod post lamed, & præterea* אֶל *cum affixis omnibus mutare segol in tsere, præterquam cum affixis* הֶם׳הֶן׳כֶם כֶן *cum quibus mutat segol in patac sceua, vt* אֲלֵיכֶם׳אֵלָיו alechem elau. *Porrò præpositio* עַל *cum affixis* הֶם׳ הֶן׳ כֶם׳כֶן *mutat patac in patac sceua, cum alijs autem omnibus in camets, vt* עֲלֵיכֶם׳עָלָיו nghalechem, nghalau.

Conjunctiones 7.

23 Conjunctiones numerantur omnino septem. Copulatiua ו, &: גַּם, etiam:

etiam : אַף, *quoque*. Disiunctiua או, *vel*, *aut*. Continuatiua אַךְ, *veruntamen*, *tamen*. Causalis אִם, *si*, לוּלֵי *lule*, *nisi*. Rationalis כִּי, *quia* : לְמַעַן *lemanghan*, *vt*: עֵקֶב *nghakev*, יַעַן, *propterea*, אֲשֶׁר *ascier*, *quòd*, *quia*.

24 Interjectiones sunt quinque. Dolentis, הִי אִי אֲבוֹי הוֹי הוֹ אוֹי *væ*: הֶה, *heu*: אֲהָהּ אָהּ *ah*. Gaudentis, הֶאָח *euge*. Exclamantis הוֹי *ò*. Admirantis, אֵיכָה: אֵיךְ *quomodo*. Blandientis, & Rogantis נָא׃ אָנָא׃ אָנָה. Interjectiones quinque.

CAP. II.
De literis seruilibus.

ADuerbia, & præpositiones apud Hebręos partim constant ex integris dictionibus, de quibus hactenus locuti sumus, partim ex solis quibusdam literis, quæ seruiles ea potissimùm de causa dictæ sunt.

Sciendũ igitur est ex viginti duabus

bus literis Hebræorum, vndecim esse radicales, & vndecim seruiles. Radicales dicũtur illæ, quæ semper sunt pars thematis, nec vllum alium habent vsum. Seruiles dicũtur eæ, quæ etsi quandoque pertinent ad ipsum thema, sæpius tamen deseruiunt vel loco præpositionum, atque aduerbiorum, vel ad personas, tempora, numeros, genera, aliáque id genus indicanda. Porrò seruiles literæ, his tribus nominibus trium insignium virorum continentur, אֵיתָן מֹשֶׁה וְכָלֵב *etan, moscie, vecalev*: reliquæ omnes radicales sũnt.

Radicales.

Seruiles.

2 Et quoniam de iis literis multa suprà variis locis dicta sunt, hîc partim per compendium repetemus, quæ alibi dicta sunt, partim etiam addemus, quæ supersunt dicenda.

3 א Primum est vna ex literis formatiuis futuri. Secundum est vna ex form

formatiuis nominũ verbalium. Tertium eſt vna ex paragogicis.

4 י Primum eſt ex formatiuis futuri. 2. ex formatiuis nominum verbalium. 3.ex paragogicis. 4.ex formatiuis pronominum. 5. eſt nota numeri multitudinis in nominibus. 6. eſt characteriſtica conjugationis Hiphil.

5 ה Primum eſt ex formatiuis futuri. 2. ex formatiuis nominum verbalium, 3. eſt nota generis fœminini in nominibus, quum additur ad finem.

6 נ Primum eſt ex formatiuis futuri. 2 eſt ex formatiuis nominum verbalium. 3. ex paragogicis. 4. ex formatiuis pronominum.

7 מ Primũ format Benoni in Piel, Hiphil,& Hithpael. 2. eſt ex formatiuis nominũ verbalium. 3. ex formatiuis gerundiorum. 4. ex formatiuis pronominum. 5. ponitur pro

מן

מִן *min* præpositione: tunc autem infigit daghes in sequēti ob defectum nun. dicimus enim מִשָּׁמַיִם *missciamaim*, *è cælis*, pro מִן שָׁמַיִם *min sciamaim*: quòd si litera sequens non sit capax daghes, ponitur tsere sub מ loco chiric, vt מֵאֶרֶץ *meerets, è terra*, pro מִן אֶרֶץ *min erets*. Non desunt tamen aliquæ voces, quæ præter regulam, nec recipiant daghes, nec mutent chiric in tsere, vt מִחוּט *michut, à filo*: מִרְדוֹף *mirdoph, à persequendo*. Sextum deseruit comparationi.

8 ש Primū ponitur pro אֲשֶׁר *ascier*, qui, quæ, quod, quia, vt, aliaq; id genus significans. Punctum ejus vsitatum est segol sequente daghes, vel sine daghes, si litera sequens non sit ejus capax, vt שֶׁכָּכָה *scieccaca, quod sic*: שֶׁעָלוּ *scienghalu, quæ ascenderunt*. Præter morem tamen inuenitur ש cum camets, vel patach, vel sceua, vt שְׁהוּא *quod ipse*: שַׁקַּמְתְּ *sciakamta, quod surrexisti*,

xisti, שֶׁאַתְּה *scieatta*, *quod tu*. Pro quo etiam videtur interdum vsurpari demonstratiuum, vt זוּ,זֶה *zu*, *ze*, vt Psal. 9.vers. 16. בְּרֶשֶׁת זוּ טָמָנוּ *berescieth zu tamanu*, *in laqueo, quem absconderunt*: nisi dicas desiderari relatiuum, vt sit טָמָנוּ *tamanu*, pro שֶׁטָּמָנוּ *scietámanu*, *in laqueo hoc, quem absconderunt*. 2. addito Lamed, efficit articulum genitiui שֶׁל *sciel*.

9 ה Primum est ex paragogicis. 2. ex formatiuis nominum verbalium secundùm plerosque: tamen Rab. Dauid Kimchi in Ioelem existimat he nunquam formare nomina: & rationem adfert sanè probabilem. Literæ enim nominum formatrices adeò necessariæ sunt, vt sine illis nomen nihil omnino significet. Nam si ex מִזְמוֹר *mizmor*, Psalmus, auferas ם, formatiuum verbalis זְמוֹר *zemor*, non erit nomen. At omnia nomina, quæ videntur habere he formatiuum, e-

tiam

tiam sine ipso he integra,& vera nomina sunt, vt לַיְלָה & לַיִל *lail*, & *laila*, *nox*, חֶדֶר & חֲדָרָה *cheder*, & *chadra*, *cubiculum*, & alia. 3. est nota generis fœminini, & fermè habet ante se camets cum accentu. 4. est signũ demonstratiuum, idémque valet apud Hebræos, quod articulus apud Græcos:& ferè tũc sub se requirit patach sequente daghes, vt הַבַּיִת *habbaith*, *illa domus*. quòd si litera sequens non sit capax daghes, ponitur sub ה camets loco patach, vt הָעֶבֶד *hangheued*, *seruus*, הָרוֹעֶה *haronghe*, *pastor*.

Exceptiones.

1 *Excipiuntur literæ* ה, *&* ח, *ante quas* ה *demonstratiuum retinet suum patach*, *vt* הַהֵיכָל hahechal, templum, הַחַלּוֹן hachallon, fenestra.

2 *Excipiuntur etiam literæ gutturales, quæ sub se habent camets in dictionibus non monosyllabis: nam ante eas,* ה *demonstratiuum plerumque habet segol, vt* הֶעָשָׁן

hengh

henghaſcian, fumus.

3 *Excipiuntur denique literæ ſceuatæ, ante quas* ה *retinet ſuum patach, etiam ſi illæ non ſint notatæ pŭcto daghes, vt* הַיְאוֹר hajeor, flumen. 5. *præpoſita hæc litera verborum participijs, gerit vicem relatiui, vt* הַנִּרְאָה hannirea, qui cernitur. 6. *eſt nota admirationis, & interrogationis: & tunc recipit plerumque ſub ſe patach ſceua, vt* הֲזֶה haze, num iſte: *ante gutturales autem, notatas puncto camets, requirit ſegol, vt* הֶהָיְתָה זאת hehajetha zoth, num factum eſt hoc? *ante eaſdem verò non notatas puncto camets requirit patach, vt* הַאִישׁ כָּמוֹנִי haſſc camoni, num vir ſicut ego? *Septimum, ad finem dictionis hæc litera ſæpenumero ſeruit loco præpoſitionis ad, vel in, vt* מִצְרַיְמָה mitſraima, in Ægyptum, יָמִימָה jamima, in dies. 8. *interdum eſt aduerbium vocandi, ſiue articulus vocatiui caſus, vt* הַשָּׁמַיִם haſſciamaim, ô cæli. 9. *eſt figuratiua conjugationis Hiphil,*

Hophal, & Hithpael.

10 ו Primum est ex literis paragogicis. 2. ex formatiuis pronominum. 3. est nota numeri pluralis in verbis. 4. est nota copulatiua significans, &, atque,autem, & sæpissimè præponitur ad initia librorum, vel sententiarum, ornatus gratia, vt Exodi 1.vers.1. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת *veelle sciemoth, & hæc sunt nomina*.Interdum etiam significat quia, vt Genes.14. vers. 19. *Melchisedech protulit panem, & vinum,* וְהוּא כֹהֵן *vehu cohen, ipse enim sacerdos.* Et Gen.30. vers. 27. ait Laban, נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְהוָֹה *nichaſcti vajevarcheni Iehoua, Expertus sum, quòd benedixit mihi Dominus.* Significat quoque sic, vel similiter, in libro Prouerb. frequentissimè, item, sed,certe,vtrùm, & his similia.

11 Punctum ejus solenne est sceua: tamen ante literas labiales, quæ sunt בומף *bumaph*, & ante sceuatas requirit

rit ſciurec,quod pro vocali breui in ejuſmodi locis haberi ſolet. Si tamē litera ſceuata ſit jod, abjecto ſceua, ponitur chiric ſub litera ו, vt וִימִין *vimin, & dextera,* pro וְיָמִין *vejemin:* ante literas autem gutturales affectas puncto rapto habet punctum ſimile,vt וֶאֱלִיל *veelil,& vanitas,*& per contractionē abjicitur ſæpe ipſum punctum raptum, vt וַארוֹנִי *vadonai*, pro וַאֲרוֹנִי *vaadonai.*

12 Quando etiam ex puncto rapto ſub litera gutturali excidit ſceua,ſimiliter vau præcedens habet patach, vel ſegol ſine ſceua,vt וַעֲשֵׂה *vanghaſe,& fac,* וְאחְסֶה *veechſe, & ſperabo.* Excipitur nomen אֱלֹהִים *elohim*, ante quod vau ſemper habet tſere, abjecto ſegol,vt וֵאלֹהִים *veelohim, & Deus.* Quando verò vau conjungit duo nomina, & ſecundum eſt monoſyllabum,vel habet accentum in penultima, ſemper ſub ſe habet camets,vt

תֹהוּ וָבֹהוּ *tohu vavohu, inanis & vacua.*

13 Quintum, vau conuertit significationem præteriti in significationem futuri, & è contrario. Conuertit quidem præteritum in futurum, quando præcessit aliud futurum, vel certè non præcessit preteritum: tunc autem vau versiuum non distinguitur notatione à vau copulatiuo, id est, habet sceua, vel alia puncta, vt vau copulatiuũ: sed hoc addit, quòd semper accentum reijcit in vltimam, vt וְשָׁמַרְתִּי *vesciamarti, & custodiam.* Excipiuntur quiescentia Lamed he, quę retinent accentum in penultima, vt וְגָלִיתִי *vegaliti, & migrabo.*

Futurum autem vertit in pręteritum quando habet sub se patach sequente daghes, vt וַיָּמָת *vayamot, & mortuus est*, quod tamen daghes excidit ex litera sceuata, euphonię causa, וַיְהִי *vaiehi, & fuit.* Quòd si litera sequens non sit capax daghes, habet

cam

camets loco patach,& accentum ab vltima ad penultimam retrahit, וָאָקֻם *vaakom, & ſurrexi.*

14 כ Primum quidem eſt nota ſimilitudinis, ſignificans, ſic, ſecundùm, juxta, ſicut. Deinde verò eſt nota conjecturalis, ſignificans circiter, quaſi. 3. eſt ex literis formatricibus pronominum. 4. ex formatricibus gerũdiorum. Interdum adſciſcit particulã מוֹ, & efficit integrã dictionem כְּמוֹ *camo, ſicut*, & tunc recipere poteſt etiã affixa, vt כָּמוֹנִי *camoni, ſicut ego:* כָּמוֹךָ *camocha, ſicut tu*, &c.

Proprium eſt hujus literæ, & duarum ſequentium, vt non patiantur poſt ſe ה demonſtratiuum, ſed eo rejecto, aſſumant punctum ejus, vt כַּשָּׁמַיִם *caſſciamaim, ſicut cæli*, pro כְּהַשָּׁמַיִם *chehaſſciamaim.* Puncta hujus literæ, & duarum ſequentium, eadem ſunt quæ vau copulatiui, eo excepto, quòd propter literas ſceuatas non

mutant ſceua in ſciurec, ſed in chiric, & ante literas labiales retinent ſuum ſceua.

15 ל Primum eſt articulus datiui, ac genitiui caſus, & interdum etiam accuſatiui. 2. eſt vna ex formatricibus gerũdiorum. 3. ſeruit loco præpoſitionis ſignificans, ad, in, propter, &c. Recipit quoque affixa, vt ſuprà oſtenſum eſt in capite de pronomine.

16 ב Primum eſt vna ex literis formatricibus gerundiorum. 2. ſeruit loco præpoſitionũ, in, cum, ab, &c. 3. deſignare ſolet ablatiuum inſtrumenti vel pretij, vt בְּכֶסֶף קָנִיתִי *bechesſeph kaniti, argento emi,* בְּחָכְמָתְךָ עָשִׂיתָ לְךָ חָיִל *bechochmathcha nghaſita lecha chail, ſapientia tua paraſti tibi virtutem.* Recipit hæc litera etiam affixa more nominum, & verborum, vt בּוֹ·בָּךְ·בִּי·
בָּהֶם·בָּכֶם·בָּנוּ·בָּהּ·בָּךְ·בָּהֶן·בָּכֶן·

Appendix de permutatione

ne literarum.

Sæpè, vel certè non rarò, literæ in Biblijs permutantur.

1 א *Ponitur pro* ה, *vt* גָּבְהָא gavtha, eleuata eſt, שֵׁנָא ſciena, ſomnus. *Et pro jod, vt* רִפָּאנוּ rippinu, curauimus, *pro* רִפִּינוּ rippinu, *& pro litera geminata* בָּזְאוּ bazeu, diripuerunt, *pro* בָּזְזוּ bazezu.

2 ג *pro* ז, *vt* גֶּה iſte, *pro* זֶה.

3 ה *pro* א, *vt* הוֹצִיה hotſi, *pro* אוֹצִיא otſi, educam: בָּה veniens, *pro* בָּא.

4 כ *pro* ב, *vt* כְּרוּחַ קָדִים cheruach kadim, in vento oriētali, כִּדְמֵי chidme, in ſanguinibus.

5 ם *pro* נ, *vt* תַּנִּים tannim, *pro* תַּנִּין tannin, ſerpens, וַיְגָרְשׁוּם vajegareſcium, & expulerunt eas, *ſcilicet filias Madiā.*

6 נ *pro* ם, *vt* מַלְכִין melachin, Reges, יָמִין iamin, dies. *ſed hæc redolent Chaldaiſmum.*

7 ס *pro* שׂ, *vt* יָסוֹר jaſor, dominabitur, *pro* יָשׂוֹר. *Hujus literæ permutatio frequēs*

eſt in Sacris libris.

8 ת *pro* ה, *vt* וְשָׁבַת veſciavath, & reuertetur. *Hoc in fœmininis frequentiſsimum eſt, quum regimen pro abſoluto adhibetur. Verùm hæc fuſiùs hoc loco perſequi non eſt neceſſe.*

CAP. III.

De inueſtigatione radicis, ſiue Thematis, & vſu Dictionarij.

Dictionaria Hebrę̧orum non continent ordine alphabetico nomina, verba, ac cæteras dictiones omnes, ſed ſolùm themata, ſiue radices, quibus ſubjiciunt eas omnes voces quæ ab illis deriuantur. Vt igitur quocunq; vocabulo oblato radicem ejus inueſtigare poſſimus, primùm mandanda eſt memoriæ diuiſio literarũ in vndecim radicales ſuis vocibus comprehenſas קֶצֶר זַעַף גֵּט חֶסֶד *katſar zanghap ghet cheſed,* & vndecim ſeruiles

איתן

וְכָלֵב מֹשֶׁה אֵיתָן *vechalev Moscie etan:* quam diuisionem capite superiore tradidimus. Deinde sciendum est, ex vndecim seruilibus quatuor esse, quę etsi initio dictionis aliquando seruiunt, tamen in medio ac fine, semper sunt radicales, videlicet, אֲלְבַּשׁ *elbasc.* Item alias quatuor in principio, & fine dictionis non rarò seruire: in medio autem semper ad radicē pertinere, videlicet מְנֹכָה *menocha.* Denique reliquas tres תְּוִי *teui,* vbique radicales & seruiles esse posse.

2 Quibus obseruatis, oblata voce, cujus radicem quærimus, initio remouendæ sunt omnes literæ seruiles, & siquidem remanent literæ tres radicales, eæ sine dubio radicem efficiunt. Quòd si seruilibus remotis non remanent tres literæ radicales, videndū est an è seruilibus ejusdem vocis aliquæ sint de numero earum, quæ sunt semper de themate. At si

ne hoc quidẽ modo inuenietur thema, expendendum erit, num forte reliquæ literæ dictionis ejuſdem, quę tum radicales, tum ſeruiles eſſe poſſunt, in ea dictione ſint radicales. Si denique conſtet, eas non eſſe vllo modo radicales, apparebit vocem ex imperfectis eſſe, hoc eſt ex quieſcentibus, vel defectiuis, & idcirco præponendum erit initio Nun, aut Iod: vel inſerendum in medio Vau, aut Iod: vel ad finem addẽdum He, aut Nun: aut certè ſecunda litera duplicanda.

CAPVT IIII.

De Syntaxi.

QVoniam ea, quæ ad conſtructionem pertinent, ſunt ferè omnia Hebraicæ linguæ cum cæteris communia: & vſu, ac lectione ſcripturarum facilè percipi poſſunt: rem totam paucis com pleċt

plectemur. Ac primùm explicabimus cõstructionem quidem nominis cum verbo, deinde adjectiui cum substantiuo, tum substantiui cum substantiuo: postremò relatiui cum antecedente.

1 Nomen, & verbum in genere, numero, & persona conuenire debent, vt Genesis 1, וְהָאָרֶץ הָיְתָה *vehaarets hajetha, terra erat:* יְהִי אוֹר *jehi or, fit lux.* Hoc tamen non vbique seruatur: sæpe enim nomẽ generis masculini jungitur verbo generis fœmini nini, vt lib. 2. Reg. cap. 13, vers. 37. וַתְּכַל דָּוִד *vattechal Dauid, & cessauit Dauid:* & contrà, vt 1. Reg. c. 25, v. 27, הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ *heui sciphchathecha, attulit ancilla tua.* Sed in his & similibus videtur intelligendum aliquod verbum cõmodum, vt cessauit Dauid, id est, anima Dauidis: attulit ancilla tua, id est seruus præmissus nomine meo, quæ sum ancilla tua: vel certè

tè ſcriptura magis ad rem ſignificatam reſpicit, quàm ad vocem ſignificantem, vt Cant. cap. 2, verſ. 7. הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַםִ אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה׃ *hiſcbaghnti ethchem benoth Ieruſcialaim im tanghiru veim tenghoreru eth haahava. Adjuro vos filiæ Ieruſalem, ſi excitetis, & ſi euigilare faciatis*, hoc eſt *ne excitetis, néve expergiſci ſinatis dilectam*, vbi תָּעִירוּ *tanghiru*, & תְּעוֹרְרוּ *tenghoreru*, verba ſunt generis maſculini, quia filiæ Ieruſalem appellantur ciues vrbium, Ieroſolymæ ſubjectarum. Et Eccleſ. 1.ver. 2. אָמַר קוֹהֶלֶת *amar koheleth, dixit concionatrix*, hoc eſt, anima Salomonis, &c.

2 Quod dicimus de genere, etiam de numero dici poteſt. Inuenitur enim ſæpe nomen numeri ſingularis cum verbo numeri pluralis, vt Hag. c.2, v. 8. וּבָאוּ חֶמְדַּת גּוֹיִם *uvau chemdath goim, & venient deſiderium gentium*: & contrà, vt Gen.1, v.14. יְהִי מְאוֹרֹת *jehi*

meor

meoroth, sit luminaria: solet autē hoc fieri præter communē regulā, quando nomen singularis numeri regit nomen numeri pluralis, vel contrà: tunc enim verbum conuenit in numèro cum posteriore nomine, etiā si in obliquo sit, vt Iob. 15. v. 20. מִסְפַּר שָׁנִים נִצְפְּנוּ *misʃpar ʃcianim nitsʃpenu, numerus annorum reconditi ʃunt*: Eccleſ. c. 10. v. 1. זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן *zevuve maueth javeiʃc jabbiangh ʃciemen, muʃcæ mortis*, hoc eſt mortuæ, *perdit ʃuauitatem vnguenti*. Ad verbum, facit fœtere & exhalare (fœtorem) vnguenti.

3 Solet etiam id fieri, quando nomē pluralis numeri diſtributiuè exponi poteſt, vt Gen. c. 49. ver. 22, בָּנוֹת צָעֲדָה *banoth tʃanghada, filiæ diſcurrit*, id eſt, vnaquæque filiarum diſcurrit.

4 Interdum quoque id fit, quum nomē plurale ſingularem ſignificat, vt Exodi c. 21, v. 4. אִם אֲדֹנָיו יִתֶּן *im adonau itten, ſi domini ejus dederit*, id eſt,

ſi

ſi dominus ejus dederit: accipitur enim paſſim nomẽ אֲדוֹנִים *adonim* pro אָדוֹן *adon*.

9 Ad myſterium denique Trinitatis inſinuandum, vt Geneſis cap. 1. v. 1. בָּרָא אֱלֹהִים *bara elohim, creauit Dij*, id eſt Deus in perſonis trinus creauit.

6 Eſt etiam animaduertendum, ſæpe apud Hebræos deſiderari verbũ ſubſtantiuum, vt Pſal. 34. v. 8. רְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה *reu chi tov Iehoua, videte quia bonus* (eſt) *Dominus*.

7 Item non raró vſurpari tertiam perſonam verbi actiui in paſſiua ſignificatione, vt Geneſ. 16, עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר בְּאֵר לַחַי רֹאִי *nghal chen kara liveer beer lachai roi, propterea vocauit puteum, puteum*, id eſt, vocatus eſt puteus, vel vocauit quiſpiam, hoc eſt cœptus eſt vocari iam tum puteus *viuentis, & videntis*.

2 Adjectiuum, & ſubſtantiuum, in genere, numero, & caſu plerumque

con

conſentiunt, vt Cant. cap.4, verſ.1. יָפָה רַעְיָתִי *japha ranghjati, pulcra amica mea.* Cant.5. verſ.10. דּוֹדִי צַח *dodi tſach, dilectus meus candidus.* Interdum tamen, ſed raro, inuenitur adjectiuum generis maſculini cum ſubſtantiuo generis fœminini, vt Exodi 11.ver.6, צְעָקָה כָּמוֹהוּ *tſenghaka camohu, ſicut ipſe,* hoc eſt, *acclamatio ſicut ipſa.*

9 Interdum etiam adjectiuum numeri ſingularis cum ſubſtantiuo numeri pluralis, vt Eſa. cap. 19. v. 4. אֲדוֹנִים קָשֶׁה *adonim kaſcia, dominorũ duri,* id eſt, durorum.

10 Quando autem adjectiuum cũ ſubſtantiuo non concordat in caſu, ſed adjectiuum in nominatiuo, ſubſtantiuũ in genitiuo eſt, exponi debet adjectiuum per ſuperlatiuum, vel comparatiuum, vt 1.Reg.cap.21. verſ. 7. אַבִּיר הָרוֹעִים *abbir haronghim, potens paſtorum*, id eſt præſtantiſſimus, hoc eſt princeps, præfectus. Iſa. cap.

29. ver. 11. חַכְמֵי יוֹעֲצֵי *chacme jonghatse, ſapientiſsimi conſiliariorum*, vel *ſapientiores conſiliariorum.*

11 Adjectiua quoque, quæ apud Latinos ablatiuum regunt, apud Hebræos regunt genitiuum, vt Ioel. 2. ver. 5. עֱרוּךְ מִלְחָמָה *ngharoc milchama, inſtructus prœlij*, id eſt prœlio, vel ad prœlium. Pſalm. 24, ver. 4, נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב *neki cappaim uvar levav, mundus manuum, & mundus cordis*, id eſt, mundus manibus, & corde.

12 Subſtantiuum quando jungitur ſubſtantiuo, ferè vnum nominatiui, alterum genitiui caſus eſt, vt Eccleſ. cap. 1. verſ. 1, דִבְרֵי קוֹהֶלֶת בֶּן-דָּוִד *divre koheleth ben David.* Verba Eccleſiaſtæ filij Dauidis.

13 Solet etiam ſubſtantiuum habere formam regiminis genitiui, etiam non ſequente genitiuo, ſed literis ſeruilibus שֶׁבְּלֵם *ſcienalem*, vt Eccleſiaſtæ cap. 11. ver. 4, מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל *mekom*

kom scieippol, locus quo cadet. 2.Regum cap.1.ver.21. הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ *hare bug gilboangh, montes in Gelboe.* Iob cap.18.ver. 2.קִנְצֵי לְמִלִּין *kintse lemillin, fines sermonibus.* Ezechielis cap. 13. vers. 2. נְבִיאֵי מִלִּבָּם *nevie millibbam, Prophetæ ex corde suo.* Idem iudicium de particulis his literis significatione respondentibus, vt אֲשֶׁר אֶת *ascier eth*, & harum similibus. Porrò frequẽtissimè apud Hebræos genitiuus nominis substãtiui fœminini ponitur pro adiectiuo, vt Exodi cap. 3, vers.5. אַדְמַת קֹדֶשׁ *admath kodesc, terra sanctitatis*, id est terra sancta.

14 Verbalia actionem significantia nõnunquam casum suorum verborum admittunt, vt בְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם *chemahapecath elohim eth sedom, secundum euersionem Dei Sodomã*, &c. id est, sicut euertit Deus Sodomam. Item כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל *caahauath Iehovę eth bene Israel, secundum*

dum amorem Domini filios Iſrael, id eſt, ſicut Dominus amat filios Iſrael.

15 Relatiuum, & antecedens apud Hebræos non poſſunt non conuenire, quum אֲשֶׁר *aſcier*, quod eſt relatiuum, ſit vtriuſque generis, & numeri, nec per caſus declinetur.

16 Eſt autem diligenter notandũ, relatiuum interdum omitti, ac ſubintelligi: ſicut etiam aliquãdo omittitur, ac ſubintelligitur antecedens: interdum autem ſubjungi relatiuo pronomen, quod apud Græcos, & Latinos, ſuperuacaneum videretur. Exempla, Iob cap. 19. v.19. וְזֶה אָהַבְתִּי נֶהְפְּכוּ בִי *veze ahavti nephecu bi*, & *hi* (quos, ſubintellige) *diligebam, verſi ſunt in me*. Geneſis cap. 44. ver. 1. וַיְצַו אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹור *vayerſau eth aſcier nghal betho lemor*, & *præcepit* (ei, ſubintellige) *qui ſuper domum ſuã præpoſitus erat, dicens*. Geneſis cap. 1. v. 11, אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ *aſcier zarngho bo, cujus ſemẽ*

ejus

ejus in ipso sit. Psalm. 1, vers. 4, כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ *cammots ascier tiddephennu ruach, sicut gluma, quam projicit eam ventus.*

Appendix de Verbi constructione.

1 *Verbum præter normam interdum conuenit genere, & numero cum posteriore nomine, quod regitur, etiam si sensu cum priore cohæreat. Gen.* 4, *v.* 9, קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים kol deme achicha tsonghakim, vox sanguinum fratris tui clamant, pro clamat. 1. *Reg.* 2, *v.* 4, קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים kesciech ghibborim chattim, arcus fortium fracti, *pro* חַת chat, fractus.

2 *Significatio verbi Habeo, effertur per verbum substantiuum* הָיָה haja, fuit, *vt apud Latinos, est mihi liber, est mihi pater, vt* וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה־צֹאן vajehi lo mikne tson, & fuit illi possessio pecoris. *Sæpe tamen hoc verbum omittitur, vt* וּלְשָׂרָה בֵן vlesára ven, & Saræ filius, *scilicet erit,*

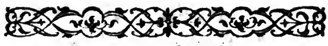
rit, לִי סְפָרִים רַבִּים li sepharim rabbim, mihi multi libri, *scilicet sunt.*

3 *Verbis quæ voluntatem, facultatémve significant, additur Infinitiuus, vel potius Gerūdium cum* ל, *vt* לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ lochaphatsti lekachtaha, non volui accipere eam : לֹא יָכוֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק lo iacol Ioseph lehiteappek, non potuit Ioseph continere se. *Interdum tamen* ל *omittitur.*

4 *Infinitiuus, augendæ significationis gratia, sui verbi præterito, aut futuro, sæpe præponitur : Imperatiuo verò postponitur:* *vt* רָאֹה רָאִיתִי reo raithi, videndo vidi, בֹּא יָבוֹא bo iavo, veniendo veniet, שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ sciamoangh scimnghu, audite audiendo.

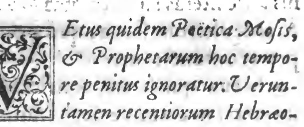
*

PARS

PARS QVINTA, DE POETICA VNIVERSE,

Siue de Metris, & Canticis recentiorum Hebræorum.

Etus quidem Poëtica Mosis, & Prophetarum hoc tempore penitus ignoratur. Uerumtamen recentiorum Hebræorum Cantica rhythmicis maximè versibus constant; quales fermè à plerisque proximis hisce sæculis condebantur: quos Leoninos appellant. Quoniam tamen ipsi quoque recentiorum Hebraici versus certo aliquo tùm pedum, tùm syllabarum numero continentur; primùm de syllabis, ac pedibus; deinde etiam de vario carminum, rhythmorumq́ genere differetur.

CAPVT I.

De Syllabis, ac Pedibus.

SYllabæ alię longæ, aliæ breues. Longæ, quæ constant vno ex decem punctis vocalibus. Breues, quæ habent sceua mobile, siue simplex, siue compositum, scilicet cateph patach, vel cateph segol, aut sciurec initio dictionis ante literas labiales בומף *bumaph*, & ante alterum sceua, quũ ponitur pro ו conjunctione.

2 Sceua quiescens, vt in lectione, ita etiam in carmine negligitur: cùm syllabarum numerum non augeat; nisi per diæresim pronuncietur, aut per diastolen producatur, vt suis locis dicetur.

3 Patach necessitatis literis gutturalibus עחה in extremis dictionibus additum, in carmine propriam syllabam facit. Ergo מָשִׁיחַ *Masciach*, *Christus*, שׁוֹמֵעַ *sciomeangh*, *audiens*, trisyllaba

ſyllaba habentur, quæ alioquin ratione accentus tantùm diſyllaba cenſentur: Idemq; de aliis ejuſmodi dicendum.

4 Pedes, quibus in verſibus vtuntur Hebræi, duo ſunt: alter dicitur תְּנוּעָה *tenungha*, motio: & conſtat ſyllaba longa, vt תָּם *tam, perfectus*, לוֹ *lo, ei*. Alter dicitur יָתֵד *jathed, clauus*: qui duabus conſtat ſyllabis, longa, & breui, inſtar iambi, vt לְךָ *lecha, tibi*, עֲמוֹד *nghamod, ſtare*, אֱמוֹר *emor, dic*, רְאֵה *ree, vide*, וּפֶה *vphe, & os*. Porrò ex his duobus pedibus, Thenungha, & Iathed variè permixtis fiunt alij quatuor, qui nobis appellantur Spondæus - - דָּבָר *davar, verbum*: Bacchius - - ◡ דְּבָרִים *devarim, verba*: Creticus - ◡ - כּוֹרְמִים *coremim, vinitores*: Moloſſus - - - פָּרָשִׁים *paraſcim, equites*. Per hos quatuor pedes, & Iambum, quippe voce, vſuq; notiores, Hebræorum carmina metiemur.

CAP. II.

De quibusdam versuum appellationibus.

HEbręi plerique ad finem vsque carminis binos versus conjungunt, vt in nostris elegiis, vel distichis fieri solet. Priorem versum, qui velut Hexametro respondet, appellant דֶּלֶת *daléth, ostiū,* quòd per illud fiat ingressus in carmen. Posteriorem, qui Pentametri loco est, vocant סְגוֹר *segor,* id est *clausulam,* quia versum claudit. Vtrunique verò conjunctum nominãt בַּיִת *baith, domum,* nos distichō possumus appellare. Debet autem סְגוֹר *segor,* vel subscribi versui דֶּלֶת *daleth,* vt in Latinis distichis fieri cernimus: vel si in eadem quoque linea, ob syllabarum paucitatē, scribatur, ita duobus crassioribus punctis distingui, vt per se singula spectari possint hoc modo:

מִרְיָם שׁוֹלַחַת לָנוּ חֵן ׃ שִׁירֵנוּ אוֹתָךְ יְרַנֵּן

Mir

Mirjam scievvaladth lanu chen
Scirenu othac jerannen.
Maria, quæ peperisti nobis gratiam, carmen nostrum te laudabit.

2 Deniq; carmen continens בתים *battim*, siue disticha pauciora quàm decem, dicitur פסוק *pasuk*, comprehensio, ambitus, Epigramma. Quod verò decem, vel plura complectitur, vocatur שירה *scira*, vel שיר *scir*, canticum, siue carmen.

3 Tres aliæ versuum appellationes in proximo capite explicabuntur.

CAPVT III.

De Rhythmo versuum.

HEbræi recẽtiores ad sua carmina cõdienda rhythmum tãquam salem adhibere solent. Fit autem rhythmus tribus fere modis. Rhythmus tribus modis fit.

1 Ac primus quidem modus est, quum solæ literæ simplices, nulla ha-

bita punctorum ratione conueniũt, vt דָּבָר דֶּבֶר *dever, davar, verbum, pestis,* כּוֹס מַס *cos, mas, tributum, calix.* Porrò hic rhythmus dicitur עוֹבֵר *nghover, transiens,* seu vulgaris: quòd ita transeat aures, vt vix agnoscatur. Raro inuenitur, eo quòd nihil ferme artis habere videatur.

2 Secundus modus est ornatior, quũ in integra extrema syllaba, tùm literæ, tùm puncta conueniunt, vt בֶּרֶךְ דֶּרֶךְ *berec, derec, genu, via.* Atque hic appellatur רָאוּי *raui, conspicuus.*

3 Tertius demũ est ornatissimus, quum duæ extremæ, vel plures syllabæ literis, aut certè vocalibus similiter cadunt. Atq; hic rhythmus propterea vocatur מְשֻׁכָּח *mesciuccat,* id est *excellens,* qui Hebræis est admodum familiaris.

4 Porrò in his tribus rhythmorum generibus ex literis, & vocalibus, quæ pronunciantur, aut sono inter se

ſe ſunt affines, vna pro alia non rarò vſurpatur. Ergo hæ ſyllabæ:

אָה עָה ׃ בָּא וָא פָּא ׃ צָא צָה׃
רֵא רֵה רֵי׃ רוֹן רוֹן׃

rhythmum efficiunt etiam in Canticis Eliæ, qui in hac facultate videtur facilè princeps. Literæ autem affines, ſimilíſve ſoni, ſunt hæ:

סשׂ׃ צז׃ כק׃ בופ׃ רטת׃ אח׃

Et ſi quæ ſunt aliæ.

CAPVT IIII.

De locis Rhythmi.

Sed jam videndum eſt, quibus locis rhythmus adhibeatur. Ac primùm quidem Segor vnius Baith, ſeu diſtichi, & Segor alterius eundem rhythmum per totum carmen habet: ita vt Daleth vtriuſque Baith ab omni rhythmo liberum ſit hoc modo:

Elias in Præfatione Tisbi.

אֶהְיֶה קַל כַּנֶּשֶׁר וְצְבִי *Daleth*

Seg

גַּם עַז כַּנָּמֵר אוֹ לָבִיא *Segor*
אָשִׂים פָּנַי כַּחַלָּמִישׁ *Daleth*
לַעֲשׂוֹת בִּרְצוֹן אֵלִי אָבִי׃ *Segor*

Eie kal cannescier vtseui
Gam nghaz cannamer o laui
Asim panai cachallamisc
Langhasoth chirtson eli aui.
Ero velox sicut Aquila, & Hinnulus,
Et fortis sicut Pardus, aut Leo:
Ponam faciem meam sicut petram:
Ad agendum juxta voluntatem Dei mei, Patris mei.

2 Idem fit in his dimetris Latinis.

Agamus cuncti gratias
Nostræ salutis vindici:
Scelus vitemus pessimum,
Puri occurramus judici.

Vt enim hîc vindici, & judici, ita ibi אָבִי *avi*, & לָבִיא *laui*, in segor rhythmum similem efficiunt.

3 Nihil verò videtur obstare, quominus etiam daleth vnius distichi, siue בַּיִת *baith* cum daleth alterius in rhyt

rhythmo finali conuenire possint. Porrò hoc carmen rhythmicum vocatur שִׁיר קָשׁוּר *scir kasciur*, carmen ligatum, quo Elias, & alij, qui Epigrãmata scribunt, frequenter vtuntur.

4 Altera rhythmi ratio est adhuc præstantior, quum Daleth, & Segor in quolibet Baith, siue Disticho eundem rhythmum finalem habent, vt,

אֶשָּׂא לִבִּי גַם כַּפַּיִם *Daleth*
אֶל־הַיּוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם *Segor*
מִכָּל־רָעָה יַצִּילֵנוּ *Daleth*
כִּי יֶשְׁנוֹ תָמִיד עֶזְרֵנוּ *Segor*

Essa libbi gam cappaim,
El haijosciev basciamaim
Miccol rangha iatsilenu
Chi iescno tamit nghezrenu.

Extollam cor meum, & manus meas
Ad sedentem in cælis:
Ex omni malo eruet nos,
Quia ipse est semper auxilium nostrũ.

5 Atque hoc carmen κατ' ἐξοχὴν dicitur שִׁיר חֲרוּזִי *scir charuzi*, carmẽ rhythm

thmicum, in quo vel singula Battim suum rhythmum habere possunt, vt in duobus proximis videre licuit: vel omnes versus, ad extremum vsque carmen, eundem planè rhythmum retinent, atq; ita similiter desinunt. Exemplo sit secundum Canticum Eliæ, in quo versus omnes, qui numero sunt octo ac viginti, exeunt in ni. Quidam carmen קשור *kasciur*, & חרוזי *charuzi*, paulò aliter explicant. Verùm quæ diximus, ex Eliæ sententia, atque aliorum, Poëticæ Hebraicæ magis videntur accommodata.

7 Tertia rhythmi ratio est quum duo Battim siue Disticha ita cōstrui possunt, vt vtriusque Segor eundem rhythmum finalem sortiatur, vt fit in carmine kasciur: vtrumque verò hemistichium prius cujusque segor similiter desinant, quæ dicuntur tres pausæ. *Elias Cant.* 5.

אחנן אתרעי בשם האל רועי

זהו

וְהוּ יִתֵּן יִשְׁעִי   לְיֹשֶׁר מַעְגָּלִים׃
לְבָבִי אוֹדִיעַ   וְדִקְדּוּק אַבִּיעַ
בְּרֶגֶשׁ אַצִּיעַ   פְּרָטִים וּכְלָלִים

Achavve eth denghi befciem hael ronghi
Vehu ittē ifcnghi lejaſſcier manghagalim
Levavi odiangh vedikduk abbiangh
Beraghefc attſiangh peratim uchelalim.

Indicabo ſcientiam meam, in nomine Domini paſcentis me.
Et ipſa dabit auxilium mihi ad dirigendos calles.
Cor meum erudiam, & Grammaticam eructabo,
De raghes proponā propria, & vniuerſa.

8 Simile quiddam cernitur in his Latinis,

Quamquam tacet, multis placet,
Rarò jacet vir optimus.
Quicquid loquetur, deſpicietur,
Nec coletur peſſimus.

9 Hujus

9 Hujus porrò generis carmen appellatur שִׁיר מְחֻלָּק *scir mechullak*, carmen diuisum.

CAPVT V.

De carmine simplici, & composito.

EX illa priore diuisione pedum Hebraicorum duplex genus carminis oritur. Nã quod è solis תְנוּעוֹת *tenunghoth*, id est syllabis longis constat, neque vllum sceua mobile recipit, vocatur פָּשׁוּט *pasciut* simplex. Hujus tantùm vnum genus vsitatum reperitur, quod spondæis quatuor constat.

Elias Cant. 2.

אָשִׁירָהנָה שִׁיר נִכְבָּדוֹת
בְּאֵר הֵטֵב וּבְלִי חִידוֹת

Ascirana scir nichbadoth
Baer hetev uveli chidoth.

Cantabo jam canticum rerum grauium,
Explicando bene, & sine ænigmate.

Appellatur etiam carmen quadratum,

tum, eò quòd ex duabus quadratis dimensionibus constet.

2 Quòd autem partim ex תְּנוּעוֹת *tenunghoth*, partim ex יָתֵד *iated*, conflatur, dicitur שִׁיר מוּרְכָּב *scir murechav*, carmen compositum. De cujus generibus, ac dimensionibus proximò capite agemus.

CAP. VI.

De duodeuiginti generibus carminis compositi.

PRimũ quidem Iambo constat & spondæis duobus.

קְצָתָם עֲתִיקִים
קְצָתָם נֶחְשָׁלִים

Ketsatham nghattikim
Ketsatham nechscialim.

Quidam eorum (sunt) fortes,
Quidam eorum infirmi.

2 Secundum Spondæo, Iambo, & Spondæo.

רָפָה בְּהִתְפַּלֵּל

יֵרַע בְּעֵינֵי אֵל

Raphe behithpallel
Ierangh benghene el.
Remissus in precando
Displicebit in oculis Dei.

3 Tertium Spondæo, Bacchio, & Iambo.

בָּרָא אֱלֹהִים אֱנוֹשׁ
בַּגַּן מְרִימוֹ לְרוֹשׁ

Bara elohim enosc
Baggan merimo larosc.
Creauit Deus hominem
In horto, extollens eum in principem.

In fine Segor, seu clausulæ, mutatur etiam Iambus in Spondæum, vt hîc vides.

4 Quartum constat Cretico, Spõdæo & Iambo.

טוֹב יְהוֹשֻׁעַ שְׁלַח לִי
חִנְּךָ קָדוֹשׁ בְּלִבִּי

Tov iehosciuangh scielach li
Chinnecha kadosc belibbi.
Bone Iesu mitte mihi

Grat

Gratiam tuam sanctam in cor meum.

5 Quintum Spondæo, & duobus Bacchiis.

יָבֵשׁ בְּקָרְאִי גְרוֹנִי
דָּבַק לְחִכִּי לְשׁוֹנִי

Iavesc bekorei gheroni
Davek lechicchi lescioni.

Aruit in clamore meo guttur meum:
Adhæsit faucibus meis lingua mea.

6 Sextum Spondæo, Iambo, & duobus Spondæis.

קוּמָה אֱלֹהִים עֶזְרָתָה
לִי וַעֲנֵה בְּצָרָתָה

Kuma elohim nghezratha
Li vanghane battsaratha.

Surge Deus in auxilium
Mihi, & exaudi in tribulatione.

7 Septimum Iambo, Spondæo, Iambo, Spondæo.

אֲשֶׁר יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָע
אֲבָל קוֹל צוֹרְרָיו יִשְׁמַע׃

Ascier ielec bederec rangh
Aval kol tsorarau iscmangh.

Qui ambulat in via mala.
Sanè vocem hostium (dæmonum) suorum audiet.

8 Octauum Iambo, duobus Spondæis, & Bacchio.

מְהֻלָּל לְעוֹלָם אֱלֹהִים
אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי חֲסָדִים׃

Mehullal langholam elohim
Ascier nghasa nghimmi chasadim:
Laudandus in æternum Dominus,
Qui fecit mecum misericordias.

9 Nonum quatuor Creticis.

כֹּל אֲשֶׁר מַעֲשֵׂי גָדְלְךָ יָדְעוּ
בֶּאֱמֶת וְחָמוּד טוּבְךָ שִׁבְּחוּ׃

Col ascier manghase gudlecha iadenghu
Beemeth vachamud tuvecha scivchu.
Omnes, qui opera magnitudinis tuæ intellexerunt,
In veritate, & desiderio bonitatem tuam prædicauerunt.

10 Decimũ Iambo, duobus Spondæis,

dæris, Iambo, & Spondæo, tametſi primo loco Spondæus, ſecundo etiã Iambus eſſe poteſt.

בשם אל חי הגיון לשוננו

בעוד רוח חיים באפנו׃

Beſciem el chai hegjon leſcionenu
Benghod ruach chajim beappenu.
In nomine Dei viui ſermo linguæ noſtræ
Quandiu ſpiritus vitæ in naribus noſtris.

11 Vndecimum Spondæo, Iambo, Spondæo, Iambo, & Moloſſo, vel Spondæo.

עת שערי רצון להפתח

היום אהי כפי לאל שוטח׃

Ngheth ſcianghare ratſon lehippatheach
Hajjom ehi cappai ledbſcioteach.
Tempus (eſt vt) portæ bonæ voluntatis aperiantur,
Hodie ero manus meas ad Deum expanſurus.

12 Duodecimum Iambo, vel Spondæo, Spondæo, vel Iambo, Iambo,

Spondæo, Bacchio.

רְאוּ סֵפֶר בְּהוֹד שֶׁפֶר וְיָפְיוֹ
פְּנֵי רֵעָיו מְבַיֵּשׁ הוּ וּמַלְבִּין ׃

Reu ſepher behod ſciepher vejophjo
Pene renghau mevajjeſc hu umalbin

Intuemini librum in magnificentia, deco-re, & pulcritudine ejus,
Facies ſuorum ſociorum confundit, & pallidas reddit.

Elias in radicibus Kimchi. Sed abeſt rhythmus.

13 Tertiumdecimum binis Spondæis, & Iambis alternis; & Iambo.

כֵּפָא אֲבִי קָהָל וְשַׂר עֶלְיוֹן
מִכָּל שְׁלוּחִים עַם עֲזוֹר אֶבְיוֹן ׃

Chepha aui kahal veſar ngheljon
Miccol ſcielichim ngham nghazor evjon.

Petre pater Eccleſiæ, ac Princeps excelſe
Præ omnibus Apoſtolis, populum juua pauperem.

14 Quartumdecimum conſtat ex quinque Bacchiis.

לדבר

לְדַבֵּר תְּהִלּוֹת לְמִרְיָם לְכוּ כֹּל מְשִׁיחִים
וְהִי יָלְדָה־אֱלֹהִים בְּתֻמּוֹת בְּתוּלִים׃

Ledabber tehilloth lemirjam lecu col mescichim
Vehi ialeda elohim bethummoth bethulim.

Ad dicendum laudes Mariæ venite omnes Christiani,
Quia ipsa peperit Deum in integritate virginitatis.

15 Quintumdecimum componitur ex primo: cuius idcirco metrum tantùm duplicatur.

– – | – – – | – ⏑ | – – | – – | – ⏑

Hujus generis duo disticha allata sunt suprà extremo capite quinto, num. 7. ex Eliæ cantico quarto pro carmine מְחֻלָּק *mechullak* sive diuiso: cujus initium אַחֲוֶה *achavve*, indicabo, &c. quæ est tertia rhythmi ratio.

16 Sextumdecimum ternis Spondæis, & Iambis alternis constat: hoc est Spondæo Iambo, Spondęo Iam-

bo, Spondæo Iambo.

לִי תַעֲזוֹר אֵלִי וְיָדִי יַחֲזִיק
הִנֵּה בְּלִי עֶזְרָתְךָ אִיגַע לְרִיק׃

Li tanghazor eli vejadi iachazik
Hinne beli nghezrathecha igangh lerik.

Me iuua Deus meus, & manum meam confirma,
Ecce ſine ope tua laboro inaniter.

17 Septimumdecimum Bacchio, Iambo, Spondæo, Bacchio, Iambo, Spondæo.

אֱמֶת אֵל אֱמֶת אַתָּה וְאִם־לוֹא רְאִיתִיךָ
וְאוּלָם בְּרוֹב טוּבְךָ בְּכָל־עֵת חֲסִיתִיךָ׃

Emeth el emeth atta veim lo reithicha
Veulā berov tuvach bechol ngheth chaſithicha.

Veritas es tu Deus, veritas (inquam) quòd ſi non te vidi,
Tamen in multitudine bonitatis tuæ ſemper ſperaui in te.

18 Duodeuigeſimum, & poſtremum

mum conflatur è Spondæo, Iambo, duobus Spondæis, Iambo, vel Bacchio, & Spondæo.

אֶת־רוּחֲךָ קָדוֹשׁ אָנָא שְׁלַח בָּנוּ
כִּי־הוּ יְשַׂמַּח בַּדַּךְ בֶּאֱמֶת לִבֵּנוּ

Eth ruchacha kadoſc ana ſcielach banu
Chi hu ieſammach badad beemeth libbenu.

Spiritum ſanctum tuum (Deus) obſecro mitte in nos,
Quia ipſe exhilarat duntaxat verè cor noſtrum.

Admonitio.

1 *Hæc ferè ſunt carminum genera, quæ ab inſignibus auctoribus vel vſurpata ſunt, vel ad vſum ſcribendi propoſita. In quibus ſi ſe Hebraicæ linguæ ſtudioſus exercere velit, præſtat à quadrato, ſiue ſimplici, omniumq́ facillimo initium facere, atque inde ad vnum, ſeu plura ex cõpoſitis progredi, quæ cujusque ingenio maximè accommodata videbuntur.*

 2 *Sunt*

2 *Sunt qui velint cuiuis liberum esse noua, & à superioribus diuersa carminum genera sibi excogitare. Verùm quum tot, ac tam varia sint nobis iam à viris peritissimis hujus linguæ proposita, tutius erit horum se imitatorem profiteri, quàm esse nouæ, ac fortasse temerariæ artis auctorẽ.*

CAPVT VII.

De figuris versuum Hebraicorum.

Habent & Hebræorum versus suas figuras: quarum nomina, & proprietas ex Latina prosodia iam nota esse omnibus debent.

1. *Synæresis.*

1 Reperitur hęc figura potissimùm in sceua simplici mobili, atque in vtroque composito, cateph patach, & cateph segol. De quibus hæ duæ regulæ proponuntur.

2 Prima, Sceua simplex sub litera initiali, sub daghessata, & post punctum

ctum longum, frequenter cum ſequente puncto coaleſcit, & cum eo vnam ſyllabam efficit, vt ex his tribus quadratis Eliæ verſibus (Cant. 2.) intelliges.

בִּמְקוֹם שׁוּרֵק שָׁלוֹשׁ נְקֻדּוֹת

Bimkō ſciurek ſcialoſc nekuddoth.

In loco ſciurek tria puncta, id eſt kibbuts.

Hîc vox נְקֻדּוֹת *nekuddoth* habens ſceua initiale, ſpondæum efficit; ac ſi ſcriptum eſſet נִקְדּוֹת *nukdoth* diſſyllabum.

וַאֲבָאֵר עֶשֶׂר הַנְּקֻדּוֹת

Vaavaer gheſer hannekuddoth.

Et explicabo decem puncta.

Vox הַנְּקֻדּוֹת hannekuddot habens ſceua dagheſſata, triſyllaba eſt, quaſi הַנְקֻדּוֹת. De triſyllaba vide ſequentem regulam.

רַק אִם־בְּטַעַם הֵן עוֹמְדוֹת

Rak im battangham hen nghomedoth.

Niſi quando cum accentu conſiſtunt, id eſt voc

vocales.

Vox עוֹמְדוֹת *nghomedoth* habēs ſceua poſt longam vocalem, ſpōdæum efficit, ac ſi eſſet עֹמְדוֹת.

3 Secunda, Vtrumque ſceua compoſitum, cateph patach, & cateph ſegol, eodem modo, quo ſimplex, cum ſequente puncto coaleſcit, & in vnam ſyllabam contrahitur. Vtriuſq; exemplum habes in hoc verſu quadrato Eliæ, Cant. 2.

רַפּוֹת אַחֲרֵי הֵן נֶאֱגָדוֹת

Raphot achare hen neeghadoth.

Raphatæ tum congregantur.

Hîc vox אַחֲרֵי diſyllaba eſt, quaſi אחרי *achre*, & נֶאֱגָדוֹת triſyllaba, quaſi נאְגדוֹת *negadoth*. Huc etiam ſpectat vocabulum וַאֲבָאֵר paulò ante in exemplo propoſitum. Eſt enim ex hac regula triſyllabum, perinde ac ſi ſcriberetur וַאבָאֵר *vabaer.*

2. *Diæreſis.*

1 Sceua quieſcens poſt punctum breue,

breue, nonnunquam metri necessitate fit mobile, ita vt à suo puncto, & litera præcedente, cum qua in vna syllaba cohærebat, penitus distrahatur, vt כֻּלָּם כְּאֶחָד נֶחְלְקוּ וַיְ־הָיוּ Cullam cheechad nichleku vaji heju. *Omnes sicut vnus diuiduntur, & erunt, &c.* Hîc וַיְ־הָיוּ fit quadrisyllabum pro וַיִּהְיוּ *vajiju*, trisyllabo. Est enim carmen generis xvj.

3. *Ectasis, siue Diastole.*

1 ו initiale positum pro וְ copulatiuo, per hanc figuram (siue sequatur sceuata litera, siue non) producitur, vt Cant. 2. quadrato Eliæ.

בָּאֵר הֵטֵב וּבְלִי חִידוֹת
Baer hetev uveli chidoth.
Explicare bene, & sine ænigmate.

Et ibidem, וּמִדָּגֵשׁ הֵן נִפְרָדוֹת
Vmiddaghesc hen niphradoth.
Et à daghes separantur.

In priore versu וּבְלִי, & in posteriore וּמִדָּגֵשׁ producit ו initiale, quod alioq

alioquin breuem ſyllabam facere ſolet, vt diximus ſuprà cap. 1. nu. 1. hujus partis.

2 Sceua ſimplex mobile produci videtur in voce בְּיוֹד Cant. 7. Eliæ, diſticho 9. quod eſt decimi generis carmen.

וְכַאֲשֶׁר בְּיוֹד יִהְיֶה חִירֶק

Vechaaſçier beiod jije chirck.

Et quando in Iod fuerit chiric.

Niſi malis elidi Iod, & patach ſceua produci, quod minus probabile videtur.

4. *Tmeſis duplex.*

Prior.

1 Hebræi ſuos verſus non ſemper continenti, & omnino cohærẽti ſyllabarum ſerie ſcribũt, more Latinorum: ſed ſingulos pro pedum multitudine, modò in duas, modò in tres, modò in quatuor regiones, ſeu ſpatia diuidunt, ſalua tamen eadem prorſus integritate, & ratione metrica.

ca. Atque harum regionum initium plerumque facit יָתֵד ſiue Iambus,qui partes verſus aliquo interuallo diſtinguit, vt Elias Cant. 1.

אֶשָּׂא לְבָבִי נָא אֱלֵי כַפַּיִם
אֶל־אֵל אֲשֶׁר חַסְדּוֹ בְּהַשָּׁמַיִם

Eſſa leuaui na ele cappaim
El el aſcier chaſdo, behaſciamaim.
Leuabo cor meum nunc ad manus
Ad Deum, cujus miſericordia in cælis.

Nota ה demonſtratiuum poſt ב in voce vltima.

2 Quòd ſi יָתֵד hîc incidat in mediam dictionem, diſtrahitur illa per Tmeſin interpoſito ſigno conjunctionis inſtar maccaph, & quicquid eſt ante illud יָתֵד cum antecedentibus cõnectitur: ita vt יָתֵד ſit initium nouæ regionis, vt in his tribus exemplis videbis Eliæ, Cant. 7.

שְׁבָא זֶה יֵצֵא מִ־כְּלָל הִנֵּה

Scieua ze ietſe mi velal hinne.
Sceua tranſgreditur regulam hanc ecce.

יקד

יִקְדְּמוּהוּ חֲמִשָּׁה הַ־גְּדוֹלִים

Iekadmuhu chamiſcia hagghedolim

Præcedent ipſum quinque magna.

לִי יַ־עֲזוֹר כַּיּוֹם וְיָדִי יַ־חֲזִיק

Li janghazor cajjō vejadi ia chazik.

Mihi auxiliabitur juxta diem, & manum meam roborabit.

3 Idem fit in carmine quadrato ob ſolam verſus aliquam diſtinctionē, etiam ſi illud Iambum non habeat, vt Cant. 2.

אוֹתוֹ מְנִי־עוֹת וּמְנַדּוֹת

Otho meni nghoth vmenaddoth.

Ipſum mobile reddunt, atque commouent.

Prior hæc Tmeſis ad vnam ſcriptionis elegantiam videtur pertinere.

Poſterior Tmeſis.

4 Integra dictio interdum ita diſtrahitur, vt prior illius pars præcedentem verſum finiat, poſterior verò ſequentem inchoet, vt Cant. 1. Eliæ, diſticho 4.

הלוך

הלוך ודין נקוד ואותיות ומש-
פטם לאור אוציא כצהרים

Hilluc vedin nikkud veothijoth v-
misc-
patam leor otſi chetſaharaim.
Uſum, & jus punctationis, & notarum,
Et judicium eorum in lucem proferam, vt
meridiem.

5 Sic apud eundem Cant. 4. diſticho 6. diſtrahitur in duobus verſibus hæc vox וש־לם & felicitas.

6 Verùm hæc poſterior Tmeſis minus frequens eſt in carmine: in oratione autem ſoluta locum non habet, etiamſi apud Latinos, Græcósq; nuſquam non obuia ſit. Hebræi enim, quando vnus verſus, vel, vt appellant, linea orationis ſolutæ vocabulum integrum ob ſpatij anguſtias capere non poteſt, relicta ibi vna, vel pluribus ejus literis tãquam obſidibus, totum in proxime ſequenti verſu ſeponunt, hoc modo:

קָמֶץ הַגָּדוֹל נִקְרָא כִּי הָאָדָם יִקְמֹץ פ
פִּיהוּ בְּמִבְטָאוֹ וְהוּ מוּרְכָּב מֵהַפַּתַח ו
וְהַחֹלֶם תַּחַת הָאוֹת כְּמוֹ וָ זָ חָ

Kamets haggadol nikra chi haadam ikmats
Pihu bammivtao vehu murcav me-happathach
Vehacholem tachath haoth chemo va za cha.

Kamets magnum vocatur, quia homo colligit os suum in prolatione ipsius. Est autem compositum ex patach, & cholem, sub litera, vt va, za, cha.

Adnotatio.

Si syllabæ, hac posteriore Tmesi resecandæ, habeant daghes forte, non fit distractio: sed integra dictione ibi relicta (eo quòd daghes forte initio sequentis versus proferri non possit) ille prior versus fit hypermeter, syllabam habens superuacaneam: quæ tamen referenda sit ad initium sequentis versus, cujus icciro prima sylla-ba desideratur, vt

ישמח

יִשְׂמַח וְיָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר
עֵת שְׁלוֹף חַרְבּוֹ

Iſcmach vejaſciſc cheghibbor
Ngheth ſcieloph charbo.
Gaudebit, & exultabit ſicut Gigas
Tempore educendi gladium ſuum.

9 In hoc diſticho, quum daleth ſit tertij generis, ſupereſt ſyllaba בּוֹר addenda ſequenti ſegor: cui vna deeſt ſyllaba, quum ſit ſecundi generis. Ejuſmodi tamen hypermetri verſus cognoſcendi ſunt ſtudioſis potiùs, quàm imitandi.

CAP. VIII.

De conjunctione verſuum diuerſi generis, & de cæſura.

ETſi in carminibus Hebręorum plerumque ad finem vſq;, tùm daleth, tùm ſegor, atque adeò omnes verſus ejuſdem ſunt generis, vt Latinorum, & Græcorum hexametri, tamen licèt etiam

interdum duo versuum genera vno disticho בַּיִת *baith* ita conjungere, vt Daleth suum genus habeat propriũ, & Segor similiter suum, more elegiarum: in quibus prior versus est hexameter, posterior verò pentameter.

2 Ergò si Daleth, & Segor vnius sint generis, carmen dicetur Monocolon: sin duorum, Dicolon. Trium verò vel plurium generũ versus vix cõjungi solent propter rhythmum.

Exemplum Distichi Monocoli.

*Elias Cant.*8.

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּלְמוֹד זְמִיר זֶה
מְפָרֵשׁ דִּין מְשָׁרֵת לְ־מְלָכִים

Chazek veemats beni vlmod zemir ze

Meparesc din mesciareth li melachim.

Confortare, & esto robustus fili mi, & disce canticum hoc,

Quod exponit judicium ministrans (ministrantium) regibus.

Hîc

Hîc tùm Daleth, tùm Segor ſunt carmina ſecundi generis.

Exemplum Diſtichi Dicoli.

Elias Cant. 3.

עוד יֵשׁ נְקֻדָּה וּמְשָׁרֶתֶת לְכוּלָּם הֵן עוֹד
אֲשׁוֹרֵר בָּהּ שִׁירוֹת נְעִמוֹת

Nghod ieſc nekudda vmeſciareth
lechullam hen nghod.
Aſciorer ba ſciroth nenghamoth.

Eſt quoque punctum, quod omnibus ſeruit:
Et adhuc canam de eo cantica plura.

Hîc Daleth eſt generis duodeuigeſimi : Segor verò octaui.

3 Cæſuræ nulla, vel certè perexigua, habetur ratio, quum ſæpe ſingulis pedibus ſingula vocabula tribuantur: præſertim quæ à ſceua mobili inchoantur. His enim tanquam inciſis, ac membris Hebręi diſtingui verſus elegantes exiſtimant. Quare, ſi adſit cæſura, vſurpanda, ſi abſit, haud laborioſè quærenda.

FINIS.

EXERCITATIO GRAMMATICA

IN PSALMVM XXXIII.

Secundum Hebræos XXXIIII.

AVCTORE

R. P. Roberto Bellarmino Societatis Iesù, jam S. R. E. Cardinali.

Numeri, qui in hac Exercitatione passim citantur, nostræ Grammaticæ respondent: quorum primus partem, secundus caput, tertius particulam, seu paragraphũ capitis indicat.

Psalmus Alphabeticus trigesimus-tertius, secundum Hebræos trigesimusquartus.

מִזְמוֹר לד

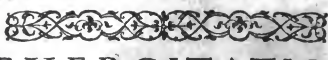
לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ
וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ׃

אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה
בְּכָל־עֵת תָּמִיד
תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃
בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ
עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ לַיהוָה
אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃
דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־
מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃ הִבִּיטוּ אֵלָיו

וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ׃
זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־
צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃ חוֹנֶה מַלְאַךְ־
יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ׃ יְראוּ אֶת־יְהוָה
קְדוֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה
לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃ לְכוּ־בָנִים
שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃
מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אוֹהֵב יָמִים
לִרְאוֹת טוֹב׃ נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ
מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה׃
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם
וְרָדְפֵהוּ׃ עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים

ואז

וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם׃
פְּנֵי יְהוָה בְּעוֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית
מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ צָעֲקוּ וַיהוָה
שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם׃
קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־
דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ רַבּוֹת רָעוֹת
צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה׃
שׁוֹמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה
לֹא נִשְׁבָּרָה׃ תְּמוֹתֵת רָשָׁע
רָעָה וְשׂוֹנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃
פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא
יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ׃

EXERCITATIO GRAMMATICA IN PSALMVM XXXIII.

Secundùm Hebraeos trigesimumquartum.

א

VERSVS I.

semper	tempore omni in	Dominum	Benedicam
תָּמִיד	בְּכָל־עֵת	אֶת־יְהוָה	אֲבָרְכָה
tamid	*nghet chol be*	*Adonai eth*	*Auarecha*
	in ore meo.	laus ejus	
	בְּפִי׃	תְּהִלָּתוֹ	
	vephi.	*tehillatho*	

אֲבָרְכָה] *Benedicam.* Est prima persona singularis futuri à verbo בֵּרֵךְ in conjugatione Piel. Itaque prima litera א est formatiua primæ personæ futuri, vide in Grãmatica, parte 3. cap. 2. nu. 8. Deberet autem hęc litera habere sub se sceua simplex, id enim requirit conjugatio Piel: tamen habet sceua compositum, quia literæ gut-

tur

turales, qualis eſt א, non patiuntur ſub ſe initio dictionis ſceua ſimplex. vide par. 1. cap. 2. nu. 2. Secunda litera ג eſt prima radicalis, & habet ſub ſe camets, non patach, vt conjugatio Piel requireret, quia ſequens litera deberet habere daghes forte, quod eſt ſignum conjugationis Piel, cujus tamen non eſt capax, & propterea ſuppletur per longam vocalem præcedentem. vide par. 3, cap. 2, conjug. 3, nu. 3. Linea quæ ſequitur poſt camets, eſt accentus rhetoricus, qui dicitur Metheg, cujus officium eſt retinere ſyllabam, ſine quo illud camets non eſſet camets, ſed camets chatuph. vide par. 1, cap. 2, num. 2: & par. 1, cap. 6, nu. 1. Tertia litera, quæ eſt ד, eſt ſecunda radicalis, & deberet habere ſub ſe punctum tſere, ſed habet ſceua mobile propter ה ſuperadditum in fine, de quo mox dicemus. Quarta litera, quæ eſt ב, eſt vltima

tima radicalis,& habet ſub ſe camets propter ſequẽtem literam,nam alioqui ſceua quieſcens habere deberet hoc modo, אֲבָרֵךְ. Vltima litera eſt paragogica, ornatus gratiâ ſuperaddita.vide par.3,cap.7,nu.2.

אֶת] Eſt articulus accuſatiui caſus, par.2,cap.2.Linea ſequens,eſt accentus rhetoricus,qui dicitur Maccaph, conjungit vnam dictionem cum altera. vide p.1,cap.6,n.1.& præterea pũcta longa mutat in breuia, vt hoc loco אֵת(ſic enim ſcribitur ſine Maccaph) mutat in אֶת. vide par.2, cap.5, num.2.

יְהוָה] Nomen eſt proprium Dei, cujus radix eſt הָיָה, quod verbum ſignificat, fuit. Itaq; prima litera, quæ eſt jod, eſt formatiua nominis proprij, vide par. 2, cap. 2, ap. Reliquæ tres literæ radicem ipſam exprimũt, niſi quòd loco jod, quæ eſſe debuit ſecunda radicalis, ponitur vau. Sunt

enim

enim hæ literæ permutabiles. Sanè pronũciatio hujus nominis vera, atque germana ignota est: & idcirco qui primi puncta vocalia repererũt, quum hujus vocabuli sonum proprium ignorarent, puncta ei aliena, id est, nominis אֲדֹנָי subjecerunt, nimirum vbi hoc nomen יְהֹוָה inueniremus, per aliud nomen Dei, sonum ejus efferremus. Neque nos mouere debet, quòd in voce אֲדֹנָי primum punctum est sceua compositum: in voce autem יְהֹוָה sceua simplex. Id enim ex eo accidit, quòd nec א initio dictionis sceua simplex ferre possit, quum sit gutturalis litera, nec jod sceua compositum sub se vnquam habere soleat. Quod verò alioqui puncta nominis יְהֹוָה sint ipsa puncta nominis אֲדֹנָי, & Adonai legendum sit, non Iehoua, quum occurrit nomen Dei יְהֹוָה, quatuor rationibus ostendi potest. Primùm quidem quia vbicunq;

cunque ſimul occurrunt hæc duo nomina, ne cogamur bis dicere Adonai, ipſi nomini יְהֹוָה puncta ſubjiciuntur nominis אֱלֹהִים, vt initio Abdię Prophetæ, כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהֹוִה, & in fine Habacuc, יְהֹוִה אֲדֹנָי חֵילִי. Deinde, quia ſi præcedat hoc nomen litera ſeruilis ב, vel כ, vel ל, aut ו, non ſcribitur, וִיהֹוָה, לִיהֹוָה, כִּיהֹוָה, בִּיהֹוָה, vt ſecundum regulas ſcribendum eſſet, ſi Iehoua pronűciaremus, ſed בַּיהֹוָה, כַּיהֹוָה, לַיהֹוָה, וַיהֹוָה, vt nomen ipſum Adonai requirit. vide par.4, c.2, nu.10. Tum quia poſt יהוה literæ בגד כפת recipiũt daghes lene, vt in hoc ipſo primo verſu Pſalmi perſpicuum eſt: at hoc non poſſet fieri, ſi legeremus Iehoua, & non Adonai. Siquidem vltima litera vocis Iehoua eſt ה quieſcens, vltima verò vocis Adonai eſt י mobile. Literæ autem illæ בגד כפת initio dictionis ſemper habent daghes lene, niſi præcedat litera quieſcens. vide

de par.1,cap.4,Ap.Cur denique Prouerb. 16. ſcribitur מֵיהוָה ? niſi quia in pronunciatione hujus vocis, poſt מ ſequitur א, quæ litera non eſt capax daghes; & ideo verti debet chiric in tſere ſub litera mem. vide par.4,cap. 2, num.7,& 9. Neque verò Rabbini punctorum inuentores primi ſunt, qui nomen Dei יְהוָה per אֲדֹנָי efferre cœperũt. Siquidem S.Hieronymus, iſtis Rabbinis antiquior, Exod. c. 6, ver. 3, ita vertit illa Hebraica verba, וּשְׁמִי יְהוָה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם: *& nomẽ meum Adonai nõ indicaui eis.* Origenes quoque,B.Hieronymo vetuſtior,in tetraplis atq; hexaplis ſuis in ea columna, in qua voces Hebraicas Græcis literis deſcripſit, vbique pro יהוה ἀδωνάι poſuiſſe fertur. Ipſi etiam Lxx. vetuſtiſſimi interpretes ſemper nomẽיהוה per κύριος reddiderunt, quod Latinè Dominus, Hebraicè אֲדֹנָי dicitur, &, quod eſt omnium maximum,Chriſtus, Rabbini punctorum inuentores.

ſtus,& Apoſtoli,quum ſępe ex teſtamento veteri proferant teſtimonia, in quibus hoc nomen continetur, nunquam tamen Iehoua dixerunt, ſed ſemper Dominus: quum tamen alia nomina propria ſuis vocibus expreſſerint, vt Adam, Noe, Abraham, Euam, Saram, Mariam. Denique apud veteres omnes inauditum fuit ſemper nomen Iehoua: & licet aliqui nomen יהוה per Iaho, vt Clemens Alex. lib. 5. Strom. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 18. & Diodorus Siculus lib. 1. Bibliothecæ: aliqui per Iaue, aut Iah, vt Theodoretus q. 15. in Exodum, exprimi poſſe crediderunt, plures tamen hoc nomen τετραγράμματον, & ἄῤῥητον, atque ἀνεκφώνητον vocarunt. Vide Origen. homil. 14. in lib. Numer. Euſeb. l. 11. de præpar. Euan. cap. 8. Greg. Nazianz. oratione 4. de Theologia. Theodoret. q. 15. in Exo. Hieron. epiſt. 136. ad Marcellam, & in

Nomen Iehoua apud veteres inauditum.

in cap.16. Ezech. Non displicet tamen eorum conjectura, qui nomen hoc nihil aliud esse credunt, nisi tertiam personam futuri verbi substantiui,& hunc in modum scribi, & efferri debere, יִהְיֶה *jihje*, quod significat,erit, siue erat,siue est, quod propriè Deo soli conuenire docemur Exodi 3.

בְּכָל] *in omni.* Litera בְּ, cum sceua mobili deseruit loco præpositionis in.vide par.4,cap.2,nu.2. Vox autem כָּל־ est nomen indeclinabile, significatq; omne, totum, vniuersum, in quolibet genere, numero, & casu. Deriuatur per detractionem vnius literæ à verbo כָּלַל, quod significat, perfecit. vide par.2,cap.2,ap. Per detractionem,&c.& si quidem non sequatur accentus maccaph, scribitur per cholem, si verò sequatur, vt hoc loco, scribitur per camets chatuph, כָּל־.vide par.2,cap.2,nu.5.

עֵת] *tempore.* Nomen est deriuatiuum formatum per detractionem à radice עָנָה, quod est, inuertit, quia tempus videlicet omnia mutat, & inuertit. Sed fortasse veriùs diceremus radicem ejus esse עָתַת, quod verbum non est ampliùs in vsu. Nam in plurali עֵת facit עִתִּים, vbi punctum daghes indicat defectũ alterius tau radicalis, vide par. 2, cap. 5, nu. 5. Porrò furcula inuersa, quę subjecta est huic voci עֵת, est accentus distinguẽs mediam periodum, diciturq; athnach. vide par. 1, cap. 6, num. 2. Secundus est, &c.

תָּמִיד] *semper.* Aduerbium temporis est, significatq; quotidie, semper, jugiter. vide par. 4, cap. 1, nu. 3. Est etiam nomen significans quotidianum, continuum, juge.

תְּהִלָּתוֹ] *laus ejus.* Nomen est fœmininum cum pronomine affixo tertiæ personæ. Radix est הָלַל laudauit, inde

inde fit nomen תְּהִלָּה, laus, vbi tau est litera formatiua nominis. vide par. 2, cap. 2, ap. & par. 4, cap. 2, nu. 5. Litera ה, & ל sunt prima, & tertia radicalis; secunda radicalis deest; sed loco ejus est daghes forte in tertia. Postremâ litera he cum præcedente camets, est signum generis fœminini. vide par. 2, c. 1, n. 3, Fœminina, &c. in regimine genitiui vertitur he in tau, & pro תְּהִלָּה, dicitur תְּהִלַּת. vide par. 2, cap. 1, nu. vlt. At in nominibus, &c Addito autem pronomine affixo, reddit camets, & fit תְּהִלָּתוֹ laus ejus. vide par. 2, cap. 4, & 5.

בְּפִי] *in ore meo*. Litera ב est præpositio, in, vt suprà diximus, & caret daghes leni propter præcedentem literam quiescentem. Vox autem פִּי est nomen cum affixo pronomine primæ personæ. Radix est פֶּה, os, ac tùm in regimine simplici, tùm cum affixo primæ personæ facit פִּי, in plurali פִּים;

ora. vide par.2, cap.5, nu.9. Sicut etiam duo, &c. linea subjecta huic voci פִּיו, est accentus distinguẽs integrã periodum, diciturq; soph pasuch. vide par.1, cap.6, nu.3, Primus dicitur, &c.

ב

VERSUS II.

audient	mea anima:	laudabitur	In Domino
יִשְׁמְעוּ	נַפְשִׁי	תִּתְהַלֵּל	בַּיהוָה
iscmenghu	*naphsci*	*tithhallel*	*Badonai*
	lætabuntur. &	mansueti	
	וְיִשְׂמָחוּ׃	עֲנָוִים	
	vejismachu	*nghanavim*	

בַּיהוָה] *In Domino.* Litera ב seruit loco præpositionis, in: יהוה est nomen Dei, de quo suprà diximus.

תִּתְהַלֵּל] *laudabitur.* Est tertia persona futuri, generis fœminini, verbi הָלַל in conjugatione Hithpael. vide par.3, ca.2. Quia verò verba in conjugatione Hithpael significãt actionem in seipsum, ideo תתהלל significat laudabitur anima à se ipsa, sed in

Dom

Domino, non in seipsa, id est laudãdo Dominum, seipsam quodammodo laudabit, quum laus Domini in seruos etiam redundet. Nisi magis placeat, hîc laudari accipi, pro lætari, & gloriari.

נַפְשִׁי] *anima mea.* Nomen est fœmininũ cum affixo pronomine primæ personæ. Radix est ipsum nomen נֶפֶשׁ, anima, & cum affixo נַפְשִׁי, anima mea. De ista punctorum mutatione vide par. 2, cap. 5.

יִשְׁמְעוּ] *audient.* Tertia persona est futuri, numeri multitudinis, verbi שָׁמַע in conjugatione Kal: sicut enim à לָמַד fit יִלְמְדוּ, ita à שָׁמַע audiuit, fit יִשְׁמְעוּ audient, vide par. 3, c. 2. Quia tamen Hebræi carent Imperatiuo tertiæ personæ, & pro eo vsurpant futurum, idcirco noster interpres rectè vertit, audiant.

עֲנָוִים] *mansueti.* Nomen est masculinum numeri multitudinis. Radix

est עָנָה, quod verbum significat, respondit, humilis, pauper, mitis fuit. Inde fit nomen ענו, mitis, mansuetus, humilis, vbi est loco ה vltimæ radicalis, in plurali עֲנָוִים, sicut à דָּבָר, fit דְּבָרִים, nisi quòd sub prima litera vocis עֲנָוִים est sceua compositum, quia nghain est litera gutturalis. De formatione pluralis numeri à singulari, vide par. 2, cap. 1, num. 1.

וְיִשְׂמָחוּ] *& lætentur.* Litera ו est seruilis, significatq; hoc loco, &c. vide par. 4, ca. 2, n. 10. Quartò est nota, &c. Vox autem יִשְׂמְחוּ est tertia persona pluralis futuri, verbi שָׂמַח, in conjugatione Kal. Debuit autem secundùm regulã scribi יִשְׂמְחוּ sicut יִשְׁמְעוּ: tamen propter accentum soph pasuch, qui indicat finem periodi, mutatum est sceua secundæ radicalis in camets. Hoc etiam loco pro futuro, lætabuntur, rectè vertit Interpres per modum imperandi, lætentur, quòd

car

careant Hebræi tertia persona imperatiui.

ג

VERSVS III.

exaltemus &	mecum:	Dominum	Magnificate
ונרוממה	אתי	ליהוה	גדלו
vneromemah	*itti*	*Ladonai*	*Gaddelu*
	pariter.	ejus nomen	
	יחדו	שמו	
	iachdau.	*schemo*	

גדלו] *Magnificate.* Est secunda persona numeri multitudinis, modi imperatiui, verbi גדל, in coniugatione Piel. Itaque גדל significat, magnus fuit, in Piel גדל, magnificauit, in imperatiuo גדלו, magnificate, sicut ספרו vide pat. 3, cap. 2, coniug. 3.

ליהוה] *Dominum.* Litera ל est seruilis, deseruitq; hoc loco pro articulo accusatiui casus, vel potius verbum גדל datiuo iungitur, vide pat. 2, cap. 1. Deum dictum est.

אתי] *mecum.* Præpositio est cum affixo pronomine primæ personæ.

Nam. אֵת est præpositio cum. vide par. 4, cap. 1, nu, 22, & recipit affixa more nominum. vide par. 4, cap. 1, nu, 23.

וּנְרוֹמְמָה] *& exaltemus.* Litera ו seruilis est, significans, &. Habet autem punctum in ventre loco sceua, propter aliud sceua sequens. vide par. 4, cap. 2, num. 11. Vox נְרוֹמְמָה est prima persona pluralis futuri in Piel, à verbo רוּם, cum superaddito ה paragogico. Radix ergo est רוּם, quod est verbum ex quiescentibus nghain vau, & significat exaltauit. In Piel, siue Poel facit רוֹמֵם exaltauit, in futuro אֲרוֹמֵם יְרוֹמֵם תְּרוֹמֵם נְרוֹמֵם: addito autem ה paragogico fit נְרוֹמְמָה, exaltabimus, vel exaltemus, de more Hebræorum, qui per futurum exprimunt etiam imperatiuum.

שְׁמוֹ] *nomen ejus.* Nomen cum affixo tertiæ personæ. Radix est שֵׁם, & cum affixo שְׁמוֹ, nomen ejus. vide par,

par.2,cap.5,num.10.

יַחְדָּו} *pariter.* Aduerbium à radice יָחַד, quod verbum significat conjungere. Inde enim fit aduerbium יַחַד,& יַחְדָּו, pariter,simul. vide par.4, cap.1,num.19.

ד

VERSVS IIII.

omnibus ex &	me audiuit: &	Dominum	Quæsiui
וּמִכָּל־	וְעָנָנִי	אֶת־יְהוָה	דָּרַשְׁתִּי
ymiccol	*venghanani*	*Adonai eth*	*Darascthi*
	me liberauit.	meis. pauoribus	
	הִצִּילָנִי׃	מְגוּרוֹתַי	
	hittsilani	*megurothai*	

דָּרַשְׁתִּי} *Quæsiui.* Prima persona singularis, præteriti, verbi דָּרַשׁ, in conjugatione Kal, sicut לָמַדְתִּי. vide par. 3,cap.2,conjug.1.

וְעָנָנִי} *& audiuit me.* Tertia persona singularis præteriti, verbi ענה audiuit, respondit, in conjugatione Kal, cum affixo primæ personæ. Siquidem tertia radicalis ad præsentiam affixorum excidere solet. Itaq; à ענה

T 5 add

addito נִי, quod eſt affixum primæ perſonæ,& remota litera ה,fit עָנָנִי audiuit me, ſiue reſpondit mihi. vide par.3,cap.6,num.6.

וּמִכָּל] *& ex omnibus*. Litera ו ſeruilis eſt ſignificans, &: habet autem punctum in ventre loco ſceua propter ſequentem literam labialem. vide par.4,cap.2,num.11. Sequens particula מ eſt præpoſitio מִן, quæ ſignificat ex, ab, de, ſed euphoniæ cauſa vbique perdit literam נ, & loco ejus infigit daghes in ſequenti: vide par. 4,cap.2, num.7. De voce כָּל־ dictum eſt verſu primo.

מְגוּרוֹתַי] *pauoribus meis*. Nomen eſt fœmininum numeri pluralis cum affixo primæ perſonæ. Radix eſt גור, quod verbum ſignificat, peregrinari,& pauere. Inde fit nomen maſculinum מָגוֹר,ſiue מָגוּר,pauor, vbi litera מ eſt formatiua nominis. vide par. 2,c.2,ap. Ab hoc maſculino מָגוֹר, fit

fœm

fœmininum מְגוּרָה vide par.2,cap.2, num.2.in plurali מְגוּרוֹת, pauores. vide par.2,cap.2,num.6. & cum affixo מְגוּרוֹתַי pauores mei.

הִצִּילָנִי׃] *liberauit me*. Præteriti persona tertia singul. verbi נָצַל, in coniugatione Hiphil, cum affixo primæ personæ. Itaque à נָצַל, quod est verbum ex defectiuis Pe nun, fit in Hiphil הִצִּיל, liberauit. vide par.3,cap.3, Pe nun,&c.& cum affixo הִצִּילָנִי liberauit me.vide par.3,ca.6,nu.6, & 24. sub litera ל est camets pro patach, siquidem ante affixum primæ personæ in verbis ponitur patach. vide par.3, cap. 6, num. 6. tamen propter accentum soph pasuch vertitur hoc loco patach in camets. vide parte 2, capit.5, num.2.

הו

ה ו

VERSVS V.

eorum facies &	sunt illustrati,&	eum ad	Aspexerunt
וּפְנֵיהֶם	וְנָהָרוּ	אֵלָיו	הִבִּיטוּ
vphenehem	*venaharu*	*elau*	*Hibbitu*

confundentur.non
אַל־יֶחְפָּרוּ׃
iechparu al

הִבִּיטוּ] *Aspexerunt.* Tertia persona pluralis prçteriti,verbi נבט in Hiphil. Verbum נבט ex defectiuis Pe nun,in Hiphil facit הִבִּיט,aspexit. Inde הִבִּיטוּ, aspexerunt.

Sciendum est D. Hieronymum, & Lxx. interpretes non legisse הִבִּיטוּ, sed הַבִּיטוּ,in imperatiuo, & ideo vertisse, accedite, videlicet oculis,id est, respicite.

אֵלָיו] *ad eum.* Præpositio cum affixo. Radix videtur esse אָלָה, inde fit præpositio אֶל ad, & scribitur cum segol, vt distinguatur ab אֵל, quod est vnum ex nominibus Dei: cum affixo personæ mutat segol in tsere,

&

& additur jod poſt lamed, & fit אֵלָיו ad eum.vide par.4,cap.1,nu.23.ap.

וְנָהָרוּ] *& illuminati ſunt.* Tertia perſona pluralis verbi נָהַר, in Kal. נָהַר ſignificat confluxit,illuminatus eſt. in tertia perſona plurali facit נָהֲרוּ , vbi ſub litera ה eſt ſceua cōpoſitum, nō ſimplex de more aliorū verborum, quia ה litera gutturalis eſt,&propterea non patitur ſub ſe ſceua ſimplex. vide par.1,cap.3,ap.nu.3.Hoc autem loco propter accentum diſtinctiuū, ne ſceua quidem eſt, ſed camets. vide par.2,cap.5,nu.2.Porrò D.Hieronymus, qui vertit confluite, & Lxx. interpretes, qui verterunt illuminamini,non legerunt נָהֲרוּ,ſed in imperatiuo נַהֲרוּ.

וּפְנֵיהֶם] *& facies eorum.* Litera ו habet punctum in ventre loco ſceua, quia præcedit literam labialem, nimirum פ.vide par.4,cap.2,num.9.Illud autem פָּנִים , nomen eſt plurale cum

cum affixo, radix est פָּנָה, aspexit, inde fit nomẽ פָּנִים, facies, & solùm inuenitur in numero plurali. In regimine facit פְּנֵי, & cum affixo פְּנֵיהֶם, facies eorum. vide par.2, cap.4. Est autem obseruãdum, D. Hieronymum, & Lxx. qui verterunt, facies vestræ, non legisse פְּנֵיהֶם, sed פְּנֵיכֶם.

אַל] *non.* Aduerbium negandi, sicut etiam לֹא. vide par.4, cap.1, nu.4.

יֶחְפָּרוּ] *confundentur.* Tertia persona pluralis futuri Kal, à verbo חָפַר, quod est, erubuit, & confusus est. Habet autem sub litera jod pũctum segol, propter sequentem gutturalem. vide par.3, cap.2. & sub litera ח habet sceua simplex pro composito, quia sequitur daghes lene. vide par.5, cap.3, ap.num.2. Denique sub litera פ habet camets pro sceua, propter accentum distinctiuum. vide par.2, cap.5, num.2.

ן

VERSVS VI.

audiuit, Dominus & clamauit, pauper Iste

זה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ

Ze nghani kara vadonai fcameangh

& ex omnibus angustijs ejus saluauit eum.

וּמִכָּל־ צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃

vmiccol tſarothau hoſcingho

זה) *Iſte*. Pronomen demonſtratiuum, generis maſculini, iſte, hic. vide par.2, cap.4, num.4.

עָנִי) *pauper*, à verbo עָנָה, quod eſt, humilis, & pauper fuit, fit nomen עָנִי, pauper, vbi י eſt loco ה vltimæ radicalis.

קָרָא) *clamauit*, eſt perſona tertia ſingul. præteriti, maſculini generis, & proinde ipſa radix.

שָׁמֵעַ) *audiuit*, eſt etiam ipſa radix, dicimus enim שָׁמֵע, & שָׁמֵעַ. vide par. 3, cap.2, nu.3. Porrò patach ſub litera ע eſt additum, propter pronunciationem literæ ע. vide par.1, cap.2.

וּמִכָּל־) Vide ſuprà verſu 4.

צרו

צְרוֹתָיו] *angustijs ejus*, à verbo צוּר, quod est, angustiis affecit, fit nomen fœmininum צָרָה, angustia. In plurali צָרוֹת, angustiæ, cum affixo tertiæ personæ צָרוֹתָיו, angustiæ ejus. vide p. 2, c. 4, n. 6.

הוֹשִׁיעוֹ] *saluauit eum.* Radix est יָשַׁע, vnde fit יֵשַׁע, salus. Inde verbum in Hiphil, הוֹשִׁיעַ, saluauit: Vide quiescentia Pe Iod, vide par. 3, cap. 4. addito affixo, fit הוֹשִׁיעוֹ, saluauit eum. vide par. 3, cap. 6, num. 6. Inde est nomen יְהוֹשֻׁעַ Iesus. Nec enim scribi debet יֵשׁוּ, vt per contēptum Iudęi scribunt, neque יְשׁוּעָה, quod salutem, non saluatorem significat, sed יְהוֹשֻׁעַ, quod semper LXX. interpretes verterunt ἰησοῦς, vnde est Latinum, Iesus, quod nomen fuit etiam Iesu Naue, & Iesu Iosedech, qui typum gesserūt Saluatoris nostri: quod denique veram habet formam nominis proprij, & Saluatorem significat, quum Iod initio

posit

positum ſit proprij nominis formatiuum, & reliquæ literæ ſint verbi הֹשִׁיעַ, quod eſt ſaluare.

ח

VERSVS VII.

circa	Domini	Angelus	Caſtrametatur
סָבִיב	יְהוָה	מַלְאַךְ	חוֹנֶה
ſauiu	*Adonai*	*maleac*	*Chone*
	eos. eripuit &	eum timentes	
	וַיְחַלְּצֵם׃	לִירֵאָיו	
	vajechalletſem	*lireau*	

חוֹנֶה] *Caſtrametatur.* Participium præſens à verbo חָנָה, quod propriè ſignificat, caſtrametatus eſt. Sed quia carent Hebræi præſenti tempore Indicatiui, & pro eo vtuntur plerumque participio præſenti, ideo חוֹנֶה rectè vertitur, caſtrametatur, ſiue circundat more caſtrorum. Vide inflexionem verborum quieſcentium lamed he: vide par. 3, cap. 4.

מַלְאַךְ] *Angelus.* Nomen eſt heemanticum, deductum à verbo לָאַךְ, inuſitato, per additionem מ. vide

V par.

par.2,cap.2,ap.

סָבִיב] Præpositio est, significatq; in circuitu, in gyro, circa: à verbo סָבַב, quod est, circuire. vide præpositiones, par.4, cap.1, num. 22.

לִירֵאָיו] *timentes eum*. Litera ל est articulus, & habet chiric loco duorum sceuaim, quorum vnum sub jod, alterum sub ipso lamed esse debuisset. Eadem enim est ratio literæ ל, & literæ ו, quod attinet ad puncta subjecta: de quo vide par.4, cap.2, num.11, & 14. Remota igitur literà lamed, sequens dictio integra est יְרֵאָיו, quæ quidem est participium generis masculini, numeri pluralis cum affixo, à verbo יָרֵא, timuit. Participium enim est etiam יָרֵא, nec à præterito vllo modo differt. vide par.3, cap.2, Circa participium, &c. Porrò יָרֵא, timens, in plurali facit יְרֵאִים, timentes, juxta regulas mutationis punctorum. vide par.2, ca.5, Nunc de polysyllabis, &c.

&c.& cum affixo יְרֵאָיו,timētes eum. vide par.2,cap.4,nūm.5.

וַיְחַלְּצֵם & *eripuit eos.* Litera ו est seruilis, vertitq; significationem futuri in præteritum.vide par.4,cap.2,n.13. Vox autem יְחַלְּצֵם est persona tertia generis masculini,numeri singularis futuri,in conjugatione Piel,cum affixo tertiæ personæ pluralis masculini generis. Radix est חָלַץ, recessit: inde חִלֵּץ,remouit,eripuit: inde in futuro יְחַלֵּץ,eripiet, & cum affixo יְחַלְּצֵם, eripiet eos, & cum vau versiuo וַיְחַלְּצֵם, & eripuit eos. vide de affixis verborum in Piel, par.3,cap.6,num.23.

Obseruandum est D. Hieronymum, & Lxx. interpretes,qui verterunt, & eripiet eos, non legisse vau cum patach,sed cum chiric,hoc modo, וִיחַלְּצֵם,,& eripiet eos.

ט

VERSVS VIII.

Dominus:	bonus	quoniam	videte &	Gustate,
יְהוָה	טוֹב	כִּי־	וּרְאוּ	טַעֲמוּ
Adonai	*tov*	*chi*	*vreu*	*Tanghamu*
eo.in	sperabit	vir ille	beatus	
בּוֹ	יֶחֱסֶה־	הַגֶּבֶר	אַשְׁרֵי	
bo	*iechse*	*haggheuer*	*ajire*	

טַעֲמוּ] *Gustate.* à præterito טָעַם, gustauit, fit in Imperatiuo secunda persona pluralis טַעֲמוּ, gustate: vbi patach est sub prima radicali pro sceua, aut chiric, propter sequentem gutturalem. vide par.3, cap.2. obseru. Kal.

רְאוּ] *videte.* à præterito רָאָה, vidit, fit in imperatiuo רְאֵה, vide, & רְאוּ, videte. vide inflexionem verborum quiescentium Lamed he.

כִּי] Conjunctio est, significatq; quoniam, quòd, quia, & similia. vide par.4, cap.1, num.24.

טוֹב] *bonus.* à verbo טוֹב, quod significat, bonus fuit, nomen טוֹב, bonus.

nus. Sciendum eſt autem ſubintelligi verbum ſubſtantiuum, quum dicitur, guſtate, & videte, quoniam bonus Dominus.

אַשְׁרֵי] *beatus.* A radice אָשַׁר fit verbum אִשֵּׁר, beatificauit, & nomen אַשְׁרֵי, beatus, & beati. Eſt enim vtriuſque numeri, licet formam præſeferat nominum numeri pluralis, & in regimine exiſtentium.

הַגֶּבֶר] *ille vir, ὁ ἀνήρ.* Litera ה ſeruilis eſt, vim habens pronominis demonſtratiui, more Græcorum articulorum. Punctum ejus ſolenne eſt patach ſequente daghes. vide par. 4, ca. 2, nu. 9. Nomen autem גֶּבֶר fit à verbo גָּבַר, quod eſt roborare, & ideo propriè ſignificat virum, qui etiam apud Latinos à viribus ſic appellatur.

יֶחֱסֶה] *ſperabit.* Futuri tertia perſona ſingularis, generis maſculini, à verbo חָסָה, ſperauit. vide inflexionẽ

verborum quiescentium Lamed he, par.3,cap.4.Cur autem sub litera jod sit segol, & sub chet gutturali sit scevua, vide par. 3, cap. 2, obseru. 6, & par. 1, cap. 3, ap.num.2. Et quamuis יֶחֱסֶה sit futurum, tamen rectè vertitur à D. Hieronymo, & à Lxx. interpretibus per tempus præsens. Vtuntur enim Hebræi futuro pro præsenti, pręsertim quādo significatur continuatio actionis, vel habet vim modi potentialis, vt sit, confidit, pro confidere solet.vide par.3,cap.1.Notandum est etiam deesse hoc loco pronomen relatiuum, & subintelligendum esse,qui.vide par.4,cap.5.

בּוֹ] *in eo.* Litera seruilis cum affixo. vide par.4,cap.4,nu.16.

ט

VERSVS IX.

non	quoniam	ejus: sancti	Dominum	Timete
אֵין	כִּי־	קְדֹשָׁיו	אֶת־יְהוָה	יְראוּ
en	*chi*	*kedosciau*	*Adonai eth*	*Ieru*

defect

eum. timentibus defectus
: לִירֵאָיו מַחְסוֹר
lireau machsor

יִרְאוּ] *Timete.* Secunda perſona pluralis numeri, generis maſculini, modi imperatiui, à verbo יָרֵא, timuit. Et quidem ſecundùm regulas deberet eſſe Imperatiuus, יְרָא, time, יִרְאוּ, timete. vide par. 3, cap. 5, num. 2. Quia tamen à verbo etiam רָאָה, vidit, fit יִרְאוּ, videbunt, ne iſta verba confundãtur, in priori dicimus יְרָאוּ, cum Aleph penitus quieſcente.

קְדוֹשָׁיו] *ſancti ejus*, à verbo קָדַשׁ, ſanctus fuit, deducitur nomen קָדוֹשׁ, ſanctus, in plurali קְדוֹשִׁים, ſancti, cum affixo קְדוֹשָׁיו, ſancti ejus. vide de mutatione punctorum par. 2, cap. 5, nu. 11.

כִּי] Vide ſuprà verſu 8.

אֵין] Aduerbium negandi. vide par. 4, cap. 1, num. 4.

מַחְסוֹר] *defectus*, à verbo חָסַר, defecit, formatur nomen per additio-

nem מ, quæ vna eſt ex literis Heemanticis,מַחסוֹר, defectus,inopia. vide par.2, cap. 2, ap. Per additionem, &c.

לִירֵאָיו׃] *timētibus eum.*vide ſup.v.8.

כ

VERSVS X.

Dominum quærentes & eſurierunt:& eguerũt Leunculi

כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה

Adonai vedoreſce veraugheru raſciu Chephirim

bono. omni deficient non

לֹא־ יַחְסְרוּ כָל־ טוֹב׃

tov col iachſeru lo

כְּפִירִים] *Leunculi.*à verbo כָּפַר fit nomen כְּפִיר, & ſignificat propriè leunculum jam grandiuſculum, & ad prædandum idoneum, vt patet ex libro Ezech.cap.19,ver.3;& per metaphoram intelligitur tùm hoc loco,tùm apud Ezech.per leunculum homo diues, & potens, alienorum bonorum cupidus, direptórque.

רָשׁוּ] *eguerunt.*Tertia perſona pluralis, præteriti,à radice רוּשׁ,eguit.Sic aut

autem flectitur præteritum, רָשׁ רָשְׁתָּ רָשְׁתִּי רָשׁוּ. vide quiescentia nghain vau, par.3, cap.4.

רָעֵבוּ] *esurierunt*. à רָעַב, esuriit; inde in tertia persona plurali רָעֲבוּ, esurierunt,& propter accentum distinctiuum רָעֵבוּ. vide par.2, cap.5, num.2.

דוֹרְשֵׁי] *quærentes*. Est participium actiuum numeri multitudinis in regimine, à verbo דָּרַשׁ, quæsiuit. Hinc enim דוֹרֵשׁ, quærens, & in plurali דוֹרְשִׁים, & דוֹרְשֵׁי, quærentes.

לֹא] non. Aduerbium negandi.

יַחְסְרוּ] *deficient*. à verbo חָסֵר, defecit, fit futurum יֶחְסְרוּ, deficient. vide par.3, cap.2, num.6.

כָּל־] *omni*. Vide suprà versu 1.

טוֹב] *bono*. Etsi propriè טוֹב est nomen generis masculini, vnde fit fœmininum טוֹבָה, bona, & Hebræi plerunque vtuntur fœminino pro neutro, quo carent, vt D. Hieronymus docet in cap.7. Ecclesiastæ, tamen v-

tuntur etiam non rarò ipſo maſculino, vt hoc loco, & alibi.

ל

VERSVS XI.

Domini	timorem	me;	audite	filij,	Venite
יְהוָֹה	יִרְאַת	לִי	שִׁמְעוּ	בָנִים	לְכוּ
Adonai	*jireath*	*li*	*ſcimnghu*	*vanim*	*Lechu*

vos. docebo
אֲלַמֶּדְכֶם
alammedchem

לְכוּ] *Venite*, ſecunda perſona pluralis imperatiui, à verbo יָלַךְ, venit. vide inflexionem quieſcentium Pe jod par. 3, cap. 4. Sciendum tamen eſt verbũ יָלַךְ non eſſe in vſu in præterito, & participiis, ſed pro eo vſurpari verbum הָלַךְ, quod idem ſignificat, ſicut è contrario verbum הָלַךְ rarò eſt in vſu in infinitiuo, imperatiuo, & futuro, & pro eo vſurpatur verbum יָלַךְ.

בָנִים] *filij*, à verbo בָּנָה, ædificauit, fit nomẽ בֵּן, filius, quia filius eſt quaſi

ſi opificium quoddam patris: in plurali בָּנִים, filij, in fœminino בַּת, pro בָּנַת, filia, in plurali בָּנוֹת, filiæ, vide par. 2, cap. 5, except. 2.

שִׁמְעוּ] *audite*, imperatiuus à radice שָׁמַע, ſicut à לָמַד fit לִמְדוּ. vide par. 3, cap. 2, conjug. Kal.

לִי] Articulus cum affixo primæ perſonæ. vide par. 2, cap. 4, num. 2. & quamquam ל fere eſt articulus genitiui, aut datiui, tamen interdum etiam ſeruit accuſatiuo. vide par. 2, cap. 2.

יִרְאַת] *timorem*, à verbo יָרֵא, timuit, fit nomen fœmininum יִרְאָה, timor, & in regimine genitiui יִרְאַת. vide par. 2, cap. 2, Regimen, &c.

אֲלַמֶּדְכֶם] *docebo vos.* Prima perſona futuri Piel cum affixo, à verbo לָמַד, didicit. Vide inflexionem ſine affixo, par. 3, cap. 2, & cum affixo par. 3, c. 6, nu. 23.

מ

מ

VERSVS XII.

dies	diliget	vitam?	vult qui	vir ille Quis
יָמִים	אֹהֵב	חַיִּים	הֶחָפֵץ	מִי־הָאִישׁ
iamim	*ohev*	*chajim*	*hechaphets*	*haish Mi*
	bonum.		videndum ad	
	טוֹב׃		לִרְאוֹת	
	tov		*lireoth*	

מִי] *Quis*, Pronomen relatiuum,& interrogatiuum, quod de ſolo homine dicitur. vide par.2,cap.4,nu.8.

הָאִישׁ] *ille vir*. Litera ה deſeruit demonſtrationi,habet camets pro patach, quia ſequens litera non eſt capax daghes. vide par.4,cap.2,num.9. Vox אִישׁ eſt ipſa radix, & ſignificat virum, vt à fœmina diſtinguitur, & ponitur pro marito ſiue maſculo. Inde אִשָּׁא, mulier, fœmina, vxor. Dicitur etiam אִישׁ vnuſquiſque, quilibet,quicunque. Deeſt hoc loco verbum ſubſtantiuum de more Hebræorum, integra enim ſententia eſt, Quis eſt ille vir? vide p.4,c.4,n.6.

החפץ

הַחָפֵץ] *qui vult.* Litera ה præpoſita participio, ſeruit loco relatiui אֲשֶׁר, qui, & habet ſegol, quia ſequitur gutturalis affecta puncto camets. vide par.4, cap.2, nu.9. except.1. Vox autem חָפֵץ eſt participiũ, à verbo חָפֵץ, voluit. Hebræi pro præſenti, quo carent, vtuntur participio, præcedente pronomine. vide par.3, cap.1, Secundo loco, &c.

חַיִּים] *Vitam*, nomen eſt pluralis numeri, nec habet ſingularem, vt apud Latinos opes, deliciæ, anguſtiæ, &c. deducitur à verbo חָיָה, vixit. vide par.2, cap.2, num. Porrò, &c.

אֹהֵב] A præterito אָהַב, dilexit, fit participium numeri ſingularis אוֹהֵב, diligens, ſed explicatur per præſens, diligit, quia pertinet huc etiam relatiuum præfixum participio חָפֵץ.

יָמִים] *dies*: Radix eſt יוֹם, dies, in plurali יָמִים, dies, vide par.2, cap.5, num. 8, except.1.

לרא

לִרְאוֹת] *ad videndum.* Infinitiuus eſt cum litera lamed formatrice gerundij, à verbo רָאָה, vidit. inflexionem hujuſmodi verborum habes: vide p. 3, cap. 4. De literis formatricibus gerundiorum vide par. 3, cap. 2, num. 5. Habet autem litera lamed ſub ſe chiric pro ſceua, ne duo ſceuaim initio concurrant. vide par. 3, cap. 2, num. 5.

טוֹב] *bonum.* D. Hieronymus, & Lxx. interpretes, qui verterunt, dies videre bonos, non ad verba, ſed ad ſenſum, reſpexiſſe videntur. Nam טוֹב ſingulare eſt, & in plurali habet טוֹבִים.

נ

VERSVS XIII.

tua labia &	malo, à	tuam linguam	Cuſtodi
וּשְׂפָתֶיךָ	מֵרָע	לְשׁוֹנְךָ	נְצוֹר
vſephathecha	*merangh*	*leſcioncha*	*Netſor*
	dolum.	loquendo à	
	מִרְמָה׃	מִדַּבֵּר	
	mirma	*middabber*	

נְצוֹר] *Cuſtodi.* Imperatiuus à verbo נצר

נָצַר, custodiuit, esse debuit צר custodi. vide defectiua Pe nun, par.3,c.3. Tamen interdum etiam verba ista defectiua sequuntur normam perfectorum, vt hoc loco à נָצַר fit נְצוֹר, sicut à לָקַר fit לְמוֹר. vide par.3, cap.2, Kal, & cap.3.

לְשׁוֹנְךָ] *linguam tuam.* à verbo לָשַׁן inusitato fit nomen לָשׁוֹן, lingua; in regimine לְשׁוֹן, cum affixo לְשׁוֹנְךָ, linguam tuam. vide par.2,cap.4,nu.5.

מֵרָע] *à malo.* Litera מ seruit loco præpositionis à, ab, & habet tsere, quia sequens non capit daghes. vide par.4,cap.2,nu.7. Vox autem רע deducitur à verbo רוּעַ, malum esse. Dicimus enim רַע, malus,& malum, & רָעִים,mali,& mala,& scribitur quidem fere רַע, tamen hoc loco propter accentum distinctiuum habet camets. vide par.2,cap.5,num.2.

וּשְׂפָתֶיךָ] *& labia tua.* Litera ו seruit loco conjunctionis, &. Habet verò

pun

punctum in ventre loco sceua, propter sequens sceua. vide par. 4, cap. 2, num. 9. שְׂפָתֶיךָ est nomen pluralis numeri, cum affixo. Radix est שָׂפָה, labium, in duali שְׂפָתַיִם, labia, & cum affixo שְׂפָתֶיךָ, labia tua. vide par. 2, ca. 4, num. 5.

מִדַּבֵּר] *à loquendo.* Infinitiuus cum litera מ formatiua gerundij, in conjugatione Piel, à verbo דִּבֵּר, quod est, loquutus est. vide par. 3, cap. 2.

מִרְמָה] *dolum.* nomen fœmininum heemanticum. Deriuatur à radice רָמָה, fraudauit. vide par. 2, cap. 2, ap. Per additionem, &c.

ס

VERSVS XIIII.

quære	bonum:	fac &	malo à	Declina
בַּקֵּשׁ	טוֹב	וַעֲשֵׂה	מֵרָע	סוּר
bakkesc	*tov*	*vanghase*	*merangh*	*Sur*
	eam.	persequere &	pacem	
		וְרָדְפֵהוּ׃	שָׁלוֹם	
		verodphehu	*scalom*	

סוּר] *Declina.* imperatiuus à præterito

terito סָר in Kal ex quieſcentibus nghain vau. vide par. 3, cap. 4, Kal.

מֵרָע] *à malo.* vide ſuperiori verſu.

וַעֲשֵׂה] *& fac.* Litera ו ſeruilis eſt ſignificans, &. Habet autem ſub ſe patach, quia litera ſequens eſt gutturalis. vide par. 4, cap. 2, nu. 11. Vox autem עֲשֵׂה, eſt imperatiuus in kal à pręterito עָשָׂה, fecit. vide inflexionem par. 3, cap. 4. Habet verò עֲשֵׂה pro ſceua ſimplici ſceua compoſitum ſub prima radicali, quia ea litera gutturalis eſt.

טוֹב] *bonum*, vide ſup. ver. 8, & 12.

בַּקֵּשׁ] *quære*, imperatiuus in Piel, à præterito בִּקֵּשׁ, quæſiuit, part. 3, cap. 2.

שָׁלוֹם] pacem. nomẽ à verbo שָׁלַם, pacificum eſſe.

רָדְפֵהוּ] *perſequere eam.* Imperatiuus cum affixo à præterito רָדַף, perſequutus eſt. Imperatiuus eſt רְדוֹף, perſequere: ſed propter affixum verti-

tur sceua in camets chatuph,& cholē in sceua, & addito affixo fit רְדָפֻהוּ: vide par.3,cap.6,num.16,& 20. Nota etiam illud הוּ esse affixum proprium verborum. vide par.3, cap.6, num.4.

ע

VERSVS XV.

Oculi	Domini	ad	iustos:	ejus aures &
עֵינֵי	יְהוָה	אֶל־	צַדִּיקִים	וְאָזְנָיו
Nghene	*Adonai*	*el*	*tsaddikim*	*veoznau*

ad	clamorem eorum.
אֶל־	שַׁוְעָתָם:
el	*sciavnghatham*

עֵינֵי] *Oculi.* Radix est עַיִן, oculus: in duali עֵינַיִם, oculi, & in regimine עֵינֵי, vide par.2,cap.1, nu.6, & cap.5, num.14.

אֶל־] *ad*, præpositio. Vide suprà, ver.5.

צַדִּיקִים] *Iustos*, à verbo צָדַק, iustus fuit, fit nomen sex punctorum צֶדֶק, iustitia, & צַדִּיק, iustus, in plurali צַדִּיקִים, iusti.vide part.2,capit.1,nu.4.

אזנ

אָזְנָיו] *aures ejus.* Radix eſt אֹזֶן, auris, in duali אָזְנַיִם, cum affixo אָזְנָיו. vide de mutatione horum pũctorum, par.2,cap.4,& 5.

שַׁוְעָתָם] *clamorem eorum.* à verbo שָׁוַע, clamauit, fit nomen fœmininũ שַׁוְעָה, clamor, in regimine שַׁוְעַת, cum affixo שַׁוְעָתָם, clamor eorum. vide par.2,cap.5,nume.5.

פ

VERSVS XVI.

perdendum	ad malum,	facientes in	Domini	Vultus
לְהַכְרִית	רָע	בְּעֹשֵׂי	יְהוָה	פְּנֵי
lehachrith	*rangh*	*benghose*	*Adonai*	*Pene*
	eorum. memoriam	terra de		
	זִכְרָם:	מֵאֶרֶץ		
	Zichram	*meerets*		

פְּנֵי] *Vultus.* à verbo פָּנָה, aſpexit, fit nomen plurale פָּנִים: facies, vultus, & per metaphoram ira, furor: in regimine פְּנֵי. vide ſuprà verſu 5.

בְּעֹשֵׂי] *in facientes.* Litera ב ſeruilis eſt, deſeruitq; loco præpoſitionis, in. vide par.4,ca.2,num.14. Vox autem

X 2 עֹשֵׂי

עוֹשֵׂי est participium numeri multitudinis in regimine, à præterito עָשָׂה, fecit. Dicimus enim עָשָׂה, fecit, עֹשֶׂה, faciens, עֹשִׂים, facientes, עוֹשֵׂי רָע, facientes mali, siue malum, vt requirit Latina Syntaxis.

רָע] *malum*. Vide sup. 13 versu.

לְהַכְרִית] *ad perdendum*. Infinitiuus cum litera seruili formatrice gerundij, in conjugatione Hiphil, à verbo כָּרַת, excidit, perdidit. Vide inflexionem par.3, cap.2.

מֵאֶרֶץ] *de terra*. Litera מ seruit loco præpositionis De, ex, ab, & habet tsere pro chiric, quia sequens litera nō est capax daghes. vide par.4, c.2, nu.7. Vox אֶרֶץ est ipsa radix, & significat terram in genere.

זִכְרָם] *memoriā eorum*, à verbo זָכַר, recordari, fit nomen זֵכֶר, memoria, זִכְרָם, memoria eorum. vide par.2, ca.4, nu.5. De mutatione horum punctorum vide par.2, cap.5, nu.18.

צ

VERSVS XVII.

omnibus ex &	audiuit,	Dominus &	Clamauerunt,
וּמִכָּל־	שָׁמֵעַ	וַיהוָה	צָעֲקוּ
vmiccol	*sciameangh*	*Vadonai*	*Tsanghaku*
	eos.eruit	eorum angustiis	
	הִצִּילָם׃	צָרוֹתָם	
	hittsilam	*tsarotham*	

צָעֲקוּ] *Clamauerunt.* Tertia persona præteriti pluralis Kal verbi צָעַק, clamauit. Habet autem sub secunda thematis sceua cōpositum pro simplici, quia ea litera gutturalis est.

שָׁמֵעַ] *audiuit.* vide suprà ver.6.

וּמִכָּל־] *ex omnibus.* vide sup.v.4.

צָרוֹתָם] *angustijs eorum.* à verbo צור fit nomen צָרָה, in plurali צָרוֹת, cum affixo tertiæ personæ pluralis צָרוֹתָם. vide par.2,cap.4, num.5.

הִצִּילָם] *eruit eos.* à radice נצל fit in Hiphil הִצִּיל vide Pe nun par.3,cap.3. & cum affixo, הִצִּילָם. vide par.3,ca.6, nu.24.

ק

VERSVS XVIII.

attritos & corde: contritis Dominus Propinquus
וְאֶת־דַּכְּאֵי לֵב לְנִשְׁבְּרֵי יְהוָה קָרוֹב
daccee veeth lev lenischbere Adonai Karov

saluabit. spiritu
רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃
iosciangh ruach

קָרוֹב) *Propinquus.* nomen à radice קָרַב, appropinquauit.

לְנִשְׁבְּרֵי) *contritis.* Litera ל seruilis est, seruitq; pro articulo datiui casus. vide par. 2, cap. 2, num. 10. Vox autem נִשְׁבְּרֵי est participium numeri multitudinis, in regimine, à verbo שָׁבַר, in conjugatione Niphal. Dicimus enim שָׁבַר, contriuit. Inde in Niphal נִשְׁבַּר, contritus est. Inde participiũ נִשְׁבָּר, contritus. In plurali נִשְׁבָּרִים, contriti, in regimine נִשְׁבְּרֵי.

לֵב) *cor.* Radix est לֵבָב, quod est nomen integrum, & cor significat. Inde per syncopem dicitur לֵב, & idẽ significat. Vide de hujusmodi nomi-

num

num formatione par.2,cap.2.ap.

את] Articulus eſt accuſatiui. Vide par.2,cap.1,num.16.

דַּכְּאֵי] *attritos.* à verbo דָּכָא, quod in Piel ſignificat, attriuit, fit nomen דַּכָּא, attritus, in plurali דַּכָּאִים, attriti, in regimine דַּכְּאֵי. vide par. 2, cap. 1, num. 13.

רוּחַ] *ſpiritus*, à verbo רוּחַ, quod eſt, reſpirauit, fit nomen רוּחַ, ſpiritus, ventus, mens: eſtq; nomen fœmininum habens in plurali רוּחוֹת. vide par. 2. cap. 1, nu.3. except. Sunt, &c.

יוֹשִׁיעַ] *ſaluabit*, futurum Hiphil à radice יָשַׁע. vide ſuprà ver.6.

ר

VERSVS XIX.

omnibus his ex &	iuſti,	afflictiones	Multæ
וּמִכֻּלָּם	צַדִּיק	רָעוֹת	רַבּוֹת
vmiccullam	*tſaddic*	*ranghoth*	*Rabboth*
	Dominus.	eum eruet	
	יְהוָה׃	יַצִּילֶנּוּ	
	Adonai	*iatſilennu*	

רַבּוֹת] *Multæ*, à verbo רָבַב, multi-

 plic

plicauit, fit nomen רַב, multus, רַבִּים, multi, & in fœminino רַבָּה, multa, in plurali רַבּוֹת, multæ: vbi punctum daghes est propter defectum alterius ב radicalis. vide par.2, cap.5.

רָעוֹת] *mala, afflictiones.* à verbo רוּעַ, malus fuit, fit nomen רַע, malus, רָעִים, mali, רָעָה, mala, רָעוֹת, malæ. Remanet autem vbique camets sub prima radicali, ad significandum defectum secundæ radicalis. vide par.2, cap.5, nu. 7. vbi etiam notandum tùm רַע, tùm רָעָה accipi in Scripturis, & pro adjectiuo, malus, & mala, & pro substantiuo, malum, seu malitia, siue afflictio.

צַדִּיק] *justi.* Vide suprà ver.15.

וּמִכֻּלָּם) *Et ex omnibus illis.* Litera vau est seruilis, significans &: habetq; punctum in ventre, quia litera sequens est labialis. vide par.4, cap.2, num.11. Litera מ est etiam seruilis, significans, ex, habetq; chiric sequente

te daghes, quia integra præpositio est מִן, sed vltima litera ornatus gratia abjicitur,& ejus defectus notatur per daghes infixum in sequenti litera. vide par.4,cap.2,num.7. Illud autem כֻּלָּם compositum est ex כֹּל, id est, omnes, & הֵם, id est, ipsi. Et quidē כֹּל, de quo suprà versu 1, cum affixis mutat cholem in kibbuts, quia tunc incipit apparere daghes forte, quod latebat in litera ל, ob defectum alterius ל radicalis. Radix enim est כָּלַל, perfecit, nec potest commodè ante daghes forte poni longum pūctum. Itaque ex כֹּל & הֵם, fit כֻּלָּם. vide par.2, cap.5.

יַצִּילֶנּוּ] *eruet eum.* à radice נָצַל fit præteritum in Hiphil הִצִּיל, eruit: inde est futurum יַצִּיל, eruet, & cum affixo יַצִּילֶנּוּ, eruet eum. Vide suprà versu 4.

ש

VERSVS XX.

eis ex	vnum	ejus ossa	omnia	Custodiens
מֵהֵנָּה	אַחַת	עַצְמוֹתָיו	כָּל־	שׁוֹמֵר
mehenna	*achat*	*nghatsmothau*	*col*	*Sciomer*

contritum. est	non
נִשְׁבָּרָה׃	לֹא
nischbara	*lo*

שׁוֹמֵר] *Custodiens.* à præterito שָׁמַר, custodiuit, fit participium שׁוֹמֵר, custodiens, quamquã etiam rectè vertitur, custodit, à D. Hieronymo, & à Lxx. interpretibus, quia Hebræi sæpe vtuntur participio præsenti, pro præsenti Indicatiui, quo carent.

עַצְמוֹתָיו] *ossa ejus*, à verbo עָצַם, roborauit, fit nomen עֶצֶם, os, robur, fortitudo, in plurali עֲצָמִים & עֲצָמוֹת, ossa: inde cum affixo עַצְמוֹתָיו, ossa ejus.

אַחַת] *vna*, est numerus cardinalis generis fœminini, sicut etiam os ossis hoc loco est generis fœminini. vide tabellam numerorum par. 2, cap. 3.

מֵהֵנָּה] *ex eis*, præpoſitio cum pronomine generis fœminini numeri multitudinis. vide par.2.cap.4.num. 2. Eſt autẽ daghes in litera nun poſt longam vocalem ratione accentus. vide p.1;c.2,ap.2.

לֹא] *non.* Aduerbium negandi. vide par.4,cap.1,num.4.

נִשְׁבָּרָה] *contritum eſt.* à radice שָׁבַר, contriuit, fit præteritum in Niphal, נִשְׁבַּר, contritus eſt, & in fœminino נִשְׁבְּרָה, contrita eſt. Vertimus tamen hoc loco, contritum eſt, quia os apud Latinos eſt generis neutri. Porrò ſub litera ב eſt camets pro ſceua, propter accentum. vide par. 2; cap. 5,nu.2.

ת

VERSVS XXI.

qui oderunt &	malitia	impium	Interimet
וְשׂוֹנְאֵי	רָעָה	רָשָׁע	תְּמוֹתֵת
vesonee	*rangha*	*rastiangh*	*temotheth*

justum

desolabuntur.	justum
יֶאְשָׁמוּ׃	צַדִּיק
iescíamu	tsaddik

תְּמוֹתֵת] *Interimet.* à verbo מֵת, mortuus est, fit in conjugatione Poel מוֹתֵת, interemit, inde in tertia persona futuri generis fœminini, numeri singularis תְּמוֹתֵת, interimet. Vide inflexionem par. 3, cap. 2, conjug. 5. & c. 4, quiescentium nghain.

רָשָׁע] *impium.* à verbo רָשַׁע, impius fuit, fit nomen רָשָׁע, impius.

רָעָה] *malitia.* Vide versu 19.

שׂוֹנְאֵי] *qui oderunt.* à præterito שָׂנֵא, odit, fit Benoni שׂוֹנֵא, odiens, qui odit. in plurali שׂוֹנְאִים, odientes; & in regimine שׂוֹנְאֵי: participia enim flectuntur more nominum.

צַדִּיק] *justum.* vide suprà versu 15, deberet quidem verti, justi, quia genitiui casus est apud Hebræos, tamen vertimus justum propter Latinam Syntaxim.

יֶאְשְׁמוּ

יֶאְשְׁמוּ] *delinquent*, vel *desolabuntur*. à præterito אָשַׁם, deliquit, seu desolatus est, fit futurum יֶאְשְׁמוּ, delinquent, siue desolabuntur. Ponitur autem hoc loco camets pro sceua, sub litera שׁ, propter accentum distinguentem. vide par. 2, cap. 5, num. 2.

פ

VERSVS XXII.

non & suorum; seruorum animam Dominus Redimens

פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא

velo nghavadau nephesc Adonai Pode

eo. in confidunt qui omnes desolabuntur

יֶאְשְׁמוּ כָּל—הַחוֹסִים בּוֹ׃

bo hachosim col iesciemu

פּוֹדֶה] *Redimens*, à præterito פָּדָה, redemit, fit Benoni פּוֹדֶה, redimens, hoc est, redimit.

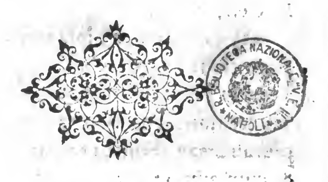
נֶפֶשׁ] *animam*, est ipsa radix, siue primitiuum nomen.

עֲבָדָיו] *seruorum suorum*, à verbo עָבַד, seruiuit, fit nomen עֶבֶד, seruus: in plurali עֲבָדִים, serui, in regimine עַבְדֵי, & cum affixo עֲבָדָיו.

החוסים] *qui sperant.* Litera ה præposita participio seruit loco pronominis relatiui. Illud autem חוסים est participium, à verbo חָסָה, sperauit. Hinc enim fit participium חוֹסֶה, sperans, & in plurali חוסים, sperantes: vertimus tamen, qui sperant, quia vtuntur Hebræi participio loco præsentis temporis, & tunc maxime quum præcedit pronomen.

בוֹ] *in eo.* præpositio cum affixo. vide Quiescentia Lamed He, par. 3, cap. 4.

FINIS, LAVS DEO.

Grammatici Hebrei catholici.

Bellarminus.
Io: Sergius.
Io: Campensis.
Franciscus à Taura.
Clenardus.
Stancarius.
Petrus Martinius
Avenelinus
Pagninus.
Io: quinca borbereus.
Aquilius.
Paulus Paradisus
Io: Isaac
Sol linguae s.ˢ
Marcus marinus
Alphonsus Zamorensis
Iudicinus Lusitanus.
Io: Drusius.
Io: Phocensis

Sebast. Munsterus
Elias Germanus
Mauritius Avengadius.
Martinus Martinona.
Franc.us Raphelengius

Hebrei.

Rabi Iudas.
Rabi Abraham abenezra
Rab. Ionas.
R. Abraham de Balmis
R. Emanuel.
R. David Kimhi.
R. Moses Kimhi.
R. David Iachie.

Dictionarij Hebr.

Pagninus.
Marcus Marinus.
Avendanus.
David de Pomis

Compendium linguæ s.ᶜᵗᵉ [illegible] cum adiunctis [illegible]

